

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

**“BEKÂR ODALARI”NDA KALAN ERKEKLERİN DENEYİMLERİNİN ELEŞTİREL
SOSYAL HİZMET BAKIŞ AÇISIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ: İZMİR- BASMANE
ÖRNEĞİ**

Ferman ERİM

DOKTORA TEZİ

Ankara, 2019

“BEKÂR ODALARI”NDA KALAN ERKEKLERİN DENEYİMLERİNİN ELEŞTİREL
SOSYAL HİZMET BAKIŞ AÇISIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ: İZMİR- BASMANE
ÖRNEĞİ

Ferman ERİM

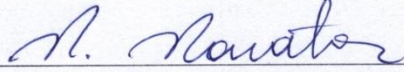
Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Doktora Tezi

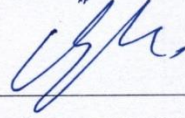
Ankara, 2019

KABUL VE ONAY

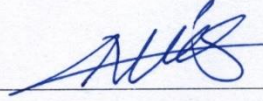
Ferman ERİM tarafından hazırlanan "Bekâr Odaları"nda Kalan Erkeklerin Deneyimlerinin Eleştirel Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi: İzmir-Basmane Örneği başlıklı bu çalışma, 30.10.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Kasım KARATAŞ (Başkan)

Prof. Dr. Özlem CANKURTARAN (Danışman)

Prof. Dr. Nilay ÇABUK KAYA

Prof. Dr. Elif GÖKÇEARSAN ÇİFCİ

Doç. Dr. Ercüment ERBAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

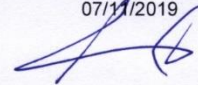
Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- o Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- o Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- o Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

07/11/2019

Ferman ERİM

¹"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
- Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Prof. Dr. Özlem CANKURTARAN danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Ferman ERİM

TEŞEKKÜRLER

Heyecanlı bir merak ile başlayıp üç yılın sonunda bir doktora tezine dönüşen bu çalışma, benden ilgi ve emeğini esirgemeyen pek çok kişinin izini taşımaktadır. Bu süreçte yanımda olduğunu hissettiren herkese müteşekkirim.

İlk ve en özel teşekkürüm benden sabırlarını esirgemeyen ve geçmiş hikâyelerini paylaşarak gelecek hikâyelerine dâhil eden, “bekâr odalarında kalan erkekler”e, ardından da Basmane semti sakinlerine olacak. Bu süreçteki yardımları için minnettarım.

Tez konusu ararken, uçuşan fikirler arasındaki kronik savrulmalarına “Bekâr odalarını çalışsana Ferman” diyerek sihirli bir çözüm bulan değerli Tez Danışmanım Prof. Dr. Özlem CANKURTARAN’a,

Tüm yoğunluğu içinde fedakârlık göstererek tez izleme komiteme destek vermeyi kabul eden ve şair akademisyen olunabileceğini bana yeniden hatırlatan kıymetli hocam Prof. Dr. Kasım KARATAŞ’a, keşke daha erken tanışaydım dediğim, sabırla ve heyecanıma eşlik eden tavırla Prof. Dr. Nilay ÇABUK KAYA’ya,

Tez savunma jürimde desteklerini esirgemeyen, değerlendirmeleriyle önemli katkılar sunan hocalarım Prof. Dr. Elif GÖKÇEARSLAN ÇİFCİ ve Doç. Dr. Ercüment ERBAY’a,

Her zaman yanımda olduğunu hissettiren, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum Dr. Öğretim Üyesi Filiz DEMİRÖZ’e; tezimin ilk adımlarının atıldığı süreçte değerli öneri ve katkıları ile beni destekleyen Prof. Dr. Şükrü ASLAN’a,

İzmir’de bulunduğum süreç içinde, kent tarihi ve bekâr odaları kapsamında kendilerinden çok şey öğrendiği Orhan BEŞİKÇİ ve Siren BORA’ya, yakınlıklarını ve cesaretlendirici desteklerini esirgemeyen edebiyat hocam Yılmaz MIZRAK Yurdanur MIZRAK, Hikmet KURTER ve Efdal SEVİNÇLİ’ye;

Tezimin her ayrıntısını defalarca dinleme sabrı gösteren, bu süreçte dostluğunu ve bilgisini sakınmayan değerli hocalarım, arkadaşlarım Arş. Gör. Dr. Gökhan Topçu, Arş. Gör. Dr. Aslıhan Burcu Öztürk, Arş. Gör. Dr. Oktay TATLICIOĞLU, Araştırma Görevlisi Hande ALBAYRAK'a; dostane yakınlığın mesafelerle tartılamayacağını her zaman hissettiren Arş. Gör. Dr. Tahir Emre GENCER'e

Her zaman derin sohbetleri ve dostane üslubu ile bende yeni fikirleri harekete geçiren, muhabbet uyandıran Araştırma Görevlisi Engin FIRAT'a; birikimi, dikkati azmiyle ilham veren Araştırma Görevlisi Ercem ERKUL'a ve Latin müziğini yeniden keşfettirerek tezin stresinden biraz da olsa sıyrılmamda yardımcı olan Arş. Gör. Dr. İlkey Başak ADIGÜZEL'e

Hacettepe'de geçen yıllarımın bana kazandırdığı değerli dostlarım, hocalarım Dr. Öğretim Üyesi Aslıhan AYKARA, Araştırma Görevlisi Çağrı SEVİN ve tezimin her aşamasında yanımda olan, en yorucu anlarda "hadi gel bir çay içelim" teklifiyle halden anlar üslubunu her daim hissettiren Dr. Öğretim Üyesi Ahmet EGE'ye

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi'ne gittiğim ilk günden beri yardımlarını esirgemeyen kıymetli arkadaşlarım, Doç. Dr. Melike TEKİNDAL, Dr. Öğretim Görevlisi Tahir Enes GEDİK'e

Her daim varlıklarını ve desteklerini yanımda hissettiğim ve okumayı onun büyük kütüphanesini keşfederken sevdiğim babam İbrahim Hoca'ya ve tez yazan bir evlada dahi sabrı fazlaca yeten annem Figen Hanım'a; her daim beni yanlarında hissetmelerini istediğim kardeşlerim Süleyman ve Setenay'a

En içten teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

ERİM, Ferman. *“Bekâr Odaları”nda Kalan Erkeklerin Deneyimlerinin Eleştirel Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi: İzmir- Basmane Örneği*, Doktora Tezi, Ankara, 2019.

Bu tezin temel amacı, bekâr odalarında kalan erkeklerin karşılaştıkları sosyal sorunlara yönelik deneyimlerini, kent marjinalliği ve hegemonik erkeklik bağlamları içinde keşfedici bir bakış açısıyla değerlendirmek ve bu sorunlara yönelik olası müdahale imkânlarını eleştirel sosyal hizmet paradigması çerçevesinde tartışmaktır.

Araştırma probleminin ve sahasının çalışılması için en uygun yöntem olan nitel araştırma deseninden faydalanılmıştır. İzmir ili Basmane semtinde 10.06.2017-12.06.2017 tarihleri arasında gerçekleştirilen pilot çalışma eşliğinde uzman ve kaynak kişilerle ulaşılmıştır. 12.08.2017-10.09.2017 tarihleri arasında sürdürülen saha araştırmasında katılımcı gözlem ve kartopu örnekleme tekniği tercih edilmiştir. Bu süreçte ulaşılan 28 “bekâr odasında kalan erkek”le derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen bulguların fenomenolojik analiz tekniği ile çözümlenip yorumlanmasında MAXQDA 2018 nitel analiz programından faydalanılmıştır.

Araştırmadan ortaya çıkan sonuçlar bağlamında, öncelikle bekar odalarını, enformel çalışma ilişkileri ve yaşantısal, travmatik krizler eşliğinde ortaya çıkan alternatif bir barınma stratejisi olarak tanımlamak mümkündür. Aile ile yaşanan krizler, ekonomik kayıplar ve sağlık sorunları gibi sosyal işlevsellik üzerinde olumsuz etkisi olan deneyimlerin sonucunda akut olarak barınma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Kurumsal hizmetlerin yetersiz kalması, bekâr odalarını sosyal ve tarihsel rolünü önemli kılmaktadır. Kent ilişkileri bağlamında ele alındığında ise bekâr odalarının bulunduğu çöküntü alanlarının kurumsal sosyal hizmetlerin öngördüğü hizmet modellerinden farklı ihtiyaçları da barındırması sebebiyle alanın keşfi önemlidir. Bu keşfin ihtiyacı neticesinde, bu mekânlarda yaşayan erkeklerin bekâr odasında kalmaya başlama süreçleri, bu odalarda kalma

sebepleri, günlük yaşama dair pratikleri ele alınmıştır. Bekâr odasında kalan erkeklerin bu süreci nasıl yorumladıkları, geleceğe dair beklentileri ve deneyimledikleri sorunlara yönelik çözüm önerileri de tartışılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bilgiler çerçevesinde, bekâr odalarında kalan erkeklerin psikososyal ihtiyaçlarına yönelik kurumsal hizmetlerin geliştirilmesinin önemi anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra, hizmetlerin sunulmasında toplumsal cinsiyet kabullerinin ve onların engelleyici etkisinin farkındalığına yönelik eleştirel bakış açısı geliştirilmesi de gereklidir. Kurumsal hizmetlerin yetersiz kaldığı noktada alternatif çözümlerin geliştirilmesi ve akademik eğitimde buna yönelik beceri ve değerlerin geliştirilmesi de önem arz etmektedir.

Anahtar Sözcükler

Bekâr odaları, Eleştirel Sosyal Hizmet, Kent Marjinalliği, Hegemonik Erkeklik, Erkeklik Krizi, Sosyal Sorunlar, Erkeklerle Sosyal Hizmet

ABSTRACT

ERİM; Ferman. *Evaluation of Experiences of Men Staying in “Bachelor Rooms” from Critical Social Work Perspective: İzmir-Basmane Case*, PhD Thesis, Ankara, 2019.

The primary goal of this research is to evaluate the experiences of men staying in bachelor rooms in the context of urban marginality and hegemonic masculinity from an exploratory perspective and to argue the possible interventions oriented for those problems in the context of critical social work paradigm.

A qualitative research design, which is the most appropriate method for studying the problem and the field of the research, is utilized. Experts and resource persons are reached during the pilot study conducted between 10.06.2017 and 12.06.2017 in Basmane district of İzmir. Participant observation and snowball sampling technique is preferred in the field research conducted between 12.08.2017-10.09.2017. In this process, in-depth interviews are conducted with 28 men staying in bachelor rooms. MAXQDA 2018 qualitative analysis program is utilized in the analysis and interpretation of the findings with the phenomenological analysis technique.

In the context of the results of the research, it is possible to define bachelor rooms as an alternative sheltering strategy which is accompanied by informal working relations and experiential and traumatic crises. An acute need for shelter may emerge as a result of crisis within family, economic losses and health problems all of which have a negative impact on social functionality. Inadequacy of institutional services makes bachelor rooms, socially and historically significant. When it comes to discussing within the context of urban relations, the exploration of the ruined regions, where the bachelor rooms are located, is crucial by reason of those fields' housing different needs from service models foreseen by formal social work.

As a result of the need for this discovery, the starting process of staying in the bachelor rooms, reasons for staying in these rooms, and daily practices of men are discussed. It is also discussed how men staying in the bachelor room interpret this process, their expectations for the future and their solutions for the problems they experience.

Within the framework of the data obtained from the research, it is understood the importance of developing institutional services for the psychosocial needs of men staying in bachelor rooms. In addition, it is necessary to develop a critical perspective on the awareness of gender and their preventive impact in the provision of services. It is also important to develop alternative solutions where institutional services are insufficient and develop skills and values in academic education.

Keywords

Bachelor Rooms, Critical Social Work, Urban Marginality, Hegemonic Masculinity, Masculinity Crisis, Social Work with Men

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iii
TEŞEKKÜRLER.....	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvi
TABLolar LİSTESİ.....	xvii
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	3
1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	4
2. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. “ERKEKLİK”İN GÖRÜNÜMLERİ	6
2.1.1.Hegemonik Erkeklik	8
2.1.2.Kırılğan Erkeklikler.....	11
2.2. KENT MARJİNALLİĞİ VE ÇÖKÜNTÜ ALANI	16
2.2.1. Wacquant’ın Sosyolojisinde Kent Marjinalliği.....	20
2.2.2.Mekânsal İlişkiler Bağlamında Sosyal Dışlanma.....	22
2.3.ERKEKLİK KURGUSU VE KENT MARJİNALLİĞİ BAĞLAMINDA BEKÂR ODALARI	26

2.3.1.Bekâr Odalarının Tarihsel Arka planı	29
2.3.2.Bekâr Odalarının Sosyopsikolojik Arka Planı.....	31
2.3.3.Bekâr Odasında Kalan Bağlamında Eleştirel Sosyal Hizmet Tartışmaları	34
3.BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	40
3.1.ARAŞTIRMANIN PLANI VE SÜRECİ	40
3.2.VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	44
3.3.ARAŞTIRMA ÖZNELERİNİN TANITICI BİLGİLERİ	45
4. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN ANALİZİ.....	48
4.1. BEKÂR ODASINDA YAŞAMAYA BAŞLAMA SÜREÇLERİ	50
4.1.1. İlk Girişim	50
4.1.2.Aşamalı Olarak Bekâr Odasında Kalma	53
4.1.2.1. Çalışmak İçin Evden Ayrılma:” <i>Hep analarıyla babasız geçti çocuklukları.</i> ”	53
4.1.2.2. Sosyal Normların Dışında Kurulan Hayatlar: “ <i>Herkes gibi bir kadına kocalık etmek zor geliyor.</i> ”	55
4.1.3. Travmatik Yaşantılar sonucunda Bekâr Odasında Kalma	56
4.1.3.1. Aile ile Yaşanan Krizler: “ <i>Çocuklarla olmuyor bir yerden sonra.</i> ”	56
4.1.3.2. Ekonomik Kayıplarla İlgili Yaşanan Krizler: “ <i>Gidecek yatçak yer bulamadık</i> ”.....	58
4.1.3.3. Sağlık Sorunları İle İlgili Yaşanan Krizler: “ <i>Şimdilik hayatta kalalım yeter bize.</i> ”.....	60
4.2. BEKÂR ODASINDA KALMA SEBEPLERİ.....	62
4.2.1. Barınma Sorunu.....	64
4.2.1.2. Evsizken Güvenli Yer Bulma: “ <i>Halil Rifat'ta apartman boşlukları var.</i> ”	64
4.2.1.1. Bekâr Erkek Olarak Konut Bulma: “ <i>Bekâr adama zaten her yerde öyle kolay ev vermiyorlar.</i> ”	66
4.2.2. Maddî yetersizlikler	68
4.2.2.1. Ekonomik Yetersizlikler: “ <i>Ekonomik zorluklar nedeniyle günlerce kafasını çikarmayanlar var.</i> ”	68

4.2.2.2. Çalışan Yoksulluğu: “ Geleceğe bir şey koyamayız da yani, kimseye muhtaç olmuyoruz.”	70
4.2.2.3. Sosyal Güvenlik Alanındaki Sorunlar: “Yaşlı olanın da prim ödeme şansı olmayınca açıkta kalıyo emekli olamıyor”	72
4.2.3. Sağlık Sorunu	75
4.2.3.1. Tedavi Sürecinde Barınma:” Haftanın her günü hastanedeyim.” ...	75
4.2.3.2. Ruhsal Bozukluklar Nedeniyle Barınma: “Herkes rahatsız burada.”	76
4.2.4. Aile İlişkilerindeki Sorunlar	78
4.2.4.1. Ebeveynlerle ve Kardeşlerle Yaşanan Sorunlar: “Şimdi durum böyleyken bana akraba da lazım değil.”	78
4.2.4.2. Eşin Ölümü ve Ayrılık: “Yeter çektiğim bunaldım dinlediğim yeter.”	80
4.2.5. Sosyal Uyum Sorunu	85
4.2.5.1. Cezaevi Deneyimi: “Tüpünü yakıyorsun. çayını yapıyorsun bizim öyle bir şansımız yok.”	85
4.2.5.2. Sorunlardan Kaçma: “Anlayamadığım işler oldu çözemedikçe daha da fazla birbirine dolaştı.”	87
4.2.5.3. Madde ve Alkol Kullanımı	89
4.3. BEKÂR ODASINDA YAŞAM	91
4.3.1. Günlük Yaşam Deneyimleri	91
4.3.1.2. Arkadaşlıklar: “İki tarafında iki tane oda var, ya bu duvara vuracaksın ya diğerine.”	91
4.3.1.1. Günlük Hayatın Akışı: “Yani bizde tek kural var, saygı düzenine uyuyacaksın.”	92
4.3.1.3. İş Bulma: “Çalıştığım adamı tanımak isterim.”	96
4.3.1.4. Sosyal Yardımlardan Faydalanma: “Sosyal yardımlaşma fonuna git!”	98
4.3.1.5. Boş Zaman Değerlendirme: “Sosyal hayat sıkıntı.”	102
4.3.2. Bekâr Odasında Yaşarken Deneyimlenen Sorunlar	103
4.3.2.1. Çevresel Etkileşimde Yaşanan Sorunlar: “Buradaki kurallara uymayanlar, fazla tutulmazlar.”	103
4.3.2.2. Yaşantısal Krizlere Yönelik Yaşanan Sorunlar: “Şimdi onların hiç birisi kalmadı.”	111

4.4. BEKÂR ODASINDA KALMANIN HİSSETTİRDİKLERİ	116
4.4.1. Olumlu Duyguların Etrafında Örülen Anlam.....	117
4.4.1.1. Özgürlük: “Yolsuz da olsak hani bir özgürlüğün var”	117
4.4.1.2. Umutlu Olma ” Maçayı sıkıttığın zaman her şey insanın kendi elinde.”	119
4.4.2. Zorlayıcı Duygular.....	119
4.4.2.1. Güvensizlik: “Ne onlar benden rahatsız olsun ne de ben onlardan rahatsız olayım.”	119
4.4.2.2. Utanç : “İnsan kendi memleketinden kimseden bir şey isteyemez.”	120
4.4.2.3. Dışlanma: “dışlanmak, yani sistem farkına varmadan sizi atıyor.”	121
4.4.2.4. Pişmanlıklar: “Kıyak kafayla yaptığımız yanlışlara sabah pişmanlık çekme ile geçiyor.”	121
4.4.2.5. Yalnızlık: ”Odana girip kapını kapattığın zaman dört duvarla baş başasın!”	123
4.4.3. Deneyimlerle Gelişen Tutumlar.....	124
4.4.3.1. Karamsarlık: “Bu yaştan sonra yaşamaya gerek yok”	124
4.4.3.2. Kendini cezalandırma: “Bu benim hayatım, bu benim yanlışlarım, bedelini de kendim öderim”	125
4.4.3.3. Umursamazlık: “Böyle geldi böyle geçer iyi olsa da aynı kötü olsa da aynı.”	125
4.5. GELECEK BEKLENTİLERİ.....	126
4.5.1. Emekli Olma Beklentisi	126
4.5.2. Ölümü Kurgulama	127
4.5.3. “Huzur Evi”nde Kalma.....	129
4.5.4. Hayatı Hayallere Göre Yeniden İnşa etme	130
4.6. BEKÂR ODASINDA KALAN BİREYLERİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	131
4.6.1. Sosyal Hizmetlere Yönelik Öneriler	132
4.6.1.1. Sosyal Yardımların İşlevselliğinin Arttırılması: “ <i>Gerçek ihtiyaç sahipleri bulacaksın.</i> ”	132

4.6.1.2. İş İmkânı Sağlanması: “Önünde ışığı gördüğü zaman sonrası çok farklı oluyor.”	135
4.6.1.3. Sosyal Rehabilitasyon Odaklı İşlere Yönlendirilmesi: “Rehabilite ederken zanaatkarlığından faydalanıp o kişiye bir oluşum hazırlamalı.”	136
4.6.2. Barınma İmkânına Yönelik Öneriler	138
4.6.2.1. Sığınmaevlerinin Kurulması: “Her ilçede her yerde bir barınma evi.”	138
4.6.2.2. Bekâr Odalarının Modernizasyonu: “Yurt gibi bir huzurevi gibi yerler olsa.”	138
5. BÖLÜM: GÖRÜŞME VE GÖZLEME DAYALI SONUÇLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	140
5.1. BEKÂR ODASINDA YAŞAMAYA BAŞLAMA SÜREÇLERİ HAKKINDA SONUÇLAR	140
5.2. BEKÂR ODASINDA KALMA SEBEPLERİ HAKKINDA SONUÇLAR	141
5.3. “BEKÂR ODASINDA YAŞAM” HAKKINDA SONUÇLAR	144
5.4. BEKÂR ODASINDA KALMANIN HİSSETTİRDİKLERİNE DAİR SONUÇLAR	148
5.5. BEKÂR ODASINDA KALAN ERKEKLERİN GELECEK BEKLENTİLERİ HAKKINDA SONUÇLAR	149
5.6. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	151
KAYNAKÇA	155
EKLER	168
EK 1. DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME FORMU	168
EK 2: ÖRNEK DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME	171
EK 3: FOTOĞRAFLAR	191
EK 4: GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU	201
EK 5: HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ ETİK KOMİSYONU ONAY YAZISI	203
EK 6: ORJİNALLİK RAPORU	204

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1. Bekâr Odası İlanı.....	191
Fotoğraf 2. Bekâr Odası Örneği: Bekâr Odasının Hole Açılan Kapısı ve Bekâr Odasında İkamet Eden Sorumlu Kişi.	192
Fotoğraf 3. Bekâr Odası Örneği: Fotoğraf 2.'deki Bekâr Odasının Karşı Cepheden İç Görünümü.....	192
Fotoğraf 4. Bekâr Odası Örneği: Hole Açılan Kapıdan Bir Bekâr Odası Görünümü ve Sakini.	193
Fotoğraf 5. Bekâr Odalarının Bulunduğu Yapıdan Bir Görünüm.	193
Fotoğraf 6. Araştırmacının Kaldığı Odanın İç Görünümü/ Bekâr Odası Örneği.	194
Fotoğraf 7. Araştırmacının Kaldığı Odanın Diğer İç Görünümü/ Bekâr Odası Örneği.	194
Fotoğraf 8. Bekâr Odası Örneği: Bekâr Odasının İç Görünümü ve Sakini.	195
Fotoğraf 9. Bekâr Odasında Kalan Sakinin Eşyaları.	195
Fotoğraf 10. Bekar Odası Örneği: Hole Açılan Kapı ve Odanın Sakini.	196
Fotoğraf 11. Bekâr Odası Örneği: Fotoğraf 10.'un Diğer Görünümü.....	196
Fotoğraf 12. Bekar Odası Örneği: Odanın İç Görünümü, Sakini ve Sahiplendiği Kedisi.	197
Fotoğraf 13. Bekâr Odası Örneği: Odanın İç Görünümü ve Günlük Giysiler...	197
Fotoğraf 14. Bölgedeki Hatuniye Camii ve Bitişindeki Hatuniye Parkından Görünüm.....	198
Fotoğraf 15. Hatuniye Parkında Kurulan “Bit Pazarı”ndan Bir Görünüm.....	198
Fotoğraf 16. Bekâr Odalarının Bulunduğu Anafartalar Caddesinden Bir Görünüm ve Hatuniye Camii.....	199
Fotoğraf 17. Anafartalar Caddesinden Bir Görünüm ve Dükkânlar.	199
Fotoğraf 18. Hatuniye Parkına Bakan Bir Kahvehane ve İş Bekleyen Erkekler.	200

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Tezin Yöntemi Grafiği.....	43
Şekil 2. Tezin Analizi Sonucunda Ulaşılan Temalar.....	48
Şekil 3 Bekâr Odasında Yaşamaya Başlama Süreçleri/ Maxmaps Grafiği	50
Şekil 4. Bekar Odasında Kalma Sebepleri/ Maxmaps Grafiği	62
Şekil 5. Bekar Odasında Yaşam/Maxmaps Grafiği	91
Şekil 6:Bekar Odasında Kalmanın Hissettirdikleri/ Maxmaps Grafiği	116
Şekil 7. Gelecek Beklentileri/ Maxmaps Grafiği	126
Şekil 8. Bekâr Odasında Kalan Bireylerin Çözüm Önerileri	132

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Araştırma Öznelerini Tanıtıcı Bilgiler Tablosu	47
---	----

GİRİŞ

İnsanın varoluş hallerini incelerken, çok boyutlu dönüşüm süreçlerini ve bu süreçlerin birbiri ile olan etkileşimlerini göz önünde bulundurmak önemlidir. Bu süreç içindeki tüm oluş halleri ve ilişkiler, bir sistemi meydana getirir. Bu sistem, değişimler karşısında yeniden dengelenmeyi sağlamak için ihtiyaçların tanımlanmasına ve buna yönelik girdiler üretilmesine gereksinim duyar.

Modern toplumun inşası sürecinde değişime uğrayan diğer geleneksel örüntülerle birlikte “erkeklik” olgusu, alanyazında önemli bir yer tutmuştur. Erkeklik, hem bu sosyo-ekonomik değişimler karşısında yaşadığı krizler sebebiyle hem de güç ve baskı mekanizmaları içindeki rolüyle yeniden sorgulanmıştır. Bu süreçte teorik üretimlerin yanı sıra, ampirik çalışmalara da sıklıkla yer verilmiştir.

1950'lerden bu yana, erkeklik sosyolojisi üç önemli teorik dalgadan geçerek, kısmen feminist düşüncenin kuramsal modellerine benzer değişimleri yansıtmıştır. Bu dalgaların ilki, erkeklik rolünün yerine getirilmesinde ortaya çıkan sorunlar ve erkeklerin, tahakküm araçları ve bunları örüntüleyen düşüncelerle kurdukları bağıllık ilişkisinin sonuçları ile ilgilidir. 1980'lerin başında ortaya çıkan ikinci dalga ise ataerkilliğin sonuçlarını değil, bu iktidarın baskın ve merkezi kılınması için izlenen stratejileri açıklamaya çalışmıştır (Whitehead & Barrett, 2001).

Kadın hareketinden daha önce, sosyal psikoloji ve sosyolojideki “erkek cinsiyetinin rolü” ile ilgili alanyazında, erkekliğin toplumsal doğasını ve erkeklerin davranışlarındaki değişim olasılıkları konu edilmektedir (Hacker, 1957). 1970'ler boyunca, erkeklerin baskıcı davranışlarının kaynağı olarak rol normlarını ele alan çok sayıda çalışma mevcuttur. Bu yıllarda akademik ve sosyal hizmet uzmanları aracılığı ile formülize edilen hegemonik erkeklik kavramı; cinsiyet ve sosyal hiyerarşi hakkında günümüzdeki düşünceleri de önemli ölçüde etkilemiştir. Sosyal hizmetler alanında genişleyen saha deneyimleri sayesinde, erkekler ve erkeklik

alanındaki güncel sorunlar ile toplumsal cinsiyet sosyolojisi arasında derinlikli bir bağ kurulmuştur.

Carrigan, Connell ve Lee' (1985)'ye göre yeni alanyazın, geleneksel erkeklığı iki ana nedenden dolayı yadsımıştır. Birincisi, erkeklerin birbirleriyle rekabet etmek, kadınları ezmek, çevreyi yok etmek ve üçüncü dünyayı yıkmak gibi "kötü şeyler" yapmasına neden olması; ikincisi ise erkeklerin de "erkeklığın inşası" içinde icra edilmesi gereken ancak başarılabilen rollerden rahatsızlık duymalarıdır. Ortaya konan erkeklik ideali, ulaşamadığı takdirde "erkeklik" krizine neden olmaktadır.

Özetle, alanyazındaki baskın anlatıda ifade edildiği üzere, erkeklığın inşası sürecinde üstlenilmesi gereken rollerin "başarılabilmesi" ve sahip olunması gereken özelliklerin "elde edilememesi", erkek kimliğinde bir krize sebep olmaktadır. Bu krizin farklı görünüşleri ve deneyimlenme biçimleri vardır. Erkeklik krizinin tanımını doğru yapmak ve etkilerini anlamak için idealize edilmiş erkeklığı ya da başla bir deyişle "hegemonik erkeği" tanımak gerekir.

Tezin ana sorunsalını oluşturan " bekâr odalarında yaşama deneyimi", kentlerin çöküntü alanlarındaki ucuz otel ve pansiyonlar ile ruhsatsız olarak hizmet veren toplu barınma mekânlarında yaşayan erkeklerin yaşadıkları bir süreçtir. Bu süreci ve sürece yayılmış deneyimleri ele alırken, kurulu erkeklik rollerini ve marjinalize edilmiş kentlilik kimliklerini anlamaya çalışmak, sonrasında da sosyal hizmetin mesleki disiplinin bu sorun alanına yönelik imkânları ve tartışmalarına başvurmak önemlidir.

Bu öneriler bağlamında hazırlanan doktora tezi beş ana başlığı barındırmaktadır. Birinci bölümde tez ilişkin genel bilgiler yer almaktadır. İkinci ana başlık olan kuramsal bölümünün ilk kısmında, hegemonik erkeklik ve onun karşısındaki kırılabilir erkeklik halleri yer almaktadır. Kırılabilir erkeklığın görünüşlerinden birini kapsayan kent yoksulluğu özelinde kent marjinalizasyonu süreçlerini ve eleştirel sosyal hizmet disiplininin bu deneyime ve sorun alanına yönelik temel tartışmaları da bu bölümde konuya dâhildir. Zira çöküntü alanlarında yer alan bekâr odalarında kalma deneyimi, sahip olunan diğer kimlik özelliklerinin yanı sıra, bir

“ileri dışlanma” deneyimini beraberinde getiren yeni bir kimliği ve popülasyonu yaratmaktadır. Üçüncü ana başlık olan yöntem kısmı ise tezin yürütülmesi için tercih edilen araştırma yöntem ve tekniklerini, araştırma öznelerinin tanıtımını ve sürece yönelik özetleyici anlatıları barındırmaktadır. Araştırma analizinin yer aldığı dördüncü bölümde araştırma sürecinde elde edilen çözümlenmiş bulgular ve bunlara dair yorumlar yer almaktadır. Bu bölümde, bekâr odalarında kalma deneyimi; süreğen hikâyeler, nedenler, öznel hikâyeler, gelecek kurguları ve çözüm önerileri bağlamında değerlendirilmiştir. Son bölüm olan sonuçlar ve çözüm önerileri kısmında ise, bulguların çözümlenmesi ve yorumlanması ile elde edilen sonuçlar ve bunlara dayalı çözüm önerileri yer almaktadır. Hem sonuçlar hem de çözüm önerileri, alandan elde edilen gözlem ve derinlemesine görüşme bulgularının yanı sıra; kendi sorunlarının gerçek uzmanı olarak “bekâr odasında kalan erkeklerin” bir araştırma raporunun anlatım imkânlarını aşan gömülü anlatılarının etkisini de barındırmaktadır.

1. BÖLÜM: GENEL BİLGİLER

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

“Bekâr odaları” kavramı, hem “mekan”ın sosyal işlevselliğini, hem de kentlerin emek ilişkileri tarihini incelemek adına önemli referanslar barındırmaktadır. Büyük kentlerin çöküntü merkezlerinde, “getto”larında, çoğunlukla göçle gelmiş ve sınıfaltı çalışma koşullarında tutunmaya çalışan bekâr ya da ailelerinden uzakta yaşayan erkeklerin barındıkları bu mekânlar, yeni yoksulluğun ve bu bağlamda sosyal dışlanmanın da mekânlarıdır. Bekâr odaları ve bu odaları barındıran semtler için, “*kentlerin eril yoksulluk mekânları*” diyebiliriz.

Wacquant (2015)’a göre göçmenlik ve yoksulluğun birbiri içine geçtiği ve süreğenlik kazandığı bu mekânlar, kimi bölgelerde, “ kendi içine dönmüş getto” modeli yapılar evrilmiştir. Etnik ayrışma, enformel sektör ilişkileri, suç, sosyal dışlanma, yoksulluk ve işsizlik gibi durumların sürekli hale gelmesi ile kentteki ayrışma süreçleri derinden etkilenmiş, günümüzde “hipergetto” ve “kent içi alanlar” tartışmalarını yaratmıştır.

İşsizliğin artmasına bağlı olarak yükselen sosyal dışlanma, yapısal çöküntüleşme ve artan yoksullukla kötüleşen yaşam kalitesi; damgalanma ve kötü şöhret ile terkedilen ve kendi kaderine bırakılan mekânlar, “kent marjinaleri” için yerleşim yeri halini almaya başlamıştır (Wacquant, 2015).

Kente gelen yabancı ve bekâr işçilerin, göçmen ailelerin ve diğer sınıfaltı grupların sosyal dışlanmaya maruz kalarak, kentlerin çöküntü mekânlarında yaşamaya itilmeleri olgusu, erken dönem Osmanlı tarihi yazınında da kendine yer bulduğu gibi sanayileşme öncesi göçler bağlamında da konu edilmektedir.

Bekar odalarında kalan popülasyon için önem arzeden sorun alanlarından bir diğeri de emek ilişkileri ve sınıfaltı çalışma koşullarıdır. Göç ederek geldikleri kentlerde yeni yaşamlar kurmaya ve süreğen gelirler elde etmeye çalışan erkekler için, enformel sektörün belirsiz koşulları ve ücret olanakları nedeniyle

yoksulluğun nasıl deneyimlendiği, buna yönelik dayanışma ağlarının gelişim süreçleri ve yapısı, bu araştırma sorunsalı içinde önemli bir yer tutmaktadır.

Araştırma popülasyonu için bir diğer sorun alanı ise, yeni yoksulluk kavramı ile ilişkilendirilebilecek sosyal dışlanma problem ve kent marjinalliği- kentsel paryakimliğidir. Kentlerin çeperlerinde meydana gelen, değişen istihdam koşulları ve sosyal yapı nedeniyle orta sınıf tarafından terkedildikten sonra, harabe binalar ve yoğun göç nüfusu ile kimlik kazanmış çöküntü mekânları, bekâr odalarının kurulduğu ve yoğunluk gösterdiği bölgelerdir. Bekâr odalarında kalan erkekler için sosyal dışlanmanın nasıl deneyimlendiği, bununla baş etme mekanizmalarının nasıl oluşturulduğu da, araştırma sorunsalını meydana getiren bir diğer önemli unsurdur.

Bekâr odalarında genel olarak bekâr ve ailesinden ayrı yaşayan erkekler barınmaktadır. İlk istasyon olma rolü ile bu yapılar, çoğu erkek için göçün ve yabancılığın en yoğun deneyimlendiği mekânlardır. Literatüre bakıldığında, bu odalarda kalan erkekler için, ailelerini bu kente getirmeye yönelik çaba göze çarpmaktadır. Bunun yanı sıra bekâr odaları, çeşitli yaşantısal krizler sonucu, eski düzenini kaybetmiş ve yeniden “tutunamamış” erkeklerin de barındığı mekânlardır. Bu yönüyle bekâr odalarının, hegemonik erkeklik kurgusunun dışında kalan erkekler için önemli bir mekân olduğunu söylemek mümkündür. Araştırma sorunsalının bir diğer önemli boyutunu da, toplumsal cinsiyet kalıpları ve erkeklik krizi oluşturmaktadır.

Yoksulluğun ve yabancılığın erilleştiği mekânlar olarak “bekâr odaları”, önemli sosyal sorunları ve ihtiyaçları barındırmaktadır. Erkekliğe güçlü ve yetkin bir rol atfeden ve erkeklik krizinin kendine has ihtiyaçlarına yönelik yeteri kadar araç barındırmayan sosyal hizmet politikaları içinde, sosyal hizmetlere erişim ve barınma hakkının kullanılması noktasında yaşanan deneyimler, araştırma sorunsalının bir diğer önemli unsurudur.

Bu çalışmanın sorunsalı, bekâr odaları bağlamında dört farklı sorun alanı üzerine temellenecektir: Bekâr odalarında kalmaya sebep olan sosyal sorunlar, sosyal

dışlanma ve kent marjinalliği kimliği, toplumsal cinsiyet kalıpları ve erkeklik krizi, sosyal bir hak olarak yardım sistemlerine erişim ve sosyal hizmetlerin buna yönelik imkânları.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu tez, İzmir ilinde yer alan bekâr odalarında barınan erkeklerin, karşılaştıkları sosyal sorunlara yönelik deneyimlerini ele almayı; bekâr odasında kalma bağlamında sosyal dışlanma ve sınıftaltı kimlik deneyimlerini tanımayı, sosyal hizmetlere erişimlerinde yaşadıkları güçlükleri ortaya koymayı, hegemonik erkeklik kurgusu karşısında yaşadıkları erkeklik krizi deneyimini anlamayı, sosyal hizmetlere erişim deneyimlerini keşfetmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamlarda araştırmanın alt amaçları aşağıdaki gibi listelenebilir:

1. Bekâr odalarında barınan erkeklerin öznel süreçlerini keşfetmek ve bir barınma stratejisi olarak bekâr odalarında kalmayı deneyimini anlamak;

- a. Bekâr odasında kalma deneyiminin farklı hikayeler içindeki görünümüleri
- b. Birbirinden farklı deneyimler etrafında ihtiyaç duyulan hizmetler.

2. Bekâr odasında barınma sürecini hazırlayan nedenleri keşfetmek, bu nedenlerin hegemonik erkeklik ve kent marjinalliği bağlamında psikososyal boyutlarını anlamak;

- a. Bekar odasında kalmaya neden olan sorun ve deneyimler
- b. Eleştirel sosyal hizmet paradigması bağlamında sunulabilecek hizmetler

3. Bekâr odasında barınan erkeklerin “erkeklik kimliği” bağlamında günlük yaşam pratiklerine tanıklık ederek düşünümsel boyutlarını keşfetmek;

- a. Erkeklik kimliği bağlamında bekar odasında yaşam deneyimleri

b. Bekâr odasında kurulan sosyal etkileşimler bağlamındaki problemler

4. Bekâr odasında barınma, bu süreci duyumsama ve buna yönelik tavır geliştirme deneyimlerinin anlamak;

a. Olumlu veya zorlayıcı duygular etrafında örülen anlamlar

b. Bu anlamlar çevresinde, bireyin kendini yeniden inşa etme süreci

5. Bekâr odasında kalan erkeklerin gelecek beklentilerinin ve çözüm önerilerinin anlaşılması

a. Gelecek planlarını şekillendiren öznel motivasyonlar

b. Deneyimlenen sorunlara yönelik çözüm önerileri

1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Eleştirel sosyal hizmet paradigması, hem mesleki çalışmalar hem de disiplinler bilgi üretme süreçleri için bir dizi ilkesel öneri ileri sürmektedir. Yerelin bilgisine dayalı müdahale, erişilemeyen haklar karşısında savunuculuk rolü ve toplumsal alanda örtük olan dilin keşfi, geleneksel hizmet modellerinin ve politikaların karşısında eleştirel bir mesleki duruşu mümkün kılmaktadır.

Bekâr odalarında kalan erkekler ile yapılan bu çalışma, öznel deneyimlere ve makro boyutta sorun alanına yönelik pek çok sosyal örüntüyü ve etkileşim ağını görünür kılması açısından alanyazına katkı sunacak bir içerik barındırmaktadır. Hegemonik erkelik ve kent marjinalliğinin kavramsal düşünme imkânları kullanılarak hazırlanan araştırma, bekâr odaları konusu özelinde kentsel sosyal hizmet tartışmaları için de, mesleğin düşünsel birikimine mütevazı bir katkı sunacaktır.

Kentin çöküntü alanlarında yaşayan ve marjinalize edilmiş popülasyonun enformel ihtiyaçları karşısında kurumsal sosyal hizmetlerin cevapsız kaldığı sorunlara yönelik alternatif imkanların keşfi, bu çalışmanın hayata geçirilmesini sağlayan önemli bir motivasyon kaynağıdır.

Yaklaşık bir ay boyunca katılımcı gözlem ile sürdürülen saha çalışmasında, sosyal hizmetin sorumluluk üstleneceği pek çok sorun alanının kesiştiği bir mekânda, bekâr odalarında kalan erkeklerin hikâyelerini birinci ağızdan dinleme ve aktarma imkânı buldum. Deneyimlerin en çıplak ve dolaysız bir biçimde gözlemlenip aktarılması, bir araştırmacı olarak benim için, düşünümsel bir sürece kapı açmıştır. Sosyal hizmet disiplininin önemli bir sorunsalı olan kuram-uygulama ikileminin bütünlüklü bir bilgi edinme ve yorumlama sürecine dönüşebilmesi için; araştırmacının deneyimleyen ve düşünen bir hikâye anlatıcısı olarak konumlanmasına ve alanın örtük dilini keşfetmesine izin veren katılımcı gözlem tekniğinin önemi büyüktür.

2. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. “ERKEKLİK”İN GÖRÜNÜMLERİ

“Erkeklik” tartışmaları, toplumsal olarak ön kabulde onaylanmış tanımların yeniden sorgulanmasını gerektiren iktisadi ve sosyal dönüşümler sonrasında ortaya çıkmıştır ve yirminci yüzyılın düşünce dünyasında önemli izler bırakmıştır.

Schrock ve Schwalbe (2009)’e göre kadınlık ve erkeklik öncelikle, üreme anatomisindeki farklılıklar temelinde ayrılır. Erkeklerin ve dişilerin farklı türden insanlar olduğu ya da olması gerektiği inancını yansıtan “erkek”lik ve “kadın”lık, bu biyolojik ayrımla şekillenir. Erkeklerden sadece biyolojik erkekler olmaları değil, yaşlarına bağlı olarak da farklı erkeklikleri öğrenmeleri beklenir. Kadınlardan da yine yaşlarına bağlı olarak kendilerini “kız” ya da “kadın” olarak tanımlamaları ve bu tanımların içeriğini öğrenmeleri beklenir. Üreme anatomisi ile cinsiyet kimliği arasındaki bu ayrım, erkeklerin ne olduğunu ve erkeğin nasıl kurulduğunu anlamak için çok önemlidir. Bu görüşe göre, “erkek” kategorisi, “erillik” kategorisine eşdeğer değildir. “Erillik”, (genellikle) dominant cinsiyet grubuna üye olma haklarını ve ayrıcalıkları talep eden biyolojik bireyleri tanımlamak için kullanılır. Bu sava göre, “erkeğin” baskın toplumsal cinsiyet grubundaki üyeliğin yararlarından yararlanabilmesi için, kendi erilliğini ispatlaması gerekir.

Connell ve Messerschmidt (2005)’e göre ise erkeklik, bireylerin vücut veya kişilik özelliklerine gömülü sabit bir hal değildir. Erkeklikler, sosyal alanda yerine getirilen bir takım roller ve başarılar manzumesidir ve bu nedenle belirli bir toplumsal ortamda cinsiyet ilişkilerine göre farklılık gösterebilir. Bu iddia, erkeğin erillikle eş tutulmaması gerektiği vurgusunu destekler niteliktedir. Buna göre erkeklik, sosyal olarak inşa edilir ve sürekli olarak içinde bulunulan sosyal yapının onayına ihtiyaç duyar.

Bandura (1977) teorisinde, erkekleri ve kadınları “özgür özneler” olarak değil, önceden betimlenen rolleri izleyen “aktörler” olarak tasvir eder: "Erkek olmak" belirli bir erkeksi rolü oynamaktır. Aile, okul ve medya gibi sosyalleştirici unsurlar cinsiyete uygun davranışı teşvik eder ve onaylarlar. Çocuk, erkeklik rolünü gözlem, girişim ve geri bildirim yoluyla öğrenir.

Person (2006) ise erkekliğin, hem kültürler arasında, hem de kültürün kendi içinde değişkenlik gösteren bir olgu olduğunu ileri sürer. Erkekliğin sadece bir şekli yoktur, çoklu erkeklikler vardır. Erkekliği çoğul olarak düşünmek, bizi farklı erkeklik hallerine karşı duyarlı hale getirir (Schrock & Schwalbe, 2009). Eril bir benliği oluşturan özellikler tarihsel ve kültürel olarak değişebilir. Bu benliğin belirtileri olarak yorumlanan haller (yaş, ırk, etnik köken, sınıf), bireye ve içinde bulunulan durumun diğer özelliklerine bağlı olarak da değişebilir (Johnson, 2005).

Erkekliği inşa etme stratejilerinden bir diğeri de, toplumsal olarak kadınlığa atfedilen özelliklerden kaçınmak, bu görünüm içinde olmayı reddetmektir. Burada yapılması gereken, kadınlığa ve erkekliğe yönelik toplumsal rolleri öğrenip, erkeklik idealine uygun rolleri üstlenmektir.

Erkeklik hali inşa edilirken, değişen durumlara göre başka stratejiler de kullanılabilir. Örneğin yönetim pozisyonundaki erkekler, kurumun itibarını artırma çabasına yönelik stratejiler geliştirebilirler; aynı zamanda rasyonel tutumlarını, kararlılıklarını ve rekabet edebilirlik özelliklerini de gösterebilirler. Bazen yardımsever, hayırsever bir rehber rolünü oynarlar bazen de aşağılama ve tehditleri kullanırlar (Schrock & Schwalbe, 2009). Başka bir deyişle, içinde bulunulan sosyoekonomik dönemin ve yapının ihtiyaç duyduğu başarıları elde etmek ve buna uygun değişken rolleri yerine getirmek, erkekliğin inşasında önemli bir stratejidir.

Erkeklik kavramının tek tipleştirildiğine dair yorumlar ve kavramın belirsizliğini göz ardı etme eğilimine yönelik eleştiriler de vardır (Collier, 1998; Collinson & Hearn, 1994; Hawkesworth, 1997; MacInnes, 1998; Petersen, 1998;). Buna göre bu tektipleştirme, güç ve tahakküm konularını görmezden gelirken erkekliğe dair

atfedilen anlamların tarihselliğini ve değişkenliğini görmemektedir. Hetonormativite içine gömülü olan toplumsal cinsiyetin tanımladığı erkeklik, farklı erkeklik deneyimlerini tanımakta ve tanımlamakta yetersiz kalmaktadır.

Erkekliğin tek yönlü tanımlanışına alternatif yöntem üreten bir diğer isim olan Kon (2001), erkekliğin anlamını üç farklı kategoride incelemeyi önerir:

(1) Tanımlayıcı kategori, kadınsılığa tezat olmakla birlikte, erkeklerde içkin olan bir dizi davranışsal ve zihinsel özelliğe işaret etmekte;

(2) Betimsel kategori, bir toplumun sembolik kültürü içinde erkeğe atfedilen anlam ve niteliklere dair bir dizi sosyal fikir, tutum ve inançları ifade etmekte;

(3) Kuralcı kategori ise, ortalama bir erkekten ziyade ideal olanı tanımlamakta ve buna dair normatif çerçeveyi belirlemektedir (Kon 2001; akt. Il'inykh, 2012).

Sonuç olarak “erkeklik”, doğal bir varoluş hali değil, atfedilen anlam ve değerlerle örülmüş, “başarılması gereken” bir görev olarak inşa edilmektedir. Itulua-Abumere (2013)'e göre erkeklik, sosyal ve kültürel olarak inşa edilmiş, tarihsel ve politik bir toplumsal cinsiyet kimliği olarak görülür. Daha önce de bahsedildiği gibi, bu inşanın politik, ekonomik ve sosyal boyutları, toplumlar ve kültürler arasında değişiklik gösteren farklı erkeklikleri meydana getirmektedir. Bu erkeklikler, toplumsal hayata katılım yolları ve yoğunlukları ile ayrışır. Bu ayrışma sonrasında diğer erkeklik deneyimleri üzerinde de tahakküm kuran “hegemonik erkek” kavramı, araştırmamın problemi açısından önemli bir yer tutmaktadır.

2.1.1.Hegemonik Erkeklik

Hegemoni kavramı, toplumsal ilişkilerde bireylerin ve toplulukların diğer bireyler ve topluluklar üzerinde güç kullanabilme ve buna müteakip hâkimiyet kurabilme özelliğine işaret etmek, bunun yollarını irdelemek için kullanılır. Bu kavramın tarihsel ve sosyal izleğini takip etmek, iktisadi yaşamın aktörleri arasında değişen rollere vurgu yapmayı gerektirmektedir.

Hegemonya, güç kullanılarak kurulmasına rağmen salt şiddet anlamına gelmemektedir. Kültür, sosyal kurumlar ve pazarlıklar yoluyla da tesis edilebilmektedir. Ataerkil cinsiyet rejiminin mantığı dâhilinde oluşturulan bu soyut kavramlar, içinde bulunulan tarih ve topluma göre anlam değiştirmektedir. Hegemonik erkeklikler de bu nedenle belirli durumlarda ortaya çıkmış ve tarihsel değişime açık olmuştur. Kısacası hegemonya, kendisi için mücadele edilen ve böylece dinamik olarak sahipleri değişen bir güçtür ve bu güce erişmenin yolları da değişebilmektedir. (Connell & Messerschmidt, 2005).

Christensen ve Jensen (2014) hegemonik erkekliklerin, aşırı güç kullanımı, fiziksel zorlama, vb. kullanımının yanı sıra kültürel ve söylemsel anlaşma yoluyla kurulan hâkimiyet ile de görünür olduğunu ifade ederler. Hegemonik erkeklik ayrıca ataerkil cinsiyet ilişkilerini de meşrulaştırır. Bu ilişki ağı içerisinde yer alan aktörler, sistem tarafından kendilerine ve diğer aktörlere verilen rolü kabul ettikleri oranda onaylanır ve sistemin devamlılığına katkı sunarlar.

Avustralyalı sosyolog R. Connell (1995) ise, temelde ortaya çıkan farklı erkeklik türleri arasında ayırım yapma ve hegemonik erkekliğin klişesini tanımlamak ihtiyacına odaklanmıştır. Bu teoriye göre, yalnızca tek bir tür erkeklik yoktur. Toplumsal yapılar ve beklentilere göre değişen ve bir hiyerarşik ilişki içerisinde olan erkeklikler vardır. Bu hiyerarşinin tepesinde yer alan erkeklik türü, diğer erkekler ve kadınlar üzerinde güç uygulama yetkisinde sahip olan bir statüde yer alır (Jewkes, ve diğerleri, 2015).

Connell (1987)'e göre hegemonik erkeklik kavramı, hegemonik olmayan erkeklerin itaati üzerine inşa olmaktadır. Bu hiyerarşi, kuvvete dayalı basit bir tahakküm biçimi olmaktan öte bir hegemonya modelidir. Kültürel rıza, merkezi söylem, kurumsallaşma ve alternatiflerin yüceltilmesi, toplumsal olarak egemen olan erkekliklere dair özelliklerdir. Bu özelliklerden bir diğeri de, hegemonik erkekliği destekleyen örüntülerin, günlük yaşam içinde yaygın olarak deneyimlenmesinin gerekliliğidir.

Kandiyoti (2013), Connell'in erkeklige yaklasiminin, toplum tarafından ikincil konuma itilmis erkeklilerin gorunurlugunun arttirilmasini mumkun kildigini, farkli erkeklere yonelik marjinalizasyon ve etiketleme deneyimlerini ortaya cikardigini ileri surer.

Kimmell (1993) hegemonik erkekligi, "erkeklerin belirli guc ve zenginlik konularinda nasil yasadiklari ve onların egemenliklerini yaratan toplumsal iliskileri nasil mesru kildiklari ve yeniden urettikleri" sorunsali olarak ifade etmektedir. Hegemonik erkeklilik statusu sayesinde erkeklerin cogu kadınlara uzerinde bir tahakkum gucune sahipken, azınlıkta bir erkek grubu da bu gucu diger erkekler uzerinde kullanabilme beceri ve yetkisine de sahiptir.

Connell ve Messerschmidt (2005) hegemonik erkeklilik kavramını hakkında yapılan tartismlar ve tanımlamaların dort ana baslik altında yeniden bicimlendirilmesi gerektiğini savunurlar: Toplumsal cinsiyet hiyerarsisinin dogasi, erkeklilik yapılarının coğrafyasi, toplumsal duzenleme-kural koyma sureci ve erkeklilik dinamikleri. Bunun yanı sıra yazarlar, hegemonik erkekligin yerel, bölgesel ve küresel duzeylerde analiz edilebileceğini ifade etmektedirler. Küresel kurumlar, bölgesel ve yerel kurumlar uzerinde bicimlendirici bir baskı yaratabilmektedir. Bölgesel cinsiyet kalıpları küresel alanlarda yeniden uretilen kültürel örüntüler meydana getirirken, yerel duzeyde belirleyici olabilecek erkeklilik modellerini inşaa eder.

Demetriou (2001) ise hegemonik erkekligi "iç" ve "dış" olarak iki hegemonya bicimini içinde kategorize eder. "Dış hegemonya", erkeklerin kadın uzerindeki egemenliginin kurumsallaşmasını belirtirken; "İç hegemonya", bir grup erkeğin diger tüm erkeklere karşı toplumsal üstünlüğünü ifade eder. Hegemonik erkeklilik, degışen tarihsel tahakkum kosullarına uyum sağlamaktan daha ziyade, farkli unsurların sahiplenilmesini gerektiren, "kendisini yeniden yapılandırabilen ve yeni tarihsel konjonktürlerin özelliklerine uyum sağlayabilen" bir melezleşmedir.

Tüm bu tartismlar ve kavramsallaştırmaların ışığında hegemonik erkeklilik, toplumsal ve tarihsel olarak uretilen bir idealize erkeklige işaret eder. Bu idealize

erkeklik tanımı erkeklere bir takım rol ve nitelikleri dayatmakta, kadınlar üzerinde kurulan tahakküm ve gücün yanı sıra, erkekler arasında da hiyerarşik bir güç ilişkisini tanımlamaktadır. Bu gücü tesis etmek ve korumak, toplumsal onay ile mümkün olmaktadır. Bu onayı gerektiren niteliklerin kaybı beraberinde erkekliğin de “yitirilmesine” sebep olmaktadır. Bu kayıp, literatürde yer alan “erkeklik krizi” ve “kırılgan erkeklikler” tartışmasını ortaya çıkarmaktadır.

2.1.2.Kırılgan Erkeklikler

Kriz kavramı, beklenilmeyen durumlar ve problemler karşısında bireylerin, toplulukların ve toplumların yaşadığı çaresizlik, kaygı ve güvensizlik deneyimlerini tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu yeni sorun karşısında baş etme mekanizmaları ve çözüm yöntemlerinin işlevsiz kalması, güçsüzleşmeyi ve kırılgan hale gelişi doğurur.

Toplumsal olarak üretilen ve idealize edilen erkekliğin, değişen iktisadi koşullar ve gündelik toplumsal örüntüler içinde tahakküm gücünü kaybetmeye başlaması ile “kriz ve kırılganlaşma” ortaya çıkmaktadır. Yalnız tahakküm gücünü ve hegemonik erkeklik statüsünü kaybetmekle değil, bu durumun ihtimali karşısında da kriz durumu ortaya çıkmaktadır.

1960’ların sonu ve 1970’lerin başında yer alan feminist ve eşcinsel hareketlerin yarattığı düşünsel ortamda ortaya çıkan literatür, hegemonik erkeklik kavramını sorgulamaya başlamıştır. Kırılgan erkekliğin görünümü, Joseph Pleck (1981, akt. Lemon, 1995)’in “Erkeklik Efsanesi” kitabında tanımlanmaktadır. Pleck’e göre, modern toplumlardaki erkekler, sosyal, ekonomik, tarihi ve politik değişimler nedeniyle benzeri görülmemiş bir baskıya maruz kalmaktadır. “Erkek cinsiyet rolü” tarafından dayatılan birçok çelişkili talebi karşılamaya çalışıldığı için erkeklik, ciddi bir kimlik kriziyle karşı karşıya gelmiştir. Pleck, toplumsal, tarihi, ekonomik ve politik değişim nedeniyle erkek cinsiyet rolünün gerekliliklerinin çoğunun modası geçmiş olduğunu savunmaktadır. Ancak idealize bir erkekliğe yönelik mitler, klişeler ve sosyal beklentiler devam etmektedir. Böylece erkek cinsiyet rolü, bir erkeğin, erkekliğini kanıtlaması için yapması gereken ya da

olması gereken eski ataerkil kavramlara bağılı 'görünmez bir deli gömleği' haline geldiği ifade edilmiştir.

Erkeklik krizine dair bir diğer önemli tespit de, son yıllarda geleneksel erkekliğin toplumdaki yeriyle ilgili bahsedilen ikinci dalga feminizminin ve işgücü piyasasının dönüşümünün önemine vurgu yapan Buck Clifford Rosenberg tarafından sunulmaktadır. Rosenberg (2008)'e göre 1970'lerde başlayan sanayileşme süreci, giderek artan oranda dişileştirilmiş bir hizmet sektörü ile imalat sektörünün yerini almıştır. Sonuç olarak, geleneksel erkeklikten yararlanılabilecek ve onun uzmanlıklarına ihtiyaç duyabilecek iktisadi alanların sayısı önemli ölçüde azaltılmıştır. Bu süreç, "çocuk bezini temizleyen ve değiştiren erkek", "kadın duygularına ve düşüncesine temas edebilen erkek" gibi yeni erkeklik tanımları yaratmanın temelini oluşturmuştur.

Geleneksel erkeklik rolünün iktisadi ve toplumsal yaşam içerisindeki değişen rolüne işaret eden Lemon (1985), gücünü ve önemini yitirmiş idealize erkeklik için krizi daha da derinleştiren bir dizi unsura dikkat çekmektedir :

- * Feminizmin ve kadın özgürlüğü hareketinin yeniden doğuşu;
- * Eşcinsel kurtuluş hareketi ve eşcinselliğin artan görünürlüğü;
- * İletişim devrimi ve popüler kültürün yükselişi;
- * Erkeklerin azalan fiziksel ve duygusal sağlığı (Lemon, 1995).

Corbett (2001) ve Person(2006) görüşlerine göre, "en büyük ve kazanan" olma arzusu ve saldırgan bir tutum ile inşa edilmeye çalışılan cinsel kimlik, benlik algısını zayıflıktan korumak gibi bir ihtiyaca işaret etmektedir. Erkeğin var olma ve erkekliğini devam ettirme çabası, ancak zayıflık ve çaresizlik duyguları ile mücadele etmekle mümkün olmaktadır. Bu durumun süresinin ve beklentilerinin sınırsız olması, erkekliği "imkânsız bir kimlik" kılmaktadır.

Bu imkânsızlık vurgusuna, kırılan erkeklik kavramını ele alan diğer çalışmalarda da sıklıkla rastlanmaktadır. Erkeğin hegemonik statüsünü elde etmek için üstlenilmesi gereken cinsiyet rolleri ve her zorlayıcı karşısında yeniden elde edilmesi gereken toplumsal onay, dönemsel ve mekânsal ihtiyaçlara göre sürekli değişim gösterir. Bu değişim karşısında erkek, hem sahip olduğu statüyü muhafaza etmeli, hem de yeni rol ve görevlerini doğru tanımlayıp bunlara uyum göstermelidir.

Allan (2018) “erkeği kaybetme korkusuna” vurgu yaparken erkeğin kendisinin “elde edilmesi gereken” bir sorun haline geldiğini ifade eder. Erkeği elde etme süreci asla tam anlamıyla sona ermez, her an kaybedilme riskiyle karşı karşıyadır. Bu nedenle erkeklik çok dikkatli bir şekilde yönetilir ve uygulanır. Baskın erkeklikler belirli bir sosyal oluşumda hüküm sürmektedir ve bu alanda yetkilidir. Tanımı gereği bu tür erkeklikler, diğer erkekliklere hâkimdir ve toplumsal olarak idealize edilmemiş erkeklik hallerini marjinalize etme eğilimi taşır (Christensen & Jensen, 2014).

V.G. Nemirovskii'nin (2004; akt. Il'inykh, 2012) çalışmasında erkeklik, “baba”, “otorite” ve “lider” gibi arketiplerle karakterize edilir: Zafer, otorite, şef ve patron olma hakkı. Başka bir deyişle, egemen olma dürtüsüne sahip olmayan erkeğin sorgulanacağı ifade edilmektedir. Eril erkeğin duyguyu göstermesi olumlu karşılanmaz; ağlamak, acı çekmek, zayıf olmak ve sonuç olarak duygusal olarak güçsüzlük göstermek de yadsınan durumlar arasındadır.

Kaufman (1993) erkeği “kolektif bir halüsinasyon” olarak tanımlamaktadır. Toplumsal olarak ürettiğimiz erkeği; milyonlarca insanın, aslında hiç var olmayan bir gerçekliği, her yerde mevcutmuş gibi zannetmelerine benzetmektedir. Erkeklerin umutsuzca “gerçek erkek olma” hedefinin peşinde koştuklarını, ancak bu hayali amacın hiç bir zaman başarıya ulaşmayacak olması sebebiyle, kirizin kaçınılmaz olduğunu vurgulamaktadır (Kaufman, 1993).

Erişilemeyen ideal erkeğin ardından gelen yetersizlik duygusunun, “erkeklerle alay eden iğrenç bir iç sese” benzediğini söyleyen Kaufman (1999), erkekler

arasında hiç bitmeyen ve sürekli bir diğeri referans alan rekabetin, eksiklik hissini süregelen hale getirdiğini vurgular. Bireysel ihtiyaçlar ve kapasiteler ile “erkeklik kalıbına” uyma yönelimi arasındaki savaşın, erkekliğin en büyük paradoksunun kaynağı olduğunu vurgulamaktadır: *Erkeğin kırılabilirliği*. Bu düşünceye göre erkek olmak, “tuhaf bir güç ve acı dünyası”dır. Erkekler arasındaki güç hiyerarşisi; yaş, ırk veya ekonomik sınıf, cinsel yönelim, eğitim veya sosyal statü, fiziksel güç, zekâ veya fiziksel yeteneklere dayanabilir. Bu sava göre her zaman bir erkekte daha fazla güce sahip bir başka erkek vardır. Erkeklerin güç ve erkeklik rolleri ile ilişki kurma deneyimleri, zorlayıcı bir sürece dönüşebilmektedir. Kaufman (1993) bunu “erkeğin güç paradoksu” olarak kavramsallaştırmaktadır. Bu kavrama göre erkeğin güç alanına yönelik zayıf müdahale deneyimleri, acı ve izolasyonu beraberinde getirmektedir.

Bunun yanı sıra Hearn (2004), erkek egemen güç ilişkilerinin inşasında ve sürdürülmesinde erkekler kadar kadınların da onayının olduğunu ve bu yapı içindeki güçlü erkeklerin, onayın yeniden üretilmesinde baskın olarak rol üstlendiklerini ileri sürmektedir.

Hegemonik erkeklik kuramı içindeki bir diğeri önemli sav da, erkek olarak saygınlık kurmak ve egemen cinsiyet grubunun bir üyesi olarak varlık göstermek, erkek vücuduna sahip olmakla mümkün olduğudur. Erkeklikler arasındaki geleneksel ilişkiden dolayı, erkek bedeni sembolik bir varlıktır ve “erkekler” kategorisine üyeliğin yeterliliğinin bir işareti olarak kabul edilir (Schrock & Schwalbe, 2009). Başka bir deyişle, erkek olmak, doğal ve kendiliğinden bir hegemonik gücü mümkün kılmaz. Bu güç, içinde bulunulan piyasa koşullarında değer üretebilme ve arttırabilme becerisini de gerektirmektedir. Bu durum en temel haliyle sağlıklı ve “erkeksi” bir bedeni ve beden gücünü gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda engellilik ya da erkek beden imajına sahip olmama durumu, erkeği hiyerarşik olarak “hegemonik erkek”ten uzaklaştırır ve bir tür dişileştirilme sürecini yaratır (Hickey-Moody, 2015).

Erkekliği imkânsızlaştırılan bir diğeri unsur da, toplumda “dişileştirilmiş” bir bedensel imaja ya da sosyal kimliğe sahip olmaktır. Kimmel (2013)’e göre erkek

kimliğini belirsiz ve kırılgan hale getiren, erkekliğin onaylanmasıyla değil, kadınlığın reddedilmesiyle doğmasıdır.

Çelik (2016)'e göre erkek esasında imkânsız erkeklik rolleri nedeniyle geliştirdiği ya da geliştirmek zorunda kaldığı rollerinde “kaybeden”dir. Erkekliği üretirken gösterdiği alternatif davranışlarda özgür bir irade gösterememesi nedeniyle “kadınsı özellikler gösteren” ve “yeterince erkek olamayan” bir birey olarak erkekliğin çıkmazında kalır. Buna yoruma göre “erkek olmak” benliğine, kendisine ve çevresine yönelik yıkıcı bir tavır içinde olabilmeyi gerektirmektedir.

Kırılgan erkekliği değerlendirirken dikkat edilmesi gereken bir diğer kavram da “prekaryadır”. Güvencesiz işçiliğe ve süreklilik barındırmayan kariyere vurgu yapan bu kavram, erkeklik krizinin farklı görünüşleri için önemli referanslar barındırmaktadır. Değişen piyasa koşullarında var olmaya çalışan erkekler, hayatlarının farklı dönemlerinde değişen zorluklarla karşılaşırken, içinde buldukları rekabet ortamı sebebiyle birbirlerinin kırılgan kimliklerinin derinleşmesine sebep olmaktadır.

Standing (2014), “*Prekaryaya kimler dahildir*” sorusunu sorarken cevabı oldukça geniş tutmaktadır Buna göre meydana gelen bir takım kazalar beklenmeyen olaylar ve yaşanan krizler sebebiyle herkes prekaryanın sınırları içerisinde olabilir. Bu sınırların içerisinde kalan grup sadece mağdurlardan oluşmaz, yanı sıra mevcut olanakları tercih etmeyenlerin bazıları da bu tanım içerisine girebilir. Standing, prekaryayı oluşturan nüfus gruplarını “*mutlu mesutlar*” ve “*mutsuzlar*” olarak kısaca kategorize eder. Öğrenciler, *sırt çantası ile dolaşanlar* ve gelecek beklentilerinde uzun vadeli işleri barındırmayanlar, genç grubun içerisinde “*mutlu mesutları*” oluşturur; çiraklık gibi imkânlar sayesinde piyasaya girme şansı bulamayanların yanısıra, işgücü alanında yaşlılarla rekabet etmek zorunda kalanlar ise “*mutsuz*” gençleri oluşturur. Yaşlı nüfusta ise yeterli miktarda maaşı ve sosyal güvenliği olanlar “*mutlu mesutları*” oluştururken, yeterli miktarda maaşı olmayan ve gençlerle rekabet edecek durumda olamayan yaşlılar ise “*mutsuzları*” oluşturur. Erkek nüfusunda ise eve yeterli bir gelir getirebilen erkekler “*mutlu*

mesutlan” oluştururken yalnızca süresiz ve güvencesiz işlerde çalışmak zorunda kalanlar *“mutsuz”* erkek nüfusunu meydana getirir.

Standing’e (2014) Toprağa dayalı feodal toplumdaki endüstriyel topluma değişen cinsiyet rolleri ve statüleri, küreselleşme döneminde başka boyutlar kazanmıştır. Sermaye ve işçi arasındaki anlaşmanın en belirgin yönü olan hane maaşının yok sayılması ile erkek işçinin yalnızca kendisine değil ailesine de yetecek maaşı elde etmesi beklentisi geçersiz kalmıştır. Güvencesizlik hissi, elde ettiklerini kaybetme korkusu ile ilişkilidir. Bu tarz bir güvencesizlik erkeklerde güçsüzleşme ve travmayı beraberinde getirmektedir. Bunun yansıması mesleklerini yapamayan ve kariyerleri kesintiye uğramış olan erkekler engellenmiş olma duygusunu taşımaktadırlar.

2.2. KENT MARJİNALLİĞİ VE ÇÖKÜNTÜ ALANI

Sanayileşme süreci ve sosyal yapıların dönüşümü ile anlam değiştiren “ortak yaşam alanı” olgusu, modern kent tartışmalarını da beraberinde getirmiştir. İçinde yaşayanların sosyal, ekonomik, kültürel ve imgesel sermayelerini, sosyal yaşam örüntülerini, toplumsal hafızalarını ve benlik imajlarını içeren ve biçimlendiren bir mekân olarak kent, yarı geçirgen sınırlarıyla “yerli” ve “yabancı”yı birbirinden ayırmaktadır.

Yabancılaşma ve buna bağlı olarak yaşanan marjinalizasyon süreci, sosyal hayatın ve akıştaki örüntülerin dışında kalmayı da beraberinde getirir. Sosyal hizmet mesleğinin amaçları, bu durumun yarattığı risklerle doğrudan ilişkilidir. Toplumdaki farklı grupların deneyimlediği bu riskle ve sonuçlarıyla baş edebilmek adına, marjinalizasyonun sebeplerini, dinamiklerini iyi anlamak, marjinalize edilmiş bireylerin özel konumlarını, incinebilirliklerini ve ihtiyaçlarını doğru tanımlamak gerekir.

Marjinalite kavramı, öncelikle farklı olma durumunu akla getirmekle beraber, ilişkilendirildiği toplumun ortak karakteristik özellikleri bağlamında daha zengin bir çerçeve kazanır. Öteki olmak, sosyal dışlanma ve kültürel kimlik terimleriyle

etkileşen marjinalite kavramı, özetle güç mekanizmaları ve bunlara sahip olan olan baskın kültür tarafından; sahip olduğu belli özellikleri nedeniyle sosyal alandan uzaklaştırılan kişi ve grupların durumunu ifade etmek için kullanılır (Zengel & Kaya, 2003).

Billson (1988), ele alınan marjinalliğin etkileri ile ilgili doğru karar vermek için on farklı hususu değerlendirmeye almayı önermektedir.

1. Asli Marjinallik ya da Sürece dayalı marjinallik: Marjinallik hali, bireyin ya da grubun belli bir dönemdeki haline değil, asli özellikleri dayanıyor ise, uyumsuzluk ya da değişim ihtimali artacaktır.
2. Durumun Değişebilirliği: Marjinallik hali ne kadar kalıcı ve değişmezse, uyumsuzluk derecesi o kadar büyüktür.
3. Dikkat Çekicilik: Marjinal durum bir kişinin kimliğinde ne kadar ön planda ise, uyumsuzluk hali o kadar ön planlar olur.
4. Görünürlük: Marjinalliğe sebep olan durum, kişinin dış görünüşün de ne kadar belirgin ise, uyumsuzluk da o kadar öne çıkar.
5. Kültürel çatışma: İki kimlik grubunun kültürel biçimlerindeki farklılıkların derecesi ne kadar büyükse, uyumsuzluk derecesi o kadar büyüktür.
6. Grup çatışması: İki farklı grubunun arasında siyasi ve toplumsal çatışma ne kadar büyük, olursa, arada kalan bireyler için marjinalliğin zorlayıcı etkileri o kadar büyüktür.

7. Kapsanan¹ grubunun tutumu: Bireyin dâhil olduğu kapsanan grubunun, dâhil olunan kapsayan gruba karşı tepkiselliği, reddedici tavrı ne kadar fazla ise, uyumsuzluğun etkisi o düzeyde artar.
8. Kapsayan² grubunun geçirgenliği: Bireyin dâhil olduğu kapsayan grubun, dâhil olduğu kapsanan grubun elemanlarına yönelik geçirgenliği, kabulü; marjinalizasyon düzeyini etkiler. Geçirgenlik azaldıkça uyumsuzluk artar.
9. Kimliğin yönü: Birey, dâhil olduğu her iki grubu da, kendi kimliği içinde eşit olarak tanımlıyorsa, uyumsuzluk düzeyi artar.
10. İçinde bulunduğu duruma gönüllülük gösterme: Bireyin kendi marjinal konumuna yönelik takındığı kabullenici tutum arttıkça, uyumsuzluk hali azalır (Billson, 1988).

Kent üzerine düşünürken ve bir kente dair sosyal inceleme yaparken ilk aşamada fark edilen yoksulluk görünümleri, mekâna hâkim olan sosyal refah uygulamaları hakkında önemli işaretler taşımaktadır. Kente kimliğini kazandıran baskın kültürün yanı sıra özellikle kentin çeperinde ve çöküntü alanlarında deneyimlenen altkültürler, sosyal adaletsizlik ve kaynaklara erişim noktasında yaşanan yapısal sorunlar neticesinde marjinalize edilerek “yabancı” ve “suçlu” kimlikleri ile betimlenir. Bu bölgesel çapta yaşanan sosyal ve ekonomik sermaye ilişkileri ile okunabileceği gibi, son yüzyıla etki eden refah rejimlerinin mikro sosyal yaşantılar üzerindeki dönüştürücü etkisi bağlamında da değerlendirilebilir.

¹ Orijinal metinde “Feeder” kavramı kullanılmıştır. Bireyin, içinden geldiği ve daha baskın bir kültürel kimlik tarafından içerilen kültürden bahsedilmektedir. Anlam itibarıyla “Kapsanan” terimini tercih ettim.

² Orijinal metinde “Reciever” kavramı kullanılmıştır. Bireyin sonradan ilişki kurduğu, içinden geldiği kültürü kapsayan baskın kültürü işaret etmektedir. . Anlam itibarıyla “Kapsayan” terimini tercih ettim.

Sosyal refah devletinin yetmişli yıllardaki gerilemesi ile beraber, evsizlerin saflarında ve sayısında radikal bir dönüşüm yaşanmıştır (Grant, 1986). Kaçak gençlerin yoğun göçleri, “sokak insanı” ifadesine yeni bir anlam kazandırmıştır.

Modern kent olgusunun ortaya çıkışında ve bugünkü gelişim sürecinde önemli bir yer tutan iktisadi, ve sosyal güce dayalı ilişkiler ağı içinde; kentin sakinleri, bu ilişkilerdeki konumlanışlarına göre sınıflandırılır. Baskın kültürün çerçeveselendirdiği kentlilik tanımlaması, bu çerçevenin dışında kalanlar için yeni bir kimlik inşa eder: Kent marjinalleri.

Şen ve Şen (2015) marjinalliği üreten genel unsurlar kadar, bu marjinalliği içeren sosyal yapının sınıfsal, mekânsal ve yönetsel özelliklerine yönelik, toplumsal ve tarihsel analizlere ihtiyaç duyulduğunu vurgular. Buna göre marjinallik kavramı, mekândan ve o mekâna ait altkültürden bağımsız düşünülemez.

Yoksulluk mekânları, dışlanmışlık ilişkilerinin iç içe geçtiği alanlar olarak bazı örneklerde “ kendi içine dönmüş getto”lar olarak görünür olmaktadır. Bu alanların bir diğer özelliği de istihdam piyasası ile olan yoğun etkileşimleridir. Kent alanlarından çekilen imalat ve sanayi sektörünün neden olduğu işsizlik, bu alanların çöküntüleşme eğilimine girmelerine sebep olur. Ortaya çıkan işsizliğe bağlı olarak artan sosyal dışlanma, fiziki çöküntüleşme, yoksullaşma ve azalan sosyal yaşam standartları, bu alanlar için kötü bir şöhrete sebebiyet verir. Bu durum, mekânın damgalanması ve insansızlaşmasını beraberinde getirir. Amerika’da, çöküntü alanı haline gelen ve yoksul göçmenlerin yerleşim alanı olan, etnik-ırksal karakteri ile belirginleşmiş “getto”; Fransa’da ise yoksul göçmenlerin kaldığı banliyöler, böylesi yoksulluk mekânları için önemli örneklerdir. Yoksul ve yabancı nüfusun yaşamaya çalıştığı ve bir yönüyle mahkûm olduğu bu mekânlar, Amerika ve Avrupa’da kentsel dönüşüm ve kentsel yenileme uygulamalarının odağı haline gelmiştir (Şen & Şen, 2015).

Adams (2003)’a göre tipik olarak, etnik azınlıklar belirli şehir içi alanlarda yoğunlaşmıştır. Bunlar halk arasında “birleşmiş topluluklar” ve “dezavantaj gettolari” olarak tasvir edilmiştir. Bu bölgelerde aşırı kalabalıklaşma, yetersiz

konut, işsizlik, refah eksikliği ve yüksek suç oranları kesişmektedir. Türkiye özelinde ise gecekondulu alanları, tarihsel ve sosyal boyutlarıyla yoksulluk mekânı kavramına örnek teşkil etmektedir.

2.2.1. Wacquant'ın Sosyolojisinde Kent Marjinalliği

Wacquant (2015)'in ortaya koyduğu ileri marjinalizasyon kavramı, kentlerin çeperlerinde, yoksulluğun ve damgalanmanın kimlikleştiği mekânlarda yaşayan bireylerin yaşadıkları dışlanma ve damgalanma sürecini betimlemek için kullanılmaktadır. Bu süreç, sosyal hizmetlerden yararlanmayı zorlaştırdığı gibi, mekâna dair bir altkültürün meydana gelmesini engelleyerek dayanışma ağlarının inşasını da güçleştirmektedir. Hizmetlere olan erişimin kolaylaştırılması ve hizmet sunumlarının ihtiyaca dönük, dönüştürücü ve insancıl kılınması için, günümüz sosyal hizmet paradigmasının bu bağlamda yeniden tartışılması gerekmektedir.

Kentsel yoksulluk mekânlarında uygulamalı araştırmanın, bilimsel temelli bir analize dayanarak nasıl yürütülebileceğini ortaya koyan Wacquant (2015), "*Kent Paryaları*" adlı kitabında "getto" kavramına değinmektedir. Wacquant, kentsel yoksulluğun kimlikleşmesiyle ortaya çıkan "getto"ların yerini, günümüzde "hipergetto"ların aldığını belirtmektedir. Buna göre gettolarda oluşan dayanışma altkültürü ve içe kapalı, sosyal olarak dışlanmış homojen gruplar hipergettolarda görülmemektedir. Hipergettolarda aidiyet reddedilmekte, burada yaşayanlar tarafından bile bu mekânlar kötülenmektedir. Suç alanı olarak kabul edilen bu mekânlarda yaşayanların birbirleriyle ilişkileri daha mesafelidir.

Wacquant, getto tartışmalarında anlamı doğru olmayan bir eksene çektiğini düşündüğü "üç yanlı düşünce"ye yeni bir tartışma alanı açmıştır. Karşı olduğu düşüncelerden ilki, getto kavramının ırk temelli yoksulluğun yoğunlaştığı kentsel bir mekân olarak ele alınmasıdır. Wacquant (2009) gettonun, süreğen ve yaygın bir yoksullukla ilişkili bir kimlik kazanmasına karşı çıkar. Tarihsel bağlamıyla ele alındığında getto, fakir birey ve toplulukların bir araya geldiği bir kentsel mekâna indirgenemez. Bir diğer karşı olunan düşünce ise, bireysel ya da gruba ait zayıflıklar ve yokluklarla ele alınmasıdır. Bu bağlamda Wacquant, getto'nun

şiddet, anomi, suç, düzensiz ilişkiler, işsizlik ve “sınıfaltı” gibi kavramlarla tanımlanmasını da damgalayıcı bir süreç olarak ele alır. Olumsuzlukların yükünü, getto sakinlerine yükleyen bir çözümlenme olarak reddeder. Üçüncü düşünce ise, bu kimliğin, gettoda baskın olan grubun kültür ve yaşantılarına indirgenerek “egzotikleştirilme”ye çalışılmasıdır. Egzotikleştirmenin, gettoda yaşayanlara yönelik kronikleşmiş, damgalayıcı önyargıları yeniden ürettiğini iddia eder. Wacquant (2015), gettonun bir takım sorunlarla damgalanmış alanlar olarak değil, farklı sınırlamalar ve ilkeler dahilinde yeniden örgütlenmiş alanlar olarak kabul edilmesinin gerektiğini vurgular.

Kent Paryaları kitabına duyulan geniş ilgi ve hakkındaki tartışmalara rağmen, yine de Wacquant'ın “ileri kentsel marjinalliğin karşılaştırmalı bir sosyolojisi” konusundaki önerisini kabul eden çok az sayıda araştırmacı vardır (Abu-Lughod, 2007; Blokland, 2012; Castañeda, 2012; Musterd, 2008). Bu nedenle kentsel araştırmalardaki karşılaştırmalı hareketi canlandırmak, genişletmek ve derinleştirmek noktasında kendine has bir özgünlük taşıdığını söylemek mümkündür (Larsen, 2018).

Wacquant (2015)'a göre getto, patolojik bir saha değildir; kendi tarihsel gerçekliği içinde tutarlı, kendi sınırlılıkları içinde tanımlanması gereken bir formdur.

Wacquant bu sınırları şöyle sıralar:

1. Ekonomik ihtiyaçlar ve fiziki yoksunluk
2. Süreğen fiziki ve sosyal güvensizlik
3. Fırsat eşitsizliği ve sınıfsal/ırksal önyargı
4. Mekânsal-sembolik damgalanma
5. Bireylerin kurumlarla ve diğer bireylerle ilişkilerde zayıf güven, kısıtlı kaynaklar ve yoğun rekabet.

White (2007), Wacquant'a katılmakla birlikte bir takım eleştiriler ileri sürerek, neoliberal politikaların neden olduğu sonuçlar karşısında, hipergetto kavramının cevap veremediği noktalardan söz eder. Yoksulluk mekânları hakkında yapılan akademik çalışmalarda başvurulan kolaycılık, muğlak kopukluklar ve daha da kötüsü "sınıfaltı" vurgusuyla kurulan damgalayıcı dil karşısında Wacquant'ın tavrını saygın ve bilimsel bir miras olarak sayarken, aşağıdaki dört konunun, kuramın pratiğe dökülmesinde eleştiriye açık alanlar barındırdığını ileri sürer:

- 1) "Sınıfaltı" kavramının kullanımını aşma misyonu,
- 2) "Getto"nun işlevselliği,
- 3) Afrika kökenli Amerikalı topluluklar üzerinde temelleştirilmesi
- 4) Fransa'daki ırkçılığının etkisinin ve buna bağlı olarak etno ırksal güvensizliğin getirdiği yasakların öneminin vurgulanmaması.

Kentsel üretim-tüketim ilişkileri içinde anlam kazanan "sınıfaltı" kavramı, Aytaç (2016)'a göre yeni yoksulluk tecrübesini deneyimleyen, "dip yoksulluğu" ya da "*alt sınıfların da altı*" denilen tabakayı açıklarken kullanılmaktadır. Yazar "*sınıfaltı (underclass)*" kavramsallaştırmasının, kapitalist emek, sermaye ilişkileri ve bunlara bağlı sınıf ve mekânsal ayrışma süreçlerinin bir sonucu olarak oluşan dışlanma biçimlerini analiz ederken kullanıldığını ileri sürer. Buna göre daha sonraları sınıfaltı kavramı, alkoliklik, hırsızlık, hukuk dışılık, serserilik vb. anlamlar da alarak kavramın içeriği tehlikeli sınıf retoriği içerisine sıkıştırılmış gibidir. Bu yönüyle kavramın, işsiz/yoksul insanları bir sorun olarak kurmanın ötesinde adeta bir "*günah keçisi*" dahası "*lanetli sınıf*" olarak etiketlendiği ileri sürülmektedir (Aytaç, 2016).

2.2.2.Mekânsal İlişkiler Bağlamında Sosyal Dışlanma

Sınıfaltı kavramı, sosyal dışlanmayı da beraberinde getirmektedir. Ekonomik olarak yetersizlikleri nedeniyle oldukça düşük düzeyde mal ve hizmet tüketen bir

grup olarak, mekânın tüketim ilişkilerini değiştiren bir sosyal yapı olarak sınıfaltı kimliği, mekânın dönüştürülmesinde önemli bir rol oynarken, kent içi mekânsal ayrışma bağlamında da sosyal dışlanmaya uğrar (Larsson & Halleröd, 2008).

Sosyal dışlanma, hakların engellenmesi veya haklardan doğan gereğin yerine getirilmemesi durumunda ortaya çıkmaktadır (Berghman, 1995). Bunlar, toplum içinde evrensel olarak kabul edilmiş (veya olması gereken) haklardır ve dolayısıyla tüm bireylere ve gruplara verilmesi hak temelli adalet anlayışı bağlamında asgari zorunluluktur. Sosyal dışlanma, bu haklara yönelik yoksunluğun deneyimlendiği noktalarda ortaya çıkan sosyal bir olgudur.

Walker & Walker, (1997), sosyal dışlanmayı genel hatlarıyla, bireyin toplumla bütünleşmesini sağlayan sivil, politik, ekonomik ve sosyal haklara, bazı kişi ve gruplar tarafından ulaşılamaması olarak tanımlamışlardır

Yoksulluğa ve toplumdaki dezavantajlı gruplara yönelik teoriler; çalışan yoksulluğuna, sosyal dışlanmanın yaygın etkisine, sosyal farklılıkların nasıl değerlendirildiğine ve damgalanma ve yabancılaşmanın etkilerine yönelik geniş tartışmalar içerir. Bu bakış, yoksulluk alanında çalışanların bireyi suçlamayan ve ırk, cinsiyet ve engelliliğin yoksulluğun etkisine ekleyebileceği çoklu baskıları unsurlarına yönelik stratejileri düşünmelerini sağlar (Deacon, 2002).

Kentsel üretim ve tüketim ilişkilerindeki yapısal dönüşümler ve sosyal refah rejimlerinin sosyal hayata müdahale gücünün değilmesi, dışlanan grupları tanımlayan çerçeveyi etkilemekte ve dönüştürmektedir. Wacquant (2015), kapitalist ekonomilerin düzensiz gelişmesi ve refah devletlerinin geri çekilmesinin bir sonucu olarak post-fordist kentte kristalleşmiş olan yeni dışlayıcı rejimin altı özelliğinden bahsetmektedir

(1) Ücretli emeğin toplumsal alanda istikrarsızlaşması ve sosyal güvenliğin gerilemesi. Ücretli emeğin işgücü piyasasının sınırlarında olanlar için bir istikrar ve güvenlik kaynağı oluşturmadığını belirtmektedir.

(2) Makroekonomik eğilimlerden işlevsel olarak kopuk ve ileri marjinalliğin etkisi altında olanların sadece ekonomik krizden zarar görmediklerini, aynı zamanda büyük çaplı sosyal yardım artışlarından da mahrum bırakılmakta olduklarını ifade etmektedir.

(3) Bölgesel dışlanma ve damgalama ile marjinalize edilmiş nüfus kesimlerinin, hem dışardakiler hem de bölgenin kendi sakinleri tarafından “kirlenmiş yerler” olarak algılanan “özel getto” bölgelerinde yoğunlaşmasına dikkat çekmektedir. Bu durumun, yoksulluk; işsizlik ve etnik köken ile zaten bağlantılı olanların üzerinde daha büyük etki yarattığını belirtmektedir.

(4) Mekânsal yabancılaşma ve “mekânın” çözülmesi, bölgesel damgalamanın bir yan ürünüdür. Bu sebeple, *“bu mekânda yerleşik olmak, sakinlerine pozitif bir ortak kimlik ve aidiyet hissi sağlayamaz”* demektedir.

(5) Yoksul toplulukların, kapitalizmin daha önceki aşamalarında komşuları ile birbirlerini geçici olarak destekleyebilecek bir temel güvenlik ağı oluşturduğundan bahseder. Günümüzde bu bölgelerde, kriz durumlarında böylesi dayanışma ağlarına rastlamanın zor olduğunu ileri sürer.

(6) Sosyal parçalanma ve sembolik parçalanma sonucu, daha önceki kentsel marjinallik biçimlerinden farklı olarak, ileri marjinalliğin arttığını iddia eder. Buna göre gettolarda yaşayanlar arasındaki sembolik ayırım, toplumsal damgalanmayı ve marjinalleşmeyi derinleştirmekte ve yoğunlaştırmaktadır. Bu da bölgesel damgalamanın ortaya çıkardığı sorunlarla baş etmek için gerekli olan ortak dilin ortaya çıkmasının engellemektedir.

Yukarıda bahsi geçen unsurların yanı sıra ülkemizde de sosyal, biyolojik, fiziksel ve ekonomi politik tabanlar üzerinde sosyal dışlanma olgusu örneklendirilebilir. Çakır (2002)'a göre sosyal dışlanma, görünüm biçimleri ve nedenleri doğrultusunda ele alındığında gençler, kadınlar, göçmenler, mülteciler, engelliler, suçlular, emekliler, vasıfsız işçiler, mevcut işgücü piyasası koşullarında yer bulamayanlar, eğitim sisteminden ayrılmış veya tamamlamış olup gelir getirici bir

işsiz olmayanlar, tek ebeveynli aileler ve sosyal dışlanma riski yüksek olan grupları etkilemektedir.

Sosyal dışlanma kavramı, yeni yoksulluk ya da kentsel yoksulluk denilen önemli bir olgunun içerdiği bir fenomendir. Aytaç (2016)'a göre kentsel yoksulluk; kentin sosyal hiyerarşisini, geleneksel sosyal tabakalarını erozyona uğratarak daha yoksul ya da dip /sınıf altı dediğimiz bir dışarıda kalan potansiyele (outsider) açık kapı bırakmaktadır. Yazar, geleneksel orta tabakaların zamanla erimekte olduğunu, alt tabakalar daha alt, dip katmanlara kaymakta olduğunu ve umarsız, yükselme umudunu kaybetmiş, gelecek korkusu içinde olan geniş bir dezavantajlı sınıfın kök salmakta olduğunu ileri sürer.

Fiziki ihtiyaçlara erişimden, siyasi katılımdan ve kültürel sermayeden mahrum kalan fakir topluluklar ve gruplar için sosyal hizmetler özel bir öneme sahip olduğunu ileri süren Powell (2001), bununla birlikte sosyal hizmetlere erişimin de bu gruplar için paradoksal olarak kısıtlı olduğunu ifade etmektedir. Bu durumun panzehiri olarak güçlendirme yaklaşımını önermektedir.

Güçlendirme, O'Sullivan'a göre (1993: 195–196) dört temel özelliğe sahiptir:

1 Araçsal bilgi: bilgi, iletişim ve okuryazarlık becerileri;

2 Etkileycilik: güven sağlama, bağımlılıktan kurtulma;

3 Eleştirelilik: içinde yaşadığı toplumu sorgulama ve eleştirel bir gerçeklik okuması yapma kapasitesi;

4 Aktivizm: eleştirel farkındalık ışığında toplumu değiştirmek için harekete geçme motivasyonu.

Delgado (2000)'ya göre günümüzde sosyal hizmet, şehirlerde yoğun şekilde yoğunlaşan sayısız sosyal problemi çözme girişiminde aktif rol oynamaktadır. Ayrıca, mesleğin geleceği, sosyal hizmetin, özellikle tarihsel olarak hizmet verdiği

alandaki artan kentleşmeyle, kentsel meselelere ne kadar iyi hitap edebileceğine dayanacaktır.

2.3.ERKEKLİK KURGUSU VE KENT MARJİNALLIĞI BAĞLAMINDA BEKÂR ODALARI

Barınma imkânından yoksun olan bireylerin bir çözüm stratejisi olarak ortaya çıkan “*Bekâr Odaları*” için uluslararası alanyazında farklı tanımlamalar mevcuttur. “*Tek başına evsizler*”in ve barınaksız yaşayan çocuksuz çiftlerin kısa süreli barındıkları ucuz otel ve pansiyonlar için kullanılan (Stewart & Stewart, 1993) ³ bu kavramın, ulusal yazınıımızdaki izleğinde mahalle mahremiyeti ve çalışma ilişkilerini de gözlemlemek mümkündür.

Barker (1995)’in evsizliğe dair mekanları aşağıdaki gibi tanımlamıştır:

“Gri gettolar: 1.Sakinleri öncelikle fakir ve yaşlı olan, şehirlerin eski ve çürüyen bölgelerindeki mahalleler veya konut projeleri. 2. Özel emeklilik köyleri ve toplulukları, belirli bir yaştan sonra kişilerin kişisel kullanımını için imar edilmiş yapılar.”

“Çökük Evler⁴: Kısa süreli olarak ucuz geçici otellere, çalışma evlerine sığınanların ve evsiz insanların kaldığı barınaklar için kullanılan terim.”

“Evsiz Barınakları: Başka bir evi olmayan bireyler ve aileler için özel veya kamu tarafından finanse edilen yerleşim tesisleri. Barınaklar genellikle mevcut odaya, malzemelere ve talebe bağlı olarak, ihtiyaç duyan insanlara mümkün olduğu kadar yatak, yemek ve bazen sağlık ve sosyal hizmetler sunar. Bazı sığınakların kimlerin kabul edileceğine ilişkin katı kuralları vardır, bazıları ise uygun olan herkesi kabul eder. Birçok sığınak, para, yemek ve gönüllü çalışmaların özel katkılarına büyük ölçüde bağımlıdır”

Snyder (1999)’e göre feodal toplumda bir erkeğin bekâr ve yalnız yaşaması sadece normatif ideallere göre değil, aynı zamanda evliliğin ve ailenin, babalık ve manevi önderliğine dayanan hegemonik yerel erkeklik modellerine de bir karşı

³ Bu tezde ise tek evsizlik kavramı otel ve pansiyon odalarında yaşayan erkekler için kullanılacaktır.

⁴ Bu kavram, argo bir ifade olan “flopouse”un tarafımdan Türkçe’ye çevrilmiş halidir.

çıkış olarak görülmekteydi. Yetişkin erkekliğinin başkalarının sorumluluğuyla, fedakârlık ve samimiyetle tanımlandığı bir zamanda bekâr erkek; “*yalnız*” “*olgunlaşmamış*” ve dahası “*bencil*” olarak görülmüştür (Snyder, 1999; akt. Gorman-Murray, 2008).

“Bekâr odaları” kavramını ele alırken, hem kentsel işgücü ilişkilerinin tarihini, hem de yoksulluk kültürünün mekânsal üretimini doğru tahlil etmek önemlidir. Bekâr odalarına yönelik çalışmalarda, bu mekânların erkeklik mekânları olduğu savı ön plandadır. Zira bekâr odalarının, hegemonik erkeklik kurgusu tarafından bertaraf edilmiş erkeklerin barındığı, sığındığı mekânlar olduğu savını desteklemekteyim. Tutunamamış, yabancı, marjinal, parya vs. olarak adlandırılabilir bu erkekler, toplumsal cinsiyet bağlamında üretilen erkeklik rollerini yerine getirememekte, bu nedenle yaşanan erkeklik krizi ile birlikte, kentin çeperinde ve çöküntü mekânlarında yer alan yapılarda barınmakta ve sınıfaltı olarak tanımlanabilecek emek koşulları içerisinde çalışmaktadırlar.

Sınıfaltı ya da kent paryaları olarak adlandırılan bu kesimin barındığı, kentin istihdam ve geçiş alanlarına yakın yerlerde bulunan bekâr odaları, çöküntü mekânları olarak adlandırılan bölgelerde yer alır.

Şen & Şen (2015)’e göre zamanla köhneleşmiş ve yoğun göç ile birlikte çöküntü mahallesi/alanları olarak adlandırılmış bu mekânların, vasıfsızlık ve düşük gelirin yanında niteliksiz ve düzensiz işlerde, enformel sektör içinde de olsa çalışma imkânı sunması (üstelik en az masrafla çalışma alanlarına ulaşabilecekleri), istikrarsız bir nüfusun iç kent çöküntü alanlarında yoğunlaşmasına neden olur.

Çok mülkiyetlilik nedeniyle de sahiplerinin terk ettiği hasarlı binaların ucuza verilmesi ya da kaderine terk edilmesi, bölgenin fiziki çöküntüleşmesini artıran bir diğer etken olmuştur. Bir yandan yoksul kalabalık göçmen ailelerin sıkıştığı evler, diğer yandan bekâr odaları; her gün kentin sokaklarını arşınlayan kâğıt toplayıcı ve hurdacıların aynı zamanda barınakları olan depolar ve köhneleşmiş-terk edilmiş binalar, mekânsal çöküntüleşmeye boyut kazandırır (Şen & Şen, 2012b).

Çağlayandereli (2007)'ye göre çöküntü mahallesi “*tarihi kent merkezlerinde yer alan, normal oturma alanı işlevini yitirmiş olan; mekânda ve sosyal ilişkilerde bozulma görülen ve aynı zamanda kimliği olumsuz anlamda değişmiş bir kent parçasıdır.*” Burada kimliğin olumsuz yönde değişimi vurgusu dikkate değerdir. Mekânın kimliği, meskûn kimselerin üretim-tüketim ilişkileri ve sosyal örüntüleri ile ihtiyaçlar doğrultusunda sürekli bir değişim göstermektedir.

Kentlerin tarihi merkezlerinde konutlarının kullanıcılarının değişmesiyle, belirli bir mahallenin istihdam ve emek bölgesi kimliğine dönüşmesi ve orta ve üst gelir grubuna mensup ailelerin mahalleyi terk etmesi nedeniyle sosyal değişim yaşanmakta ve çöküntü mekânları ortaya çıkmaktadır (Şen, 2012a).

Çöküntü mekânları, kente yeni gelmiş göçmenler, enformel sektörde çalışan bekâr erkekler ve kent marjinaleri tarafından barınma alanları olarak tercih edilir. Bu mekânlar, kentte tutunmaya ve yeni hayatlar kurmaya çalışan aileler özelinde de, nöbetleşe yoksulluğun izlerinin sürülebildiği sosyal alanlardır. Özet olarak çöküntü alanlar, kentsel yoksulluğun kimlikleştiği mekânlardır.

Şen (2012b), bekâr odalarının, aile ikametgâhları ve konut tipi dışında göçmen erkek işgücünün barınma biçimi olarak yaygınlaştığını ve gelenekselleştiğini belirtmektedir. Göç olgusu bu odaların ortaya çıkışında, hareketliliğin ve süreğenliğinin sağlanmasında en önemli unsurdur.

Kente yeni gelenlerin, tutunmak ve iş edinmek için ilk adımlarını attıkları bu mekânların yeni gelen göçmenler için ‘ilk istasyon’ olma gibi önemli bir fonksiyonu vardır. Şen (2015)'e göre bekâr odaları, barındırdığı göçmen bireylerin niteliği dolayısıyla -düşük vasıf, eğitim ve beceri; düzensiz iş ve düşük gelir vb.- kent içi alanlarda geleneksel dayanışma ağları- ucuz konut, uygun iş ve çalışma alanı bulmak açısından kendine has özellikler taşıyan bir mekandır.

Bekâr odalarında kalan erkeklerin geniş bir profil sergilediğini söylemek mümkündür. Kızılkın (2009) bekâr odası sakinini “*tek bir oda içinde, hemen hemen mahremiyetleri olmayan ortak bir mekânda, kendisiyle benzer yaşam*

öyküsü, sosyal köken ve bireysel özelliklere sahip kişilerle birlikte yaşayan birey” olarak tanımlamaktadır.

Bu bağlamda bekâr odası sakinlerini, genel olarak büyük kentlerde göç ile gelmiş ve enformel sektör içinde, sınıfsız olarak tanımlanabilecek emek koşulları içinde tutunmaya ve gelirine süreklilik kazandırmaya çalışan; kendisi ile ortak sorunları deneyimleyen diğer erkekler ile birlikte aynı mekânı paylaşan; bu noktada sosyal dayanışma ağları geliştiren ve bekâr ya da ailesinden ayrı yaşayan erkekler olarak tanımlayabiliriz.

2.3.1. Bekâr Odalarının Tarihsel Arka planı

İlk tarihsel izlerine 16. yüzyıl kaynaklarında rastlanan “bekâr odaları”, kentin çeperlerinde yaşamaya çalışan genç, işsiz, göçmen ve bekâr erkeklerin barınmaları için mahalli alandan uzakta, işgücü trafiğinin yoğun olduğu bölgelerde inşa edilmiş yapıları tanımlamak için kullanılmaktadır.

Yüksel (1992)'e göre Osmanlı döneminin erken dönemlerine değin bekâr odalarının izlerini bulmak mümkündür. Bu bağlamda bekâr odaları “*Osmanlı döneminde taşradan kentlere göçen ve buralarda seyyar satıcılık, amelelik, hamallık vs. gibi gündelik basit işlerle geçimlerini temin eden bekârların, kira mukabili içinde barındıkları oda tabir edilen ve bir tür pansiyon vazifesi gören konutlar*”dır (akt. Şen, 2012b).

Bekâr odaları, tarihsel izleği içerisinde, iş gücü ve buna yönelik barınma ihtiyacı ile bağlantılı olmuştur. Tanyeli'ne göre erken dönem Osmanlı tarihinde de, bekâr erkekler için üretilen 'bekâr odaları' genellikle tersaneler, donanma için üretilen barınma bölgeleridir. (akt. Cengizkan, 2000)

Çokuğraş (2013) döneme ait belgelere dayanarak İstanbul'daki bekârların yüzde yetmişini bu tür mekânlarda barındığını belirtmektedir. İstanbul'da dönemin çöküntü alanı olarak tanımlanabilecek başka mekânlarda da kadınların, erkekler ve çocuklarla birlikte barındıklarını, özellikle esnafla kurulan ilişkiler ve odalarda

çocuklara ait eşyaların olması sebebiyle, burada kendine has özellikler taşıyan bir kolektif yaşamın benimsendiğinin görünmekte olduğunu ifade etmiştir.

Gülenaz (1998; akt. Boyacıoğlu, 2010), İstanbul şehrinde, şehrin dışından gelmiş yolculara hizmet veren hanların yanısıra çalışmaya gelmiş fakat barınacak yeri olmayan insanlara barınması için hazırlanmış “bekâr odası” adı verilen mekânların bulunduğunu, bu yerlerde kalanların sayısının 1882'de kentin genel nüfusunun yüzde ikisi kadar olduğunu belirtmektedir.

Farklı belgelerde ve tarihi anlatılarda homojen bir grup olarak bahsedilen bekârların birbirinden farklı sosyo-ekonomik konum ve mekân deneyimlerine sahip oldukları bilgisine rastlanmaktadır. Bekârların bu farklı mekânsal deneyimleri 18. yüzyıl İstanbul'unda özel bir toplumsal doku olarak yer varolduğunu da göstermektedir. Bekârların barındıkları mekânları incelerken hanlar, bekâr odaları, külhanlar ve kayıkhaneler gibi mekânları değerlendiren Çokuğraş (2013) bazı semtlerin bekârların barınmasında önemli yer tuttuğunu belirtmiştir. İşgücü piyasasında İstanbul'un önemli bir merkez olma özelliği, çeşitli sosyoekonomik konum ve etnik kökenden gelen göçmen erkekler için kenti cazip kılmıştır. İstanbul'un kayıkçı, hamal ve diğer esnaf topluluklarının oluşturan, kısmi bekâr veya ailesinden ayrı yaşayan bu erkek göçmenlerin, bekâr odaları ve hanlarda barındığı belirtilmiştir.

Doğan (2002) sosyolojik olarak kapalı bir yapı olan mahallelerin, mahalleliler tarafından korunan duyarlılık ve dayanışma ruhu sebebiyle yoğun bir denetim mekanizmasını barındırdığını, bu nedenle de bekârlar için cazip bir mekân olma özelliği taşımadığını belirtir.

Şen & Şen (2015).yeni yerleşimciler ve göçmenler için cazibe merkezi olan İstanbul'da bekâr odalarının tarihi geçmiş Osmanlıya dayanmakta olduğunu belirtmektedir. Vasıfsız ve göçmen işçiler için bu bölge önemli bir durak noktasıdır. Hem çalışma alanlarına yakınlığı hem de sosyal dayanışma ağlarının geliştirildiği bir ortak yaşam alanı olması sebebiyle bu mekânlar Osmanlı tarihi içinde kendine has bir sosyal mimari modelini temsil etmektedir.

1811- 1812 yılları arasında İstanbul'da yaşanan veba salgını sebebiyle bekâr odalarının günah keçisi seçildiğini belirten Turna (2011), bu süreçte yapıların yıkıldığını ve bunların yerine mağazaların açılarak bölgenin eliteleştirilmeye çalışıldığını belirtmiştir.

18. yüzyıl Osmanlı arşivlerinde bekâr odaları ahlaksızlığın ve düzensizliğin mekanı olarak görülmekte ve sıkı denetim ile gözetim altında tutulmaktaydı (Çokuğraş, 2013). Bu denetimler sonrasında, kalan bekârların kayıtlarının tutulduğu ve gerekli görülenlerin kent dışına çıkartıldığı ifade edilmektedir.

Günümüzde de bekâr odalarında 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanunu'nun 2. maddesi gereğince kayıt tutulmaktadır. *“Bu kanuna göre, “Otel, motel, han, pansiyon, bekâr odaları, kamp, kamping, tatil köyü ve benzeri her türlü, özel veya resmi konaklama yerleri ile özel sağlık müesseseleri, dinlenme ve huzur evleri, dini ve hayır kurumlarının sosyal tesislerinin sorumlu işleticileri, bu yerlerde ücretli veya ücretsiz, gündüz veya gece, yatacak yer gösterdikleri yerli veya yabancı herkesin kimlik ve geliş- ayrılış kayıtlarını, örneğine ve usulüne uygun şekilde günü gününe tutmak, genel kolluk kuvvetlerinin her an incelemelerine hazır bulundurmak, Türkiye İstatistik Kurumuna, talebi halinde vermek zorundadırlar.”*

Sonuç olarak Bekâr odaları, 16. yüzyıldan günümüze değin, kente gelen göçmen, genç, işsiz erkeklerin, asayiş ve mahremiyet endişesi ile mahalli alanlardan uzak tutulması ve barınma sorununa ivedi olarak çözüm bulunabilmesi için, yalnızca mimari değil sosyal olarak da inşa edilmiş mekânlardır.

2.3.2. Bekâr Odalarının Sosyopsikolojik Arka Planı

Bekâr odalarında kalan erkek nüfusunun özellikleri arasında işsizlik, yoksulluk bekârlık, boşanmış, dul ya da ailesinden uzak yaşıyor olma; engellilik ve yaşlılık gibi özellikler, intihar ihtimalini artıracak sosyodemografik risk etmenleri gösterilmektedir (Ekici, Savaş, & Çıtak, 2001).

Şen (2012b), günümüzde özellikle iç göç ile eren erkeklerin yanı sıra Afrika Ortadoğu ve Asya ülkelerinden gelen uluslararası göçmen gruplarının İstanbul'un kent merkezi alanlarındaki bekâr odaları ve pansiyonlarda barınmalarına dikkat çekmektedir. Bekâr odalarının ortaya çıkışında göç olgusunun önemli bir yer tuttuğunu belirtmektedir. Bekâr odalarında kalanların niteliksel olarak düşük vasıflı süreksiz iş ve düşük gelir sahibi, uzmanlık gerektirmeyen işlerde çalışan kişiler olduklarını ve kent içi dayanışma ağların yanısıra ucuz barınma iş bulma ve çalışma alanlarına yakın olmak gibi mekânın karakteristiğini uygun bir barınma düzeni geliştirdiklerini ifade etmektedir.

Kentsel doku değişimi ve çöküntü mahallelerini Gedikpaşa örneğinde çalışan Çağlayandereli (2007), tarihi kent merkezlerinin boşalmaya başladığına dikkat çekmiştir. Bu sebeple mülk sahipleri ve orta üst gruba ailelerin terkettiği merkezler de hem fiziksel hem de sosyal çöküntü süreci dikkat çekicidir

Çağlayandereli (2007) çöküntü mahallesini, “ *kentin bir zamanlar ikamet edilen tarihi merkezi semtlerinde konutların iş yerlerine dönüştürülmesi ve zamanla bu işyerlerinin de alınan yönetmelik veya planlama kararları gereği veya iş piyasasının değişmesi gibi başka nedenler uyarınca bu semtleri terk etmelerinin ardından bu semtlerin artık tekrar ikamet alanları haline dönememeleri ve buralarda daha alt düzeyde işyerleri, gözden ırak imalathaneler ve bekâr odaları gibi birimlerin yaygınlaşmasıdır*” olarak tanımlamaktadır.

2013 yılında TÜBİTAK projesi kapsamında yapılan İstanbul Süleymaniye Bölgesi'ndeki bekâr odaları itibarıyla iç göç olgusunu incelenmiştir. Sosyal bir olgu olarak bekâr odalarını ait olduğu toplumsal bağlam içinde değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada kırsal alandan kente göç olgusu İstanbul örneğinde metropolitan kent merkezindeki sorunlar odağında ele alınmıştır. Çalışma kapsamında İstanbul'un Süleymaniye Bölgesi'nde Bekâr odalarında yaşayan kişiler ile gerçekleştirilen görüşmeler ile elde edilen veriler yardımıyla bekâr odası dinamiğini açıklayan faktörler açığa çıkarılmıştır. Bekâr odasında kalan bireylerin %67.1'ini ülkenin işsizlik, yoksulluk ve kırsal nüfus açısından en yüksek düzeye sahip bölgeleri olarak nitelendirilen Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden

gelen erkek göçmenlerin oluşturduğu belirlenmiştir. Hiç arazisi olmayan ya da çok küçük ve üretime elverişsiz arazisi bulunan kırsal kesimde yaşayan kişilerin iş imkânlarının kısıtlılığı dolayısıyla Bekâr odalarında yaşamak üzere metropol kentlere göç ettiği tespit edilmiştir. Bekâr odalarında yaşayan göçmenlerin eğitim düzeylerinin oldukça düşük olduğu, yaşça küçük aile bireylerinin bile aile bütçesine katkı amaçlı göç ettiği belirlenmiştir (Şen, Bulut, Parin, Arlı, & Sallan Gül, 2013).

Şen ve Şen (2015)'e göre özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bekâr odaları ucuz otelleri ve pansiyonlarıyla ünlü bu semt; kentin merkezinde, sağladığı iş imkânlarıyla Türkiye'nin birçok şehrinden göçmenlerin birincil durağıyken, 21. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren uluslararası göçmenlerin ve mültecilerin (Afgan, Suriyeli, Bangladeşli vd.) de mekânı olmuştur. İç ve dış göçle gelen yoksulların bu bölgeye gelişlerinin en önemli nedeni ise ucuz barınma ve yaşama imkânı, çevresindeki imalathane ve iş yerlerinin enformel de olsa iş imkânı sağlamasıdır.

Barkan, (1985) ise büyükşehirlerde bekâr odaları tâbir edilmiş ve dükkânsız ve evsiz fakir işçilerin barınmasına ve çalışmasına müsait kârgir büyük hanlar ve vakıf tesisler olduğunu belirtmiştir. Bu hanlardaki odalardan her birisi bu işçilerden birinin tezgâhı ile birlikte yerleşip yaşamasına müsait olduğunu ifade etmiştir. Çoğunluğu hayır işine gelir temin etmek için ve vakıf yolu ile tesis edilmiş olan bu hanlarda, oldukça müsait ve ucuz şartlar altında yerleşip hayatını kazanmağa çalışan işçiler, böylece toplu bir halde ve göz önünde, handaki disiplinli hayata uymağa mecbur tutulmakta olduğunu vurgulamıştır.

Bekâr odaları fenomenini çalışırken, erkeklik krizi ve yoksulluk mekânı kavramlarının kesişimselliğini keşfetmek önemlidir. Bekâr odaları literatürde yer aldığı haliyle kentin mahrem dokusunu korumak ve işçi erkekleri barınma ihtiyaçlarına geçici çözümler bulmak amacı ile imar edilmiş olmalarıyla birlikte, özneler açısından bakıldığında, yitirilmiş “erkeklik misyonunun” ardından yaşanan melankolik ruh hali içindeki bireyin hayatta kalabilmesi için uygun imkânları sağlayan bir habitustur.

2.3.3.Bekâr Odasında Kalan Bağlamında Eleştirel Sosyal Hizmet Tartışmaları

“İnsan ne ile yaşar” sorusu, Platoncu bir söylemle, içinde bulunulan çağın ve coğrafyanın duvarlarına yansıyan gölgelere aldanıp kurulu bir gereceğe inanmaktan kurtulan “düşünen insan” için kadim bir soru olduğu kadar her dönem modern cevaplar gerektirmektedir. Sosyal hizmet disiplini için gerçekliği sürekli yeniden inşa etme becerisini düşünürken eleştirel sosyal hizmet kavramının önemini teslim etmek gerekir.

Sosyal hizmet, geniş boyutta politik ve ekonomik ortamdaki gelişmeler tarafından şekillendirilmektedir. Wallace ve Pease'in (2011) ortaya koyduğu gibi, sosyal hizmet: *“Ortaya çıktığı ve içinde yer aldığı bağlamla koşullandırılan ve ona bağlı olan sürekli bir faaliyettir, refah rejimlerindeki değişiklikler sosyal hizmetin oluşturulma ve uygulama biçimini şekillendirir.”*

Sosyal hizmet, marjinal grupların yönetiminde her zaman bir rol oynamıştır. Wacquant (2009) sosyal hizmet paradigmasındaki kaymayı, koruyucudan (dışil ve toplumsallaştırmadan) disipline (erkeksi ve bireyselleştirmeye) geçiş olarak tanımlamaktadır.

Sosyal hizmet alanı için Wacquant'ın ortaya attığı fikrin önemi, özellikle, modern refah ve ceza politikasının gelişimini şekillendiren süreçlerle ilgili eleştirel bakışında yatmaktadır. Ayrıca neoliberal sosyal politikalar eşliğinde, maliyet etkin sosyal harcamalara ve risk yönetiminin egemen olduğu bürokratik faaliyetlere indirgenmiş bir sosyal hizmet uygulaması yerine; temel sosyal hizmet değerlerine geri dönen bir uygulama biçimi olarak, toplumla çalışma pratiğine ağırlık verilmesine yönelik ısrarlı çağrısı önemlidir. Bu vurguların, biricik ihtiyaçların daha göz önünde olduğu, daha az bürokratik bir sosyal hizmet uygulaması biçimine temel oluşturabileceği düşünülebilir.

Sosyal hizmet uygulama alanı, insanlar ve sosyal organizasyonlar arasındaki etkileşimi içerir. Sosyal organizasyonlar, toplumsal cinsiyet, engellilik, sınıf, etnik

köken, cinsel kimlik, yaş vb. İle ilgili olanlar da dâhil olmak üzere toplumdaki iktidarın dağılımını ve tahakküm süreçlerini ifade eder (O’Conner, Hughes, Turney, Wilson, & Setterlund, 2006). İnsanların yaşamları, yalnızca bu faktörlerin görünüşte nesnel olan unsurlarından değil, aynı zamanda onlar hakkında ürettiğimiz algı ve söylemlerden de etkilenir.

Sheppard (2006)’a göre son yıllarda sosyal hizmet alanında sosyal dışlanmaya karşı büyük ilgi oluşmuştur. Sosyal hizmetin marjinalleşmiş ve güçsüzleşmiş olanlar için barındırdığı imkânlar, alanyazında da önemli bir yer tutmaktadır

Dominelli'nin (2002) belirttiği gibi sosyal hizmet değerleri “*sosyal olarak inşa edilmiş ve tarihsel olarak özelleşmiştir*”. Bu bağlamda, sosyal hizmet uzmanları ürettikleri ve sundukları hizmetleri öznel durumlara göre esnek ve doğru değerler temeli üzerine kurmalıdırlar (Adams, Dominelli & Payne, 2002).

İnsan ihtiyacının en bilinen formülasyonlarından biri Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisidir. Maslow (1970) beş temel düzeydeki insani ihtiyaç grubunu kategorize etmiştir. En temelde fizyolojik ihtiyaçlar olduğunu, ardından güvenlik ihtiyaçlarının, aidiyet ve sevginin ihtiyacının, saygı ve kabul görme ihtiyacının ve nihayetinde kendi kişiliğini gerçekleştirme ihtiyacının altını çizmiştir. Maslow teorisinde bu ihtiyaçlar arasında hiyerarşik bir ilişki olduğunu iddia etmiş ve kategorik olarak öncelik ve değer sırası barındırdıklarını ifade etmiştir.

Richmond (1917)’un vurguladığı gibi müracaatçılar, barınma, sağlık hizmetleri ve iş edindirme gibi sosyal desteklerin yanı sıra sosyal yardım gibi geleneksel hizmetlere ihtiyaç duymaktadırlar. Bu vurguyla sosyal hizmette hem sosyal sağaltımı hem de sosyal reformu vurgulama geleneği, 1970’lerde meslekte ortaya çıkan ekolojik yaklaşımın temeli haline gelmiştir. (Pardeck, 1996)

Watson ve West (2006)’e göre sosyal hizmet müdahalesinin genellikle toplumdaki dezavantajlı ve potansiyel olarak savunmasız olan bireylere ve gruplarla gerçekleştiği göz önüne alındığında, çalışanların kendi değerlerinin ve bunların müracaatçı üzerinde nasıl etkilenebileceğinin farkında olmaları önemlidir

İfe (2008)'ye göre insan hakları ihlalleri nedeniyle, yoksulluk, dışlanma, yetersiz eğitim, açlık, önlenebilir hastalık, evsizlik ve çevresel bozulma gibi sorunların ele alınmasında olağandan farklılaşan bir ahlaki sorumluluğu üstlenmek gerekmektedir. İfe, İhtiyaç söyleminden ziyade bir hak söylemi ile harekete geçmenin ahlaki bir zorunluluk olduğunu dahası kamu yükümlülüğü olduğunu ileri sürer. Daha iyi kamu hizmetleri için savunuculuk yapmak, sosyal hizmet uzmanları için pek de yeni olmasa da her zaman sosyal hizmet uygulamasının önemli bir parçası olmuştur.

Hepworth ve diğ (2002) savunuculuğun uygun ve gerekli bir cevap olduğu bir dizi özel durumu detaylandırmışlardır. Buna göre:

- Müracaatçıların, hakları olan bir hizmete erişememeleri veya reddedilmeleri durumunda
- Cinsel saldırı mağdurlarına yönelik kamu hizmetlerinin uygun olmayan şartlar içinde sunulması durumunda
- Ayrımcılık ya da insan hakları ihlallerinde;
- Hizmetlerdeki boşlukların, ihtiyaçların karşılanmasını engellediği durumlarda
- Sivil toplum örgütü veya devlet politikalarının ya da ana akım sosyal hizmet hizmetlerinin kültürel duyarsızlığı gibi durumlar nedeniyle hizmet ihtiyacı olan insanların olumsuz etkilediği durumlarda;
- Müracaatçıların kendi kaderlerini tayin hakkını kullanma yeterliliğine sahip olmadıkları durumlarda
- Barınma ihtiyacına yönelik toplumsal boyutta bir ihtiyacın karşılanamadığı durumlarda

• Kişilerin yasal haklarını kullanmasının önünde engeller oluştuğunda (Hepworth, Rooney, & Larsen, 2002) sosyal hizmetin eleştirel perspektifin öngördüğü temel tavır ve konumlanış gereği savunuculuk rolünü üstlenmek gerekmektedir.

Dominelli (2004), müracaatçının deneyimini mikro bölgesel düzeyde anlamak için, müracaatçı ile sosyal hizmet uzmanı arasındaki güç ilişkisine odaklanmamız gerektiğini savunmuştur.

Dezavantajlı bir grup olarak bekâr odalarında kalan erkeklerle çalışırken, kurulu gerçekliklerin ve yargıların ötesinde deneyimlerle gelişen ve her yeni karşılaşmayla baştan inşa edilebilen bir eleştirel perspektife sahip olmak önemlidir.

Sosyal hizmet uzmanları, değerlendirme yaparken ve hizmet sunarken bu kavramlara duyarlı olmalıdırlar. Başka bir deyişle, sosyal müdahale gerçekten "toplum temelli" olmalıdır. Murphy ve Pardeck (2010), sosyal hizmet uygulamalarına yönelik postmodern bir bakış açısı için eleştirelilik temelli fikirlerini şöyle özetlemişlerdir:

1. Gerçekliğe, dil kullanımı yoluyla sosyal olarak inşa edilmiş gibi davranılmalıdır.
2. Müracaatçıların kullandığı dilin imkânları tanınmalı, dilin esnekliği ve barındırdığı anlam boyutları kullanılmalıdır.
3. Uygun bir müdahale, başarılı bir değişim süreci veya doğru politikayı oluşturan unsurun yerel şartlar tarafından şekillendirildiğini akılda tutmalı ve soyut reçeteler üretmemelidir.
4. Müdahaleyi yönlendirmesi gereken etik ilke, müracaatçının dünya görüşünün bütünlüğünü korumaktır

Postmodern toplumda sosyal hizmet, "risk altındaki" çocuklar, genç suçlular, toplumdaki akıl hastası ve evsizler dahil olmak üzere bir dizi müracaatçı grubunun

sosyal haklara erişim noktasında desteklenmesi gerektiğini ileri sürmektedir (Powell, 2001). Buna bekâr odalarında kalan erkekleri de dâhil etmek mümkündür. Hem kentin çöküntü alanlarında marjinalize ve kriminalize edilmiş bir kimliğe sahip olma hem de erkeklik kurgusu içerisinde gerçekleştirilmeye çalışılan sosyal roller, bu deneyimin sahiplerini kırılgan ve risk altında kılmaktadır.

Ephross (2005), insanların ayrımcılık, fiziksel sağlık sorunları, kişisel hikayeler, gelişim krizleri veya akut sendromlar gibi çeşitli karşılanmayan ihtiyaç ve koşullarla risk altında olabileceklerini iddia etmektedir. Beck, "*Risk Toplumu*" (1992) adlı kitabında, yeni olanın kendi başına risk değil, risk bilincimiz ve onu kontrol etme kapasitemiz olduğunu yazar.

Adams ve diğ.(2002)'e göre. eleştirel düşünme, eleştirel eyleme yol açar ve eleştirel pratik oluşturur. Kaçınılmaz olarak, eleştirel düşünme, işlevsel düşünme hakkında bilgi vermek için eylemi ve sonuçlarını kullanacağından, eleştirel uygulama, düşünmenin eyleme bağlı olduğu bir döngüdür. Refleksivite, sosyal hizmet uzmanlarının, hizmet ettikleri insanlarla birlikte düşünerek ve hareket ederek kendilerini resme koydukları bir süreç içinde olmaları anlamına gelir; Aynı sürecin bir parçası olarak, diğerlerini ve sosyal dünyalarını etkiler ve değiştirirler.

Baskı altındaki grupların yaşadığı sosyal gerçekler, baskın gruptakilerden oldukça farklıdır. Postmodern görüş, tüm sosyal grupların gerçeklikle ilgili kurdukları tanımların eşit düzeyde hakikate yakın olduğunu iddia eder (Murphy & Pardeck, 2010). Bu durum müracaatçıları aynı zamanda değişimin aktif ajanları olarak görmeyi de içerir. Toplum çalışanları için bu durum, içinde çalıştıkları topluluklar içindeki insanları zayıf, sömürülen veya marjinalleşmiş olarak tanımlamak yerine kendi becerileri ile kendi gerçekliklerini üretebilecek insanlar olarak tanımlamaları gereğini doğurur (Hatton, 2008).

Tüm bu anlatılar ışığında, bekâr odalarını, yerine getirilemeyen bir sosyal hak olarak barınma ihtiyacına yönelik alternatif bir mekânsal imkan olarak görmek yerinde olacaktır. Yine de sosyal hizmet disiplininin bu hakkın erişilebilir kılınması için politika ve hizmetler üretmesi elzemdir. Sosyal hizmet disiplininin ortaya

koyduğu tarihsel olarak önemli barınma alternatifleri de vardır. Bunun en önemli örneklerinden biri İngiltere'deki MaryWard ve Amerika'daki Jane Adams, “Yerleşim Hareketi”dir. Jane Addams, Londra'nın en eski yerleşim merkezi olan Toynbee Hall'ı ziyaret etmiş ve daha sonra Chicago'da Hull House'u kurmuştur. Burada istihdama yönelik destekleyici çalışmalar yapılmış ve müzik, dil, sanat ve el sanatları gibi dersler verilmiştir. Yerleşim evleri, toplumsal değişimin eşitliği sağlama hareketinin ve herkes için daha adil bir toplumun parçası olarak görülmektedir (Gilchrist & Jeffs, 2005).

Bu bağlamlarda, sosyal hizmet tarihi boyunca, bekâr odalarında kalma olgusunun önemli göstergeleri olan barınma sorunları, dezavantajlı gruplar, hak savunuculuğu ve risk problemi, eleştirel sosyal hizmet paradigmasının temel tartışmalarının odağında olmuştur.

3.BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1.ARAŞTIRMANIN PLANI VE SÜRECİ

İzmir ilinde yer alan bekâr odalarında kalan erkeklerin karşılaştıkları sosyal sorunlara yönelik deneyimlerini ele almayı amaçlayan bu çalışmada, sosyal gerçekliği sübjektif bir olgu ve araştırmacıyı da araştırmının bir değişkeni olarak kabul eden, nitel araştırma tasarımını tercih ettim. Nitel araştırmayı, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olgu ve olayların deneyimlendiği ve algılandığı ortamda keşfedildiği bir araştırma yöntemi olarak tanımlayabiliriz. Yıldırım (1999)'ın tanımıyla nitel araştırma.” *teori oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır.*”

Nitel araştırmanın tercih edilmesinin sebebi, çalışma sonunda popülasyona dair gerçekçi ve betimleyici bir bütünlük sunma fırsatını vermesidir. Bunun yanı sıra, soruna ve bunun deneyimlenme süreçlerine dair detaylı ve derinlikli verilere ulaşmayı mümkün kılması açısından da nitel araştırma desenini tercih ettim. Storey (2007)'e göre nitel araştırma insanların olaylara dönük öznel bakış açılarını keşfetmeyi hedeflemektedir. Bu tanımı daha ileriye götürerek, deneyimleyenlerin öznel bakış açılarının, gözlemleyenin öznel bakış açısından yansımaları diyebiliriz. Özetle, nitel araştırmayı, gözlemleyenle isabet ettikçe, kendini her defasında bir kez daha baştan var kılan ve tesis eden gerçekliğin bilgisine ulaşma çabası olarak tanımlayabilirim.

Nitel araştırma tasarımında, evreni oluşturan popülasyonun üyelerine ulaşmanın zor ve sınırların belirsiz olduğu çalışmalarda “kartopu” ya da “ zincirleme örnekleme tekniği”ne başvurulur. Belirli kritik durumları ya da ortak deneyimlerin araştırılmasında kullanılan bu teknik, konu hakkındaki uzman kişilere başvurulmasını ve bu yolla “doğru kaynaklara erişimi” ön planda tutar. Görüşülen her kişi, bir sonraki görüşme için referans ve yol gösterici olur. Bu zincirleme işlem, elde edilen nitel verilerin doyuma ulaştığı noktaya kadar sürer. (Creswell,

2016; Denzin & Lincoln, 2008; Flick, 2014; Grix, 2010; Kothari, 2004; Marshall & Rossman, 2014; Patton, 2018)

Miles & Huberman'a (1994) göre kişilerin içinde buldukları çevre içerisinde nasıl davrandıklarını, kendilerinin ve diğer kişilerin davranışlarını nasıl yorumladıklarını ve bunların nedenlerini anlayabilmek için, nitel araştırmacı, mümkün olduğu kadar araştırmaya dâhil edilen kişilere yakın olmalı ve gerekirse onlarla birlikte aynı ortamı paylaşmalıdır. Bu nedenle Bekâr odalarında kalan erkekliğin sosyal sorunları nasıl deneyimlediklerine yönelik merakın peşindeki bu araştırmayı; katılımcı gözlem tekniği kartopu örnekleme tekniği ile elde edilmiş verilerin, fenomenolojik yaklaşım ile analiz edilmesiyle yürüttüm.

İzmir ilinin Konak İlçesine Bağlı Basmane semtinde yer alan bekâr odalarında gerçekleştirilen bu araştırmanın popülasyonuna "kartopu tekniği" ile ulaştım. Özellikle nitel araştırmalarda kartopu örnekleme yöntemi, toplumun marjinal grupları, kanun dışı işler yapan kişiler ile toplumun genel davranışlarından sapma gösteren gruplara ulaşmak için kullanılan bir yöntemdir (Neuman & Robson, 2014).

İlk basamak olarak bölgedeki mahalle muhtarları ile görüştim. Bu adımın sonrasında bekâr odası, otel ve pansiyon işletmecileri ile temas sağladım. 12.08.2017-10.09.2017 tarihleri arasında kiraladığım bir bekâr odasında, katılımcı gözlem yoluyla elde edeceğim doküman, görüşme, deneyim ve gözlemlerimi elde etmeye başladım. Nitel araştırmacının mümkün olduğunca olayların doğal akışını, bizzat ortamda bulunması ve bilgi toplama davranışı ile etkilememesi gerekir. Ancak hiçbir araştırmada yüzde yüz nesnellik mümkün değildir (Patton, 2018). Alan çalışması sırasında, araştırmacının da bir değişken olduğunu her ne kadar kabul etsem de, bir "yabancı" olarak yorumsuz ve dolaysız bir biçimde gözlem ve veri toplama sürecini sürdürdüm.

Bu süreç içerisinde "kartopu tekniği"nin gerektirdiği üzere konunun uzmanı olan kişilerle görüşmeler gerçekleştirdim. Ardından bekâr odalarında kalan 28 kişi ile nitel görüşmeler yaptım. Görüşülen kişilerin listesi aşağıdaki gibidir:

- 1 Sosyolog
- 1 Belediye semt merkezi çalışanı (öğretmen)
- 1 Mimar (bölge tarihi ve bekâr odaları hakkında yayınları var.)
- 1 Emekli imam ve sivil toplum örgütü başkanı
- 1 Mühendis (1962-1970 yılları arasında çocuk olarak, babası ile birlikte bekâr odasında kalmış)
- 4 Otel ve bekâr odası işletmecisi
- 28 Bekâr odasında kalan erkek

Çalışılan sahanın keşfi ve problem alanının barındırdığı zorluklar, araştırmadaki katılımcılara ulaşmak ve güven ilişkisini oluşturmak için kaynak kişi ve uzman görüşmelerini zorunlu kıldı. Pilot çalışma sürecinden saha araştırmasının sonlandırılmasına dek bu kişilerle yapılan görüşmeler hem çalışmanın yönünü belirlemiş hem de keşfedici boyutunu kuvvetlendirmiştir. Araştırma sorularının biçimlendirilip temaların oluşturulmasında, uzman ve kaynak kişi görüşmeleri çok önemli bir yere sahiptir. Araştırmanın analiz sürecinde ise, “28 bekâr odasında kalan erkek” ile yapılan derinlemesine görüşmelerin çözümlenmesiyle bulgulara eriştim.

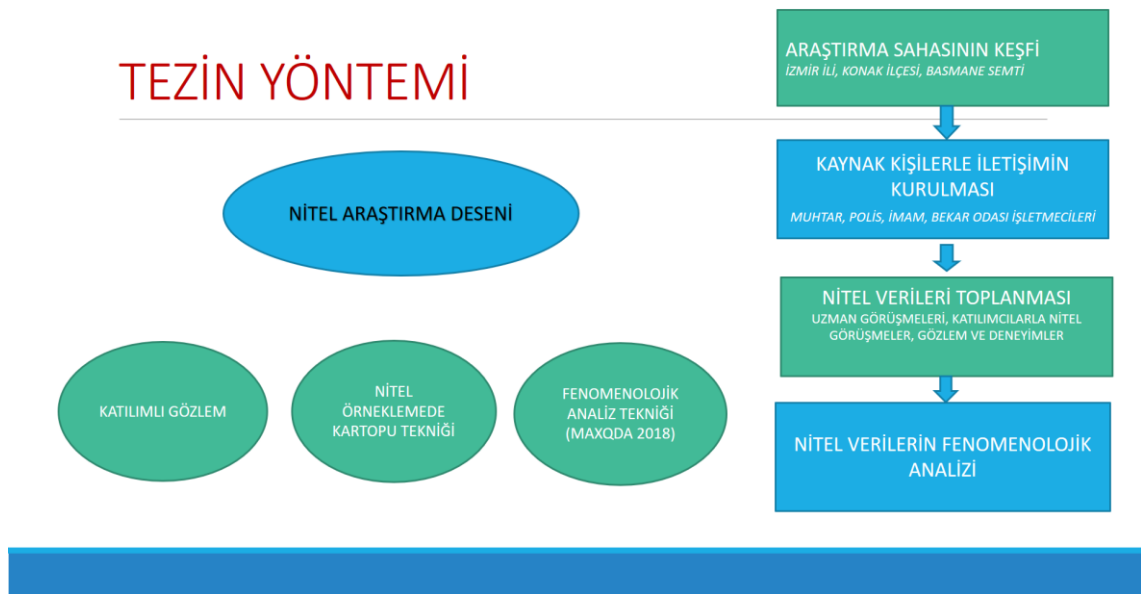
Çalışmaya başlamadan önceki alanyazın okumalarından elde ettiğim bilgiler sonucunda kendimi karşılamaya hazırladığım nüfus grubu ile araştırma sürecinin bana deneyimleme imkânı sunduğu görüşmelerden çıkan veriler arasında farklılıklar mevcuttur.

Öncelikle bekar odaları alanında ulusal çapta şimdiye değin yapılmış çalışmaların İstanbul bölgesi özelinde ve kente çalışmaya gelmiş, ortak alanda yaşayan enformel sektör işçileri üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. 10.06.2017-12.06.2017 tarihleri arasında çalışma sahamda yaptığım pilot görüşmeler sonrasında beni bekleyen popülasyonun literatürde yer alan baskın söylemden farklı olarak ifade edilmesi gerektiğini fark ettim. İzmir'deki bekar odalarında kalanların, enformel sektör çalışanlarının da dahil olmasının yanı sıra, literatürde yer alan profilden farklılık gösterdiğini keşfettim.

Araştırma sahasının benim için yol gösterici olduğu bir diğer konu da, çalıştığım popülasyona anlam kazandıran ortam kimliğinin, literatür taramalarından sonra belirlediğim fikirden başka bir noktada odaklanmasıydı. Araştırmanın öncesinde çalışma ve emek gücü ilişkileri bağlamında bir kurguya hazırlanırken, İzmir'deki bekâr odasında kalanları ortaklaştırıcı unsurun “ melankoli” hali olduğunu keşfettim. Bu durum, anlatılardaki “erkeklik krizi” hikâyeleri ve mekânla kurulan öznel ilişki bağlamında da örtüşmektedir.

Sahanın bir diğer dönüştürücü rolü “bekâr odası” kavramının sınırları odağında kendini gösterdi. Bekâr odasının bir mimari yapı olmaktan öte, işlevsel bir mekân olarak daha geniş bir tanımlama çerçevesinde kullanıldığını keşfettim. Otel ve pansiyonlar, literatürde bekâr odasından ayrı yapılar olarak ele alınsa da, İzmir sahasında, kullanım biçimlerinin ve fiziki/maddi özelliklerinin aynı olması sebebiyle hem bekârların yaşadığı ruhsatsız işletmeler hem de ucuz otel ve pansiyon odalar için “bekâr odası” tanımlaması kullanılmaktaydı.

Bu durum, bölgesel farklılıklardan dolayı ortaya çıkabileceği gibi, nitel araştırmanın her araştırmacıya ve katılımcıya kendi öznel kavram çerçevesini kurgulama fırsatı vermesine bağlı olarak değişkenlik göstermiş olabilir.

Şekil 1. Tezin Yöntemi Grafiği

3.2.VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmanın, algılanan ve öznel olarak deneyimlenen gerçekliği ortaya koymayı amaçlaması nedeniyle, verilerin değerlendirilmesinde, fenomenolojik analiz tekniğinden faydalandım.

Üzerinde çalışılan olguyu, birinci dereceden deneyimleyen kişilerin gözünden anlamayı amaçlayan bu analiz tekniği, tamamen bireysel algı ve anlatılar üzerine odaklanmakta, deneyimi içerdekinin perspektifinden araştırmaya çalışmaktadır. Tanyaş'a(2014) göre bir vakanın ayrıntılı değerlendirilmesi ile başlayan bu analiz tamamlanıp analitik yapı kurulduktan sonra, bu yapı üzerinden ikinci vakanın değerlendirilmesine geçilir. Yazar, analizin bireyden çok deneyime odaklanması nedeniyle olgunun, deneyimleyenin gözünden çok detaylı anlaşılmasını gerektirir

Alan araştırması süresince 2280 dk. ses kaydı, 195 dk. video kaydı ve 168 adet mekan ve katılımcı fotoğrafı elde ettim. Alanda elde ettiğim verileri MAXQDA 2018 programı kullanarak analiz ettim. Çalışma içerisinde, bekâr odasında kalan katılımcıların, buna yönelik öznel deneyimleri ve algılarının derinlemesine ve detaylı analizi ile “bekâr odasında kalan erkek olmak” deneyiminin olgusal olarak ortaya koymak amaçlamıştım. Bu amaç doğrultusunda fenomenolojik analiz önemli imkânlar barındırmıştır.

3.3.ARAŞTIRMA ÖZNELERİNİN TANITICI BİLGİLERİ

Kod isim	Yaş	Meslek/ sosyal güvenlik/ faydalanılan sosyal yardımlar/aylık kazanç(TL)	Engel durumu/ Kronik rahatsızlık	Bekâr odasında kalma süresi	Bekâr odasında kalma sebebi/ Kısa bilgiler(eğitim, medeni durum vs.)
No.1	54	Emekli Memur/ 2500 TL/Faydalanmıyor./ Kaldığı bekâr odasını işletiyor.	Yok	7 Y.	Boşanma/ Lise mezunu
No.2	68	İşçi Emeklisi./Kaldığı bekâr odasının işletmesini üstlenmiş.	Yok	21 Y.	Boşanma ve sonrasında çalışma için gelmiş./okuryazar.
No.4	52	Özel güvenlik/Genel Sağlık Sigortası (GSS)/ Asgari ücret	Yok	4 Y.	Boşanma ve iflas/ Lise mezunu
No.5	74	Vasıfsız işler/ Yeşil kart/ Belediye ve Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakfı yardımları yanı sıra vasıfsız işlerden elde edilen kazanç/ 1300 TL	Yok	42 y.	Boşanma/çalışma/okuryazar
No.6	59	İşçi emeklisi/sosyal Yardım almıyor	Akciğer Kanseri/	8 ay	Kemoterapi görmek için İzmir'e gelmiş, bekâr odasında kalıyor. evli. ilkokul mezunu
No.7	48	Öğretmen(mesleği bırakmış)/ GSS/	Şizofreni tanısı, kronik astım, kalp yetmezliği	10 y.	Ailevi sorunlar, maddi sorunlar, ruh sağlığı sorunları
No.9	56	Ayakkabı boyacısı/GSS/ 1200 TL	Yok	13 y	İlkokul mezunu/ Maddi imkânsızlıklardan dolayı
No.11	60	Emekli muhasebeci/2250 TL	Bipolar bozukluk tanısı	6 y.	Ruh sağlığı bozukluğu/Lise mezunu(Harp okulu terk)/bekâr
No.12	67	Emekli zabıta memuru/ Emekli maaşı var 1800. /Sosyal yardımlardan faydalanmıyor.	Yok	13 yıl	Evliliği sürüyor, ayrı yaşıyor, lise mezunu. Daha özgür hissettiği için bekâr odasında kalmaya karar verdiğini ifade ediyor.
No.13	45	Seyyar satıcı/GSS/4000 TL	Ruh sağlığı bozukluğu hikâyesi var, tansiyon hastası.	11 y.	Aile ile yaşanan çatışmalar/ lise mezunu/boşanmış

No.14	62	Emekli adli kâtip, ek işler yapıyor/ GSS/ 3500 TL.	Yok	6 y.	Eşinden ayrı yaşama/ kredi borcu/ lise mezunu/evli
No.15	72	Fırıncılık/ Çalışmaya devam ediyor, emekli değil./Yeşil kart/ Yaşlılık maaşı alıyor/ Belediyeden gıda yardımı ve bayram parası.	Yok	3.5 yıl	İlkokul mezunu, hala resmi olarak evli ancak 32 yıldır eşinden ayrı yaşıyor. Öncesinde fırınlarda kalmış.
No.17	42	İşsiz, önceden kebabçıda çalışmış, birlikte olduğu kadının kazandığı para ile geçimini sağlıyor/ sosyal güvencesi yok/günlük ortalama 70 TL	Belinde sakatlık olduğunu ve çalışmasına mani olduğunu ifade ediyor.	11 yıl	Babasıyla yaşadığı sorunlar nedeniyle ailesi tarafından dışlandığını ifade etti. 11 yıldır otelede kalıyor.
No.18	61	Seyyar satıcılık yapıyor/ Yeşil kart kullanıyor./ Ayda 500 lira civarı kazanç elde edebiliyor.	Psikolojik rahatsızlık yaşamış ve tedavi görmüş. Geçirdiği bir kaza sonucunda bir bacağında engel var.	7 y.	Boşanma, ekonomik iflas ve yaşadığı ruh sağlığı bozukluğu nedeniyle bekâr odasında kalmayı tercih ediyor.
No.19	37	Öğretmen/GSS/ 3900 TL	Yok	3 y.	Yalnız yaşamayı tercih ettiğini belirtti/ üniversite mezunu/ bekâr
No.21	50	Çoban/aylık ortalama2500 TL (yevmiyeli)	Hafif derece görme engelli	33 yıl	17 yaşından sonra çalışmak için evden ayrılmış. Hiç evlenmemiş, yevmiyeli olarak farklı bölgelerde çobanlık yapıyor. İlkokul terk, okuryazar.
No.22	52	Aşçı/ GSS/ 3000 TL yevmiyeli	Yok	8 y.	12 yıl cezaevinde kaldıktan sonra bekâr odalarında kalmayı tercih etmiş/ ilkokul mezunu/ boşanmış.
No.23	71	Çoban/65 yaş aylığı alıyor, çobanlık yapıyor/ 1900 TL.	Gözde katarakt sorunu, kalp yetmezliği	58 y.	Annesi ve babasının ölümünün ardından çobanlık yapmak için köyünden ayrılmış, bekâr odalarında kalmaya başlamış.
No.24	30	Seyyar satıcı/yeşil kart/yok/6000 TL	Konuşma bozukluğu (kendi gözlemim)	4 yıl	Yaşadığı kentte mutlu olmadığından dolayı çalışmak için ayrılmış. Mevsime göre farklı illerde

					çalıştığı için otellerde kalmayı tercih ediyor. Bekâr, eğitimi yok ancak okuryazar.
No.25	51	Taksicilik yapıyor/ sosyal güvenliği yok/ 2200 TL.	Yok	6 yıl	Cezaevi deneyimi var, bu süreçte boşanmış. İnfaz sonrası bekâr odalarında kalmaya başlamış/ ortaokul terk.
No.26	71	Emekli şef garson/ yeşil kart/ 1100 lira/sosyal yardım almıyor	Gözde yırtık, Koah hastası	7 yıl (sürekli değil)	Eşiyle yaşadığı sorunlar/ ilkokul mezunu/ Evli
No.27	39	Matbaacı/ GSS/ 1700 TL	Ruh sağlığı bozukluğu hikâyesi var	2 yıl	Aile ile yaşanan çatışmalar ve maddi sorunlar
No.31	56	Site güvenliği asıl meleği marangoz/1600 TL. /sosyal yardım almıyor1	Yok	5 yıl	Ailevi sebepler ver borçlar yüzünden kalıyor/ Boşanma sürecinde/ Ortaokul terk
No.32	74	Şef aşçı/ 1700 TL/ Emekli	Akciğer kanseri/	9 yıl	Maddi iflas ve boşanma/ Lise mezunu
No.33	56	Eski belediye işçisi/ Emeklilik bekliyor/ Kömür deposunda çalışıyor.	Yok	2 yıl	Maddi iflas ve boşanma/ Lise mezunu, boşanmış.
No.34	41	İşportacı/ Sosyal güvenlik yok/ 1600 TL.	Yok	22 yıl	Ailevi sorunlar/ ilkokul/ bekâr
No.35	35	Fırın işçisi/ 2400 TL/Sosyal güvenlik sistemine dâhil değil	Yok	7 yıl	Maddi sorunlar/ Okuryazar/ evli
No.36	39	Garson/ 2800 TL/ sosyal güvenlik yok/	Yok	11 yıl	Cezaevi deneyimi nedeniyle bekâr odalarında kalmaya başladığını ifade etti./ Ortaokul mezunu/ boşanmış

Tablo 1 Araştırma Öznelerini Tanıtıcı Bilgiler Tablosu

4. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN ANALİZİ

0

TEZİN ANALİZİ

Şekil 2. Tezin Analizi Sonucunda Ulaşılan Temalar

Nitel araştırma deseninde, araştırma fikrinin oluşturulduğu ilk andan verilerin tematik boyutta analiz edildiği ve yorumlandığı sürece dek, araştırmacının özne deneyimleri ve konuyu ele alış biçimine yönelik tercihleri önemli belirleyicilerdir. *“Bekâr Odaları”nda Kalan Erkeklerin Deneyimlerinin Eleştirel Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi: İzmir- Basmane Örneği* araştırması bağlamında elde ettiğim verileri incelerken danışmanımla da yaptığım görüşmeler sonrasında “hegemonik erkeklik” ve “ileri marjinalizasyon” kavramlarının, benim için önemli bir teorik çalışma alanı yarattığını keşfettim. Araştırma bulgularının tematik olarak kategorize edildiği ve yorumlandığı analiz sürecinde, “hegemonik erkeklik” bağlamındaki temel tartışmaların, yoksulluk, hegemonik ilişkiler ve toplumsal cinsiyet rolleri üzerindeki açılımları dilinden; “ileri marjinalizasyon” kavramının ise sosyal dışlanma ve kentsel yoksulluk mekânları arasında kurduğu ilişkinin eleştirel perspektifinden yararlandım. Bekâr odalarında sürekli yaşama deneyimi olan erkeklerle yapılan bu çalışmada elde edilen ifadelerin analizi sonucunda altı ana temaya ulaştım.

Bunlardan ilki, mekânlarda barınan erkeklerin bekar odalarında kalmaya başlama süreçlerini anlamayı içeren *bekâr odasında yaşamaya başlama süreçleridir*. Bu bölümde geçmiş yaşam deneyimlerinin etkisi ve bu yoksulluk mekânlarında kalmaya başlama sürecine kadar giden yaşantıların izleği yer almaktadır.

Bekâr odasında kalma sebeplerinde ise, temel sorun alanlarının anlaşılması yer almaktadır. Ekonomik ve sosyal boyutta yaşantısal krizler, fiziki ve ruhsal sağlığın sosyal işlevsellik üzerindeki etkisiyle ortaya çıkan problemler ele alınmaktadır.

Üçüncü tema olan *bekar odasında yaşam*, bu mekânlarda kalan erkeklerin gündelik rutinlerini, mekân içindeki sosyal ilişkilerini, çalışma hayatlarını ve buna dair örüntüleri ele alan *alt* temaları içermektedir.

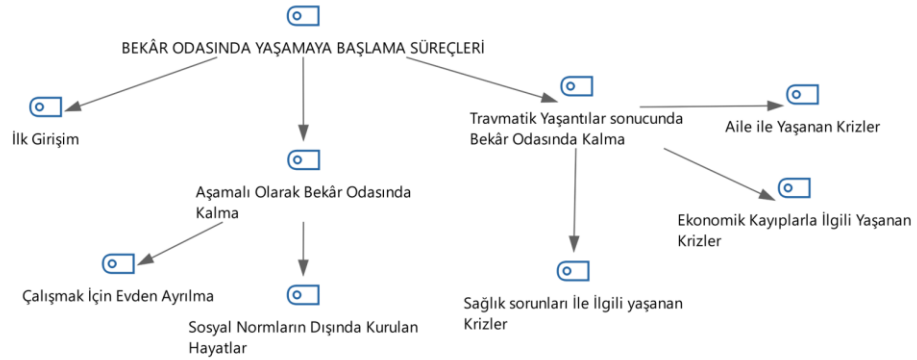
Bekâr odasında kalmanın hissettirdikleri bölümü ise deneyimlenen olumlu ve zorlayıcı duyguların yanı sıra deneyimlerle gelişen tutumları da barındırmaktadır. Bekâr odasında kalmanın ve bunun etrafında örülen bütün varoluşsal durumların özneler için hangi anlamları ve duyguları ifade ettiğini ele aldım.

Beşinci bölüm olan *gelecek beklentilerinde* sosyal devlet bağlamında talep edilen politika ve müdahaleler, sosyal hizmetin alandaki rolünü işaret etmektedir. Emeklilik süreçlerine dair sorunlar, gelecekte barınma imkânını yaratmaya yönelik endişeler, ölümün tasavvuru ve tüm bu sorun alanlarının dışına çıkmayı sağlayacak dönüşümler, temanın içeriğini oluşturmaktadır.

Son bölüm olan *Bekâr odasında kalan bireylerin çözüm önerilerinde* ise deneyimlenen sorunun çözümüne yönelik katılımcı rolün yaratacağı imkânlar ve sosyal devlet bağlamında erkeklere sunulabilecek sosyal hizmetlerin önemi vurgulanmaktadır.

4.1. BEKÂR ODASINDA YAŞAMAYA BAŞLAMA SÜREÇLERİ

BEKÂR ODASINDA YAŞAMAYA BAŞLAMA SÜREÇLERİ

Şekil 3 Bekâr Odasında Yaşamaya Başlama Süreçleri/ Maxmaps Grafiği

Bekâr odalarında yaşamak ve buna bağlı olarak deneyimlenen sosyal sorunları anlamak üzerine yaptığım görüşmelerde kronolojik bir izleğin önemi ortaya çıkmaktadır. Bekâr odalarında kalmanın bir karar verme süreci olduğunu gözlemlemek mümkündür. Burada “ilk girişim” önemli bir yer tutmaktadır. Bekâr odalarında kalma ihtiyacını yaratan sebepler, ilk girişim ile önemi bir ilişki içindedir. Çalışma ve sosyal normların dışında bir hayatı tercih etme ihtiyacı aşamalı olarak bekâr odalarında kalma deneyimini beraberinde getirmektedir. Bunun yanı sıra aile ile yaşanan krizler, ekonomik temelli krizler ve sağlık sorunlarının getirdiği ihtiyaçlar sonrasında “Travmatik yaşantılar sonucunda bekâr odasında kalma deneyimi” keşfedilen önemli fenomenlerdendir.

4.1.1. İlk Girişim

İlk girişim sürecinde, bekâr odaları ile nasıl temas kurulduğu, kalmaya nasıl karar verildiği ve kurulan ilk iletişimin nasıl bir etki yarattığı önemlidir. Öncesinde kaygı ve zorunluk barındıran bu girişim, alıştıkça yaşam biçimine etki edecek bir tercihe dönüşmektedir. Bekâr odalarında kalmaya başlama süreci bazen tesadüfler,

bazen geçmiş deneyimleri, bazen de güven veren bir tanıdığın önerisine bağlı olarak gelişir.

Yani buraya gelen kişi, efendime söyleyeyim, ilan var görüyorsun, telefon numarası var, geçerken görüyor. Gözüne ilişiyor. Oda boşsa, kişi de bize uygunsa, odayı veriyoruz. Şimdi kişinin bir sefer eli yüzü, konuşması, artı samimiyeti çok önemli (No.1, 54, 7yıl).

Valla ben buraya artık yerleştim diye geldim. E bura da hoşuma gitti. Sağ olsun H. abi çıktı karşıma. Yani o arkadaşta kızmam güzel bir vesileye sebep oldu. Nerede oturuyorduk, buraları da pek iyi bilmem. Sinirlendim, buralarda geziniyordum duvara bir baktım numara yazıyor. Lan dedim sakın ol, iyisi mi şuraya bir alo yap. Böyle başladı (No.6, 59, 8 a.).

Bölgede sıklıkla gözlenebilen “bekâr odası ilanları” ilk girişim için önemli bir adım olabilmektedir. Bekâr odalarının buldukları bölgenin yoksulluk ve çöküntüleşmeyle ilişkili olması, sosyal anlamda dışlanmış ve sosyal işlevselliğini sürdürme konusunda zorluklar yaşayan bireyler için önemli bir mekân olmasını sağlamaktadır. Burayı işletenler için de, gelen kişiler arasında bir tercih yapmak güvenliği saptamak için önem arz etmektedir. Mekâna güven duymak, ilk girişim için önemlidir. Bu güveni sağlamanın en önemli yollarından biri de orada kalan diğer erkeklerin güvenilirliğidir.

Ben ilk geldiğimde mesela biz buraları çok bilmiyorduk. Dünya para vermişimdir. Tesadüf oluyor işte şey oluyor öğreniyorsun ortamı. İlk geldiğimde mesela şu sokağa aman aman geçemiyorum. Ödüm kopuyordu ama şimdi artık buranın insanı oldum. Hatta önce tesadüfen öğrendim. Daha önce geldim. Sonra yine geldim o gün bugün... Daha önce başka birisi çalıştırıyordu işte. Sonra H. abi çalıştırdı. İşte o gün bugündür tamam. Dediğim gibi bizim bura tam seçme yeni kalanlar seçme burası. Diğer şeyler gibi değil (No.04, 52, 4y.).

No:04’ün “ Buranın insanı oldum” vurgusu, zorunluluk haliyle ortaya çıkan ilk girişim çabasının, mekâna ve mekânı paylaşan altkültürdeki insanlara yönelik güvenin kurulmasıyla birlikte aidiyet duygusunun ortaya çıktığını görmek açısından önemli bir örnektir. Zorunluluk hali, günlük yaşamın barındırdığı rutinlerle birlikte yaşam biçimine dönüşmektedir.

Ha beraber aile gibi tutmuş, amcaoğlu dayıoğlu falandı filandı, böyle gruplar da vardı. Fakat benim gibiler de denk geliyordu. O tanımaz, o tanımıyor, o tanımıyor, yani çekilecek bir hal değildi. En son İzmirli bir arkadaşım vardı. O

aradı, böyle böyle dedi, buralar hem ucuz dedi, hem tek kişilik dedi (No.27, 39, 2yıl).

İlk girişimde güven duygusunu yaratan bir diğer unsur da orayı işleten kişilerle kurulan ilişkilerdir. Geçmiş deneyimlerde yaşanan aksaklıklar, olumsuz tecrübeler güvensizlik duygusunu olumsuz etkilese de, güvenilen kişilerin telkini yeni girişimleri kolaylaştırmaktadır.

Hayır, hayır, genel de hep buradaydım, sonrasında da bir ara kardeşimin evinde misafir kaldım. Ben bunaldıkça sıkıldıkça İzmir'e kaçıyordum işte. Bir sendir rutin aynı. Çoğu hastanede geçti zaten. Bir kısmı burada böyle (No.11, 60, 6y.) .

İlk girişim olgusu genellikle daha önceden denenmiş ancak olumlu sonuçlanmamış başka deneyimlerin arkasında alternatif bir çözüm olması amacıyla geçici olarak denenmektedir. Öncesinde geçici ve acil olarak bir çözüm üretmek için otelde kalmaya başlayan erkekler, güven duygusunun gelişmesi ve günlük rutine ayak uydurulması ile birlikte bekâr odalarında yaşamaya yönelik karar vermektedirler.

Ben şef garsonluk yaptım Almanya'dan buraya geldim. Bir arkadaşım vardı Antalya'da oraya gel dedi 30 sene Antalya'da kaldım. Ondan sonra emekli olduk orası yıkıldı orası yıkılınca bir de tokat yedik oradan. Kandırdılar bizi. Herkese iyilik yapmanın bazen bedelini anlıyorsun. Buraya geldik. Öncesinde birkaç gün kalalım dedik, o oldu bir hafta bir ay. 11 yıl oldu işte buradayız (No.33, 79, 11yıl).

Yok, aslında Balıkesirliyim. İstanbul'a hiç ısınmadım zaten hem iş durumları daha karışık olmaya başladı. Daha Önceki çalıştığım şirketi de bıraktım. Güvenlik olarak tekrar başka yerde başladım. 3 seneden beri iyi devam ediyoruz işte. İzmir daha çok kafama yatıyordu. İstanbul'da zaten durasım yoktu. İşin bitmesi de bahanem oldu. Bizim de zor günler geçti. Aç kaldığım zaman da oldu. Hastanesi köşesinde yattığımı zamanda oldu. Elime para geçtikçe otellerde kalıyordum, böylesi daha güvenli oluyordu. Bir yaştan sonra da öyle sokaklarda kalmayı ne beden kaldırıyor ne de nefsin. Şu anda Allah'a şükür iş buluncaya kadar burada kalacağım (No.04, 52, 4y.).

Bekâr odasında kalmaya yönelik ilk girişim başlarda zorunluluk barındırmakla birlikte sonraları süreklilik gösteren bir hayatta kalma stratejisine dönüşmektedir. Bu süreçte güven duygusu önemli bir yer tutmaktadır. Güven duygusu daha önceki deneyimler, referans olabilecek tanıdıklar, mekânda kalan diğer erkeklerin profili ve mekânı işletenlerin tutumlarına bağlı olarak sağlanabilir.

Bekâr odalarında kalmaya başlayan erkekler için bu strateji her zaman süreklilik göstermeyebilir. Bu durumda aşamalı olarak kalma deneyimi ortaya çıkmaktadır.

4.1.2.Aşamalı Olarak Bekâr Odasında Kalma

Bekâr odalarında kalan erkeklerin mekânda yaşamaya yönelik rejimleri her zaman süreklilik göstermemektedir. Çalışma deneyimlerine dayalı olarak yalnız yaşamaya alışkın olan erkekler, barınma sorununu geçici olarak çözmek için bekâr odalarında kalmayı tercih etmektedirler. Bilinen ve alışkın olunan bu yöntem sürekli olarak kalmaya giden bir aşamadır. Aşamalı olarak kalan guruplardan bir diğeri de sosyal normların dışında bir hayat kurmayı tercih etmiş olan erkeklerdir. Eril erkeklik söylemi dâhilindeki kimlik kalıplarının dışında kurgulanan hayatlar, marjinalizasyonu beraberinde getirmektedir. Bu süreçte dönemsel olarak yaşanan barınma sorunlar aşamalı olarak bekâr odalarında kalmayla çözülmektedir.

4.1.2.1. Çalışmak İçin Evden Ayrılma:” *Hep analarıyla babasız geçti çocuklukları.*”

Çalışma koşulları, erkeklerin yaşam stratejilerini, rutinlerini ve çözüm yöntemlerini geliştirmelerinde önemli bir etkindir. Uzun yıllar boyunca devam eden evden uzakta çalışma ve barınma deneyimi, bekâr odalarında kalmayı güvenilir ve tanıdık bir süreç haline getirmektedir.

“Ya işte fırınlarda çalışıyordum o zaman fırınlarda kalıyorduk. Fırınlarda yatak odaları vardı çalışıyorduk, yiyorduk, içiyorduk, geliyorduk, yatıyorduk... zaten fırında iş gece başlar, saat öğleye kadar işim sürer, öğleden sonra işim biter hemen yatarsın. Sonra işini yapar, yine yatarsın. Fırınlarda hayat öyle geçer. Fırınlarda normal bir saat yoktu yani iş bitti mi işin bitiyor. Sana diyor ki mesela bugün on çuval iş yapacaksın on çuval işi bitirdin mi işin bitiyordu. Sonra yemeğini yiyip gezip yatıyorduk öyle bir hayat geçiriyorduk. Fırın dışında hayvancılık yaptım çobanlık yapıyorduk başka bir şey bilmezdik zaten. Bir de hep aileden ayrı yaşadım ondan dolayı şimdi de o kadar zor gelmiyor” (No.09, 56, 13y.).

78’de mi ne gittim... 81-82’de geldim üç beş kuruşum vardı o zaman. Mark da vardı. Mark o zaman az para tutuyordu. Biraz birikmiş işim vardı, üç beş kuruş mal, o zaman 27 lira mı ne öyle bir şey de. 1000 mark aldım o zaman

turist olarak gittim. Buradan turist olarak gittikten sonra iltica yaptım, ilticayı kabul ettiler. Sonra bir firmada çalıştım. Yani oraya turist olarak gittik onlar "Azul" diyorlar. Yani oturma izni, oturma izni aldık orada. Orada arkadaşlar vardı, bir eniştem vardı. Arkadaşlar vardı yardımcı oldular oturma izni aldık. Bir fabrikada çalışmaya başladım. İşte birkaç sene çalıştım orada ağaç sanayi fabrikası, yani kasa masa falan yapıyorduk. Oraya girdim orada çalıştım. O günden beri zaten hanımı da çocukları da öyle sık göremiyorduk. Tabi böyle ayrı olmak başka ama zaten şimdi de büyüdüler, hep analarıyla babasız geçti çocuklukları, onlar da ben de alıştık artık (No.15, 72, 3,5y.).

Bekâr odasında kalmaya başlamadan önce yapılan mesleklerin barınma ve çalışma düzenleri, aile ile kurulan ilişkinin de önemli bir belirleyicisi olmaktadır. No.09 ve No.15'in bahsettikleri gibi fırıncılık, çobanlık gibi işler ya da yurt dışında çalışma deneyimi, erkeklerin bekâr odalarında kalmaya daha çabuk uyum göstermelerini sağlamaktadır. Orta yaş ve üstü erkeklerin sahip oldukları bu hayat deneyimi, bekâr odasında kalmaya başlarken yaşanan sorunlarla baş etmeyi başarılı olunan bir deneyim haline getirmektedir.

Yaşanan sorunlar karşısında dönem dönem bekâr odalarında kalmayı tercih eden erkekler için bir süre sonra bu durum sürekli hale gelmektedir.

Ben 2014 yılından beri buradayım. Ama 2004 senesinden beri otellerde kalıyorum. T. oteli vardı burada orada da çok kaldım işte. 3 senedir burada kalıyorum, öyle sayalım yani. 2 sene 8 ay falan... Daha önce başka odada da kaldım, çok kaldım buralarda yani. Ara sıra eve gittik geldik ama tamam ne kadar kaldım bilemiyorum (No.12, 67, 13y.).

İlk geldiğim sene aşçılık yaptığım zaman A. abigilde kalıyordum(otel). Ondan sonra Yeşildere'de 5-6 ev akrabalarımız vardı. Bana ev kiradılar onların kiracısıydım. Ondan sonra belediye orayı yıktı 3000 evi yıktı. Tekrar buraya geldik. Otellerde yatıyorum 42 senedir otellerde... A. abiler de beni tanıdığı için onlarla geçinip gidiyoruz (No.05, 74, 42y.).

Geçmiş çalışma deneyimlerinin getirdiği Bekâr odalarında kalmaya karar verme sürecinin yanı sıra, halen çalışmakta olduğu için Bekâr odalarında kalmak zorunda kalan erkekler de vardır. Genel olarak genç yaştaki bu erkekler hizmet sektöründe çalışmakta ve süresiz güvencesiz işlerde çalıştıkları için bekâr odalarında kalmayı tercih etmektedirler.

Onlar çalışan gençler. İşte kimisi garsonluk yapıyor. Kimisi inşaatta çalışıyor. Yani insanın elinde meslek varsa, iş imkânı bu tip insanlara tanındı mı, çalışıyorlar (No.1,54, 7yıl).

Genelde, yani ya burada bir yerlerde garsonluk yapıyor, ya da efendim dediğim gibi inşaatlarda çalışıyor. Başka onun dışında... Yani bizim zaten burada hemen hemen 42 odanın yaklaşık 35 tanesi yerleşik müşteri. Yani en yeni olanı 3 senelik (No.1,54, 7yıl).

4.1.2.2. Sosyal Normların Dışında Kurulan Hayatlar: “Herkes gibi bir kadına kocalık etmek zor geliyor.”

Aşamalı olarak bekâr odasında kalma deneyimi toplumsal normların dışında kurulan hayatların etrafında örülmektedir. Elde edilen ifadelerde genellikle öznel deneyimlerden ziyade şahitliklere rastlanmaktadır. Toplumsal olarak onay alabilecek başka normatif hikâyeler yerine kendi hikâyesini yaratmayı tercih edenleri barındıranların sahip olduğu bu hikâyeleri, bir sonraki bölümde ele alacağım travmatik yaşantılardan ayıran en önemli özelliği, tercih edilmiş olmasıdır. Özetle tercih edilen hayat, düzensiz işleri ve barınma rejimini zorunlu kılmaktadır. No.04’ün gözlemleri buna önemli bir örnektir:

Bazıları var şöyle uzaktan bakıyorsun neden burada olduğunu anlamıyorsun. İstese bugün de çıkar gider buradan ama gitmek istemiyor, adam buraya almış. Eve gitmek herkes gibi bir kadına kocalık etmek zor geliyor, bir çocuğun ihtiyacını karşılamak zor geliyor. Gençliğinde düşmüş bir şeylerin birilerinin peşine, şimdi adamın elli senesi bir hayalle geçmiş. Sen bu adamın bu saatten sonra 19 yaşında gibi yaşamasını bekleyemezsin. (No:34, 41 22y.)

İmkânım da var eve çıkmaya ama dışarılarda çalışıyorum. A.’da kalmak istemiyorum, memleketimi sevmiyorum. Ne insanını seviyorum ne de memleketimi seviyorum. Beş kuruş etmiyor oranın insanları burada da imkânım var ama hep gezdiğim için otellerde kalıyorum. Memleketi gittiğimde odadaki insanları görünce psikolojim bozuluyor onun insanını görünce psikolojim bozuluyor. İyi değil, iyi değil psikolojim bozuluyor (No.24, 30, 4y.).

No.19 kendim hikâyesini anlatırken, kendi hikâyesinin diğerlerinden farklı olmadığını belirtmiştir. Tüm hayat hikâyeleri belli bir çizgi üzerindedir, onun hikâyesi de diğerlerinden biraz daha farklı seyretilmiştir. Ona göre hepimiz kendi yolumuzu tercih ederiz, onu farklı kılan sadece diğerlerinden başka bir yol seçmiş olmasıdır. No.19’un öğretmenlik yapması burada önemli bir detaydır. Seçiminin ekonomik bir zorunluluk ya da travmatik bir deneyimin sonucu olmadığını vurgulaması dikkat çekicidir.

Bir hikâyem yok aslında. Herkes gibi dünyaya geldim G.'de İşletme Muhasebe Öğretmenliği okudum sonra tayin buraya çıktı. İ'den buraya geldim, dur bakayım hatırlayayım aslında hikâye de bellidir. Bir evlilik üzerine kurulur. Çocuk yaparsın bizim ki öyle değil mesela. Sevdiğim kadınlar oldu aldattım, aldatıldım. Evlilik de yaptım bir kere evlendim. Bir çocuk olacaktı, aldırдық. 2010 senesinde İzmir'e geldim. Tüm hikâyeler gibi aşağı yukarı, benimki. Herkesin hikâyesi gibi ama biraz daha farklı (No.19, 37, 3y.).

No.27 de ailesi ile yaşadığı çatışmalı iletişimi vurgulamıştır. Kendi kimliğini belirlerken yaşadığı çatışmalı sürecin onu yalnız yaşamaya yönlendirdiğini belirtmektedir. Toplumsal olarak inşa edilen erkeklik rolünün erişilemediğinde sebep olduğu krizin bu hikâyedeki belirleyici rolü önemlidir:

Babam yıllarca bizden uzak yaşadı, bir baba sevgisi görmediğimiz gibi ben kardeşlerime babalık etmek zorunda kaldım. Başında bir baba olmayınca herkes sevgisiz bir babaya dönüşüyor. Yani zulmü var ama sevgisi yok. Amcalarım sürekli başımızda bir baba sembolü gibiydi. Bizim oralarda büyüğe saygı mutlak, sorgulayamazsın. Babam yıllar sonra çıktı geldi. Dediler ki babanıza sahip çıkacaksınız, şimdi onun size ihtiyacı var. Ben gelmişim otuz yaşına, onsuz gelmişim o yaşa. Adam bana hala hükmediyor. Ben diğerleri gibi olamadım, baktım ya ona zarar vereceğim ya ben zarar göreceğim, zaten İzmir'e de çok gelir giderdim. Bu defa yerleşmeye karar verdim.(No.27, 39, 2y.19)

4.1.3. Travmatik Yaşantılar sonucunda Bekâr Odasında Kalma

Bekâr odalarında kalanlarla yapılan görüşmelerde bu mekânlarda yaşamaya başlama sürecini irdelerken elde edilen bir diğer tema da travmatik yaşantılardır. Hayatın normal akışı içerisinde yaşanan ve üstesinden gelinemeyen sorunlar, eldeki güçlerin ve başatma stratejilerinin yetersiz kalmasıyla krize dönüşmekte ve geçmiş yaşam ile gelecekte sürdürülebilecek hikâyeler arasında önemli bir ayrışmayı meydana getirmektedir. Bu bölümde aile ile yaşanan krizler, ekonomik kayıplarla ilgili yaşanan krizler ve sağlık sorunları ile ilgili yaşanan krizler yer almaktadır.

. 4.1.3.1. Aile ile Yaşanan Krizler: “Çocuklarla olmuyor bir yerden sonra.”

Bekâr odasında yaşamaya başlamadan önceki hayat hikâyelerinde aile ile ilgili yaşanan krizler önemli bir yer tutmaktadır. Aile ile ilgili krizlerde boşanma, kayıp ve çocuklar ile yaşanan çatışmalar yer almaktadır.

Geçmiş yaşam hikâyelerinde yaşanan kriz olgusu evlilik süreçleri ile ilişkilendirildiğinde, evlenmeden önceki döneme dair anlatıların, sahip olunan güçlere dair vurgular barındırdığı görülmektedir. Evlilikte ve boşanma sürecinde yaşanan kayıplar, güçsüzleştirici bir unsur olarak dikkat çekmektedir. No.13, bekâr olduğu süreci anlatırken annesi ile yaşadığı varsıl döneme dikkat çekmektedir:

Ben evlenmeden önce hayatım güzeldi. Benim annem var, biraz bana yardım etti. Hem çalışıyordum yine. Ben hayatta çalışmadan duramam. Hem kazancım, hem yardı... Vardı yani birkaç şekil gelirim. Vardı ya işte... Boşanmayla birlikte hiçbir şeyim kalmadı, yeniden bir şey yapmak için gücüm de kalmadı.(No.13, 45, 11)

No.33'de boşanmanın ardından hayatındaki olumsuz gelişmelere dikkat çekmektedir.

...Kardeşim, ben buraya... Daha doğrusu ben İzmir'de boşandım. Ben evliyken U'da tazminatı aldım, işten ayrıldım. Neden, başkanla polemik yaşadık. Çünkü sosyal hayatım kalmadı orada, U.'da. Başkan şoförlüğü çok zor bir iş. Durmadan mesai, gece gündüz nerede olduğun belli değil. Evine gidemiyorsun... Ben iki sene yaptım, üçüncü sene dedim ki başkanım ben yapamayacağım. Beni çöp kamyonuna verin, ya çöpe verin dedim, çöp toplarım sıkıntı değil benim için. Olmaz dedi. O zaman başkanım dedim ben ayrılırım. Alırsın tazminatını çıkarsın dedi. Öyle böyle... Sebep budur oradan ayrıldım ben. Geldim buraya İzmir'e taşındım. Burada kayınpederin evi vardı buraya taşındım. Burada da bazı problemler başladı, şöyle oldu böyle oldu, biz boşanma durumuna geldik. Boşandım ben evden ayrıldım ve bir sene inanılmaz bir kötü yaşantım oldu (No.33, 56, 2y.).

No.7 ise geçmiş zaman yaşantılarında ailesini kaybettiği dönemi anlatmayı tercih etmiştir. Bu süreçten itibaren kendi yolunu bekâr odalarıyla kesiştiren süreç başlıyor. Bir tren kazasında tüm ailesini kaybediş hatırası ruh sağlığından da önemi tesirler bıraktığını ifade edmektedir:

Hiç sorma(ağlamaya başlıyor) çok zordu Hiç sorma çünkü niye dersin, annemi babamı... Şimdi bizde... biz yani H. tarafında bilmiyorum belki sizde de vardır Ölmüş kadının nikâh düşmeyen biri indirir kabire yani nikah düşmeyen. Babamı annemi indirdim, annemi indirdim, kız kardeşimi indirdim, en son kızımı indirdiğimde (zorlanıyor) kızımı indirdiğimde bende düşmüşüm İki sene sonra gözlerimi açtım. Öncesinde eve getirmişler aptal gibiyim yani hatırlıyorum (No.07, 48, 10y.)

Bekâr odasında kalmaya başlamadan önceki hayat öykülerinde bir diğer önemli unsur, yaşlanmayla beraber yaşanan iktidar kaybı ve yetişkin çocuklarla yaşanan

aile için çatışmalar olarak görünmektedir. Yapılan görüşmelerde eşin kaybından sonra yetişkin çocuklarla yaşamak için gereken sosyal uyumu sağlayamadığını ifade eden yaşlıların bekâr odasında kalmaya deneyimi dikkat çekiyor:

Şimdi onun sorunu ailevi sorun bunca sene çalışmış etmiş. Yani onun kendi anlattığına göre ne kadar doğrudur bilmiyorum... Ailesi bunu dışlamış bir tane oğlu var, oğlu halen daha dışlıyor. Ondan sonra ailesi bundan ayrılmış gitmiş. Başka birisine kaçmış evlenmiş. bu da işte içki b.na... Şimdi biraz toparladık onu. 1 seneyi geçti. (No.04, 52, 4y.)

Şimdi bazen buraya yaşlı dayılar gelir kalmaya. Adamın üstüne başına bakıyorsun, kaliteli ama bakımsız. Anlıyorsun ki düşmüş gelmiş. Geçen yıl vefat eden S. abi vardı. Karısının ölümüyle toparlayamadı. Çocuklarla olmuyor bir yerden sonra. Hanımlar yapıyor da erkekler yapamıyor” (No:25, 51, 6y.)

Klasik bir çalışmada, Brown ve Harris (1978), depresyon ile ilgili olarak bir dizi “kırılganlık” faktöründen biri olarak destek eksikliğini işaret etmişlerdir. Yaşlı bir bireyin eşi öldüğü zaman, hayatta kalan eşin yaşamsal düzenlemelerini tekrar gözden geçirmek önemlidir. Öte yandan yaşlı erkeklerin psikososyal ihtiyaçlarının sağlanması sürecinde ihtiyaç duydukları güven ilişkisinde sorunlar yaşanmakta eşin kaybının ardından yalnızlık duygusu kuvvetli olarak deneyimlenmektedir (Furman, 2010).

Yaşlanma ya da kayıplarla gelen güçsüzleşme sonrası aile içindeki yeni düzende uyum gösteremeyen erkekler yalnızlaşma ve eski rollerini yerine getirememesi gibi sosyal işlevselliğe yönelik olumsuz etkiler yaşamaktadırlar. Eril erkekliğin yeni ihtiyaçlara ve dönemlere göre sürekli inşa edilmesi gerekliliği, bunun mümkün olmadığı durumlarda hem aile içinde hem de diğer sosyal çevrelerde kriz barındıran hikâyelere zemin hazırlamaktadır.

4.1.3.2. Ekonomik Kayıplarla İlgili Yaşanan Krizler: “Gidecek yatçak yer bulamadık”

Bekâr odalarında kalmaya başlamadan önceki hayat hikâyeleri içinde ekonomik krizler önemli bir yere sahiptir. Ulusal boyutta yaşanan krizlerin yanı sıra ticari atılımlar ve borçlanmaların ardından yaşanan bireysel ekonomik kayıp deneyimlerine bağlı krizler de önemli bulgular arasındadır.

Ekonomik alanda yaşanan krizler beklenmedik ve sarsıcı olmasıyla karakterize olmaktadır. Tüm yaşam stratejilerini ve sosyal güçleri olumsuz anlamda etkileyen bu kriz türü, diğer tüm hikâyelerle etkileşim içindedir. No.01'in anlattığı gibi “*olmayacak bir olay*” olarak gelen ekonomik kayıplara dayalı kriz, güç ve güce dayalı tüm benlik imajı üzerinde önemli ve olumsuz bir etkiye sahiptir:

Benim başıma bir olay geldi, olmayacak bir olay geldi. Yani ben bir anda kendimi İzmir gibi bir yerde, bir tane pantolon bir tane tişörtle buldum. Ben Eşrefpaşa'da oturuyordum kirada. İşlerim çıktı falan. Gidemedim edemedim. O zaman bankalara borcumda vardı, bankadan az bir maaş alıyordum falan. Bir ay birikmiş kira da vardı. İkinci aydan da biraz geç gittim (kısa sessizlik) ev boştu. Ev sahibi açmış kapıyı bütün eşyaları spotçuya satmış. Savcılığa dilekçe verdim falan. Bir arkadaşım vardı işte, kırk kırk beş senelik arkadaşım. Geldi karakolda ifade verdi falan, tabi gayet güzel. Savcılığa gitmiş, ondan sonra her neyse uzatmayayım, yani öyle bir olay geldi başımıza. E benim de bir tavrım var ben kimseye eyvallah etmem. Yani ne abime ne kardeşime, ne anama ne babama... Zaten anam babam yok. Neyse, burada bir arkadaşım kalıyordu. Geldim onu buldum, dedim beni iki üç gün misafir et, burada kalabilir miyim? Sonra R. abiye söyledi, tamam demiş. İki üç günlük misafirlik daimiye döndü. Daimiye döndükten sonra, bir yedi ay sonra falan T. abi rahatsızlandı. Dediler sen idare eder misin, ederiz. Sonra bir buçuk ay sonra R. abi düzeldi etti, beraber çalışmaya başladık. Aradan bir üç beş ay daha geçti, tekrar rahatsızlandı, bırakmak zorunda kaldı. Yani sağlığı müsaade etmedi. E ben aldım (no.01, 54, 7yıl).

No:33'ün paylaştığı hikâyede ekonomik kayıba bağlı krizin hemen ardından evsizlik deneyiminin de ortaya çıktığını görüyoruz. Yaşanan bu süreçte yaşanan ekonomik kayıplar barınma ihtiyacını bir krize dönüştürmektedir. Bu noktada aileden aranan desteğin göreceği karşılık önemlidir. Sosyal destek sistemleri içinde çözülemeyen ihtiyaçlar yeni başatme yöntemlerini doğurmaktadır. Diğer hikâyelerde de olduğu gibi yaşanan krizin ardından yardım arayışı ve yeni çözüm stratejileri geliştirme çabası bekâr odalarında kalma girişimini yaratmaktadır. Geçici olarak başlayan bu süreç, yeni düzenin kurulması ile birlikte sürekli hale gelmektedir.

Nasıl bir şey, şöyle ki ben burada Gediz'de kalıyordum, Akıncılar'da. Ben bir ceketimi aldım çıktım, oradan Sarnıç'a gittim. Aşağı yukarı yedi sekiz sene oldu, kalacak yerim yok. (kısıık sesle) cebimde param yok. Öyle yaptık böyle yaptık, gidecek yatçak yer bulamadık. Ben yemin ediyorum, yaz zamanına denk geldi, ben sarnıç piknik alanında, ormanda, ben dört ay ormanda yattım. (vurgulayarak) dört ay, yazın dört ayı ormanda yattım kalktım ben. Sonra bir arkadaş vesile oldu bak şurada bir iş var dedi yapar mısın? Ben

tabi ki dedim o anda muhtaç durumdayım. Ben benim durumum çok iyiydi. Benim altımda beş altı dairem vardı, motorsikletim vardı. Hepsi bitti yani gitti. Battı gitti... Şöyle oldu, benim kayınpeder, A.'lı kendisi, dedi ki bana orada arazileri var. Orada dedesinden kalma yedi sekiz tapulu arazi çıkmış. Dedi ki bana, oğlum bana bir miktar para lazım dedi, tamam. Satalım senin arabayı, düşelim vergileri... Kendime ait araba. Ben arabayı sattım, inanıyoz ya... (No.33, 56, 2y.).

Görüşmelerden elde edilen geçmiş yaşam hikâyelerinde ulusal çapta yaşanan ekonomik krizlerin yeri de önemlidir. Büyük ölçekteki krizler, kayıplar karşısında başvurulabilecek yardım mekânizmalarını da yetersiz bırakmakta, sorunun çözümünü zorlaştırmaktadır. Diğer hikâyelerde yakın akrabalarından ya da sosyal çevreden beklenen yardımlar bekâr odalarına giden süreci uzatmakta, alternatif çözüm yolları yaratmayı kolaylaştırmaktadır. Ancak geniş çapta yaşanan krizlerde bu sürecin derinleştiği ve akut çözümler üretilmediği ortaya görülmektedir:

İki krizde de, iki krizde de kaybettim. Birincide kaybettim. Sonra tekrar toparlandım. Tekrar atılım gerçekleştirdim. İstedğim gibi gitmedi, zararlar oluştu. Bu sefer hepsini tasfiye etmek zorunda kaldım (No.11, 60, 6y.).

Şimdi sen batıyorsun ama senle beraber herkes batıyor, kimden ne isteyeceksin ki, alacağın var ama alacaklı olduğunda da başka yerden para bekliyor. Sen de zaten başkasına borcunu verememişsin. Herkes birbirinin halini biliyor, herkesin hali diğerininkine benziyor. Ama tabi ne evde karı ne çocuklar... Dışardaki adamın senin halini bildiği gibi halinden bilmiyor. Ömründe para kazanmamış ki ne bilsin (No14. 62, 6y.).

Ekonomik kayıplarla ilgili krizler, erkek kimliği üzerinde de önemli bir baskı yaratmaktadır. Sosyal ve ekonomik güç üzerine toplumsal olarak kurulan eril erkeklik, bu alanlardaki kayıplarla zafiyete uğramaktadır. Bu aile ilişkileri içinde olduğu gibi erkeklerin kendi arasındaki ilişki yapıları içinde de gözlemlenmektedir. Bu durumda ekonomik kayıpların diğer tüm kayıp türleriyle önemli bir etkileşim içinde olduğunu söylemek mümkün olmaktadır.

4.1.3.3. Sağlık Sorunları İle İlgili Yaşanan Krizler: “*Şimdilik hayatta kalalım yeter bize.*”

Sağlık sorunları ile ilgili yaşanan krizler bireyin yanı sıra tüm aileyi etkilemektedir. Hem sosyal hem de fiziki işlevde kayıplara yol açan bu deneyim; tedavi süresinde

meslekten uzak kalma, mesleğin gerektirdiği fiziksel durum ve zihinsel yoğunlaşma becerilerinde gereken yeterliliği sağlayamama, sosyal güvenlik bağlamında yaşanan sorunlar nedeniyle birikimleri tedavi süreçlerinde tüketme gibi sorunlar nedeniyle yaşamın olağan akışı içinde kırılmalara sebebiyet vermektedir.

Uzun süreli hastanelerden taburcu edilen hastaları yeniden yerleştirmek, toplum bakımı 1960'ların başlarında sağlık ve refah politikalarının belirtilen hedefi haline geldiğinden beri sosyal hizmet görevi olarak kabul edilmiştir. (Stewart & Stewart, 1993)

Yapılan görüşmelerde meslek ve sağlıklı olma hali arasındaki ilişki vurgulanmıştır. Fiziksel sorunların yanı sıra ruh sağlığı alanında yaşanan problemler kamusal alanda çalışabilmeyi imkânsız kılmaktadır. No.11'in hikâyesi de buna önemli bir örnektir.

Ben Harp Okulu'ndan ayrılmayım. Asker kökenliyim. Harbiye'den ayrıldım bu bipolar durumu ortaya çıkınca, daha fazla devam edemeyecektim belliydi. Sonra başka işlerle ilgilenmeye başladım bi süre. Ama daha sonrasında bir üniversite eğitimi falan almadım. Meşhurdur, Türkler son dakikacı, o nedenle hakkımı zayii ettim. Durum bu. Maalesef o fırsatı da değerlendirmedim (No.11, 60, 6y.).

Daha önce ben de öğretmendim... Beden eğitimi öğretmeniydim. Ben İki üniversite mezunuyum. Bunun teyidinde bütün kanallardan Anadolu ajansından alabilirsiniz. Malatya İnönü Üniversitesi beden eğitimi Ankara Hacettepe Üniversitesi turizm bölümü diplomam vardı, sertifikasını alsaydım yabancı dilim var... İki sene hastanede yatma dönemim oldu. Evsiz olarak mecbur kaldım, param olduğu zaman otellere geliyordum Param olmadığı zaman sokaklarda yatıyordum (No.07, 48, 10y.).

Yapılan görüşmelerde elde edilen geçmiş yaşam hikâyelerinde kronik rahatsızlıklar ve buna dayalı tedavi süreçleri de hem mesleki alandan uzak kalmaya hem de bu süreçte birikimlerim tüketilmesine sebep olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra tedavi için çevre illerden bölge hastanelerine gelme ihtiyacı bekâr odalarında kalanların geçmiş yaşam hikâyelerinde sıklıkla görülmektedir:

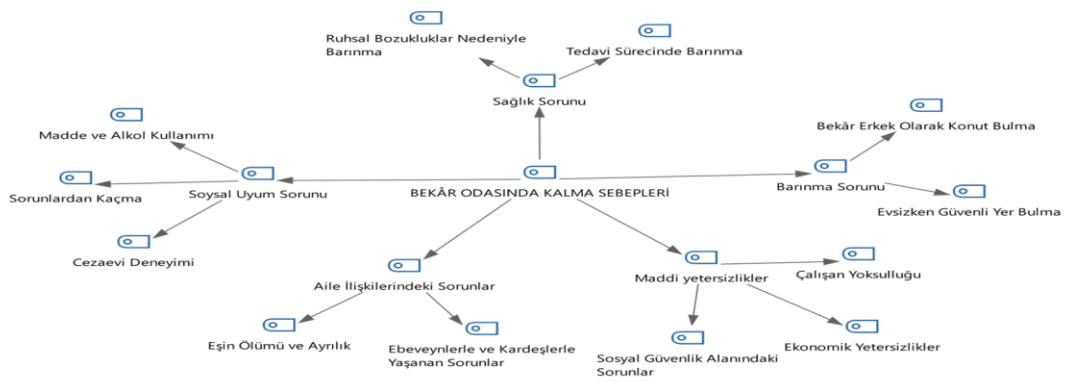
-Buraya ilk geldiğimde hastanede kalıyordum ama sürekli hastanede de kalamıyorsun. Otellere de para yetmiyor her zaman, gitmek gelmek ayrı masraf. Ben de burada kalmaya niyetlendim. Kemoterapi görüyorum şimdi.

-Buradaki ortamda tedavi süreciniz için önemli olan koşulları, hijyeni nasıl sağlıyorsunuz?

-Şimdi o kadarını sağlayamıyoruz maalesef. Kalbim de bitik zaten, pille çalışıyorum. Şimdilik hayatta kalalım yeter bize. (No.6, 59, 8a.)

4.2. BEKÂR ODASINDA KALMA SEBEPLERİ

BEKÂR ODASINDA KALMA SEBEPLER

Şekil 4. Bekâr Odasında Kalma Sebepleri/ Maxmaps Grafiği

Bekâr odalarında kalmaya karar vermek çok aşamalı ve yönlü bir süreçtir. Bu sürecin türü ve yönelimi bekâr odalarında kalma sebepleri ile bağlantılıdır. Sınıf, “ırk”, cinsiyet vb. faktörler, insanların sosyal düzenlemelerle etkileşimlerinin niteliğini ve kalitesini etkiler. (O’Conner, Hughes, Turney, Wilson, & Setterlund, 2006). Kesişimsellik kavramı ile karşılanabilecek bu durum, sorunların etkileşim ağları içinde anlaşılıp çözülmesini zorunlu kılmaktadır.

Geçmiş yaşam deneyimleri ve sahip olunan sosyal destek mekanizmalarının etkisi, barınma sorununun çözümüne yönelik bekâr odalarında kalmanın bir alternatif strateji olarak tercih edilmesine sebep olmaktadır.

Yapılan görüşmeler sonrası elde edilen bulgulardan yola çıkarak bekâr odalarında kalma sebepleri irdelenirken altı farklı ana temaya ulaşılmıştır. Konut bulma ve evsizlik deneyimi süresince güvenli bir yerde barınma ihtiyacı bu sebeplerden biridir.

Bir diğer önemli sebep ise yoksulluk sorunudur. Yoksulluk sorunu işsizlik, çalışan yoksulluğu ve özellikle hastalık, engellilik ve yaşlılık gibi haller sonucu ortaya çıkan sosyal güvenlik alanındaki sorunları çerçevelemektedir.

Bekâr odasında kalmaya sebep olan üçüncü tema ise sağlık sorunsalıdır. Çevre şehirlerden gelerek İzmir’de tedavi gören erkekler için, “muayene ve tedavi sürecinde barınma” ve “ruhsal bozukluk hikâyeleri nedeniyle sosyal çevresinden uzak bir mekânda barınma ihtiyacı” vurgulanmaktadır.

Dördüncü sorun alanı ise aile ilişkilerine dayanmaktadır. Ailede yaşanan çatışmalar ve krizler sonrasında sosyal alanda izolasyon süreci yaşanmaktadır. Bu bağlamdan erkeklik kurgularının da önemi büyüktür. Kök aile ile yaşanan çatışmalarda sosyal destek sistemlerinden uzaklaşma ön plana çıkmaktadır. Eşin kaybı ve boşanma sorunsalında ise eski başetme yöntemlerinin etkisiz kalması ve yeni düzen uyum sağlamadaki güçlüklerle karşılaşmaktadır.

Son tema ise sosyal uyum konusunda yaşanan güçlükler etrafında biçimlenmiştir. Cezaevinde kalma deneyimi hem yeniden bir aile düzeni içinde yaşamaya yönelik problemler barındırmakta hem de deneyimlenen önyargılar sebebiyle çalışma, konut bulma ve cezaevine girmeden önceki ilişkileri devam ettirme zorluğu sosyalizasyon sorunları yaşanmaktadırlar. Sorunlardan kaçma durumunda ise sosyal rol ve görevlerin gerektirdiği yükümlülükler ve davranış kalıplarından uzaklaşma ihtiyacı dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra bir diğer alt tema olan madde ve alkol kullanımının da bekâr odalarında kalmaya yönelik zorlayıcı bir

neden olabildiği gibi maddi imkânları madde ve alkolün teminine ayırma tercihinin de barınma şeklinin seçiminde belirleyici olduğu gözlemlenmiştir.

4.2.1. Barınma Sorunu

4.2.1.2. Evsizken Güvenli Yer Bulma: “Halil Rifat’ta apartman boşlukları var.”

Bekâr odalarında kalmanın sebepleri üzerine konuşurken, erkeklerin hikâyelerinde vurguladıkları noktalardan biri de evsizlik deneyimi olmuştur. Bu süreçte yaşanan güvenlik sorunları (şiddete maruz kalma, hırsızlık, taciz vb.) kapalı ve güvenli bir mekân arayışına zemin hazırlamıştır. Evsizliğin bir anda ortaya çıkan ve alışılmadık bir süreç olması, ilk günlerde pek çok tehlikeye açık olmalarına sebep olmuştur. Özellikler tren garlarını ve otobüs terminallerini parkları, hastane bahçelerini ve apartman boşluklarını tercih eden erkekler burada yaşanan olumsuz deneyimler sonrasında bir arayışa girmektedirler. Bu durum bazen bir arkadaşın önerisi ya da fark edilen bir ilanla bekâr odalarında kalmaya başlanmasına neden olur. No.13’ün ve No. 07’nin hikâyeleri buna dair birer örnektir:

Dışarıda kaldım, fuarda kaldım, parklarda kaldım. Cüzdanımı çaldılar cüzdanında bir şey yok kimlik gitti. Bir daha gittik kimlik çıkarttık (No.17, 42, 11y.).

Tiner demeyim de yani tiner de bali de olabilir yani. Kullanmış kafa iyi belli. Benimle tartışma çıkarttı. Anladın mı tartıştık falan filan. Ben kalktım öbür tarafa gittim, sonra çantamı yürütüyor. İki gün sonra bir arkadaşın yatarken boğazını kesmiş yani çok şey oluyordu. Eskiden oranın güvenliği çok zayıftı şimdi her tarafa kamera koymuşlar. Devlet hastanesinde baktım Kış geldi soğuk olmaya başladı hava serin gibi böyle. Allah razı olsun sosyal hizmet uzmanları bize geceleri çorba dağıttı (No.07, 48, 10y.).

Ben de daha önce birçok yerde kaldım. Her bir otel vardı orada kaldım.. Bak şimdi... T. Hastanesi’nde kalıyordum oradan B. Barınma Evi... Orayı öğrendim Valiliğe gittim Sosyal Yardımlaşma’ya. Havalarda soğumaya başladı. Dedim böyle böyle bir yere gitmek istiyorum. Tabi dediler hemen biletimi kestiler. Buradan atladım B.’ye gittim. Kasım sonuydu yani soğuk havalarda. Orada bir tane zabıtaya dedim barınma evine gitmek istiyorum. Barınma evinden girdim içeri... Bak oraya gittim ama sonra orası 350-400 kişiyi barındırıyor. Kış bitince yolluyorlar oradan kapanıyor çünkü. Geri geldim bu tarafa. Ondan sonra orada aldım raporu anladın mı? ... Hemen

hemen bir ay kadar bir ay kadar gittik geldik hastaneye çoğu zaman hastanenin önünde yatıyordum Ç. Devlet Hastanesi'nde (No.07, 48, 10y.).

Maddi imkân yaratıldığında ya da kalacak bir yer bulunduğu sokakta kalmaya zaman zaman ara vermelerine rağmen düzenli bir çözüm üretilemediği takdirde yeniden dışarıda yaşamaya devam edilir. Yukarıda bahsedilen tehlikeleri yanı sıra mevsim koşullarını da zorlayıcı bir unsur olabilmektedir.

Yani sokaklarda çok yaşadım kalıyordum. Mesela otel parası bulduğum zaman veya bir arkadaşın denk gelirsem onda kalıyordum. Olmadı Halil Rifat'ta apartman boşlukları var. Hani araba konulmaz böyle yol kenarında orada yattım soğukta kışın. Çok titredim üşüdüm çok ama yine de bu yaşımıza yine geldik sapasağlam (No.13, 45, 11y.).

Ondan sonra bir iki iş yaptım, sonra bu kömür işine... Ha o işten sonra boşandım, ben çok zorluk çektim. Yağmur altında ormanda yattım. Aylarca aç kaldım. Piknik alanında (kısık sesle) masalarda kalan affedersin (gözleri dolup susuyor) ...Yok tamam utanma yok. Masalarda kalan yemekleri yedim, mecburuz. Ondan sonra baktım olmayacak böyle. Bir arkadaşım yardımcı oldu. Bu kömür işine... Daldım. Aşağı yukarı dört beş senedir de devamlı bu işi yapıyorum. Yani Allah'a şükür yine ekmeğimizi kazanıyorsunuz (No.33, 56, 2y.).

Kaldım bir ay kadar başka bir otelde kaldım ama çok önceydi o, çok önceydi. Ondan sonra maddi durumu ayarlayamadım gittim şeyde kaldım hastane bahçesinde, soğuk olduğu zaman terminalde. Allah razı olsun bu hastanenin Başhekiminden soğuk olduğu zaman o MR bölümünü bekleme salonunu komple açıyor. Diyor ki dışarıda yatan garibanların hepsini toplayıp burada yatacaklar. İçerisi klimalı...(No.14, 62 6y.).

Vallahi kışın işte hani şey var ya Anıtlar Kurulu'na bağlı metruk binalar var ya o metruk binaların kapılarını... Pencereden açıp içine girmeye çalışıyorlar. Ya da gecelik otellere gidiyor hastanelere kadar gidiyorlar, kalabilirsin bir gece orada bir gece orada... Şimdi onu da yapamıyorlar o eskidendi. Şimdi yasak hastanede kabul etmiyor artık. Eskiden hastane acillerinde geçiriyorlardı şimdi ne yapıyor, şimdi burada bayağı bir metruk ev var şurada bizim caminin arka tarafında iki sene önce yaktılar yani işte. O tip binaları kapısını penceresini zorlayıp içeriye girip 2 gün 3 gün farkına var alıncaya kadar... Ha oldu da farkına varıldı mı, başka tarafa gidiyor veya da şöyle kötü bir yer saçak altı sokakta iki tane karton atıyor. Bir tane battaniye bulursa sarılıyor yatıyor. Neticede 3 ay 5 ay sonra veya bir sene sonra veya bir iki saat sonra orada ölüyor gidiyor. Burada şu parkta ölen çok oldu (No.04, 52, 4y.).

Tabi tabi havalar soğuyunca dolar. Sen Aralık gibi gel burası full dolar. Boş oda bulamazsın hiç otelde. Şimdi millet anlıyor musun parklarda yatıyor ucuz oluyor diye. Parasız oluyor diye koyuyor çantasını başının altına yatıyor, ben çok yattım senelerce... Yattığım yerler yalnız güvenli yerler. Nasıl... Hastane bahçesi... Hastane bahçesinde devamlı güvenlik var biliyorsun. Otogar, tren garı... Hem kışın sıcak olan yerler hem güvenli yerler. Sonra Allah razı olsun

bu Otel'in sahibi ile tanıştık. Yani şimdi ben özürüyüm aynı zamanda engelliyim yüzde 88. Şimdi özürü maaşı bittiği zaman birkaç gün beni idare ediyordu yani biraz borcum kalıyor içeriye borcum kaldığı zaman özürü maaşımı çekince yatırıyorum ama yine borcum kalıyor içeriye 3 ay sonra (gölüyor). Öyle geçinip gidiyorum mecburuz yani buralarda kalmaya (No.18, 61, 7y.).

Evsizlik deneyimi, bekâr odalarının bulunduğu çöküntü alanlarında sosyalleşmeyi de beraberinde getirir. Bir işe aileye, güce ve sosyal imkânlarla sahip olmayan erkek, toplumsal normların dışındaki “alternatif erkeklik hali” nedeniyle toplumsal kabullerin dışında deneyimlenen marjinalize bir erkeklik halini deneyimler. Bu sürecin ardından ailelerin yaşadığı muhitlerde ev bulması ve sosyalleşmesi zorlaşmaktadır. Tehlikeli ve dışlanmış bir kimlik olarak barınmak için alternatif yollar geliştirmesi zorunlu hale gelmektedir.

4.2.1.1. Bekâr Erkek Olarak Konut Bulma: “*Bekâr adama zaten her yerde öyle kolay ev vermiyorlar.*”

Bekâr olan ya da ailesinden ayrı yaşayan erkekler için barınma sorununun bir diğer boyutu da konut bulmaktır. Kurulu bir evde yaşamak için yeterli düzeyde maddi imkâna sahip bulunduğu durumlarda da yaşanılacak muhitlerde dışlanma ihtimali ve buna yönelik eski deneyimler bekâr odalarında kalmak için bir diğer önemli sebeptir.

Şimdi bir ev tutacaksın da... Bekâr adama zaten her yerde öyle kolay ev vermiyorlar. Eve kadın mı getireceksin, bir arkadaşın mı gelecek, ya da giren çıkan insanlar in mi cin mi olacak. Şimdi aile olunca işler daha kolay ama tek olunca komşular da istemiyor (No.19, 37, 3y.).

Benim hanımım çocuklarım yanımda olsa ben ister istemez ev tutardım. Ama bekâr olunca sen de ihtiyaç duymuyorsun. Öyle her apartmanda da barındırmıyorlar. Şimdi zengin olsan kim kime dum дума zenginden kimse ahlak sormuyor. Ama şimdi benim oturacağım daire bir mahalle arasında olacak. Eli yüzü düzgün bir yer olsa oradaki aileler bu defa benden rahatsız olacak. Aile mekânı olmayacaksa da zaten burada kalırım, buradan farkı olmaz (No.21, 50, 33y.).

Bu sorunun karşısında üretilebilecek alternatif çözümlerin eksikliği ve sosyal hizmetlerin buna yönelik yapılandırılmış süregelen imkânların olmayışı alternatif olarak bekâr odalarında kalmayı zorunlu hale getirmektedir. No. 7, eşini ve

çocuklarını kaybettikten sonra yaşadığı ruh sağlığı bozukluğu nedeniyle bir süre yatarak tedavi olmuştur. Sonrasında yaşadığı değişimler ve kayıplar nedeniyle yeniden barınma ve çalışma imkânlarına yönelik bir arayışa girmiştir. Almanya'da deneyimlediği alternatif bir barınma imkânını şöyle anlatmaktadır:

Almanya'da ev yoktu. Kayınvalidemin eviydi. Kayınvalidem bir ev almıştı üç katlı onun çatı katında kalıyorduk. Çatı katını bana vermişti orta katında oğlu oturuyordu, en alt katında kız oturuyordu. Hastaneye yattım çıktım Almanya'da. Bir daha gittim 2004'te. Almanya'ya gittim evimde yapamadım. Çünkü eşimin her türlü çocuklarımın her türlü hatırası var. Kayınvalidemin her türlü Allah razı olsun bir gün yemeğimi eksik etmedi. Sonra gittim Belediye'ye başka bir ev tutmak istiyorum dedim. Çalışmıyorum... Belediye verse sana belediye ödeyecek masrafını... Birisi dedi "Heim"a yerleş dedi. Heim nasıl biliyor musun? Hani buradan kaçan oradan kaçan kişilerin kaldığı bir yer. Bu otel odaları var ya... Otel gibi aynı. Belediye işletiyor aylık bir meblağ veriyor sana. Anladın mı? Orada sana bir oda verir veyahut da iki kişiyle aynı odayı paylaşırsın, senin paran ayrı onun parası ayrıdır. Herkes kendi yemeğini yapar. Allah razı olsun orada iyilik gördüm. Orada da bir oda verdiler sonra olmadı Almanya'da çektim Türkiye'ye geldim (No.07, 48, 10y.).

Konut bulma sorununu bir diğer yönü de sahip olunan imkânlar içinde yaşama stratejileri geliştirmek için bekâr odalarının bulunduğu çöküntü mekânlarının daha uygun olanaklara sahip olmasıdır. Görüşmeciler barınma için bir ev tutmanın yetmediğini; ev için gerekli diğer harcamalar için düzenli bir gelire sahip olmak gerektiğini belirtmişlerdir. Enformel ve düşük ücretli işlerde çalışan erkekler için bekâr odaları bu anlamda uygunluk arz etmektedir. Bekâr odalarının bulunduğu mekânlar tüm ihtiyaçlarını kentte olabilecek en ucuz şekilde karşılayabilmesini sağlamaktadır. No.13'ün anlatısı da bu durumu destekler niteliktedir:

Nerede kalayım ev tutsan mı diyorsun. Şimdi güzel diyorsun da ev tutsan eşya gerekir. Bir eşyasız evde oturulmaz. E ya aldığımız para zaten bir günde bitiyor, sabaha beş kuruş para kalmıyor. Bak bugün akşam yemeği tavuk döner yedim. Söylemesi ayıp su aldım. Tütün içiyorum otel parası verdim. İhtiyaç vardı onları aldım kuruş kalmadı mesela. Diyorum ya önce para biriktirebilersen üç beş kuruş ondan sonra senin dediğin olur (No.13, 45, 11y.).

4.2.2. Maddi yetersizlikler

4.2.2.1. Ekonomik Yetersizlikler: “*Ekonomik zorluklar nedeniyle günlerce kafasını çıkarmayanlar var.*”

Ewijk (2010)’in ifadesi ile yoksulluk, rakamlara dayalı bir olgunun ötesinde, yaşamsal deneyimlerin tümüne etki etmeye başladığı ve süregelenleştiği noktada maruz kalınan bir kimliğe dönüşür. Bu kimlik, bireyi çevreleyen sosyal ilişki ağlarını şekillendirir ve yaşama dair tüm pratiklere tesir eder. Yaşanılan mekânın seçimi bunun en somut örneklerindedir. Bekâr odalarının bulunduğu mekânlar, kentlerin çeperinde yer alan, yoksulluk ve ötekileştirilmişlikle tanımlanan çöküntü alanlarında yer almaktadır. Bekâr odalarında yaşayan erkeklerin ihtiyaç duyacağı en temel hizmetler bu çöküntü mekânlarında, kentteki en ucuz alternatiflerle sunulmaktadır. Burada kalan erkekler alışverişlerini yine bu alanda yapmakta, buradaki berberlerde tıraş olmakta, buradaki çamaşırhanelerde elbiselerini yıkatmakta, buradaki aşevleri ve lokantalarda yemek yemektedirler. Bu nedenle bekâr odası sakinlerine göre burada kalan adam mutlaka “*işi bozuk adam*”dır

...Buraya düşen adam zaten bellidir. İşi gücü bozulan adam. Kendi işimiz vardı bizim 10 yaşından beri. Abimle koştuk... 2003’te işte bu dolar molar iflas durumları ayrıldık. Ondan sonra işte 40 yaşından sonra güvenlik işine başladık sigorta doldurma davasına. Tek karımız o bu saatten sonra. Kalktık geldik işte maaş malum Özel sektör aynı burada kadar yeterse iyidir. İşte emekli oldum diye uğraşyoruz. Kısası bu yani (No.04, 52, 4y.).

Yeri geliyor 100 lira geçiyor elimize, yeri geliyor 70 lira geçiyor. Yetiyor mu hayatını geçindirmeye? Ya bizim hayatımıza yetmez (No.21, 50, 33y.).

Bu alanda yer alan oteller ve bekâr odaları arasında tek fark, bekâr odalarının daha düşük hizmet kalitesiyle çalışmasından dolayı daha ucuz olmasıdır. Maddi yeterliliğe göre otel odaları ve bekâr odaları birbirinin alternatifi olarak aynı kişiler tarafından tercih edilmektedir. Bekâr odası sakinleri zaman zaman bu mekânlar arasında yer değiştirebilmektedir.

İşte geçen sene aralıkta geldim ben buraya. Geçen sene yazın da ben buradaydım. İzmirli değilim ama otellerde kalıyorum. Oteller biraz çok tuzlu gelmeye başladı imkânım vardı kalıyordum o zaman. Ama şimdi şey yapamıyorum kalamıyorum. Mecburen burada kalıyoruz. İlk Aralık ayında

kaldım 8 ay mı oldu 9 ay mı oldu Hemen hemen bir seneye yakındır buradayım (No.06, 59, 8a.).

Otellerde kalsak oteller daha pahalı. Bir otelde mesela en düşük yatak 20 lira. Nereden alacaksın da ayda 600 lira vereceksin. Onun için burada kalıyoruz yani bekâr odasında biraz ucuz düşüyor. Aldığımız para ancak karşılıyor yani. Devlet ilk yaşlılık maaşı vermeye başladığında 300 lira veriyordu. 150 liradan başladım ben 150'den 200 oldu. 250 oldu, öyle öyle arttı. İşte yaşlılık maaşım var 3 aydan 3 aya 750 lira kadar para veriyorlar. Aylık 250 lira yapıyor yetmiyor işte (No.15, 72, 3,5y.).

Bekâr odasında kalanlar zaman zaman parasız kaldıklarında sosyal anlamda kendilerini izole etmektedirler. Bunun yaşanan travmatik deneyimlerle ilişkisi olabildiği gibi maddi yetersizliklerin de önemli bir etkisi vardır. Böyle dönemlerde kısıtlı bir gelire yaşamaya çalışmak için olası tüm harcamalardan kaçınmakta, “bir çizgi yakalayıp denk getirmekte”dirler.

Onun dışında diğerleri zaten ekonomik zorluklar nedeniyle günlerce kafasını çıkarmayanlar var. Dün işte eniştenin anlattığı gibi yemek yapıyorum falan filan hadi gel yemek yiyoruz... Yemek dedikleri bulgur çorbası pirinç çorbası o yani gıda da bu ha bu neden ekonomik zorluklar da denk getirmek zorunda, bir çizgi yakalanmış denk getiriyor aynı çizgide gidiyor. Aynı çizgide o şekilde yaşayıp gidiyor. Adamın canını yumurta mı istiyor bir tane yumurta alıyor iki tane kırmıyor. Çünkü ekonomik dengeleri bozuyor. Diğer türlü bir ufak keyfine bakayım derse... Belki o gün aç kalacak oturduğu yerde canı bir şey istese yok alıp yemek durumu yok. Çünkü ayakları yorgandan dışarı çıkacak onu biliyor yani onun için (No.01, 54, 8y.).

Bekâr odalarında kalan önemli bir diğer grup engellilerdir. Çalışma imkânı bulamayan engelliler için bu mekânlarda kalmanın avantajlı yönlerinden biri de bölgede çokça bulunan sivil toplum örgütlerinin sağladığı aynı ve nakdi yardımlardan faydalanabilmektir. Bölgede dağıtılan yemekler ve sağlanan hizmetler gün içerisinde neredeyse hiç para harcamadan yaşayabilmeyi olanaklı kılmaktadır.

Özürlüler var, özürlü maaşı ile geçinenler var. İşte onlar da, yani karın tokluğuna günü bitirmeye çalışıyorlar. Hani bir iş yapabilecek durumda değiller. Ondan sonra kolay değil, yani elindeki üç kuruşu yetirmeğe çalışıyor, orda burda. Yani burda hayat böyle (No.1, 54, 7yıl).

İyi bir aylık gelir, saygın çevre ve yaşamsal ihtiyaçları karşılayabilme becerisi, toplumsal olarak kurgulanan hegemonik erkeğin göstergelerindedir. Yitirilen eril

kimlik, erkeğin aile yapısı içindeki rolünü sarsmaktadır. Erkekler eşleri ile yaşadıkları sorunların çözümsüzlüğün sebebi olarak gösterdikleri bu durumun kendilerini güçsüzleştirdiğini vurgulamaktadırlar.

Sen şimdi buradaki adama soracaksın, bu adam evde olsa elektrik parası verebiliyor mu, evinde olsa çocuğuna çocuğuna bakabiliyor mu? Ben adamım diye karısını karşısına çıkabiliyor mu? (No.21, 50, 33y.).

Bir “adam” olarak eşinin karşısına çıkamayan erkek, sorunun çözümünde etkin rol üstlenememekte, yetersizlik duygusu nedeniyle sosyal alanda da geri çekilme yaşamaktadır. Yoksulluk, maddi bir yetersizlik olmanın ötesinde, duygusal bir bariyer olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.2.2.2. Çalışan Yoksulluğu: “ Geleceğe bir şey koyamayız da yani, kimseye muhtaç olmuyoruz.”

Bekâr odalarında yaşayanların hikâyelerinde sıklıkla karşılaşılan iş alanları, çobanlık, işportacılık, fırıncılık, vasıflı ya da vasıfsız inşaat işçiliği, aşçılık gibi meslekler olmakla birlikte, genellikle süreklilik göstermemektedir. Bölgede bulunan kahvehaneler burada yaşayan erkekler için bir iş bulma alanıdır. İşverenlerde bu kahvehanelere gelerek işçi bulmaya çalışırlar. Bu bölgelerdeki kahvehaneler bekâr odası sakinlerinin sosyalleşme mekânları olduğu gibi ticari ilişkilerin de yürütüldüğü alanlardır. Her kahvehanenin belli bir iş alanı vardır. Bir kahvehanede inşaat işçileri beklerken diğerinde davulcu ve zurnacılar, bir başkasında fırıncılar beklemektedir. Kahvehanede beklemek iş aramanın bir diğer yoludur. Yaşanılan çöküntü alanının sağladığı ucuz imkânların yanı sıra kahvehanelerin bu işlevi, bekâr odasında yaşayan erkekleri mekâna bağımlı kılmaktadır.

Ben ilk başta hiç zorluk çekmedim, gençtim. Nereye gitsem işe girebiliyorum kendime iş buluyordum. Aşçılıkta da amelelikte de. Şimdi sadece tanıdıklarımız telefona ediyorlar veyahut da sabahleyin erken gidiyoruz. Basmane’de bekliyoruz birisi bizi götürüyor yani. Nasip için hiçbir sıkıntı olmadi Allah'a şükürler olsun (No.05, 74, 42y.).

Vasıfsız, inşaatta çalışıyorlar. Özel sektörde çalışıyorlar. İşte kimisi kaynakçı kimisi amele kimisi usta. Ondan sonra yabancılar da var. Mesela

şu anda gelen Suriyeli aileler gelebiliyor. Bak şimdi bu adamın hayat hikâyesini alırsan bir roman yazarsın sen (No.05, 74, 42y.).

Şimdi orada kalan insanların da durumlarına bakıyorsun. Niye gidiyor, 15 gün çalışıyor ya çobanlık yapıyor Bir ay bir yerde çalışıyor, inşaatta çalışıyor, çöpçülük yapıyor. Yani geçimini ne şekilde sağlayacaksa sağlıyor, o şekilde sağlıyor. Çıkıyor bir çöp arabasına yani 15 20 kilo bir şekilde... Hayatını sürdürmeye çalışıyor (No.02, 68, 21y.).

Yapılan işlerin güvencesiz ve süreksiz olması nedeniyle edilen gelir, bekâr odaları dışında bir hayatı güç kılmaktadır. Bekâr odalarında kalırken harcanan paranın kontrol edilebilir olması ve günlük planlamanın buna göre yapılabilmesi, bu odalarda kalmayı tercih etmenin en önemli sebeplerindendir.

Öyle işte buralarda çalışıyorum. Çalışıp ekmeğimizi kazanıyoruz, kendimize yetecek kadar yani. Yani burada çalışmakla bir şey elde edemeyiz, geleceğe bir şey koyamayız da yani, kimseye muhtaç olmuyoz. (No.09, 56, 13y)

Valla ben geçen sene kırk lira alıyordum, şimdi bu sene elli lira alıyorum. Zaten onu da otele veriyoruz, yemek parası, sigara parası... Bitti zaten bir şey kalmadı. Elli lira para değil ki zaten... İş bulamıyordum mesela bakma sen... Buradan çıksam da yine iş bulamam, yani burada bulamam. Başka yerde bulurum araştırır bulurum yani. Zor oldu yani. Ben kimseye gidip benim karnımı doyurun diyemem, eşek kadar insanız. Aç yattım günler oldu veya domates soğan ekmek yediğim günler oldu. yani Allah var yukarıda (No.13, 45, 11y.).

Karşılaşılan sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde önemli bir güçlendirici unsur olan çalışma imkânı ve mesleki beceriler, ihtiyaç duyulan ekonomik yeterliliği sağlayamadığı noktada, imkânları en verimli biçimde kullanma ve iş olanaklarına ulaşılabilir bir mekânda yaşama gereksinimi, bekâr odalarında kalmak için önemli bir sebeptir.

Yoksulluk olgusunun erkek kimliği bağlamında yarattığı kriz No.2'nin ifadeleriyle de görünür olmaktadır. Asgari ücretin, bir ailenin geçimi için yetersiz olduğunu ifade ederken, alınan ücretin bir erkek için "yüz kızartıcı" olduğunu belirtmektedir. Yapılan görüşmelerde ailevi sorunlar yaşayan erkeklerin sorun çözümü konusunda maddi yetersizlikler sebebiyle kendilerini güçsüzleşmiş hissettiklerini ifade ettikleri gözlemlenmiştir.

Fakir fukarayla ilgili devlet politikalarının hizmet politikalarının yanlış olduğunu söylüyoruz. Bunun için insanlar bu hale düşüyor. Yani ondan sonra aile kuruyorsun evleniyorsun askere gidiyorsun sonra... Çoluk çocuk oluyor o dönemde bu dönemde oldu hala asgari ücret. Yani şimdi çalışan bir adam olarak aile besleyen bir adam olarak aldığı asgari ücret. Yüz kızzartıcı bir ücrettir yüz kızzartıcı bir ücrettir. Yani adam çocuğuna mı baksın kendi kendine mi baksın karısını mı baksın, evin geçimini mi sağlasın. Dilensin mi bu adam ne yapsın yani. Yani yani bugün asgari ücret dediğin bir ücret utanç verici bir ücrettir (No.02, 68, 21y.).

Derinlemesine görüşmelerin yapıldığı 2017 yılı için belirlenmiş olan asgari ücret brüt 1.777 TL., net ele geçen rakam ise 1.404,00 TL.'dir. TÜİK'in rakamlarına göre 2017 yılı için %40 yoksulluk riski altında "Eşdeğer Hane Halkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Hesaplanan Yoksulluk Sınırı" 6355 TL.'dir (TÜİK, 2018).

4.2.2.3. Sosyal Güvenlik Alanındaki Sorunlar: "Yaşlı olanın da prim ödeme şansı olmayınca açıkta kalıyo emekli olamıyor"

Sosyal güvenlik alanındaki sorunlar, erkeklerin bekâr odasında kalmayı tercih etmelerine sebep olan bir diğer yoksullaştırıcı unsurdur. Güvencesiz ve süreksiz işler aile olarak geçimini sağlaması için yeterli olmazken bu durumun erkek kimliği için de bir krize sebep olduğu anlatılan hikâyelere dayanarak vurgulanabilir. Yapılmayan sigortalar ve yatırılmayan primler gelecekte emeklilik hakkıyla ilgili sorunlar yaşamalarına sebep olmakta, erkekleri ilerleyen yaşlarında da bekâr odalarına ve çöküntü alanlarındaki iş olanaklarını zorunlu kılmaktadır.

Emeklilik, erkekler için, uzun yıllar boyunca çalışmış olmanın sosyal bir ödülü olarak görülür. İşleriyle güçlü bir şekilde özdeşleşen birçok erkek için, iş birincil kimlik kaynağıdır. Birçok erkek için iş kaybı hayat kaybıdır. Bu kayıp genellikle sembolik yollardan daha fazla kendini gösterebilir; intihar, yaşlı erkeklerde toplumun diğer kesimlerinden daha yaygındır (Conwell, 2001). Emekli olmak için yaş beklemeleri nedeniyle buradaki hayattan çıkıp bir düzen kuramadığını belirten No.33, kendine bir düzen kuramaması halinde barınma imkânında da bir değişiklik yaşayamayacağını ifade etmektedir:

Valla nasıl olur, daha önce söylediğim gibi bizim sosyal güvence işi netameli abi. Ben şimdi yaşı beklesem de ben şimdi emekli olsam, benim ne işim var burada. Benim bankadan kredi alma şansım olur, düzenimi kurarım, o zaman da ben kendimi biraz toplarım. Yani bu hayattan çıkmak için kendine bir düzen kurman lazım. Kendine bir düzen kurmazsan aynı bu şekilde gidersin. Üç sene beş sene nereye kadar gidersen gidersin. Benim gibi, benden daha mağdurları da var. Hadi benim günleri dolu, ben yaşı bekliyorum, iki sene üç sene neyse... Bazısında, adam yaşını senesini doldurmuş ama prim günü yok (No.33, 56, 2y.).

Emeklilik yaşı için gereken gün sayısı, ilerleyen yaşlardaki erkekleri sigortalı işlerde çalışmak konusunda isteksiz kılmaktadır. Belli bir yaştan sora sigorta için gereken prim gününü dolduramayacağını düşünmesi sebebiyle güvencesiz işlerde rıza göstermektedir. Burada "devletin kendisine bir yol göstermesi" talebiyle sosyal güvenlik alanında insancillaştırılmış ve ihtiyaçları gözetilen hizmet modellerin olan gereksinimi vurgulanmaktadır.

Giriyom işe sigortalı, sen yaştan dolayı seni almıyorum diyo. Benim bir ümidim beklentim yok zaten. Şimdi önümde bir ümit olsa, zaten yapmayacağım bunu, emekli olacam zaten. Kendimi kurtaracam zaten. Ama gözümde bir ümit yok zaten, karanlık... Bana bir ışık çıksa benim ne işim var bunlarla ben beklerim. Devlet bana bir yol gösterse, ben zaten buradan kopacak gitçem memkelete gitçem Ufak tefek işler yapmaya çalışcam. Kendi düzenimi kurarım iyi kötü. Ama bir ışık yok abi. Benim diyo yaşım olmuş elli bir. Yirmi beş yılı doldurmuşum, daha üç bin günüm var. Lan bu yaştan sonra ben iki bin altı yüz gün, nasıl nerden doldurcam. Neredeyse on sene. Nereden yapçam . Olcam altmış bir, altmış beş yaşında. Belki de ölecem o yaşa gelmeden (No.25, 51, 6y.).

Sosyal güvencesiz işlerde çalışma, güvencenin yetersiz ve geç yapılması gibi sorunlar, ilerleyen yaşlarla beraber etkilerini daha da arttırmaktadır. Fiziksel olarak yaşanan zayıflama, artan hastalıklar ve sağlık hizmetlerine duyulan ihtiyaç sebebiyle, yoksullaşma ve madun olma durumu bekâr odalarına olan bağımlılığı arttırmaktadır.

Benim kaç tane tanıdığım var. Adam elli altı yaşında, dört bin günü var. Adam hangi fabrikaya gitse ne iş yapacak bu. İş yapma şansı yok, zaten almıyorlar, ben ne yapcam seni diyo. Ne iş yaparsın diyo. Hadi işe aldılar ola ki oldu, e ben diyor on sene yaşayacağım emekli olacağım ne garanti. Adamın on sene çalışma şansı yok zaten, o tarafı ağrıyo bu tarafı ağrıyo. Vücut çökmüş zaten. Gelmiş elli sekiz altmış yaşına. Kalkıp sana çuval mı taşıyacak. Yapamaz mümkün değil. Zaten işveren de almıyor. Genç insan arıyor. E şimdi otuz yaşında bir insan nere, elli beş altmış yaşında bir insan nere. Yaşlı olanın da prim ödeme şansı olmayınca açıkta kalıyo emekli olamıyor (No.34, 41, 22y.).

Sosyal güvencesiz işlerde çalışma sebebiyle ilerleyen yaşlarda daha da artan bekâr odalarında bağımlı olma durumuna rağmen, emekliliği ve çalışmak için fiziksel yeterliliği olmayan erkekler için bekâr odalarında kalmak da zor hale gelmektedir. Odaların aylık ücretlerini yatıramama ihtimali sebebiyle otel ve bekâr odası sahipleri tarafından tercih edilmedikleri durumlar da olabilmektedir.

Çalışan yoksullar, büyük oranda dışlanmış ve dışlanma riski taşıyan insanlardan oluşmaktadır. Çalışan yoksulların deneyimlediği yoksulluk tuzağının aşılması için, yoksulluğun yeniden tanımlanması, ödenen ücretlerin iyileştirilmesi ve çalışanlar için eğitim programlarının düzenlenmesi gerekmektedir (Dominelli, 2002). Wacquant (2015)'ın da belirttiği gibi, çöküntü alanlarında bulunan iş piyasasının sınırlarına dahil olan erkekler için, elde edilen gelir ve sosyal güvenlik olanakları, sosyal istikrarı ve güvenceyi garanti etmemektedir.

Yani şöyle söyleyeyim bizde emekli veya çalışmayan pek yok, şöyle yok. Buraya almıyorlar zaten başım ağrımaması için. Ha ne oluyor adam geldiğinde çalışıyor oluyor. Krizi belli, 2 ay 3 ay çalışıyor ondan sonra efendim nasıl söyleyeyim ben sana, şirket kapanıyor işsiz kalıyor. Mesela fırıncılar var onları örnek vereyim (No.04, 52, 4y.).

İlerleyen yaşla birlikte fiziksel durumun çalışmaya uygun olmaması, enformel sektör içinde de iş bulmayı güçleştirmektedir. İşverenler daha hızlı ve güçlü çalışanları tercih ederken, ilerleyen yaştaki erkekler için geçinmenin tek yolu alınan sosyal yardımlar oluyor. Bu durum yoksulluğun derinleşmesini ve çöküntü alanlarında çalışan altkültür içinde ikinci bir marjinalizasyonu da beraberinde getirmektedir. Yaşlanma, hastalıklar, engellilik ve iş kazaları nedeniyle oluşan çalışamama hali, bekâr odalarında kalan nüfus içinde ileri düzeyde bir mağduriyeti meydana getirmektedir. No.5 ve No.33'ün anlatıları bu durumu örnekler niteliktedir:

Eskiden Adana'da vardı orada lokantada bulaşıkçılık yaptım. Ankara'da çalıştım ama oradaki patronum yatırmamış işverenim yatırmamış. Sonra akıllandık buraya gelince yatırdım. Şimdi yaşlılık maaşı alıyorum Bir de Kaymakamlık'tan 2 ayda bir 300 lira alıyorum bu kadar başka bir şey yok Bir de bayramlarda bize 200 lira veriyorlar her bayramda biz de çalışıyoruz kendimizi idare ediyoruz (No.05, 74, 42y.).

Şimdi benim emeklilik yaşa takıldı. Bize piyango vurdu. Devlet bir karar çıkardı, oradan bize yaş vurunca... Ben şu anda emekli olacaktım yani. Normal günlerim doldu. Eğer yaş kanunu çıkmıyorsa ben şimdi üç dört senedir emekliydim. Ama şu anda ben elli beş elli altı yaşını bekliyorum yani, benim yaşım elli üç. Benim daha üç dört senem var. Ha geldik buralara. Şimdi dedik ki sigortalı bir işe girelim, olmadı. Ya yaş olarak kimse kabul etmiyor. Yani bekçilik olsun şu olsun bu olsun kimse kabul etmiyor. (sesini yükseltiyor) ben ve benim gibiler... Sıkıntı burada. Devlet görseydi bizim gibileri (No.33, 56, 2y.).

Çalışmanın yapıldığı dönemde güncel bir konu olan “emeklilikte yaşa takılanlar” konusunda sıklıkla değinilmektedir. Emekli olmak için gereken günün doldurulmasına rağmen, emeklilik için şart olan yaşın doldurulmaması sebebiyle emekli olamayan erkekler, içinde buldukları durumun gerekçesi olarak bu sorunu sıklıkla dile getirmişlerdir.

4.2.3. Sağlık Sorunu

4.2.3.1. Tedavi Sürecinde Barınma:” Haftanın her günü hastanedeyim.”

Çevre illerden İzmir'deki hastanelere gelerek tedavi olan bireyler için de bekâr odaları önemli bir uğrak olmaktadır. Uzun süren tedavi süreçleri İzmir'e barınma için imkânlar yaratmayı gerektirmektedir. Bu durumda kısa süreli ev tutmanın yanı sıra otellerde ve bekâr odalarında kalma da alternatif bir yöntem olarak görülebiliyor. Kısa süreli ev tutmanın ve otel odalarında kalmanın maddi olarak mümkün olmadığı durumlarda bekâr odaları bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır.

Şimdi ben rahatsızım artık yapamıyorum bir şey. Emekliyim... Ee işte emekli maaşıyla yaşamaya çalışıyoruz. Rahatsızım ben zaten. Yani benim buraya gelmem de ki sebep zaten tedavilerim için. Yoksa benim D.'de çok güzel kaldığım bir yerim var deniz kenarında. Onun için burada tedaviler için geldim kısın kemoterapi gördüm.(No.06, 59, 8a.).

Yok artık... Tamam, ben ne zaman koştum, sıkıntıdan koştum, şükür çocuklarımı da yetiştirdim. O konuda mutluyum şey var benim gözlerde hipertiroide bağlı hem yırtılma var birde kataraktı var. Fazla duygusallıktan. (burada ağlıyor. Ağladığını gizlemeye çalışıyor). Ben şimdi sana rahatsızlıklarını anlatmaya kalksam şu gördüğün sayfalar almaz. Kısmi felç varsa iki tane beyin ameliyatı geçirdim. Ondan sonra karaciğerde akciğerde şekiller çok felç var. Hastaneler bölgesine de yakın burası. bazı zaman oluyor haftanın her günü hastanedeyim. Ev tutsan nerede tutacaksın para mı dayanır (No.26, 71, 7y.).

Bu süreçte yalnız olarak bir evde kalmak yerine otel ya da bekâr odalarını tercih etmenin bir diğer sebebi de “ölüm korkusu” olarak tezahür etmektedir. Tedavi süreci içerisindeyken kalabalık bir ortamda ve sürekli gözetim altında olmak, erkeklere güvende hissetme konusunda yardımcı olmaktadır.

Şimdi gücü yeten bizim otelde gelir kalır, memleketine git gel yapamaz sürekli. Adam bir de yalnızsa sürekli tedirgin geziyor, bilhassa yaşlılarda bu çok fazla. Ölümden bahsediyor kalımdan bahsediyor. Ona sorsan her gün kalp krizi geçiriyor. Böyle kalabalık olunca en azından diyor ki ölsem biri bulur beni (No.36, 39, 11y).

Bu süreçte bekâr odalarında ve otellerde kalan diğer insanların sağladığı sosyal destek sistemi de olumlu bir etki yaratıyor. Hastalığından ve kaygılarından bahsetmenin, tedavi sürecindeki özellikle ileri yaşlardaki hastalar için psikolojik olarak sağaltıcı bir role sahip olduğu No.14’ün anlatılarında vurgulanmaktadır:

Şimdi bende bir hastalık yok ama bende de olabilir, yaşıyoruz geçiyor. Burada yetmiş yaşındaki herkes bin türlü hastalıkla gezer. Şimdi seni de böyle görünce soracaklardır. Bak birkaç gün gez senin de yanına gelir. Elinde raporlar tahliller soruyor, aynı şeyi kırk kere dinliyor adam. Ama neden, başka kime soracak ki, ölümün bile iyisi var kötüsü var. Değer görmek istiyor, bir halinden hatırdan soran olsun istiyor, kimse sormayınca da o gidip halini anlatıyor öyle rahatlıyor o da.(No.14, 62, 6y.)

4.2.3.2. Ruhsal Bozukluklar Nedeniyle Barınma: “Herkes rahatsız burada.”

Ruh sağlığı bozuklukları, sosyal alandan izolasyonu da beraberinde getirmektedir. Yaşanan rahatsızlığa bağlı sosyal uyum sorunları ya da çevreye zarar verme korkusu, aileden ayrılarak ve yalnız bir hayatı tercih etme süreci dahilinde bekâr odalarında yaşamak için motivasyona sebep olabilmektedir. No.07 ve No.35’in anlatılarında da bu örneklerle rastlanmaktadır. Aile bireylerinin de bu durumu desteklemesiyle birlikte ruh sağlığı bozukluğu yaşayanlar için bekâr odaları tercih bir barınma alternatifine dönüşmektedir. Her iki katılımcı da yakınlarına zarar vermek korkusuyla evden ayrıldıklarını belirtmişlerdir:

Tabii sinir asabiyet ondan sonra düzensizlik ondan sonra ben zaten şey de... B.’de yatmam kazadan önce. O zaman ben daha evli değildim. Sinir asabilik... Evlendim... Ondan sonra ben hastalandım anladın mı? Sinir asabiyet olmaya başladı baktım olacak gibi değil çocuklara zarar vereceğim

tamam mı gittim amcama anlattım amca dedim böyle böyle babama anlattım o zamanlar (No.07, 48, 10y.).

Sebepten değilim de ben sıkıntıya gelemeyen bir insanım. Alınganlığa gelebilen bir insan değilim. Biraz rahatsızım zarar olmasın diye ben uzağa gidiyorum. Ben normalde böyle değilim, problemlili bir insanım. Sinirlendim mi ne yapacağım belli olmuyor zarar vermemek için de evden çıkıyorum dışarıda kalıyorum. Yoksa kardeşlerle sorun oluyor (No.35, 35, 7y.).

Kendilerinden gelecek bir zararın yanı sıra çevreden gelebilecek tepkiler de bu uzaklaşma sürecini desteklemektedir. Normal dışı olduğu düşünülen davranışları nedeniyle çevrelerinden gördükleri tepkilerden kaçabilmek için yalnız ve uzak bir hayatı tercih ettiklerini belirtmektedirler:

Tabii işte Z. alıyorum hastaneye de gittim ve tedavi gördüm. Alkol tedavisi gördüm bir ay hiç ağzıma sürmüyorum şimdi seneler geçti. Ben herkesin kafasına göre olamıyorum. Adam bana geliyor sen ne biçim davranıyorsun haline bak diyor, arkadaş oluyor amcaoğlu oluyor bu (No.18, 61, 7y.).

Bipolar tanısı almış olan No.14 yaptığımız görüşmede temel vurgu sosyal olarak üretebilme gücü üzerineydi. Temel sorumluluklarından ve rollerinden geri çekilme ihtiyacının onu otellerde yaşamaya yönelttiğini belirtti. Hiçbir şey üretmeden sadece emekli maaşı ile yaşamaya çalışmanın ve farklı düşünmekten uzaklaşmanın kendisini kazanmaktan alıkoyduğunu ifade etti:

Natürel şartlar ve bir iş aramak. Şimdi insanlar ürettiği sürece kazanır. E biz şimdi hiçbir şey üretmiyoruz sadece emekli maaşı ile hayatı idame ettirmeye çalışıyoruz yani. Kendimizi bir iş alanına kanalize ettiğimizde tabii ki zorlukları vardır ama akıllı insanlar para kazanır. bazen bir fikir milyon dolar değerindedir. Önemli olan başkalarından farklı düşünebilmek. Biraz farklı düşünmeye gerektiriyor. Ben aslında bu hastalık nedeniyle avantajlıyım. Bipolarlar manik dönemlerinde çok üretken olurlar, bütün büyük sanatçılar siyaset adamları bipolarlar içinden çıkmıştır (No.14, 62, 6y.).

No.2 ile yaptığımız görüşmede ise ruh sağlığına yönelik toplumsal yorumlayışı önemliydi. "Herkes rahatsız burada" derken, tam da hipergetto tartışmalarına dinamizm kazandıran bir olgu olarak, normallik algısı dışında çıkan bir altkültürden bahsetmektedir.

Bir ülkenin sosyal ekonomik dengesi bozursa oturduğunu ruhu dengesi de bozulur. Ya şimdi nasıl söyleyeyim yani kardeşim burada ekonomik durum düşük eğitim seviyesi düşük toplumun ruhi dengesi bozuk. Yani inan ki

tımarhane boşanmış olsa buranın etrafını sararlar. Tımarhane boşalmış olsa buranın etrafını sararlar. Herkes rahatsız burada. (No.02, 68, 21y.)

4.2.4. Aile İlişkilerindeki Sorunlar

4.2.4.1. Ebeveynlerle ve Kardeşlerle Yaşanan Sorunlar: “*Şimdi durum böyleyken bana akraba da lazım değil.*”

Özellikle genç erkekler arasında görünen *ebeveynlerle yaşanan sorunlar sebebiyle bekâr odalarında yaşamayı tercih etme durumu*, yaşanan gelişimsel problemler karşısında ihtiyaç duyulan sosyal desteğin aile tarafından sağlanamaması ve bunu izleyen çatışmalı bir iletişimle ortaya çıkmaktadır.

Babasıyla yaşadığı çatışmalı süreç nedeniyle annesi tarafından evden ayrılması telkin edilen No.17 gençlikte yaşadığı arayış sürecini şöyle anlatmaktadır:

Spor dışında çay ocağında çalıştım. Bulaşıkçılık epeyi yaptım ondan sonra işte dondurma satmaya başladım. Çekirdek satıyordum su satıyordum baktım olacak gibi değil başka bir yere gittim. Sonra tekrar memlekete geldim baktım annem ağlıyor yalvarıyor ediyor oğlum gitme... Babam izne gittiği zaman kendime mi memlekete atardım. Baktım bana hayat yok memlekette bana iş vermiyorlar dedim bir de berduş olayım bakayım. Burada para var mı hakikaten de berduş oldum. İkide üçte dörtte eve gelirdim. Annemi uykudan ederdim, damdan dama atlardım, polisleri arkamdan koştururdum baktım onda da bir şey yok (No.17, 42, 11y.).

No.13'ün hikâyesinde annesinin uzun yıllar boyunca çalışmak için yurtdışında yaşadığını, kendisini anneannesinin büyüttüğünü ve annesinin bu süreçte maddi destek dışında sorumluluk almadığını belirtmiştir. Çocukluğu ve ilk gençliği süresince annesini yeniden ülkeye dönmesi ve kendisiyle birlikte yaşamasını istediğini belirtmiştir. Kendisi evlendikten sonra, genç yetişkinlik döneminde annesi yeniden ülkeye dönmüş ancak istediği yakınlık sağlanamamıştır. Kendisi daha sonra eşinden boşanmış ve Bekâr odalarında yaşamaya başlamıştır. Annesi ile yeniden bağ kurmaya çalışmak için öncesinde annesiyle birlikte yaşamayı tercih ettiği ancak annesinin bu durumu istememesi sebebiyle bekâr odalarında kalmaya başladığı görülmektedir.

Annem Almanya'ya gidiyor, hamile kalıyor buraya geliyor. Yani bana anlattıkları bu, annemin anlattığı. Burada doğuruyor gidiyor. Sonra bana nenem, dedemi teyzem, dayım, onlar baktılar. Öyle büyüdük. İşte para yollamış falan bana baksınlar diye. Öyle yan, çocukluğumuz babasız... Zaten ben babamı da bilmiyom. Hiç görmedim hiç bilmiyom. Annemi de senede bir iki sene de bir görüyordum. Durumlar bunlar işte... Benim hiçbir şeyim olmadı ki bu hayatımda. Dedim ya üstümde o üç ev vardı, başka da hiçbir şeyim olmadı. Sadece ben annemin yanında büyümek isterdim ki. Annemle aramızda böyle kopukluk olmasın başka bir şey istemezdim. Çocukluğum için bu. Bugünün düşünüyorsak ben anneme de söyledim iki senedir üç senedir de söyledim imkânın da var. Küçük bana bir ev al kendi üstüne olsun benim üstüme yapma zaten onu, ben kalayım çalışayım bakarım ben o eve. Elektrik suyu ödemeyecek miyim bakarım tamam demişti sevinmiştim. Hatta gittik ev aradık sonra B.'den bulduk, Karşıyaka B.'den bulduk. O kadar param yok dedi bir şeyler söyledi. o da öyle kaldı... Tabi, onlar şimdi emekli oldu buraya geldi, şimdi burada. Annem, bir de üvey kardeşim var yanında ikisi yaşıyorlar. Bir de üvey kızkardeşim var, o da Almanya da evli. Annem burada yani. Ben de iki ay öncesine kadar ordaydım, üç ay kaldım. Benim annem sinirli bir insan(kekeliyor). Yani benim hareketlerim batıyor, bir şey oluyor yani bilmiyorum. Kızıyor, ondan sonra... Sabır sabır, gene üç ay sabrettim. Ondan sonra, anne biz yapamıycaz, en iyisi ben gideyim. Sen dedim, sinirli bir kadınsın dedim. Öyle yine ayrıldım geldim yani (No.13, 45, 11y.)

No.33'ün anlatısında ise kardeşleriyle yaşadığı ekonomik anlaşmazlıkların sonucunda kırgınlığı ve güvensizliğinin oluştuğu bu nedenle de yalnız yaşamayı tercih ettiği görülmektedir.

Tabi tabi biz sekiz kardeşiz. En ufağı benim. Benim kardeşim beni on bin lira (vurgulayarak) o zamanın parasıyla on bin lira dolandırdı. Ben bankadan kredi çektim. Şu anda U.'da, ben U.'luyum, U.'da'da iki tane büyük matbaa dükkânı var. Sözde bizi ortak alacaktı. On bin lira bankadan çektim, makine aldı şunu yaptı bunu yaptı. Bizi saf dışı bıraktı. Param geri ödenmedi, beni on bin lira dolandırdı. Bende kardeş sevgisi bitti, şu anda konuştuğum iki tane ablam var, başka kimsem yok. Diğer üç tane, dört tane oğlan biraderimle kardeşim, kesinlikle görüşmüyorum. Şimdi durum böyleyken bana akraba da lazım değil. Kiminle görüşeceğim zaten, buraya gelince en azından kafamı dinliyorum, bana faydası olmayan insanların sesini değil (No.33, 56, 2y.).

Bekâr odalarında yaşamaya başlamanın bir diğer sebebi de *akrabalara yük olunduğu düşüncesi* olduğu görülmektedir. Yardım istemeyi engelleyen bir algılayış olarak bu durum alternatif bir barınma biçimi olarak bekâr odalarına gitme ihtiyacını doğurmaktadır.

Ya şimdi mesela muhtaç olduğum için kız kardeşimin yanında barınmaya başlamıştım orada onlar yapmasa bile siz alınıyorsunuz. Acaba yük mü

oluyorum şey mi yapıyorum... Bu tip duygular yaşanıyor. Sonuçta orada da kalmaya şey yapıyorsunuz (No.11, 60, 6y.).

4.2.4.2. Eşin Ölümü ve Ayrılık: “Yeter çektiğim bunaldım dinlediğim yeter.”

Bekâr odalarında kalan erkeklerin hikâyelerinde ayrılık ve eşin kaybı temasına da sıklıkla rastlanmaktadır. Eşin kaybı ilerleyen yaşlarda yaşandığında yeniden bir düzen oluşturmak ya da yetişkin çocuklarla beraber yaşamak zorlayıcı bir süreç olmaktadır. Ayrı yaşamaya karar verme ya da boşanma sürecinin ardından da aynı uyum sorunları görüşmektedir.

No.26 ile görüşmemizde boşanmadığını ancak yedi yıldır değişen aralıklarla otellerde kalmaya başladığını ifade etti. Başlarda sadece kavgalardan sonra uzaklaşmak için bekâr odalarında kalırken son iki yıldır yıla yalnızca iki ay evinde döndüğünü, bu dönüşlerin de sadece torununu görmek için olduğunu belirtti. Eşiyle boşamadıklarını ancak ayrı yaşamamanın ikisi için de daha iyi olduğunu anlattı:

Yeter çektiğim bunaldım, dinlediğim yeter. Benim bildiğim sabah yattığın zaman hayır dua ile yatılır hayır dua ile kalkılır. Beddua ile Allah belanı versin ile tövbe haşa tövbe haşa “Allah belanızı versin hala yatıyorsunuz mu?” Bunları diyen bir insanı istemiyorum ben hayır duayla çocuklarımı okula gönderirken öpe öpe. Ben çocuklarımı öpe öpe okşaya okşaya kaldırdım. Kahvaltılarını ben koyduğum zaman çocukların bana derdi ki baba diyor senin hazırladığın kahvaltının tadına doyum olmuyor diyorlardı. Dua ile kalkmak başka hayır dua ile kalkıp göndermek çocuğu okula daha başka. Çocuk okulda da başarılı olur toplumda daha başarılı olur. Ama çocuk kafasında takılı düşünceyle giderse ondan hayır bekleyen... Anlıyorsun değil mi? (No.26, 71, 7y.).

Eşin kaybının ardından değişen şartlara uyum sağlamak için ilk stratejilerde biri yetişkin çocukların yanında kalmak olarak görülmektedir. Bu süreçte önemli bir iktidar çatışması yaşanmaktadır. Değişimden önce kendi evinde ve kendi iktidar alanında yaşayan erkek yerleştiği evde başka iktidar sahibi erkeklerle karşı karşıya gelmek zorunda kalmaktadır: Oğullar ve damatlar.

Ya şimdi genelde bu kimlerde meydana geliyor biliyor musun? Misal yani adam karısı ölüyor tek kalıyor geliyor emekli maaşı var. Çocukları ile kalmaya başlıyor. Var diyelim iki üç tane çocuğu evdeki kendi eşiyle olan yaşantısını

hegemonyasını orada devam ettirmeye çalışıyor veya bazı huyları var o huylarını orada devam ettiriyor. Örneğin her şeyi karışmak gibi çok konuşmak gibi efendi buna benzer şeyler yani orada kendi evladı dahi olsa, misafir olduğunu unutuyor. Kendi evindeymiş gibi davranıyorsun aynı davranışları sürdürmeye kalkıyor. Misal ölen eşin senin kahrını çeker. Kırk sene elli sene Her neyse veya otuz sene. Ama oğlunsa eğer yanında gelin var O senin çekmez kızınsa eğer damadın var O seni çekmez. Ha bu sebeplerden bir oluyor iki oluyor üç oluyor, en sonunda diyorlar ki kusura bakma güle güle. Yani başının çaresine bak... Şimdi burada genelde yaşı ileri olanlar kaldığı için eski toprak diyeyim ben onlara onlar hep her şeyin hazır alışmışlar. Yani hiç ne mutfağa girmiş ne bilmem ne yapmış ne bir şey yapmış. O saatten sonra götüremiyor. Adam elinde çorap bile yıkayamıyor yani iki tane yumurta kırıp yiyemiyor temizlik yapamıyor kendine bakamıyor. Yani bir anda hayatın bütün zorluklarıyla karşı karşıya kalıyor. Altından kalkamıyor. Evlat olarak buna bir kapı açıyorlar orada da dediğim gibi huylarını devam ettirince... Ha oraya üç beş kuruş katkıda bulunuyordur. Katkıda bulunuyorsun diye söz sahibi olduğu anlamına gelmiyor bu (No.25, 51, 6y.).

No.12 ise eşini kaybettikten sonra çocuklarla beraber kalma deneyiminden bahsederken erkeklik olgusuna vurgu yapmıştır. Hakkını aramak, sorunlar karşısında kendini savunabilmekle özdeşleştirdiği “erkekliği” çocuklarına karşı kullanamadığını bunun için de yalnız yaşamayı tercih ettiğini belirtmiştir:

Sesini de çıkartamıyorum. Bazen hata yapan kişi senin ciğerinden daha yakın oluyor sana. Hadi ondan sonra sesini çıkar erkeklik yap. Sen erkekliği ele güne karşı yaparsın çocuğuna karşı erkeklik olmuyor ki. Bana öyle laflar söyler, bazen aklıma geliyor çıkarıp atıyorum. İşime yaramıyorsa biriktiremiyorum hiç. Böyle bir yerde kalırken bir de oturup eskiyi düşündüm içinden çıkamazsın çıkarıp atacaksın (No.12, 67, 13y.).

Burada kalanların asıl sorununun, ilerleyen yaşlarda aileleri ile birlikte yaşama noktasında deneyimlenen iletişim problemleri olduğundan bahsederken duygusal incinmeyi de vurgulamaktadırlar. İlerleyen yaşlarda yaşanan güçsüzleşme, sosyal ve duygusal kırılganlığı da beraberinde getirmektedir.

Sorun ne biliyor musun? Otelde yaşayan insanların hepsinin sorunun ne biliyor musun? Bunlar buraya geldikleri zaman ne için geliyorlar biliyor musun? Kimi karısından laf duymuş. Kimisi oğlundan laf duymuş kaldıramıyor geliyor burada yatıyor. Hadi ulen diyor. Hadi lan sen kimsin diyor. Seni ben çekmem diyorum ben senin babanım mesela örneğin ben senin kocanım. Ben seni besledim büyüttüm bir yere getirdim belki yuvanı kurdum aynı duyguları paylaştık. Aynı tabağı paylaştık aynı yatakta yattık. Yıllarca, demek ki sen diyor beni yıllarca hiçe saymışsın. İşte beyindeki ukte... Bu, ben diyor gidiyorum Sen işine bak ben işime bakayım bana göre öyle. Neden öyle çünkü bazı insanlar bazı şeylere müstahak. Müstahak

nedir? Yani hak etmiş, öyle kaçıp geliyor işte insanlar buraya. Buraya gelen hepsi kopuk kopmuş yani kopuk demek ruhu zayıf kopmuş gelmiş (No.12, 67, 13y.)

Yani bir insan mutluluk görecekse illa kendi kanından kendi canından olmuyor bu, her zaman insanlık denen şey hep akrabalık da olmuyor Sen babalık yapıyorsun kocalık yapıyorsun gene. Seni hiçe sayıyor. Bir hastanede yatıyorsun... Bir otelde yatıyorsun... Adam sana can kardeşinden daha yakın davranıyor. Ben mesela evde yatıyorum kadın bir önüme yemek çıkarmıyor (No.32, 74, 9y.).

Misal dün ben sana anlattım. Örneğin adamın karısı ölmüş çocukları var. Efendim birisini yanında kalıyor üç ay beş ay kalıyor en sonunda gönderiyorlar geliyor burada kalıyor. Kalıyor bir bakmışsın çocuğu gelinle çıkıyor geliyor. Babacığım canım falan filan. Bunu alıyorlar götürüyorlar bankadan emekli diye krediyi çektiyorlar. Yirmi gün sonra kapının önüne koyuyorlar. Yirmi birinci gün bir bakıyorsun kapının ağzında gene boş odanız var mı diyor (No.04, 52, 4y.).

No.15 ise bekâr odalarında kalmaya başlamadan önce eşiyile yaşadığı çatışmaların sebebi olarak güvensizliği göstermektedir.

İkide bir malım var diyordu bana. Biraz da dengesi yoktu işte. Canım sıkıldı yine düzeltmeye çalıştım para gönderiyorum çocuğa. Çocuklar var gönderiyorum benim gönderdiğim parayı getiriyor teyzesinin oğlu vardı ona veriyormuş gönderdiğim paraları. Ya dedim paraları ne ettin. Ben o zaman biriktirdim göndermişim markları. Mark, 500 mark... Böyle para tabii o zaman köylüyüz bizim için büyük para. Teyzemin oğluna verdim. Diyorum niye verdin? Kaç para verdin? Bilmiyorum ya sen o kadar zır cahil misin verdiğim parayı bilmiyorsan birine yazdır. Verirken sonra alacağın parayı bil kayıtsız gitmiş. Şimdi bu kadına nasıl yeniden güveneceksin, güvenmediğin-kadına nasıl kocalık yapacaksın (No.15, 72, 3,5y.).

No.13'ün anlatısında ise eşinin ruh sağlığı bozukluğu hikâyesi dikkat çekmektedir. Bu sebeple yaşanan boşanmanın ardından eşinin bir evlilik yaptığını ancak pişman olduğunu ve kendisiyle yeniden görüşmek istediğini ifade etmektedir.

Şimdi ben pişmanım diyo. Aradan geçmiş on sene on bir sene, pişmanım diyo. Pişman olsan ne olur olmasan ne olur, iki tane çocuğun var. Biri bundan biri ötekinden. Benden sonra, iki tane... İkinci kocası bu. Öyle işte, artık onu pek düşünmüyom. Yani düşünüyom da, ne de olsa kızımın anasıdır. Deli de olabilir, manyak da olabilir yani (No.13, 45, 11y.).

Ben on bir sene önce, on bir sen olacak aralıkta, boşandım. O zamana kadar evliydik yani beş sene evli kaldık. Çalışıyordum. Evden işe işten eve, bir yere

gittiğimiz yoktu ki. Boşandıktan sonra işte otele geldik. Annemle de kalamadım sığamadım bir yerlere (No.13, 45, 11y.).

No.35 ise eşiyile ayrılığının sebebi olarak “şeytana uymayı” ve “cahilliği” göstermekte ve ailenin değerini bilemediği ifade etmektedir. Şimdi daha olgun olduğunu söylemektedir. Bu noktada yaşananların sorumluluğunu üstüne almakta olduğunu görmek benim için önemliydi. Diğer görüşmelerde baskın olan mağduriyet söylemi burada yerini farkındalığa ve sorgulamaya bırakmaktadır.

Valla benim biraz şey yani şeytana uyumaktan dolayı yani kafa basmadı. Şeytana uydum cahillik ettim Ailenin biraz değerini bilemedim. Gurur yaptık birazcık da. O günkü yaş beyine cahillikten dolayı. şimdi olgunum ya o zaman olgun değildim (No.35, 35, 7y.).

No.05 ise sorumluluğun hem kadında hem de erkekte olduğunu ifade etmektedir. Kadının ve erkeğin aile içinde sorumluluklarının olduğunu, bunların yerine getirilememesi durumunda ayrılımların meydana geldiğini belirtmektedir:

Şimdiki gençler evlilik düzenlerinde fedakârlık yapmıyorlar. Eşler kadın da erkek de sabredemiyor. Onun için eşler ayrılıyor sabır olmayınca fedakârlık olmayınca ayrılıklar meydana geliyor. Millet alışmış hep getir getir diyor. Hanımlar, erkek de getiremiyor şimdi. Madalyonun tersi çevirelim, kadın evde bekliyor. Orada adam gelmiş âlem yapıyor yani içki içiyor kumar oynuyor. Hayat böyle olunca ayrılımlar meydana geliyor. Erkeklerde şimdi içki olunca, âlem olunca, kumar olunca şeyi götürüyor, böyle bir eksiklik var genelde evliliklerde (No.05, 74, 42y.).

Bi adamda alkol olunca huzur olmuyor valla. Yani haklı olarak kadın kendini çekmeye çalışıyor. Boşanmaya çalışıyor bilmem ne oluyor. Ya efendim ailesini ortaya koyuyor bu bırakıp gelmek zorunda kalıyor yani böyle şeyler var (No.04, 52, 4y.).

No.5’in kendi hikâyesi kırk iki yıl öncesine dayanmaktadır. Eşiyile yaşadığı bir kavga sonucu eşin “akıllanması için babasının evine gönderdiğini” ancak eşinin ailesiyile birlikte yurtdışına çalışmaya gittiğini ve iletişimin bu tarihten itibaren koptuğunu belirtmiş, kırk iki yıldan bugünde değin de aralıksız olarak bekâr odalarında yaşadığını söylemiştir. No.5 bu sürece götüren olayları aşağıda anlatmaktadır:

Konuşmak oldu mu bir bakıyorsun o konuşmak kavgaya dönüyordu. O diyordu her şeyi ben ne istersem benim dediğim olacak, dedim ben de bir

evin erkeğiyim Sonuçta seni seviyorum, çocuklarımı seviyorum. Bazen benim sözümü dinle, sözüm geçmez mi. Başka meydana hiçbir şey yoktu. Öyle demek ki yüce Allah ekmeğimizi beraber vermemiş... Çocuklarımı seviyorum, sinirliyim bir çaresi yok mu diye doktora gidiyorduk. Doktor bize diyordu ki siz Hasta mısınız yok deli misiniz? Birbirinizi sevin. İki sefer beni böyle doktora götürdü. Kuranı Kerimi okumuş, babası alim, anası öyle. Hatta şimdi bile hepsi hacca gitmiş yani öyle cahil bir insan da değil. Ama yani benim de onun suyumuz bir kanaldan geçmiyor (No.05, 74, 42y.).

No. 14 ise bu çatışmaların temelinde eşlerin evlenmeden önce birbirlerini tanıyamamaları ve evlendikten sonra uyum gösterememeleri olduğunu belirtmektedir.

Yani aile sorunları ve nasıl söyleyeyim kişilik yapısı da çok önemli. Derler ya insan iki üç ruhludur diye. Mesela bakarsın genelde yüzünde görünüşte çok iyi bir insandır. Alkol aldığı zaman değişir. Kimisi vardır sinirli olduğu zaman değişir. Kimisi vardır efendim, nasıl söyleyeyim bana sana ortama göre değişir yani. İşte aile içerisinde aileler kuruyorlar yani aile geliyor Çoluk çocuk falan filan. Ama ilerleyen yıllarda birbirlerini tanıyorlar yani eşler o zaman ortaya çıkmaya başlıyor sorunlar (No.14, 62, 6y.).

No 15'de eşinin akli dengesinin bulunmadığını bu nedenle ayrılamadıkları ancak yıllardır da birlikte yaşamadıklarını belirtmiştir.

Bak daha hanımla da nikâhlıyız boşanmadık. Biraz akli dengesi şey de... Boşanacağıym diye geliyor diyorum ki mahkemeye gidelim. Ondan sonra vazgeçiyor boşanmayacağıym diyor Öyle öyle kaç senedir böyle geçiyor. Şimdi gene mahkemelerde yüz mahkemem var. Boşanmayacağıym diyor yine. Ne olacak bilmiyorum 86'dan beri ayırıyoruz. Otuz iki yıl oldu ayırıyoruz ama boşanmıyor hiç görüşmüyoruz. sonunda 86'dan beri hiç daha eli elime değmedi (No.15, 72, 3,5y.).

No.14 eşinden ayrıldıktan sonra yeniden ev düzenin çok maliyetli olmasından dolayı yeniden ev düzenine geçemediği belirtmiştir. Erkeklerin bekâr odasında kalmalarının en büyük sebeplerinden biri de yeniden bir ev kurmanın maliyetinin yüksek olduğunu düşünmeleridir.

Valla zorluk yaşamadım çünkü benim hayatım daha spontan geçti. Yani eş durumunda dolayı, ayrıldıktan sonra ev düzenine pek geçemedim. Ev düzeni çok maliyetli gerçekten. Ama onu da başardım öncesinde. O 2001 krizinde her şey gitti evim dahil. Onun için kolay değil yani, ev hali. Ev var evcik var. Hani bir gönlünüze göre dayalı döşeli ev yaparsınız, yaşamdan zevk alırsınız. Bir de sırf barınmak için bir divan atarsınız, o da ev (No.14, 62, 6y.).

4.2.5. Sosyal Uyum Sorunu

4.2.5.1. Cezaevi Deneyimi: “*Tüpünü yakıyorsun. çayını yapıyorsun bizim öyle bir şansımız yok.*”

Bekâr odasında kalan erkeklerin cezaevi deneyimleri hakkında konuşurken bu bağlamın pek çok sosyal sorun alanını kapsadığını farketmek önemlidir. Bu deneyim, kaybedilmiş yılları ve deneyimleri, mesleki becerileri ve yetkileri, boşanmaları ve çocuklardan uzak geçen vakitleri barındırırken, sosyal dışlanma deneyimi ve kaygı bozukluklarını da beraberinde getirmektedir.

Cezaevi meselesi... Ben gençtim yokluk var. Her şey tepende yokluk var arkadaşın bir tanesi dedi ki bir yerde dedi... Benim bir arkadaşım var, senet var 100 milyar lira. Tamam dedim ben giderim alırım vesaire bununla gittik. 12 seneye bağlandı yani. ...29 30'lu yaşlar galiba, şimdi 43-44 yaşımdayım. Bir ay falan boşluk oldu. Ondan sonra silah yakalattım. Bana 3 milyar para cezası geldikten sonra onu denetimde serbestliğe çevirdik. Sonra geldik buraya. K. Belediyesi'nde 3 ay çalıştım. Denetimli serbestlik kapsamında çalıştım. Bu arada oradaki yetkililerle yöneticilerle dedim ki beni buraya alın. Yani ben sabıkalı olduğum için bana iş vermezler başka yerde sıkıntı çekerim. Zaten uzun süreli de bir cezaevi yaşadım olduğu için sıkıntı çekerim. Ev tuttum demek de biraz para bitirmiştım işte cezaevinde aşçılık yapıyordum (No.22, 52, 8y.).

Cezaevinden çıktıktan sonra öncelikle temel ihtiyaçların baskısıyla çöküntü alanlarında kalmaya başlanmaktadır. Buralardaki mekânlarda iş bulmanın daha kolay olması ve hayatın idamesinin de daha az maliyetli olması sebebiyle bekâr odaları cazip hale gelmektedir. Gökçearslan Çifci (2018)'de yaptığı çalışmada Tarlabası bölgesinde oturan hükümlülerin “*vakıf evleri*” dedikleri evlerde barınma ücreti vermeden kaldıklarını, bir kısmının ise ucuz ücretlerle bekar odalarında kaldıklarından bahsetmiştir.

No.25'in de ifade ettiği gibi cezanın infazının ardında dışarı çıkan eski mahkûmlar için bu mekânlarda bulunacak süresiz yevmiyeli işler oldukça önemlidir:

Adamı salıyorsun mesela... Hayvanı açtın, saldıgın zaman nereye gidiyor? Hayvan otluyor, karnını doyuracak. Biz de insanız bizi saldın bizim yaşamsal ihtiyaçlarımız var hayatımızı idame etmek zorundayız. Niye nefes alıyoruz bunu düşünmüyorlar. Abi nerede çalışacak nereye geçecek nasıl iş bulacak neyi var neyi yok. Anası var mı babası var mı bunları düşünmüyorlar.

Buradaki insanlar mesela otelde kalıyorlar. Ben mesela gidiyorum 70 lira 80 lira yevmiyeye, gece hayatında pavyonlarda barlarda yemek yapıyorum. Geliyorum verebilirsem 35 lira veriyorum (No.25, 51, 6y.).

No.22, kendisiyle yaptığımız görüşmede bekâr odalarında yaşamanın bazı açılardan cezaevine benzediğini belirtti. Aile ortamında uzak ve pek çok kişiyle birlikte paylaşılan mekânda kendisine ait küçük keyifleri yaşayamadığı ifade etti. Bu oranda zorunlu olarak kaldığını söylerken kendisine ait bir eve dair özlemlerinden şöyle bahsetti:

İyi bir süreç değildi benim için, niye biliyor musun? Sabah kalktığımda çayı arıyorum her şeyden önce, ondan sonra bir oturup aile yemeği yemek istiyorum. Ne bileyim evimde rahat hareket edebilmek istiyorum. Zaten hapisanede ufacık bir ortamda... Yani benim için iyi bir ortam değil. Ama yaşamak zorundayız anlatmak istediğim konu bu. Başka da bir şey değil. Şimdi sen evinde mesela kalkıyorsun demliği açıyorsun veya çay makinenin açıyorsunuz veya tüpünü yakıyorsun. Çayını yapıyorsun bizim öyle bir şansımız yok buralarda (No.22, 52, 8y.).

Cezaevinden çıktıktan sonra sabıka kaydı sebebiyle iş bulmanın ve sosyal çevreyle yeniden güven ilişkisi kurmanın güç hale gelmesinin yaşamlarına daha fazla dikkat etme gereğini doğurduğunu, suçtan ve tehlikeden kaçındıklarını belirtilmişlerdir. Sosyal uyumun yeniden kurulabilmesi için olumlu bir strateji olan bu duruma rağmen önyargılar ve zorlayıcılar hala mevcuttur.

Bir de şöyle bir şey uzun süre cezaevi yatan bir insan kendine dikkat eder. Nasıl dikkat eder giymesine kuşanmasına, ne bileyim temizliğine dikkat eder. Bazı şeylerden arınmıştır zaten. Ama bizim insanlarımız önyargılı, niye önyargılı cezaevinden çıkmış. Yav hatalar insanlar içindir hatasız insanlar peygamberlerdir. Her şey önyargı... Çıktım diyorum işçi bulmaya gidelim yalan söylüyorsam ne kadar kaydım varsa çıkar. Ben gece hayatını sevmem belanın bol olduğu yerlerdir. Alkol var kadın var zaten bu ikisi olduğumu kavga hazır. Bela gelir bu kadar kâğıdın var cezaevinden. Çıktım diyorum Ne arayan var ne soran şimdi bir suç işlersem veya bir haciz gelse bana bir. Faturamı ödeyemezsem hâkim karşına çıksam neden ödeyemedin veya neden suç işledin diyecek (No.22, 52, 8y.).

Sonrası insanız Yani benim sana inanmam lazım, senin bana inanman. Genetik olarak insan olarak yapımızda var yani inanmak zorundayız yani. Ama yok o inanç yok cezaevinden çıktığı işimiz olmaz seninle diyorlar bitiriyorlar (No. 39, 11y.).

4.2.5.2. Sorunlardan Kaçma: “Anlayamadığım işler oldu çözemedikçe daha da fazla birbirine dolaştı.”

Kriz, sahip olduğumuz güçlerin ve kullanabildiğimiz başetme yöntemlerinin sorunlar karşısında yeterli ve yetkin olarak çözüm oluşturamaması durumunda deneyimlenen durumdur. Kriz durumunda başvurulmuş sosyal destek sistemlerinin hali hazırda krizin ortaya çıkmasındaki rolü nedeniyle erkekler kendilerini güvensiz ve yalnızlaşmış hissetmekte, sorundan kaçarak pasif bir başetme stratejisi geliştirebilmektedirler.

No.12'nin anlatımından anlaşılacağı gibi, sorunu çözmek için destek alacağı yakınlarını sorunun bizatihi sebebi olarak görmesi sebebiyle “uzağa çıkarak” yeniden bakmaya çalışmıştır.

Hayatımda çözemediğim anlayamadığım işler oldu çözemedikçe daha da fazla birbirine dolaştı. Her türlü çözüm bu kafanın içerisinde. Ben bunu çözerim diyorsun sonra bir bakıyorsun onca sorun onca hayat, onca düğüm... Kafan yetmiyor bütün bunları çözmeye işte. Girdap orada, ben bizim bu sorunlardan kaçtım geldim bu otele. Bazen sorunlarını kaldığın yerde çözemiyorsun nasıl çözeceksin ki sorunun kendisi kaldığın yer. Sonra yaşadığın insanlar o kaldın yerdeki insanlar hanımın oluyor çocukların oluyor efendime söyleyeyim kardeşin oluyor Ortağın oluyor geldi bu sorunu yaratan insanlarla beraber çözmeye çalış ondan sonra zaten yalnız kalıyorsun. İşte bu bulmacayı bu kördüğümü çözmek için de uzağına çıkmam gerekiyor, dışarıdan bakman gerekiyor (No.12, 67, 13y.).

Bu pasif başetme stratejisi, sosyal destek sistemlerinden ve sahip olduğu güçlerden uzaklaşmaya sebebiyet verir. Yaşanılan çöküntü alanına ve bekâr odalarının kendi iç düzenine gösterilen uyum, sorun alanından ve soruna dair tüm stresörlerden kaçışı beraberinde getirir. Kaçılan sorunları çözmek ya da yaşanılan iletişim sorunlarına bir yanıt bulmak gereksinimi yeni düzende artık kalmamıştır. Aktif olarak çözüme ihtimali artık daha uzaktadır.

İşin ilginç tarafı elinde imkânın olduğu halde düzeltmek istemeyen insanlar var, burada ani en küçük şeyleri bahane edip işte burası Basmane derler ya... Havasından ya suyundan aldın mı tamam. Buradan kopamazsın. İlla gelecek Yani bu tarafa bahaneler yaratıp. Buraya gelen insan şurada üç beş sene kalan insan bitiyor zaten. Kötü hayatı tamamen bitiyor. Yani burada kalan bir insanı üç beş seneden sonra zorlasan da ev hayatın alışamaz bu hayata bu düzene alışmış bir insan tekrar eve giremez (No.01, 54, 8y.).

Bekâr odalarında yaşanan yeni düzende ekonomik, ailevi, travmatik tüm sorunlar daha uzakta ve başka bir yaşam düzeninin dâhilinde kaldığı için uyum sağlamak kolaylaşır. Sahip olduğu ekonomik imkânları daha rahat yönetebilmek, suçlanma ve eksik bulunma duygusundan uzak kalma, dışlanma ve kırılma deneyimlerinden korunmak için, yalnızlaşabilme imkânları bekâr odalarına yönelik bağımlılığı arttırmaktadır. Bekâr odalarında kalmanın sağladığı sorunsuz hayat başlı başına bir tercih sebebi haline gelmiştir.

Diğer semtlerdeki gibi değil burada bir pantolon bir gömlek bir çamaşır veriyorsun üç liraya temizle diyorsun. Şimdi diğer semtlerde bu yedi sekiz liraya çıkar. Bu üç liraya olduğu için zate, ben diyor bu pantolonu ayda bir yıkatsam... İki tane pantolonum var zaten diyor. İki tane giyeceğim. İki tane üç tane gömlek ayda diyor. On beş lira yirmi lira temizlik parası veririm bu iş biter diyor (No.06, 59, 8a.).

58 sene kalmış, o da alıştı burada özgürlüğe. Artık aile ortamına uyum sağlayamaz, imkânı yok ya. Çünkü oturduğu yerde hissedecek ki televizyona bakarken veya oturup muhabbet ederken sanki birisi yakasına boğazını yapışadurmuş gibi hissedecek. Burada işte öyle bir pis alışkanlığı var (No.01, 54, 8y.).

Eski sorunlardan kaçmak kadar gelecekteki sorun ve sorumluluklardan kaçmak da bekâr odalarının tercih edilme sebeplerindedir. Yeniden bir düzen kurmak ve bu düzenin gerektirdiği rutin işleri yüklenme durumu, bekâr odalarının sağladığı az çabayla yaşayabilme imkânı karşısında tercih edilmemektedir. No.13 “biz burada üşengeçliğimizden kalıyoruz” derken günlük hayatın doğal sorumluluklarından kaçışı ifade etmektedir. Eksik ve güçsüz hissetme duygusuyla başetmede önemli bir strateji olması sebebiyle bekâr odalarının sağladığı bu atmosfer önemli bir yere sahiptir:

Tabi dediğim gibi burada toplumun içerisinde yaşıyorsunuz. Bir de kolaylıkları var. Her şeyiniz burada hazır. Yatağınız yapılıyor, işte temizliğiniz yapılıyor. Evde bunları kendiniz yapmak zorundasınız. O açıdan tercih ettik. Ama ekonomik olarak tabi eve oranlar daha maliyetli otel yaşamı, çünkü her şey dışardan. Yemeğiniz dışardan, diğer ihtiyaçlar ha keza. Onun için bir kolaylığından ötürü otel hayatını seçtik. Genelde bu tip otellerde kalanlar, çoğunun geçmişinde birbirine benzer şeyler vardır. Kayıplar vardır, terkedilişler vardır, tek başına kalma vardır. Bir etkeni olur mutlaka. Yani yüzde altmış oranında diyebilirim. Diğerleri de gurbete çıkmış, onlar da buralarda kalır. Yani böyle. Bu bahsettiğiniz özellikle hayatlarında kayıplar yaşamış insanların ortak özellikleri nelerdir (No.11, 60, 6y.).

Evde kalmak daha güzel tabii ki, aslında biz üşengeçliğimizden burada kalıyoruz. Aç televizyonu çıkar ayakkabıları yanında banyo var gir yıkan. Ondan sonra sabah oldu işe git, biz üşengeçliğimizden... Ev olsa çok daha güzel olur tabii. Maddi olarak şu an hiç imkânım yok çalışmasam açım. Yani öyle düşünelim yani gerçeği bu (No.13, 45, 11y.).

Şimdi evde de kalsan... O da bir zorluk, eve gideceksin yemek yapacaksın yorgun argın falan e bu sefer de ne düşüneceksin. Bir tane karı bulayım da evleneyim falan diye düşünüyorlar. Ben öyle bir şey düşünmem. Çünkü yalnızlığa alıştığım için düşünmem. Öyle bir şey, bu sefer de arkadaşlarım rahat vermeyecek. Ev tuttuk ya o getirir bir akşam, öbürü gelir, öbür akşam başkası. O da iyi bir şey değil ben şu an için ev mev istemem yani (No.27,39,2y.).

Evde zor olan ne biliyor musun? Tek başıma olmak. Her şeyden önce benim gibi herkes aynı düşüncede. Buradakilerin çoğu aynı düşünüyor. Sen düzenli faturalarını ödeyebilirsin. Buradaki insanların düzenli bir işi yok. Her şeyden önce düzenli bir geliri yok, düzenli gelir olmadığı zaman ev kirasını elektriğini suyunu vesaire faturalarını düzenli ödeyemezsin. Düzenli ödeyemedim zaman bunların hepsi sana problem olarak dönüyor bu da senin yaşam tarzını evde zorlaştırıyor (No.22, 52, 8y.).

4.2.5.3. Madde ve Alkol Kullanımı

Madde ve alkol bağımlılığı sorunlardan kaçma davranışı ile önemli bir ilişki içindedir. Hem bekâr odalarında kalmaya başlamadan önce hem de sonrasında yaşanan problemlerden, sorumluluklardan, düşünce ve kaygılardan uzaklaşmak ve bunları unutmak için alkol ve madde pasif bir başatme stratejisi olarak tercih edilmektedir.

Valla nasıl diyeyim ben, daha önce yaşadıklarım şunlar bunlar, bende bazı olmayan alışkanlıklara sebep oldu. En basiti mesela alkol. Alkol alışkanlığı yaptı bende. Yani düşünceler sıkıntılar sorunlar... Ya bu da çare değil ama yani... (No.33, 56, 2y.).

Yani bir katkısı yok, zararı var. Ama nasıl diyeyim ben yani, kuru bir avuntu. Çünkü öbür türlü olduğu zaman güzel kardeşim, akşam yattın mı, sorunlar... Ben de bunu almadan yattım mı? Hep şeyler başlıyor kafamda, daha önce yaşadıklarım, düştüklerim kalktıklarım... Sabah saat üç dört oluyor. Ben de ondan sonra bir gram uyumadan buradan kalkıp işe gidiyorum (No.36, 39, 11y.).

Alkol kullanımının mesleki becerileri ve günlük rutine dair sorumlulukları etkilediğini bildiğini söyleyen No.18 daha önceden kullandığı alkol nedeniyle “beyninin

sulandığın” bu nedenle artık alkol kullanmamasının da bir öneminin kalmadığını belirtiyor.

Çünkü ben artık geçmişteki kullandığım içkilerden dolayı açık açık söylüyorum bunu yani beynim sulanmış artık. 30 sene içki içmişim yani bırakmışım şimdi şu anda kullanmıyorum hiçbir şeyi ama neye yarar (No.18, 61, 7y.).

No.26 “İçki beni mahvetti benim hayatımı kaydırđı içki” ifadesiyle yaşadığı psikososyal sorunların temelinde alkol kullanımının yattığıını belirtirken No.19 madde ve alkol kullanımının maddi külfeti sebebiyle bekâr odasında kalmayı tercih ettiğini belirtmektedir. İlk ifadede alkol kullanımının bekâr odalarında kalmaya sebep olmasına yönelik bir olumsuz duygular varken ikinci anlatıda buna yönelik rıza göze çarpmaktadır

Şimdi ben burada kalmaya başlayalı 1 yıl oldu. Benim temel sebep alkol ve içki sigara biraz da ot var. Yani ben jargonu kullanıyorum şimdi. Cigara, ot da var. Bunlar kullanınca toplamda sıkıntı yaratacak meblağlar. Bu yüzden de bunlara para ayırmak için biraz da burada kalıyorum (No.19, 37, 3y.).

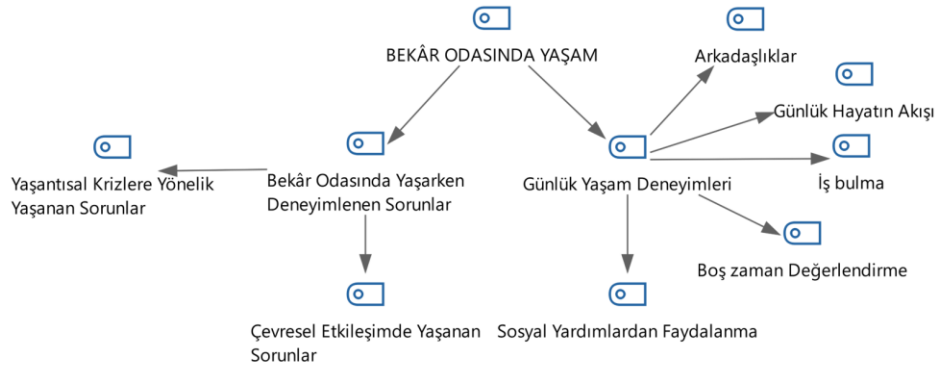
Görüşmelerden ortaya çıkan anlatılarda, alkol ve madde kullanımının eşler arasında ortaya çıkan problemlere sebep olduğunu bu nedenle de ayrılıkların, boşanmaların meydana geldiğini, bekâr odasında kalmaya yönlendiren süreçleri de başladığıını ifade etmektedirler.

Şimdi bak İçki bütün yuvaları yıkar. Şimdi bazı fedakâr kadınlar hoş görüyorlar idare ediyorlar ama herkes görmeyebiliyor. Şimdi bazılarının sabrı kötü oluyor adam başka şeye ihtiyaç olduğunda yok ama içkiye var. Nasıl oluyor bu. İçki içinde psikopatlaşıyor adam. Başka bir insana dönüyor (No.06, 59, 8a.).

Her türlü uyuşturucu içeni var bali kullananı var. tiner kullananı var. Şimdi insanı arkadaşı çeker her şeye yalan mıdır insanı arkadaşı çeker Onun için çok dikkatli olmak lazım (No.07, 48, 10y.).

4.3. BEKÂR ODASINDA YAŞAM

BEKÂR ODASINDA YAŞAM

Şekil 5. Bekar Odasında Yaşam/Maxmaps Grafiği

Araştırma kapsamında, eleştirel paradigma bağlamında bekar odasında kalma deneyimini değerlendirirken elde edilen bulgular ışığında ortaya çıkan bir diğer tema da “*bekar odasında yaşam*”dır. Pratiğe dayalı bu tema, bekar odasında yaşarken deneyimlenen sorunlar ve günlük yaşama deneyimleri olmak üzere iki alt temayı barındırmaktadır. Bu başlık altında, bekar odalarında kalan erkeklerin yaşantıları etrafında örülen günlük akışın içeriği ve sorunları irdelenecektir.

4.3.1. Günlük Yaşam Deneyimleri

4.3.1.2. Arkadaşlıklar: “*İki tarafında iki tane oda var, ya bu duvara vuracaksın ya diğerine.*”

Bekâr odasında kalanlar için arkadaşlık kavramı, ihtiyaçlar karşısında gösterilen yardımlaşma davranışıyla tanımlanmaktadır. Bu yardımlaşma ilişkisi kalınan otele ve yaşanan çöküntü alanına duyulan aidiyetle de ilişkilidir. İleri marjinalizyon kavramında getto altkültürünü (gecekondu altkültürü ile benzerlikler göstermektedir) hipergetto kavramından ayıran nokta, hipergettoda yaşayan sakinlerin buraya yönelik aidiyet geliştirememeleri ve mekâna yönelik

damgalayıcı ve suçlayıcı dilin üretimine katılmalarıdır. Burada arkadaşlık ilişkilerini geliştiren unsur, günlük ihtiyaçlar ve hastalıklar karşısında yardımlaşmadır.

Aslında mesela, sen ne kadar sağlıklı olsan da yattığın yerden hastalanabilirsin. E ne yapacaksın iki tarafında iki tane oda var, ya bu duvara vuracaksın ya diğerine. Birinden biri gelecek sana artık yardımcı olacak (No.01, 54, 8y.).

Burada dayanışma bu kadar zaten, dayanışma olmamış olsa... şimdi biri gelse dese ki ben açım hele ver iki lira Sen vermeyecek misin, bu da bir dayanışmadır yani (No.02, 68, 21y.),

4.3.1.1. Günlük Hayatın Akışı: “Yani bizde tek kural var, saygı düzenine uyuyacaksın.”

Toplu yaşanan bir mekân olarak bekâr odaları belirli ve keskin kurallar manzumesi içinde kalanlara hizmet vermektedir. Kurallar genellikle orada orayı işleten kişiler tarafından konulmakla birlikte uzun süreyle kalan ve özellikle nüfuz sahibi erkeklerce değiştirilip genişletilebilmektedir. Ortak yaşam alanlarında ve uyku saatlerinde sessizliği sağlayacak kurallar günlük yaşam deneyimleri etrafında şekillenmiştir ve yeni gelenden tüm bu kurallara uyması beklenir.

Burada kalanların çoğu zaten çalışan devamlı benim gibi. Gelenlerin üçü beşi abuk sabuk olsa... Burada ilk kural gürültü yok. Televizyon daha öncesinde zaten yasaktı. Şimdi serbest ama sessiz izleyeceksin. Işıkları kapatacaksın. Adam gibi televizyonunu seyret ışıklarını kapat Sessizce. Öyle içmek s.çmak sapıtmak yok. Bir kere sapıtırsın, iki kere üç kere sapıtıyorsan karşılığını alırsın. Kural kapı gibi her zaman yüzüne de söylüyorum Yani buradan diğer yerlerden farklı olması bu zaten (No.04, 52, 4y.).

Bekâr odalar yaşayan erkekler için, kadınlarla görüşmek için uygun bir ortam ve mekân bulmak da bir problemdir. Bu durumda genelde semtte çalışan hayat kadınlarıyla görüşülür. Bu görüşmeyi bekâr odalarında yapmak, bu buluşmayı yapabilecek kadar parası olmayanlara saygı göstermek adına yasaklanır ya da gizli olması istenir.

Yani bizde tek kural var, saygı düzeni uyuyacaksın. Ben burayı devir almadan önce yani kendim de yaşadığım için biliyorum Nazi kampı gibiydi.

Gece 12'de elektrikler söndürülecek televizyon kapanacak bilmem ne olacak. Fazla su kullanmayacaksın bilmem ne. Şu buzdolabı zincirde bağlıydı gece 12'den sonra. Biz ne yaptık hepsini kaldırdık. Her şey serbest kardeşim. Sadece bayan arkadaş yasak. Herkes bekâr olduğu için. Adamın canı çeker parası var mıdır yok mudur yani bayan arkadaş yasak... Ha Onun dışında her şey serbest düzene uyumak karşılıklı saygı bitti. Bu kadar basit başka da bir kural yok yani (No.01, 54, 7y.).

Bekâr odalarında yaşayanların için günlük hayatın akışının bir diğer parçası da alkol kullanımınıdır. Daha önceki bölümlerde bahsettiğim gibi bir pasif başatme yöntemi olarak alkol ve madde kullanımını bazen belirli saatlere bağılyken, bazıları için günün her saatinde olabilir.

Sabah önce bir çayımı içerim. Ondan sonra şarabımı alır şarabımı içerim. Muhabbet edecek insan varsa onlarla muhabbet ederim zamana kadar öyle (No.26, 71, 7y.).

Otel hayatında yaşayan insanlarla konuşursan... Çoğunun kafası güzeldir. Çok fazla konuşamazlar. Yatıyorum sarhoşum diyelim. Ayıldım kalktım elimi yüzümü yıkadım. Söylemesi ayıp işimi yaptım seninle görüşüyorum şimdi. Biraz sonra başka biri gelse buraya senin yerine, hatırlamam. benim böyle işlerle işim olmaz. Ben ne yaparım sabah kalkarım mesela gelirim sen benim 3 günlük yevmiye mi verirsin ben o paramı alırım işimi bitiririm gene gelirim içerim giderim yatarım sonra yine başka bir iş ararım (No.21, 50, 33y).

Bak ben mesela içmeden yatmam. Kafam salimken ama mesela, akşam 4'ten önce içmem ben (No.12, 67, 13y.).

Günlük hayat akışının en zorlayıcı anları geceleri yaşanır. Sosyal alandan uzaklaşıp odalarına kapanan bekâr odası sakinleri için geçmişe yönelik düşünceler ve pişmanlıklar baskılayıcı bir unsurdur

Çocuğumu düşünüyorum yine annemi düşünüyorum eski eşimi (No.31, 56, 5 y.).

Bekâr odasında yaşamayı kurulu ev düzeni içinde yaşamaktan uzaklaştıran unsurlar genel olarak *rahatlık*, *mahremiyet* ve *geçirilen boş zaman* olarak değerlendirilmektedir.

Çok büyük farklar var. Mesela rahatlık... Yani rahatlık derken insan evinde her şeyi yapabiliyor. Şimdi bir kere maddi olarak evde daha rahatlık var Ondan sonra aile ilişkisi yönünden de farklı (No.35, 35, 7y.).

Her açıdan zor. Yani kendi Evinizdeki konforu bulamazsınız o güveni o havayı... Bir histir o. sanki kendinizi çırılçıplak sokağa atılmış gibi hissetmeye başlarsınız. Sosyaliteleri yoktur azalmıştır. Çoğu kendini alkol ile teselli etmeye çalışır. Yani gündelik yaşamlarda öyle bir gelecek umudu yok. Günübirlik hayatta kalma (No.11, 60, 6y.).

Bekâr odalarında yaşarken günlük temizlik işlerinin ve öz bakımında kendine ve mekâna has yöntemleri vardır. Ortak tuvaletler ve banyolar belirli saatlerde verilen sıcak su ile kullanılır. Çamaşır temizliği ise ya otellerde temizlik işleriyle ilgilenen kişilere ya da semtte bulunan çamaşır evlerine para ile yaptırılır. Bunun hijyen ve sağlık sorunu yarattığını da ifade etmişlerdir.

Çamaşır bulaşık... Yani genelde kuru temizlemeye veriyorlar, yani durumu müsait olmayan da kendisi yıkıyor (No.1, 54, 7yıl).

Vallahi kendimi yıkıyorum. Vallahi kendim yemek yapıyorum kendim yıkıyorum. İşte çeşmeler var orada çamaşır yıkıyorum. Arka taraftaki avluda buraya ait. Oradaki çeşmede çamaşır yıkıyorum. Burada otelci kadın var bazen ona veriyorum 5 10 kuruş o yıkıyor (No.15, 72, 3,5y.).

Çamaşırı da hiç istemesem dahi, mecburiyetten, kendi yıkama şansım olmadığı için, hemen bir alt sokakta, kuru temizlemeci var ona veriyorum (No34, 41, 2y.).

Alışveriş yapmak için de bekâr odalarının bulunduğu çöküntü mekânlarındaki bitpazarları tercih edilmektedir. İkinci el eski kıyafetler, ayakkabıların, elektronik araçlarının ve pek çok bozuk ve çıkma malzemenin satıldığı bu pazarlar bekâr odasında kalanlar için önemli alanlardır. Dışarda yemek yerken de yine yakınlardaki ucuz tabldot lokantaları tercih edilmektedir. Kentteki diğer dükkânlara göre çok daha ucuz olan bu pazar ve lokantalar erkek yoksulluğunun en sert haliyle görünür olduğu önemli mekânlardır.

Ya düzenli gider, bitpazarı sağolsun. Ya biz kalkıp ta şu anda mağazadan, kalkıp da üstünü başını düzmen mümkün değil. İşte bitpazarında ne buluyon, atıyorum ayakkabı ikinci el, pantolon, gömlek veya tişört neyse, o şekil giyinmeye çalışıyoruz. Bir de karnımıza. Ya yeri geliyor Ramazan'da işte bir ay, H. iftar verdi, orada karnımızı doyurmaya çalıştık. E aş evleri var, şusu var busu var. Kimi hayırseverler bize yemek veriyor. Oraya takılıyoruz. Cebimde para olsa, affedersin kıyırık bir tabldot alıyorum, beş lira altı lira. O da yemeğin ne olduğu da belli değil de, ama mecbur (No.33, 56, 2y.).

Günlük hayatın akışının ifade edilen bir diğer özelliği de *monotonluğudur*.

Özellikle, sadece sosyal yardımlarla geçinen erkeklerde bu durum daha fazla vurgulanmaktadır. Bu tekdüzeliğin, kumar alkol gibi alışkanlıklara sebep olduğunu da ifade etmişlerdir. Bu kişilerin için günlük yaşamın akışı belirgin davranışlar arasında sıkışmıştır. Televizyon izlemek ve bahçede/avlude çay içmek sosyalleşmenin tek yolu olarak gözlemlenmektedir.

Bir emeklinin nasıl geçiyorsa öyle. Burada kalkıyorum gidiyorum Sabah duş yapıyorum geliyorum. Çünkü ben rahatsızım turlamak mecburiyetindeyim devamlı öğleye kadar. Bir tür atıp geliyorum ondan sonra yatıyorum buralarda. Gece birazcık şuralarda oturuyorum eğleniyorum. Vakit geçiriyorum Yani senin anlayacağın genelde burada yatıp kalkıyorum devamlı (No.32, 74, 9y.).

Vallahi akşamları nasıl geçiyor, birazcık haber seyrediyorum. Pek televizyon seyretmem ama akşamları haber seyrediyorum Bende birazcık alkol ile var alkol alıyoruz. Birazcık kumar da var yani arkadaşım. Yok, bir şeyim yok yani. Can sıkıntısı, can sıkıntısını gidermek için böyle yapıyoruz. Akşam param oldu mu gece hayatım var hani dolaşmak için. Fazla açıldım ya (gülüyor). Vallahi ben doğruyu söylerim abi. Ondan sonracağıma ben çok kahve alışkanlığı olan bir insan değilim. Geldim mi hemen yatar uyurum çok ses olduğumu açarım televizyonun sesini müzik ile uyurum. hiç kimseyle uğraşmak istemem böyle yani (No.35, 35, 7y.).

Benim ki çok değişik, benim ki yatmakla geçiyor. Sürekli yatay pozisyonda yaşayan bir insanım. Kalkarım burada çaycıya giderim o kadar, sosyalitem hiç yok. Efendime söyleyeyim bir icraatım yok, hiçbir şey. Sadece yatmak uyumak, yani zamanı öldürmek benimki, Normal bir birey gibi davranamıyorum (No.11, 60, 6y.).

Zor, kolay değil. Monoton, yani buradaki insanların, Basmane'deki insanların, yani kalan buraya gelen insanların yüzde doksanının hayatı monoton, yani eğer emekliyse veya işsizse, işte kahve ev, kahve ev... Başka bir hayat yok. İşte iş kovalayanlar var, fırıncılar var. Onlar da aynı, kahve ev, kahve ev. Ya iş çıkar ücret beğenmezler. Domat ekme yerler, seksen lira yevmiye kabul etmezler. İlla yüz yirmi lira, yüz lira yevmiye isterler. Ha onun dışında yani Basmane'de hayat böyle. Yani bu tip Bekâr odalarında dediğiniz zaman, hayat biraz acı... Yalnızlık kötü, yani buraya gelen herkesin bir hikâyesi var.(No.1, 54, 7yıl)

Valla işim olduğu zaman, normalde sabah yedide kalkarım. İşe gider çalışırım sonra geri dönerim. Hayatım bu. Yani bizimki bu saatten sonra monoton bir hayat yani. (No.33, 56, 2y.)

Dini bayramlarda semtte dağıtılan sosyal yardımların sayısında artış gözlemlenmektedir. Özellikle sadece yardımla yaşayanlar için bu süreç yılda iki kez gelmesi beklenen özel bir durumdur. Bunun yanı sıra sosyalleşmek ve günlük rutinin dışına çıkmak bu süreçte de mümkün olmamaktadır. Yalnızlık duygusu

bayram günlerinde daha da yoğun hissedilmektedir.

Gariban adamın bayramı'ndan ne olacak ya ele bayram geliyor bize zindan geliyor. Bizim Bayramımız da ne olacak yani elalem bayram yapar bizimle iyi kötü çalışırız izin istedim vermedi. Ya ne yapacaksın dedi, zaten dedi gece çalışıyorsun gündüz gez dedi. akşama kadar izin vermedi. Biz de çalışmaya devam ettik. Diyeceğim böyle abi geceleri hep oradayım. Yatma da yok orada, masa sandalyeler hep adamın dışarıda, onları beklerim ben orada hırsız çok. (No.15, 72, 3,5y.)

Mesela bugün kalktım. Elimi yüzümü yıkadım tertemiz. Sabah bayram namazımı kıldım oradan gittim kahveye iş bekledim. Nasip olmadı fakat belki 150-200 kazandım ondan sonra. Kemeraltı'na gittim kendime bir şey aldım. öyle geçti yani bizim bayramımız burada bu kadar. Artık yaştan dolayı iş de yapamıyorum. Bayram günlerinde Valilik, Belediye de yardım verir. Burada iyi iş yapan hali vakti yerinde olanlar var al abi diyorlar. Şimdi mesela 15 yatsam aç kalmam bu bayramdan sonra (No.05, 74, 42y.).

4.3.1.3. İş Bulma: “”Çalıştığım adamı tanımak isterim.”

Basmane bölgesi hem bekâr odalarında kalanların çalıştığı iş alanlarındaki işçilerin bulunduğu kahvehaneleri barındırması hem de İzmir'in enformel sektörü olan Kemeraltı ve Konak meydanına yakın olması sebebiyle önemli bir merkezdir. Fırıncılık, boyacılık, inşaat işçiliği, çobanlık gibi işlerde çalışan erkekler sabah erken saatlerden itibaren iş aramaya ya da işçi arayan işverenleri kahvehanelerde beklemeye başlarlar.

Yetmediği için de çalışıyorum ben bekçilik yapıyorum. Arkadaş buldu bana bir bekçilik işi... Oradan da ayda 600 alıyordum. Sonra 800 yaptılar onu alıyorum işte başka bir şey yok (No.15, 72, 3,5y.).

Yani iş konusunda şöyle söyleyeyim sana, mesela adam fırıncı. Şu karşıdaki köşedeki kahve fırıncılar kahvesi. Orada takılıyorlar, bekliyorlar. Mesela ilerde bir boyacı kahvehanesi var. Boyacılar oraya takılıyorlar, orayı mekân tutuyorlar. Yani biraz yırtık olanları iş kura gidiyorlar müracaat ediyorlar. Oradan iş bekliyorlar şey yapıyorlar evet, hemen şurası. Yani olay bu iş bulmak için. Dışardan gelenlerden akrabaları olanlar var, çalışanlar var. İşte onlar yardımcı oluyor. Çalıştığı yerde iş buluyorlar falan. Yani o şekilde (No.1, 54, 7yıl).

Burada Basmane'de amelelerin belli bir noktası var. Basmane karakolun karşısındaki yer... Aynı orası, sabah orada toplanırız. Şimdi tamirat yapıyorlar ya orada duruyoruz çok kişi geliyor. oradan usta amele götürüyor. İş oldu mu gidiyoruz olmadı mı da bir iki gün sonra tanıdıklarımız var tabii 35-

40 sene. bize telefon ediyorlar. Falan yere gel diyorlar. Mesela bu hafta da devletin yardımı ile beraber 400-500 lira para çalışmadan elime geçti. Fitresini veriyor kimi beni tanımasa da, devamlı burada olduğumu biliyor. İş olmadığı zaman fitresini veriyor. Belediyede zaten yardım ediyor öyle geçinip gidiyoruz yani (No.05, 74, 42y.).

İş arama süreçlerinde de kendi aralarında bir dayanışma görülmektedir. İş bulma süreçlerinde arkadaş önerisi önemli bir yer tutmaktadır. Yapılan işlerin günlük ve güvencesiz olması, daha önce orada çalışmış ya da tanımış olan birinin kefil olmasını gerektirmektedir

Sabah 6'da ayaktayım. Ben altı buçuğa kadar burada kahvaltı yaparım. Sonra giderim Y.'ye uğrarım. Y. yoluna çıkarım K.'da iş yerine giderim bizim iş yeri orada. İş yerine geliyorum sabah sekiz buçukta elemanları alıyoruz, bazen inşaata gidiyoruz. Ben elemanların başında duruyorum. bir yanlış yapıldığında çok çabuk parlayan bir insanım nasıl diyeyim ben şimdi sana... O yüzden de çalıştığım adamı tanımak isterim. Güvendiğim gibi olursa buradaki arkadaşlar önceliğim olur (No.35, 35, 7y.).

Çalışma yerinin belirli ve düzenli olmadığı işlerde de bekâr odaları tercih edilmektedir. Özellikle yaz aylarında sahil bölgelerinde çalışan erkekler bu yer değişikliği sebebiyle ev düzeni kurmayı istememektedirler. Fırıncılık, şantiye işçiliği gibi mesleklerde de toplu halde bekâr yaşama durumu alışıldık bir olgudur.

Geçici kalan yok bizde. Yani gelmiş buraya, iş, sigortalı işi de bulmuş. Mesela inşaat şirketinde çalışıyor. Ha inşaat şirketi efendim çeşmede işi oluyor. Çeşmeye gidiyor, orada kalıyor, odası burada yine duruyor. Kirasını ödüyor. Sigortası var çünkü. Sigortasını doldurmaya çalışıyor. Yani garsonluk yapan arkadaşlar var. O şekilde çalışanlar var (No.1, 54, 7yıl).

No.24 memleketinden çalışmak için geldiği İzmir'de seyyar çay satarak yaşamını sürdürmektedir. Memleketinde babası ve kardeşleriyle anlaşamadığını, çabuk sinirlendiğini ve yalnız kalmayı tercih ettiğini söylemişti. Bekâr odalarında kalması ve yalnız çalışması bu ihtiyaç doğrultusunda gelişmiştir.

Seyyar asıl mesleğim. Seyyar bir şeyler satıyorum sahilde. Tezgâhım var çay satıyorum kahve satıyorum. Tek başıma iş yapıyorum kendime çalışıyorum. Kendi işimdir yani hiç kimseyle çalışmadım. Şimdiye kadar hep kendi işimi yaptım (No.24, 30, 4y.).

Şimdi ben bir sitede güvenlikçilik yapıyorum. Kendi başıma bir eve çıkmama da gerek yok. Zaten bir tek uyumaya geliyorum buraya. Param olsa daha iyi

bir otelde de kalabilirdim farkı da çok yok buradan. İş benim bütün günümü alıyor (No.04, 52, 4y.).

4.3.1.4. Sosyal Yardımlardan Faydalanma: “Sosyal yardımlaşma fonuna git!”

Zastrow (2014)'a göre sosyal refahın amacı, bir toplumdaki tüm bireylerin sosyal, finansal, sağlık ve boş zaman değerlendirme gereksinimlerini karşılamaktır. Sosyal refah, hem zengin hem de fakir tüm yaş gruplarının sosyal işleyişini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Toplumumuzda piyasa ekonomisi ve aile gibi diğer kurumlar, bireylerin veya insan gruplarının temel ihtiyaçlarını karşılamak için zaman zaman başarısız olunca, sosyal hizmetlere ihtiyaç duyulur. Bekâr odasında kalan erkekler için sosyal yardımlar yaşamın sürdürülmesinde çok önemli bir yer tutmaktadır

Sosyal yardım sistemi, aile ve çocuk refahı etrafında yapılandırılmış olmakla birlikte engelliler ve yaşlılar için ağır çalışma şartları karşısında hayata tutunmanın tek yolu olmaktadır.

Na bu adam (yanımızda oturan başka birini gösteriyor) gecenin saat ikilerine üçlerine kadar sokaklarda dayak yiyor ediyor. Kolu kırıldı bacağı kırıldı, çiçek satçam karnımı doyurcam diye uğraşiyor. Yeşil kartlı, sosyal yardım diye verecek işte Kaymakamlık elli lira, üç ayda yüz elli lira para vercek. Belediye bayramdan bayrama, iki tane para yüz elli lira para vercek. İşte onla geçincek o da(No.1, 54, 7yıl).

Abi bak şimdi 200 lira diyorsun ama öyle bir zaman geliyor ki... Aldım mı bu 200 lirayı oradan çok ihtiyacı da görüyor. Şimdi 200 lira aslında çok aman aman bir para değil ama çok zor gününde alıyor 200 lirayı cebine atıyorsun. Hemen işini görüyor (No.06, 59, 8a.).

Sosyal yardımlardan faydalanmanın önündeki engellerden bir diğeri de yardıma ihtiyacı olduğunu ispatlama yükümlülüğüdür. Yoksulluk kavramının göreceli boyutu ve toplumsal bağlamda erkek kimliğine atfedilen rol, erkeğin güçsüzlüğünü kanıtlamasını zorlaştırmaktadır. Bu durum yardım istemeyi utanılacak ve şüphe barındıran bir sürece dönüştürmektedir. Çoğu sosyal hizmet programı, erkeklerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmamıştır. Furman (2000)'a göre bu tektipleştirilmiş hizmetler, erkeklerin gerçeklerini hesaba katmaz ve onların içinde çalışan uygulayıcılar, erkeklerin spesifik ihtiyaçlarını

karşılacak hizmetler sağlamak için eğitilmezler. Erkeklerin özel ihtiyaçlarını kültürel bir grup olarak kabul etmeyen sosyal programlar başarısızlıkla sonuçlanır.

Abi şimdi bu kurumlar bana göre hiçbir işe yaramıyor. Belli kişilere, bakıyor hoşuna giderse yapıyo bi şey. Hoşlanmıyorsa benden sağlamsın diyo. İstanbul'da çok arkadaş gönderdik biz, "sosyal yardımlaşma fonuna git" diye. Biliyoruz yani çalışamaz bu. Tanıdığımız insan yıllardır. Geri geliyor, bana dediler diyo "sen benden daha sağlamsın, utanmıyon mu" bilmem ne. Nasıl bir kurum var, başka bir kurum var mı nereye gidecek bu. Nasıl ispat edecek neyine inandıracak. Yani ne yapmak lazım. Adamın evi yok. Al kaydına bak, kimliğine bak bilmem neyine bak. Dikili bir ağacı yok. Tanıyoruz biliyoruz. Yani sen buna diyemezsin ki sen benden sağlamsın. E bu adam iş göremiyor işte, yani yalnız tek başına bir insan. Yav insanın ağına gider (No.1, 54, 7yıl).

Sosyal yardımlardan faydalanmayı zorlaştıran bir diğer unsur da erişilebilirlikle sorundur. Yardımdan faydalanmak için gereken imkânlara sahip olmamak yardım sistemine başvuruyu da engellemektedir.

Sosyal yardımdan faydalanıyor yeşil kartlı, hastaneye gidecek randevu alacak. Şimdi yeni sistemi biliyorsunuzdur. Dört buçuk lira telefonla randevu almak. Bu adam ekmek bulamıyor ya dört buçuk lirayı nerden bulacak da telefonla randevu alacak (No.1, 54, 7yıl).

Sosyal yardımlarla ilgili belirtilen bir diğer durum da hak temelindeki ihtiyaçları karşılayacak yeterliliğe sahip olmamasıdır.

Aynen, diğerlerine üç aydan üç aya verdikleri sekiz yüz dokuz yüz lira para. Yani burada yaşlılık maaşı alanlar var. Adamlara sen yaşlılık maaşı veriyorsun üç aydan üç aya yedi yüz elli milyon lira para veriyorsun (öfkeleniyor.) Yani bunları en azından bir asgari ücret yapmasan bile, asgari ücretin bir yüzde yetmiş civarında yap. Ha bu kaymakamlıktan verdiğin... Şimdi... Ortaokula giden çocuğa haftasonu çıkardın elli lira verdin, dönüyor şimdi yüzüne bakıyor. Adama sen ayda elli lira para veriyorsun. Yani bu şartlar iyileştirilmeli, düzeltilmeli, ele alınmalı. Yani bunlar da insan evladı (No.1, 54, 7yıl).

İkinci nesil ekonomik, sosyal ve kültürel hakların dikkate alınması, insan hakları söylemini ana akım sosyal hizmetin çekirdeğine taşır. Yeterli gelir ve yaşam standardı ve gelir güvenliği hakkı, bu tür sosyal hizmet uzmanlarının çalışmalarında merkezi bir öneme sahiptir. Benzer şekilde, barınma hakkı

kapsamında yaşlı, engelli insanlar, bakım altındaki çocuklar, bekâr ebeveynler ve mülteciler gibi hassas gruplar için uygun bir yer bulmak temel bir ilkedir (Ife, 2008). Basmane bölgesi pek çok sivil toplum örgütünün de yardım ve yemek dağıttığı bir semttir. Bu sebeple düşük ücretlerle ve yardımlarla yaşamak için tercih edilmektedir. Bir yoksulluk mekânı olarak Basmane semtinde altkültürü içinde örgütlenmiş bir dayanışma ağı vardır.

Sade ben değil herkes öyle. Yani öyle böyle geçiyor başka hiçbir çare yok. Bir de burada kalan insanlar birbirlerini tanıyorlar. Anladın yani aç kaldığımız zaman hissediyor veriyor. mesela şurada bir cami var Kuşçu Cami. Her gün ikindi namazına yemek veriyor. Ne bayram ne seyran ne şu ne bu durmuyor. Yalnız oraya gidiyor ısınıyoruz. Ya da benim kapalı tabaklarım vardır saklama tabaklarım gider alırım. Öğleden sonra hem öğleden sonra yerim Hem akşam yerim çünkü başka türlü olmuyor (No.15, 72, 3.5y.).

Sosyal yardım alanlarla ilgili gelen bir eleştiride ise, yardım alanların çalışmaktan uzaklaştıkları belirtilmiştir. Bulunduğu bölge itibariyle aldığı yardımlarla geçinebileceğini düşünen erkekler, sağlıklı ve çalışmak için yeterli olmalarına rağmen çalışmayı tercih etmeyebilmektedirler.

Emeklilik gibi geliri olan pek çalışmaya yanaşmıyor. Yani üç beş tane gördüm, bugüne kadar diğerleri pek yanaşmıyorlar abi. Dünyası hazır bir para var geliyor diyor atıyorum 200 lira kira diyor Ne alıyorsun 1400 lira 1200 lira günde 40 kere düşer bana yeter diyor ki onun da etkisi yok falan. Zaten sigara içse de sarılmış tütün içiyorlar iki buçuk liraya günde diyor 40 lira beni doyurur. Pek yanaşmıyorlar bir de şöyle olanlar var 65 yaş üstü 3 aydan 3 aya yaşlılık maaşı alanlar var. Kimileri eli ayağı tutan bir durumda gitse bir yere bekçilik yapsa yapabilecek durumdadır. Ama yok 754 lira yaşlılık maaşı bu bana yeter diyor (No.06, 59, 8a.).

Sosyal yardımların yanı sıra otel ve bekâr odası sahiplerinin de ücret ödeyemeyen ya da aldığı yardımlar yeterli olmayan yaşlı ve engellilere sağladığı desteklerde oradaki hayatı dezavantajlı erkekler için kolaylaştırmaktadır. No.05 yaşı nedeniyle sürekli çalışmamakta, iş bulsa dahi yaptığı ağır işlerin ertesinde fiziksel rahatsızlıklar yaşamaktadır. No.05'in anlatısı bu durumu örnekler niteliktedir:

Alışım artık şimdi hayatım gayet düzgün gidiyor. Ben geceleri burada yatıyorum yemeğimi Belediye veriyor. Mesai zamanında 11'den bir buçuğa kadar 1500 kişiye kadar Tepecik'te yemek veriyorlar. O kartım var, orada

Yiyorum. Hatta bazen param olmadığı zaman A. abiler bana harçlık veriyorlar. Param olduğu zaman ben de onların paralarını veriyorum. Kaç senedir buradayız. Öyle geçinip gidiyoruz yani aç kalmıyoruz hiçbir zaman. belediyemizden devletimizden Allah razı olsun. İhtiyarlık maaşı alıyorum iki ayda bir Kaymakamlık 300 veriyor ondan sonra belediyenin oraya gidip beleş yemek yiyorum. Hatta sefer taşıyla buraya kadar geliyor yemek. Aç kalmıyoruz perişan değiliz (No.05, 74, 42y.).

(Gülüyor) vallahi bu saatten sonra ne yapılır bilmiyorum da. Ya şimdi sosyal devlet mosyal devlet diyorlar da, her şekilde başında insan oluyor. Bu iş belediyeler muhtarlar seviyesinden başlayacak. Sen burada şimdi aileye yardım ediyorum diye bayramlarda o adama 50 lira 100 lira verersen o adam şarap almaya devam ederse hiçbir şey olmaz. Bunu muhtar tespit edecek gariban kim gerçek gariban kim adam olacağım var mı yani şimdi alacak. Bunu devlet olsun belediye olsun işe araştırarak yani. Temelden başlatacak. Para vermekle bir şey olmaz (No.04, 52, 4y.).

Sosyal yardımlardan faydalanmayı zorlaştıran etkenlerden bir diğeri de çalışan ve otelde kalan erkeklerin durumlarına ve imkânlarına uygun bir biçimde sunulmamasıdır.

Sosyal yardım (düşünüyor) sosyal yardım bir tek, o da biraz S.'de kalırken ben başvuruda bulundum. Bunu özellikle belirtmek istiyom ki, ben şimdi başka konulara giricem. Ben şimdi S.'deyken başvuruda bulundum. Bana yeşil kart çıktı. Hatta şu anda G. sosyal yardımlarda ... Bey var. Onla birebir konuştum. Dedim kardeşim bak benim durumum bu. Benim kaldığım yer bu gelin bakın. Orada da ben bir tek göz odada kalıyorum, kiralamışım, iki yüz elli lira kirası. Soba yok hiçbir şey yok. Rutubet gırla... Bir adam orada iki ay kalsa ölür. Ben dört tane yorganla yatıyordum. Ceryan yok soba yok. Bu şahıslar gündüz tespit yapacaklar ya, şimdi beni evde ben... G. Kaymakamlıktan... Sosyal yardım, oradan gelecekler bakacaklar ya. Peki, güzel kardeşim geliyorsun da, ben bir ev bayanı değilim ben bütün gün evde duramam iş aramak zorundayım. E eve iki defa geldik evde bulamadık. Dedim ...Bey, bak telefonu verdim ben. Geldiğin zaman arayın beni, ben bekleyim seni... Ben dedim ev bayanı değilim ben. Ben çıkıp iş aramalıyım ki o gün ekmeğimi kazanayım, karnımı doyurayım. E siz dedim kafanıza göre iki defa gelmişiniz. E dedi ki seni bulamadık, ama doğrusun dedi hata bende. Hatta bir daha gelcez dedi. Aynı hatayı bir daha yaptı. Yine aramadı bir daha gelmişler. E ben çıkıp dolaşıyorum kardeşim. İş arıyorum. Hamallık olsun... Yapabildiğim kadar ne yapabilirsem. Yani ekmek paramı kazanmam lazım karnımı doyurmam lazım. Bir daha gelmişler yine olmayınca... Benim onay, ret. E şey başvurum ret. Ben gittim bunu vezneden, kim dedim bunu reddeden, yedi sekiz tane üye. Dedim niye reddettiniz. E dedi geldik bulamadık. Peki dedim beyefendi, ben dedim akşama kadar, kimseyi beklemek zorunda değilim. Ben dedim iş aramak zorundayım. Niye dedim bana haber verilmiyor. Dedim ...Bey biliyor telefon numaram var. Kardeşim biz bugün bu saatte gelcez, orda bulun bir keşif yapalım bakalım. Ona göre onaylayalım. Bana oradan ibret oldu, benim hiçbir sosyal yardımım yok şu anda. Hiçbir gram, ne yakacak, ne kira yardımı, ne bayram yardımı, hiçbir şeyim yok. Şu anda gitsem başvursam, ikametimi yine alırım ama ben orada

kalmıyorum (No.33, 56, 2y.).

Sistemi değiştirmesi gerekir. Bir kere bu insanlar için, devletin gücü var veya büyük işadamlarına şey yapılsın, barınma evleri kurulsun. Mesela nasıl kadın sığınma evleri var, barınma evlerinin sayısı çoğaltılmalı. Ve sürekli de değil... Atıyorum 6 ay 1 sene 1 sene zarfında da kişiye bir mesleki eğitim falan gibi bir şey yapıp onu toplumda yaşamaya hazır hale getirmek gerekir. yoksa öbürü kolaycılık al sen 200 lira bununla hayatını geçindir. Zaten bir şeye yetmez o.O da ayrı konu da. Yani dediğim gibi üretken bir modele geçmesi lazım (No.11, 60, 6y.)

Furman (2010)'a göre erkekler genellikle ailelere yönelik sosyal hizmetlerin bir parçasıdır. Erkekler, eşleri çocuklarını kötüye kullandığı, ihmal ettiği veya terk ettiği zaman çocuk refahı sistemine dâhil olurlar. Çocukların refah sistemine dâhil olmak birçok erkek için özellikle sorunludur. Kendi sorunlarını ve ailelerinin sorunlarını çözebilmeleri gerektiğine inanan erkekler, çocuk koruma hizmetleri kurumuna yönlendirilmekte sık sık utanç, küçük düşürülme ve öfke hissederler. Bu bağlamda bireyleri bağımsızlaştırmayı ve güçlendirmeyi amaçlayan sosyal hizmetler, erkeklik kurgusu içinde "muktedir olmaktan uzaklaştıran" ve "utanç hissettiren" bir etkiye sahip olabilmektedir.

4.3.1.5. Boş Zaman Değerlendirme: "Sosyal hayat sıkıntıı."

Bekâr odalarında çalışma dışında geçen vakitler sosyalleşme anları olarak anılır. Bu süre bazen otelin holündeki televizyonun karşısında, bazen avlusunda havuzun başında çay içerek bazen de bahçede kâğıt oyunları oynayarak geçirilir Bunun dışında parası olanlar için, kahvehaneler, birahaneler, şans oyunları da alternatif olabilir.

Hobilerim var benim at yarışı oynuyorum ufak oynuyorum. Bizim burada eğlence bu kadar. Bazen gün oluyor 3 lira 5 lira param yok cebimde. Bir yere çay söylerse içiyorsun (No.12, 67, 13y.).

Şimdi bunun zorluğu, öncelikle muhabbet edecek insan arıyorsun. Böyle beni çekecek dertleşecek yani muhabbetinden dertler anlayacak. Senin derdini dinleyeceğin. Her insan ister, hepimiz canlı varlığız. Her insanın doğal ihtiyacıdır bu (No.26, 71, 7y.).

No.18'in hikâyesi kalan diğer erkeklere göre oldukça ilginçtir. Kendisini bir Hindu sofusu olarak tanıtan No.18, gençliğinde bir rock grup kurduğunu, ilerleyen

yaşlarında İstanbul'da ortağıyla beraber değerli taş işi yaptığını ve benlik arayışı için Hindistan'a gittiğini belirtmiştir. Bekâr odasında geçirdiği günlerde de eski alışkanlıkları olan müzik ve meditasyonla ilgilenmektedir.

Ya bu bekâr odasının içerisinde ne yapabilirsin. Bir tek televizyon. İzleyebilirsin işte yerleri süpürebilirsin. Başka ne yapabilirsin. Ya da bir roman alırsın. Ne bileyim bir kitap alırsın, bu bahçede biraz oturur kitap okursun. gazete okursun. Vallahi ben genelde işte bir de meditasyonla da yapıyorum (No.18, 61, 7y.).

Sosyal uyumun sağlanamadığı ve arkadaşlıkların edinilemediği noktada boş zamanlar önemli bir stres unsuru haline gelmektedir.

Sosyal hayat sıkıntı... Bir arkadaşım burada sohbet edemiyorum muhabbet edemiyorum alkol kullanamıyorum. Ondan sonracağıma yani müzik sesini açamıyorum, eğlenemiyorum, gezemiyorum... Bir şey yapamıyorum burada yani anlatabiliyor muyum zaman geçiremiyorum burada (No.35, 35, 7y.).

4.3.2.Bekâr Odasında Yaşarken Deneyimlenen Sorunlar

4.3.2.1. Çevresel Etkileşimde Yaşanan Sorunlar: “*Buradaki kurallara uymayanlar, fazla tutulmazlar.*”

Bekâr Odasında Kalan Diğer Erkeklerle Yaşanan Sorunlar

“Bekar” erkeklerin kolektif olarak yaşadıkları bu mekânlarda günlük hayatın kuralları çok önemlidir. Yeni gelenlerinde otelin kurallarına uyum göstermesi beklenir. Gürültü, zamansız açılan ışık ya da rahatsız olunan bir söz, iletişimde sorunlar yaşanmasına sebep olabilir.

Öyle kolay bir şey değil yani her şeyin zorlukları var. Burada şimdi bekâr odasında evindeki gibi rahat yok. Mesela banyom yok, tuvaletim yok, bilmem neyim yok. Herkesle birlikte yapıyorsun. İstedığın yatağın yok, yorganın yok. İstedığın keyfin yok. Her şeylere uymak mecburiyetindesin. şimdi buranın da kendine göre bir disiplini var. Burada bir sürü kişi yaşıyor 40-50 kişi bir arada yaşıyoruz. Yani onu da düşünmek mecburiyetindeyiz. Kendi evinde olsan çat o kapıyı açarsın, beriye gidersin, beriden çıkarsın, öteye gidersin. Kimse bir şey sormaz ama. Burada onların hiçbirisini yapamazsın her şeye dikkat edeceksin gürültü yapmayacaksın. Bilmem ne yapmayacaksın. Rahatsız etmeyeceksin yanındakileri. kendim bekliyorsa başkasından rahatsız

edilmemeli. Sen de rahatsız etmeyeceksin. Ben dikkat etmeye çalışıyorum çok ama bilmiyorum dikkatli oluyor muyum, olmuyor muyum? (No.01, 54, 7y.).

Herkes yapmaz ama adamın biri geliyor bakıyorsun saat olmuş iki. Buradaki kurallara uymayanlar burada fazla tutulmazlar ama o zamana kadar da illallah ettirirler. Bir de senin kafan bozuksa, bir şeye canın sıkılmışsa adamın ayak sesi bile batır sana (No.36, 39, 11y.).

Dengesiz adam çok. Şimdi senin de moralim bozuk olduğu zaman oluyor yolda yürürken dengesiz adam çok. Tutmasan kendini... Gıcık oluyorsun. Ben mesela 12 saat nöbet tutuyorum. En basiti hele şu Suriyeliler... Geldikten sonra en büyük zorluğu bu (No.04, 52, 4y.).

Ya ne oluyor, geliyor bir tanesi... Yabancı biri düzgün bir şey diye alıyorsun. Abuk subuk adam çıkıyor, bilmem ne çıkıyor zaten o barınmıyor. Onlar temizleniyor bir bir. Oturmuşluğu, dediğim gibi şeyi var buranın. Üç beş kişi devamlı kalan insanlar yani. sorun her yerde olur. Bugün en lüks otele de gitsen yine sorun olur bir şey fark etmez ki (No.04, 52, 4y.).

Bekâr odasında kalanların birlikte yaşama düzeni içinde deneyimledikleri sorunlarından biri de güvene dayalı ilişkileri kurmakta yaşanan zorluktur. Borç isteme ya da "otlakçılık yapma" gibi durumlar güven sorunu nedeniyle olumsuz karşılanmaktadır. Yevmiyeli işlerde çalışarak bekâr odalarında kalanların gününbirlik yaşadığını, harcamaların da buna göre yapıldığını belirtmektedirler. Bazı erkekler dışarı çıktıklarında başkalarına sigara ikram etmek ya da çay ısmarlamak zorunda kalacaklarını düşündükleri için parasız kaldıkları dönemlerde odaya kapandıklarını belirtmişlerdi. No.09 anlatısında bu durumu şöyle ifade etmektedir:

Bu oteller bölgesinde yaşamak demek senin battığını, çıkamadığını gösterir. Cebinde parası olan koynunda karısı olan adamın burada iş ne. Yani herkes mağdur. Bir de burada otlakçılık çok bol. Geliyor bir sigara istiyor veriyorsun, verirsin de ama o bir sigara her gün bir sigara olunca senin de tepen atıyor. Burada arkadaşlıklar zor kurulur. Kimseye güven olmaz (No.09, 56, 13y.).

Duyulan güvensizliğin bir diğer nedeni de anlatılan hikâyelere dayanmaktadır. Bekâr odalarında kalanların duygusal paylaşımı sanıldığı kadar aksine herkes için çok da yoğun olmamaktadır. Sorunlardan ya da çözüme yönelik sorumluluklardan kaçmak arzusu sebebiyle bekâr odasına yaşamayı tercih edenler için hikâyeyi anlatmak ve hikâyeye dair duyguyu yeniden deneyimlemek zor bir süreçtir. Anlatılan hikâyeler başka bir açıdan da kırılğanlıklar

barındırmaktadır ve erkeklik kurgusunu zayıflatmaktadır. Bu nedenle hikâyelerin kolaylıkla paylaşılamadığını belirtmişlerdir. Bazen de anlatılan hikâyenin gerçekliğine dair bir güvensizlik oluşur. Bu duruma No.24'ün ifadelerinde de rastlıyoruz.

Burada herkes birbirinden hikâyesini saklar. Başka hikâye anlatır. Yani böyle bakarsın bir kendisi çok iyi, geri kalan herkes puşt namussuz. Kendisi meleğ geri kalan herkes bunun kuyusunu kazıyor. Şimdi adam bilmiyor mı fenalığın biliyor ama neden sana söylesin neden senin onu yadırgamana izin versin (No.24, 51, 6y.).

Burada 3 gün 5 gün odadan çıkmayanlar var. Bakıyorsun daha gencecik 30 yaşında 35 yaşında. Arife gününden beri dışarı çıkmıyor. Ne dalga bilmiyorum, bakıyorum görüyorum hasta değil. Akşam lambasını yakıyor ne dalga onu da anlamıyorum. Yani düşün arife gününden bugüne kadar 96 saat kapı kapalı pencere kapalı. Ne yiyor ne içiyor bilmiyorum. Sordum geçen gün yok abi yatıyor dedi. Bir şey yok dedi artık nedir bilmiyorum fazla oturup edemiyorsun da. Üstüne odalarda şimdi kalkar ters bir laf söyler. Ha biz de zaten düzgün bir adam değiliz biz de zaten sakın bir adam değiliz. Onun için fazla üstüne de düşünüyorsun (No.01, 54, 8y.).

Yani yarasını deşmek istemiyorum, çünkü neyin ne olduğunu bilmezsin. Adam bir anda efendim içlenir. Kederlenir şey olur, onun için... Ha, ne olur kendisi konuşmak dertleşmek isterse eyvallah. Biz her zaman oturur konuşuruz, muhabbetten de kaçmayız. Ama genelde kimseye de sormam yani. Çünkü herkesin hayatı kendine (No.2, 68, 21y.).

Bekâr odalarında kalırken yaşanan sorunlardan bir diğeri de hırsızlık olaylarıdır. Kısa süreli kalan ve tanımadıkları kişilerin böyle olaylara karıştığını ifade ederken semtin de kriminal özelliğinin bu durumu arttırdığı vurgulamışlardır. No.13'ün anlattığı durum buna örnek olmaktadır.

Oluyor tabii, yani her tarafta olmaz. Burda da olur gerçi. Şimdi adamın dışardan gelmişler yabancı, tanımıyoruzki. Bu kapı açık. Şimdi yatıyorum diyelim burda. Kafam kıyak. Dışardan gelen kişi alır gider. Şimdi bazen bir arkadaşını getiriyorsun misafir ediyorsun. O başka bir arkadaşını getiriyor. Bir iki, adamın ayağı alışıyorsa odaya. Adam zaten sinyalci orada burada bir lira dileniyor, alışmış. Bir gün kafan kıyak geliyor bakıyor yatıyorsun, hop. Ne varsa artık o anda pantolonda. Onu da sonradan öğrendik. Her adama güvenmeyeceksin. Herkesi aynı düşünmeyeceksin demek ki (No.13, 45, 11).

Bekâr odalarında aidiyet duygusu, zor durumda kalınan anlardaki yardımlaşmayla birlikte gelişmektedir. Yoksulluğun derin ve paylaşılan bir olgu olması ekonomik anlamda birbirlerini desteklemelerini zorlaştırmaktadır.

Sen burada insanlara ne soracaksın biliyor musun, cebinde kaç para var? İnsanlar birbirinin halini düşünmezler. Düşenin halini hiç düşünmezler. Karnı aç mıdır tok mudur diye kimse gelip sana sormaz (No.21, 50, 33y.).

Ver bana yiyeyim alsana dişini kır. Ancak para işler. Para oldu mu her şey olur para olmazsa çektiğin nefes sana haram. Ben sana inşallah anlatabilmişimdir (No.21, 50, 33y.).

Artı, burada ya fazla bir yardımlaşma var demiycem... Ya biz elimizden geldiği kadar ihtiyacı olanlara yardım etmeye çalışıyoruz. Ama yetemezsin buna. Ha, burada kalanlarda zaten durumları olmadığı için... Yani burada aç yatan insanlar da oluyor. Söyleyemeyenler oluyor. Bizim de insanlara yapabileceğimiz yardım kısıtlı. Ha en fazla yarım ekmeğin yiyorsan ekmeğin çeyreğini ona verirsin. Bir tabak yemeğin varsa yarısını ona verirsin (No.1, 54, 7yıl).

Sosyal Çevre ile Yaşanan Sorunlar

Sosyal hizmet alanında yirminci yüzyılın başlarında öncü olan Mary Richmond (1917), sosyal çevrenin insanların sosyal işleyişinde kritik bir rol oynadığını ifade etmiştir. Bekâr odalarında yaşanan hayatın dışında, yapının bulunduğu sosyal çevreyle kurulan ilişki de önemli bir sorunsaldır. Şehrin dezavantajlı ve marjinalize edilmiş tüm gruplarına ev sahipliği yapan bu mekân, kalanlar için güvenlik ve aidiyet sorunlarını da beraberinde getirmektedir.

Basmane semtinde birkaç insan haricinde konuşmam ama otele hepimiz kardeş yani ne bileyim. Büyük küçük demiyoruz. Yani herkes birbiriyle kardeş gibi bir sorunumuz olduğu zaman onlar koşuyor, onların sorunu olduğu zaman ben koşuyorum. Ama semtte kimseyi tanımıyorsun, tanıdığında hayırlı çıkmıyor ki (No.07, 48, 10y.).

Bekâr odalarının bulunduğu mekânlarda sosyal ilişkiler geliştirirken göz önünde bulundurulması gereken bir diğer önemli unsur da doğru insanları seçmektir. Birbirinden çok farklı kimliklerin, geçmişlerin ve tercihlerin bulunduğu bu ortamda “doğru insanlarla” kurulmayan ilişkiler sonucunda, istenmeyen sonuçlarla karşılaşıldığı da vurgulanmaktadır.

Yani şöyle oturup kalkmasını bilen konuşmasını bilen, bakış açısı olumlu olan insanları seçmek. Ama sen gider diye kahveye oturur dört bir yanına yanaşır... Selamünaleyküm Aleyküm selam bir gün iki gün o sana çay bu sana çay... Onun yelken suyuna gidersen kaptırdın mı kendine gitti. Yani insan zaten kendini 3 günde 5 günde bir haftada belli ediyor zaten (No.04, 52, 4y.).

Hipergettonun tanımı içerisinde süreğen fiziksel ve sosyal güvencesizlikle mekânsal ve sembolik damgalanma önemli bir yer tutmaktadır. Mekânda kalanları ortak bir kimliği sahiplenip dayanışma kültürü oluşturma tercihlerine ise hipergetto mekânlarda rastlanmamaktadır. Damgalama ve kriminalize etme süreci bu mekânlarda kalanlarca da devam ettirilmektedir.

Dışlanmanın bir nedeni olarak zihinsel bozukluklar veya deneyimlenen dramatik olaylar da bulunabilir. Kuşkusuz, birçok insan günlük yaşamla başa çıkmakta zorlanır ve kendini izole eder. Dışlanana yönelik yaklaşım, güçlendirme stratejileri, ağ oluşturma ve destekleyici, belki de terapötik müdahaleler ve elbette maddi desteklerin biraradalığını gerektirmektedir (Ewijk, 2010).

Bu mekânların betimlenmesinde önemli bir yeri olan bir diğer özellik de sosyal ve ırksal önyargıdır. Uzun yıllar boyunca İzmir ilindeki göçmenler için önemli bir uğrak ve barınma noktası olmuş olan Basmane semti, arka plandaki sosyal ve politik ihtiyaçlara, farklı etnik ve dini gruplara ev sahipliği yapmış durumdadır. Sürekli değişim, buradaki altkültürün yerleşik hale gelmesine de mani olmaktadır. Mekânın bu dönüşümü, önceki sakinlerinin bölgeyi terk etmesine, binaların metruk hale gelmesine sebep olmakta ve çöküntüleşmeyle sürecini başlatmaktadır.

Şu kuşlu camiden aşağıya gittin mi hiç. Dükkânları hep Suriyeli dükkânları. Sağlı sollu birahaneler dışında. İki üç tane bira ne var onlar hariç hep Suriyeli dükkânları; Çerezçisi lokantası... Ne bileyim işte öyle ıvır zıvır satanlar nalburacısı hep Suriyeli.. Otoparka kadar... Yakında yani bu tarafa da gelecek. Onlar ki burada var burada var üç beş tane zamanla iyice yerleşecekler buraya. O zaman burada hiç durulmaz beş on sene sonra yani bunu durulmaz artık (No.14, 62, 6y.).

Basmane artık İzmir'in şeyi olmuş, Suriyeliler geldikten sonra Ortadoğusu olmuş (No.04, 52, 4y.).

Son dönemde Suriyeli sığınmacılar için de önemli bir durak olan Basmane semti ve çevresi bu duruma önemli bir örnek oluşturmaktadır. Bekâr odasında kalan erkekler, çalıştıkları vasıfsız işlerin Suriyeliler tarafından daha ucuza yapılması nedeniyle işsiz kalmış olmaktan şikâyetçi olduklarını ifade ettiler.

Denetleme yok Suriyeli almış çalıştırıyor boyacı sektöründe yine Suriyeliler var (No.02, 68, 21y.).

Adams (2003)'a göre etnik azınlıkların konut örüntüleri, bir yandan ırkçılığın yarattığı kısıtlamalar ve düşük gelir arasındaki etkileşimle, bir yandan da kendi toplumunun üyelerinin yanında bulunmaya yönelik olumlu seçimlerle belirlenir.

Bunun yanı sıra katılımcılar, Suriyelilerin otel odalarında kalabalık bir biçimde kalmaları neticesinde daha fazla ücret ödeyebildiklerini, bazı otel sahiplerinin de fiyatları yükselterek onları tercih ettiğini belirttiler.

Burası ucuz diyor geliyorlar yerleşiyorlar Suriyeliler. Burada evleri kiraladılar burada artık evde bulamazsın, oturduğun yerden çıktığın zaman başka yerde bulamazsın. Çünkü hepsi dolu. Suriyeliler almış kiralamış, öyle yani Suriyeli de var Mardinli de var. Mardin eskiden beri var zaten bu semtte benim çocukluğumda da vardı. 40 sene önce de vardı ama bu Suriyeliler geldi iyice burası şey oldu (No.13, 45, 11y.).

Bekâr odasında yaşayanlar için bir sosyal mekân olarak Basmane semti suç ve güvensizlik duygusuyla da karakterize edilmektedir. No.13 sosyoekonomik düzeyi daha yüksek olan diğer bölgelerle kıyaslarken Basmane içi “yamyam dolu” ifadesini kullanmaktadır. Orada yaşayan tüm grupları birbiri için tehdit oluşturan unsurlar olarak vurgulamaktadır.

Diğer görüşmelerde de Basmane semtindeki kozmopolit yapı bir tehdit olarak ifade edilmektedir. No.04 “kimin ne olduğunu bilmiyorsun” derken bölgedeki farklı uluslardan ve etnik kimliklerden gelen bireyleri ifade etmektedir. Daha önce de bahsettiğim gibi Basmane semti tarihsel olarak göçmenler için önemli bir uğraktır. Bu durum mekânın kimliğinde sürekli bir dönüşümü meydana getirmiştir.

Var hepsinde var hepsinde oralar dolu. Fars, İran hepsi var. 400 lira veriyor Onların on tanesi de aynı odada kalıyor. Hepsi de var yani... Şu son yaklaşık üç sene dört sene içerisinde şu Basmane oteller sokağı falan hepsi ölmüştür. Bunların sayesinde ayağa kalktı. Hepsi çok büyük paralar vurdular. 10 liralık odaya 30 lira 40 lira... Bayram etti hepsi bir odaya beş kişi altı kişi alıyor. Otele o zamanlar ilk geldiklerinde... Yani devamlı kalanlar 12 lira 13 lira veriyorlardı. Bunlar da bir odaya beş altı kişi koyuyorlar adam başı 10 lira alıyorlar. Yani bu otelciler hepsi durumu topladı (No.17, 42, 11y.).

İleri marjinalizasyonun deneyimlendiği mekânların suçla ilişkilendirilmesi, kalanlar arasındaki bağların ve ilişkilerin genellikle işlevsel olarak kurulması ve güven sorunları aidiyet hissini ve dayanışmaya yönelik davranışsal örüntülerin oluşmasını engellemektedir. Hayatta kalmaya yönelik strateji ve beceriler bu yönde geliştirildikten sonra da yeniden bir dönüşüm geçirmek zorlaşmaktadır.

Şimdi olay ne biliyor musun? Varoşlarda, şimdi burada yaşayanlardan belki de hadi yoksul insanlar var, ama daha mutlular. En azından nedir. evi bir yerden güneş alıyordur, hanımı ile oturup bir çay içiyordur. Bu da bir muhabbetir. Bir komşu çağırır oturur bir iki sohbet eder. Beraber yemek yerler evde sıcak bir kazan kaynar veya komşu gel der bir çay yaptım beraber içelim der. Buna benzer veya bir komşu bir şey pişirir, onun gariban olduğunu bildiği için bir tabak bir şey getirir. Öbürü başka bir şey getirir. Birisi bir hırka getirir onlar da hayatına devam ettiriyorlar. ama aslında işte bunları burada yaşayan insanlar anlatamazsın (No.01, 54, 8y.).

No.35 ve No.11'in anlatılarında da görüldüğü gibi yaşanan damgalanma ve kriminalizasyon süreci, bekâr odalarında kalmaya başlamadan önce sahip olunan sosyal destek sistemlerinin ve ilişkilerinin de sürdürülebilir olmasını engellemektedir.

Benim eski arkadaşlarımla da pek muhabbetim kalmadı. Burada çalışıyorsun burada yaşıyorsun bakıyorsun hepsi evlenmiş. Onların artık konuşması muhabbetleri farklı oluyor haliyle. Burada da kimseyle öyle sosyalleşmem. Valla ben bir derdim oldum hiçbir kimse dertleşmem hiçbir kimseye güvencim yok. parasız kalırsam tabi isterim o ayrı konu, isterim. Yardım lazım olursa isterim (No.35, 35, 7y.).

Restoran yönetim... İdareciydim. Hem kendim çalışıyordum restoranda, hem değişik restoranla danışmanlık veriyordum. O oranda da güzel paralar kazanıyordum. E bunların hepsi gitti. Öyle olunca da tabi ekonomik şartlar insan yaşamını birebir etkiliyor. Şimdi o imkânlar olmadığı için sosyalite de kalmadı (No.11, 60, 6y.).

Fiziksel Mekâna Yönelik Sorunlar

Bekâr odalarının fiziksel imkânlarına yönelik sorunlarında sağlığı tehdit eden unsurlar dikkat çekmektedir. Tuvalet ve banyoların ortak kullanım alanı olması, çamaşırların ortak makinalarda yıkanması gibi temizlik sorunları bulaşıcı hastalıkların yayılması için önemli bir etkidir.

Şimdi bir tuvaleti yeri geliyor 30 kişi kullanıyorsun. Burada kalan kişi zaten kendisine etki ettiği için temizliğe dikkat eder ama bunu anlamayan adam da oluyor. Hastalık da birinde ortaya çıkarsa herkese bulaşır. Mahrem bir yer değil ki. Ortak banyo ortak tuvalet nasıl bulaşmasın (No.17, 42, 11y.).

Aynı banyoyu aynı lavaboyu kullanıyorsun. Birisinin hastalığı vardır ya da başka bir şey vardır. İlla ki birisine bir şey bulaşır. Aksi mümkün değil yani. Ben elimden geldi kadar burada yapmıyorum zaten. Gidiyorum dükkânımda banyo var, şofbenim var, orada yıkıyorum öyle geliyorum (No.21, 50, 33y.).

Bekâr odalarında sağlığı tehdit eden bir diğer unsur da havalandırma sorunu ve alerjen etkilerdir. Özellikle sosyal izolasyon süreçlerinde uzun süreli odaya kapanma, sigara kullanımı, rutubet, havasızlık ve kirlilik gibi nedenler bekâr odalarında kalanların sağlığı için önemli olumsuz sonuçlar yaratmaktadır

Bak şimdi bizim buradaki odaların yüzde doksanı güneş almıyor. Var pencere var hepsinde var ama hiçbir güneş almıyor. Koah hastalığı vardır. Burada hangi bekâr odası dersen git otellerin çoğunda bile penceresi vardır ama hava sirkülasyon olmadıktan sonra pencere bir işe yaramaz. Buradaki Odaların çoğu öyle kardeşim. Sigaranı otur kapının önünde iç. Kimse kapının önü oturma demiyor sana ama odanın içinde kendini hapsettiğin zaman ya Ne diyorlar tıp dilinde sigara içmesen dahi sigara içilen ortamda bulunanlar daha çok etkileniyor (No.01, 54, 8y.).

Kirlilik ve bulaşıcı hastalıklardan kaynaklanan sağlık sorunlarının yanı sıra yetersiz beslenme, stres ve ağır çalışma koşulları nedeniyle de sağlığı tehdit eden sorunlar yaşanmaktadır. Geçmişinde kronik hastalık ve ruh sağlığı bozukluğu yaşamış erkekler için de fiziksel olarak yıkıcı bir sürece sebep olmaktadır. İngiltere örneğinde de sağlıksız yaşam koşulları ile kolera ve tifo gibi bulaşıcı hastalıklar arasında tıbbi olarak kabul edilen bağlantılar, on dokuzuncu yüzyılda barınmada devlet müdahalesinin temel gerekçelerindendi (Stewart & Stewart, 1993).

Çok kötü... Benim burada, bak buraya düşmeden iki sene üç sene önce, benim ağzım sırma gibiydi, dişlerim. Sıkıntıdan, kilo kaybından, bak ben doksan kiloydum, şu anda kilom yetmiş. Ve ağzımda diş kalmadı. Hep sıkıntıdan... (No.33, 56, 2y.).

4.3.2.2. Yaşantısal Krizlere Yönelik Yaşanan Sorunlar: “Şimdi onların hiç birisi kalmadı.”

Geçen Yılların Terkisinde: Yaşlanmaya Yönelik Sorunlar

Arras, Ogletree ve Welshimer (2006), erkek gelişimini araştırırken, erkeklerin orta yaştaki gelişimi ile yaşlı erişkinliğe yönelik ilerleyişleri arasındaki ilişkiyi tanımlamaktadır: Erkekler hayatlarının ikinci yarısına geçiş yaptıkları için sağlığı destekleyici pratiklere dikkat etmişlerdir. Orta yaş, bireylerin kendi yaşlanmalarını kabul etmeye başladıkları, ilk kez sağlık problemleriyle karşı karşıya kalabilecekleri ve kendilerini savunmasız hissetmeye başladıkları bir zamanı temsil eder. Bu gelişim dönemi, fırsat ve tehdit potansiyeli olan bir kriz oluşturabilir. Orta yaştaki sağlıklı davranışların daha sonraki yıllara taşınmasının, psikolojik, sosyal ve fiziksel refah ve yaşam kalitesi üzerinde derinlemesine bir etkisi vardı (Arras, Ogletree, & Welshimer, 2006).

Bekâr odalarında yaşayan erkekler için yaşlanma iki temel bağlamda bir sorun olarak ortaya çıkar: yaşlanmayla beraber güçsüzleşme ve sosyal güvenlik alanındaki ihmallerin etkisini göstermeye başlaması; ikinci olarak da bekâr odalarında yaşlanma ihtimalinin yarattığı gelecek kaygısıdır. Yaşlı yetişkinlerin, toplumun politikaları yapısı nedeniyle finansal güvenlik ile ilgili olarak dezavantajlı olduğu düşünülebilir. Daha sonra yetişkinlik, yoksulluk ve sosyal dışlanmanın kalıplaşmış görüntüleri ile karakterize edilir. Dolayısıyla, örneğin cinsiyet, sakatlık ve etnik kökenle ilgili olarak belirlenen gelir farklılıkları, daha sonraki yetişkinlik dönemlerinde belirgin olmaya devam etmektedir, ancak eşitsizlikler daha da artmaktadır (Crawford & Walker, 2007).

No.1'in anlattığı örnekte bekâr odalarında kalan yaşlı bir erkeğin yetişkin çocukları ile yaşadığı sorunlara dikkat çekilmektedir. Şahit olarak aktardığı olayda bahsi geçen kişinin gençliğinde sosyal güvenceli işlerde çalışmaması sebebiyle emeklilik hakkını kazanamadığını, çocukları ile de ilişkilerinin olumlu olmaması sebebiyle bekâr odalarında kalmak zorunda kaldığını belirtmektedir. Çocukları tarafından maddi olarak istismar edildiği vurgulanan bu örnekte, alternatif barınma imkânlarının geliştirilememesi ya da var olan sosyal destek

sistemlerine erişilememesi sebebiyle bekâr odalarında kalmak zorunlu bir stratejiye dönüşmektedir.

Ha, zamanında hata yapmıştır. Bi efendim, sigortalı işe girmemişler, çalışmamışlar, ne bileyim yapmamış etmemiş emekli olamamış. Ama düşmüş, ailesi dışlamış. Ya yanında kalabileceği insanlar, bir kısmı gitti. halen daha devam ediyorlar. Çoluğu çocuğu evden kovalamışlar... Sıkıştırıyorlar, geliyor burada yalakalık yapıyor. Bir hafta üst üste geliyor... Babacım, babacım, yalakalık yapıyorlar, adamı alıp eve götürüyorlar, kredi çektiriyorlar, bir hafta on gün sonra adamı evden kovalıyorlar. Yani bir de bu olaylar var yani. Hani şimdi ne yapsın bu adam da. Adam da ümitleniyor, tamam diyor düzeliyor eve alacaklar falan. Bilmiyor ki... Kısıtıyorlar böyle krediyi çektiriyorlar. Yirmi gün sonra... Bir ay demiyorum bak. Yirmi gün. Kaç sefer oldu bu, kapının önüne koyuyorlar, hadi diyorlar, güle güle baba başının çaresine bak. Ya şurda kahvenin önünde, efendim parkta... Öyle üç beş tane insan öldü! Bunların bazıları huzur evi beklerken gitti (No.1, 54, 7yıl).

Emekli olan erkekler için de geç kalınmış fırsatlar ya da düzenin bozulması nedeniyle bekâr odaları bir alternatif olarak ortaya çıkmaktadır. Adams, Dominelli, ve Payne (2002) yaşlı erkeklerin hayat arkadaşlarından mahrum kalmaları nedeniyle oluşan mağduriyetlerinin ardından başa çıkmak ve süreci yönetme için zamana ve profesyonel yardıma ihtiyaç duyabileceklerini belirtmişlerdir.

No.04'ün anlatısında olduğu gibi, alınan emekli maaşı yeni bir düzen ev kurmak konusunda yetersiz kalmaktadır. Ekonomik yetersizliğin yanı sıra bekâr odalarında kalmanın sağladığı, sorumluluktan kaçma şansı da bu mekânları tercih etmekte önemli bir motivasyon kaynağıdır.

Var tabii ki var zaten böyle yerde kalabilenlerin çoğu genelde emekli. Sokakta yatanlar... Misal yani otel 30 lira... Adam diyor Ben devamlı burada kalacağım emekliyim diyor sürekli kalacağım burada diyor. Tamam abi diyor sana 25 liraya olsun veya 22 lira diyor. Her aybaşında maaşını aldığı zaman götürüyor veriyor adam kalan parasıyla da karnını doyurmaya çalışıyor olay bu. Zamanında düzenini kurmamış, ya da kurulu düzeni bozmuş. Emekli maaşı en baştan bir düzen kurmaya yetmez ki... (No.04, 52, 4y.).

Enformel sektör içinde yapılan işlerin fiziksel dayanıklılık gerektiriyor olması sebebiyle bekâr odasında yaşayan erkekler için bir diğer sorun da ilerleyene yaşlarda çalışmama ihtimalidir. Emeklilik hakkının kazanılamadığı durumlarda bu kaygı gelecek planlarını belirsiz kılmaktadır.

Diyorum ya sağlam olsam bir şey değil. Ayağım kırıldı ya insanlık hali buradan arabalar geçiyor vızır vızır. Ya da yaşlandığım zaman çalışamayacak hale geldiğimiz zaman 60 yaşında 70 yaşında o zaman da düşünüyorum ama bilmiyorum o zamana ne olur. Zaman ne gösterir Onu bilmiyorum (No.13, 45, 11y.).

Gelecek kaygısının bir diğer boyutu da sağlık durumuna endeksli yaşanmaktadır. Özellikle kronik rahatsızlığa sahip erkeklerde, içinde bulunulan barınma şartlarında sağlıklı olma halinin yönetimi önemli bir stres kaynağı olabilmektedir.

Valla bu son on sene içerisinde nöbetler bayağı fazla geldi. İşte bu yılın beş ya da altı ayı hastanede geçti zaten. değişik tarihlerde değişik hastanelerde. Yani pek konforlu bir hayatım yok... Ben biraz gayret gösterdim. Bir hayli yol aldım. En azından şu an ilaçlarımı düzenli kullanıyorum o bile bir ilerleme benim için. Çünkü ilacı kestirip atıyordum bu sefer sürekli tekrarlayan fasit bir daire oluyor. Ne kadar devam edebilirim böyle bilmiyorum, şimdilik gücüm yetiyor ama beş sene sonrası bilemem (No.18, 61, 7y.).

Geçmiş Günlerin Gölgesinde: Değişen Hayatlar

Bekâr odasında kalırken deneyimlenen sorunlardan bir diğeri de yaşanan değişimler sonrasında yeni düzene uyum sağlamak ve başetme mekanizmaları geliştirebilmektir. Sosyal alandaki kayıplar ekonomik kayıpları da beraberinde getirir. Başka bir deyişle sosyal sermaye alanındaki kayıplar ekonomik sermaye alanındaki kayıplara da sebep olmaktadır.

No.11'in anlatısında sosyal hayattaki değişimlerin eskiden sahip olduğu iş imkânlarına erişimini engellediği vurgulanmaktadır. Bu duruma sebep olan sosyal izolasyon ve barınılan mekâna dayalı sebepler yüzünden damgalanma olguları birbiri ile ilişkilidir.

Neler değişti, sosyalite değişti. Eskiden son derece hareketli bir hayatım vardı. Şimdi onların hiç birisi kalmadı. Tabi bunda maneviyat dışında maddi şeyler de etken oluyor. O zaman mesela yüksek ücretlerle çalışıyordum. Danışmanlık yapıyordum aynı zamandı (No.11, 60, 6y.).

Yaşlanmak, aynı zamanda ömür boyu süren bir arkadaşınızın kaybını takiben yalnızlık ve izolasyon getirebilir (Stewart & Stewart, 1993). Bir başka değişim de moral durumda kendini göstermektedir. Bekâr odasında kalmaya sebep olan

sorunlar etkim yöntemlerle çözülmediği sürece sosyal alandan çekilmeye sebep olmaktadır.

Yani, çok hareketliydim, çok çalışırdım. Çalışmaya da eğlenceye de çok fazla zaman ayırabilirdim. Yani güzel bir hayatım vardı. Hiçbir eksikliğimin olmadığı... yani şimdi onların binde biri bile kalmadı. (duraksıyor bir süre iyidir ama pek konuşkan bir insan değilim ben. İçine kapanık bir insanım. O eski şeyim kalmadı. Eskiden çok sosyal cıvıl cıvıl bir insandım. Ha genelde yine az konuşurum ama, ilişkilerim daha farklıydı (No.02, 68, 21).

Deneyimlenen değişimlerin ve bunun sonucunda yaşanan maddi ve moral kayıpların büyüklüğü arttıkça yarattığı etkinin de arttığı ifade edilmiştir. No.18' anlatılarında, geçmiş yaşamında ailesinin sahip olduğu maddi imkânlardan ve kendi müzik deneyiminden bahsetmiştir. Hayatındaki travmatik değişimlerle yaşadığı kayıpların canını yaktığını, "varlıktan yokluğa düşenin halinin daha fena" olduğunu ifade etmiştir.

Geçmiş günleri hatırladıkça daha çok canım yanıyor. Varlıktan yokluğa düşenin hali daha fena burada. İlk yaptığım iş babamın büyük bir konfeksiyon mağazasında perakende çalışıyordu. Dükkanında çocukluktan beri bildiğim müşterilere mal satmak yani bu gibi şeyler. Ondan sonra babam şanslıydı para olarak annem de öyle. Müzikle ilgilenmek istiyordum dedim beni desteklediler (No.18, 61, 7y.).

İntihar Düşüncesi

Yaptığım görüşmelerde intihar olgusu sıklıkla göze çarpmaktadır. Sorunlar karşısında yaşanan çaresizlik ve çözümsüzlük hissini güçsüzleştirici etkisini karşısında öz yıkım hem güçlendirici bir aktif başetme yöntemi hem de sorunlardan kesin bir uzaklaşma sağlaması sayesinde pasif vb. başetme yöntemi olarak tasavvur edilmektedir. İntihar fikrine yönelik, sosyal destek mekanizmalarından uzaklaşma, ve sağlık durumundaki bozulma ile artan bir eğilim gözlemlenmektedir. Bekâr odalarının bir diğer özelliği de intihar etmek isteyenler için özel olarak seçiliyor olmalarıdır. İntihar etmek için ailesi ile yaşadığı evden uzaklaşmak isteyen ya da tek başına yaşadığın için bulunmama korkusu yaşayan erkekler için de intihar etme süreci, bekâr odalarında kalmak için bir sebep olabilmektedir.

Düşünüyorum geçmiş günleri düşünüyorum, güzel günleri düşünüyorum. Kötü günleri düşünüyorum, düşünüyorsun. Nasıl çıkarım bunun içinden diye düşünüyorsun, sonra ölümü de düşünüyorsun işte (No.13, 45, 11y.).

Buraya sırf bu iş için gelenler de var. Şimdi bu çok acı bir şey. Emekli bir abimiz geldi şu avluya bakan odayı tutmuş. Adamdan o gün hiç odasında çıkmadı, hiç değilse tuvalete falan çıkar diye düşünüyorsun. Akşam kapıyı açıp baktılar ki iş bitmiş. Üç dört gün kalmıştı. Şimdi böylesi de var (No36, 39, 11y.).

Ölüm burada herkesin aklına gelir. Hatta bir yaşı geçtin mi artık yeniden kafadaki bulmacaları çözmen de zor. Ölümün hayırlısını istiyorsun. Bazısı kendi cesaret ediyör bazısı edemiyor. (No.12, 67, 13)

İntihar etmeyi düşündüm. Şimdi insanlar çaresiz kaldığında beyinleri iyi çalışmaz. Çaresizsin yokluk var. Şuan mesela ben buraya işe gitmesem, bak saat üçte olmam lazım benim işe gitmesem ertesi gün yerine başka bir aşçı gelecek ben bir daha iş arayacağım şimdi. Varis ameliyatı oldum iki sefer hastaneye gidip geliyorum. Hastaneye gidip geliyorum uzun yol yürüyemiyorum. Ondan sonra ne bileyim yaşıml ilerliyor, Hayata bakış açım değişiyor her gün her sene farklı bakıyorsun her gün daha değişik bakıyorsun Yani korkuları oluyor İnsanın gençlikteki olduğu gibi olmayan hani değil artık gencim. Bugün olmazsa yarın olur (No.22, 52, 8y.).

Aile sistemi içindeki destek ve sorumluluklar intihardan vazgeçmek için önemli bir sebep olabiliyor. Kendisine ihtiyaç duyulduğunun düşünülmesi ve bu sebeple güçlü olmaya çalışma eğilimi intihar fikrinin önlenmesini ya da ertelenmesini sağlayabiliyor.

Gece olunca yalnız kalınca aklıma, intihar etmek geliyor. Çok kere kafaya koydum. İnsan evladı olunca yapamıyor. Bundan önceki sosyal yaşantım... Ben başkan şoförüken olan konumumu düşünüyorum. O andaki kriterleri düşünüyorum, yaşamımı düşünüyorum, bir de şimdiki halimi düşünüyom.. Onlar bana tezat yaşıtıyo, bu da benim psikolojimi bozuyo (No.33, 56, 2y.).

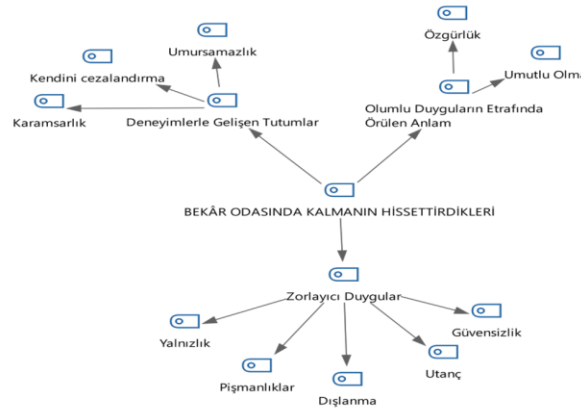
İntihar fikriyle başetme noktasında işlevselliği olan bir diğer unsur da dini inançlardır. İntiharın günah olduğuna ve "dünyanın bu kadar boş olmadığına yönelik inanç çaresizlik duygusu karşısında güçlendirici bir unsur olabilmektedir

Bana ne güç veriyor (düşünüyor). Aslında bana fazla bir şey güç vermiyor. Cenabı Allahın gücüne gitmesin, dedim ya daha önce intiharı çok düşündüm. Yani çok düşündüm ama (yatağım başındaki rakı şişesini gösteriyor) yani biz buna çok düşeriz düşkünüz ama bazı şeyleri hiçbir zaman unutmuyoruz. Cenabı Allah herhalde bir yerlerden bir destek veriyor, bir şeyler yapıyor. Yani diyorum ki bu kadar, ne olursa olsun yani hayat bu kadar boş değil. Bize en azından ufak tefek de olsa bir yaşama katkısı veriyor. Bir hayat vermiş bize (No.33, 56, 2y.).

Stengel ve diğeri (1964, akt. McCulloch & Philip, 1973), yalnız yaşayan insanlar ile intihar arasında anlamlı bir *ilişki* olduğunu ileri sürmüşlerdir. İntihar hem sorunlardan kaçış yolu hem de başa gelen olaylar karşısında gösterilen bir güç olarak ifadelere yansımaktadır.

4.4. BEKÂR ODASINDA KALMANIN HİSSETTİRDİKLERİ

BEKÂR ODASINDA KALMANIN HİSSETTİRDİKLERİ

Şekil 6: Bekâr Odasında Kalmanın Hissettirdikleri/ Maxmaps Grafiği

Furman (2010)'a göre erkeklerin duygularını başkalarıyla paylaşmaları zorlayıcı bir süreç olabilmektedir. En büyük sorunlardan birinin de erkeklerin sık sık karşılaştıkları sorunları yaşayan tek kişi olduklarına inanmaları olduğunu ifade etmiştir. Yazara göre erkekler genellikle utanç duygusuyla tepki verirler; utançlarını azaltmalarına yardımcı olmak, erkeklerin diğer endişeleriyle boğulmadan yüzleşmelerini sağlayacaktır.

Bekar odasında kalmanın erkeklerin iç dünyasında nasıl bir yankı bulduğunu anlamaya çalıştığım bu bölümde üç alt temaya erişildi. Öncelikle “*Olumlu duyguların etrafında örülen anlam*” sonrasında “*Zorlayıcı duygular*” ve son olarak

da “ *Deneyimlerle gelişen tutumlar*” başlıkları altında, ifade edilen duyguların keşfine ve anlaşılmasına önem verildi.

4.4.1. Olumlu Duyguların Etrafında Örülen Anlam

4.4.1.1. Özgürlük: “Yolsuz da olsak hani bir özgürlüğün var”

Özgürlük bağlamında yapılan görüşmelerde ortaya çıkan alt temalarda, hayata karşı kendi kararını verebilme arzusu vurgulanmaktadır. İsteddiği saat kalkıp istediği işi yapabilmek, ihtiyaç duyduğu kadar kazanıp istediği zaman eğlenebilmek özgürlük duygusunu ortaya çıkaran önemli unsurlardandır.

Sigara içiyor. Karışan yok, içki içiyor karışan yok, sabah istediği saatte uyanıyor karışan yok, gece geç geliyor karışan yok. Onun için artık aile hayatı çekilmez hale geliyor. Bu gerçeği değiştiremezsin (No.01, 54, 8y.).

Özgürlük ile kurulan bir diğer bağlamda da, bu duygu yoksulluğa karşı bir direnç mekanizması olarak ortaya çıkmaktadır. “Yolsuz da olsak hani bir özgürlüğün var” ifadesinde, kendini var etme yollarından biri olarak özgürlük duygusunu farkına vararak ve tercih ederek yaşama arzusu gözlemlenmektedir.

Özgürlük benim için şöyle: Yani bir yerden kurtulup dırdırdan kurtulup oradan çıkıp başka bir yerde yaşamak demektir. Özgür yaşamak... Nasıl istediğin gibi istediğini yapmak demektir. Hani paramız olmasa bile yolsuz olsak dahi... Hani bir özgürlüğün var çıkıyorsun gidiyorsun işte kendine. Canın istediği zaman... Ben hayatı yakalayamadım, yakalar gibi olduğunda kaçtı işte; tam yakaladım saçları koptu. Yani gene kaçtı gitti özgürlük. İşte ben burada özgürlük arıyorum özgürlük (No.12, 67, 13y.).

Ama yine özgürlüğü seçtim ben, öyle de olsa hayat böyle de olsa hayat. Mühim olan kendi istediğini yapmak. Ben şimdi özgürüm cebimde 5 lira varsa karnın doyuyorsa benden de mutlu yoktur şu hayatta. 5 lira 10 lira varsa cebimde alırım içerim. Evdeki dırdır hırgür yok, baskı altında değilsin, serbestsin. Bak şimdi biri bana bir şey yapma derse ben onu yaparım. Ben de pis bir egoistlik var, bana yapma diyen insana ben yaparım (No.14, 62, 6y.).

Yoksulluğa karşı direnç göstermenin bir enstrümanı olan özgürlük duygusu, makro bağlamda da varlığına değer katmanın bir yolu olarak görülüyor.

Ya bence genelde şöyle oluyor, yani Türkiye öyle bir ülke oldu ki insanın kendi özgürlüğünden başka bir özgürlüğü kalmadı. Ne tarafa gitsen, nereye gitsen pek özgürlükten söz edemiyorsun. Haktan adaletten söz edemiyorsun. Ama kendi kararını verme konusunda kendi başına karar alabiliyorsan istediğini yapabiliyorsun(No.13, 45, 11y.)

Özgür hissetmeyi destekleyen bir diğer durum da garantili bir iş olarak ifade edilmektedir. Geçime yönelik kaygıların özgürlük hissini engellediği vurgulanmaktadır.

Özgürlük ne? Özgürlük yarını düşünmeden arkana bakmadan mutlu olmak düşüncelerinde Yastığa kafanı rahat koyabiliyorsan özgür bir insansın. Bir şeylerini yaparken kısıtlarken acaba şu sigarayı içeceğim de yarın yenisini alabilecek miyim, şu ekmeği yesem ertesi gün yenisini alabilecek miyim düşünceleri olduğu sürece hiçbir insan özgür değildir (No.22, 52, 8y.).

Özgürlük duygusunun hissedildiği bir diğer görünüm de aile ile yaşanan çatışmalarda beklenen değer görülmemesi durumunda ortaya çıkmaktadır.

Madem sen yanımda yoksun... Madem beni babadan atadan saymıyorsun... Ya bırak bari ben de o zaman kafamı dinleyim özgürlüğümü yaşayım. (No.31, 56, 5y.).

Bekâr odalarında kalanlar için özgürlük bağlamının kurulabildiği bir diğer durum, cezaevi sonrası süreçlerde deneyimlenmektedir. “Otelde kalmak” kendisini tutsak hissettiren diğer tüm ilişkilerin dışına çıkabilmek olarak nitelendirilmektedir. No 22'nin anlatısı bu durum için iyi bir örnektir.

Yani sen bana demin sordun ya “Otelde kalmayı niye tercih ediyorsun” diye, burada da mesela bazen rüya görüyorum. Akşam geri sayım... Sabah 8 sayımı vardır. Sabah kalkarız sıcak yataktan “1-2-3-4-5-6-7-8-9-10 11 12 son dur baş efendim.” Burada da aynen bazen bağıriyorum rüyada. Bu psikolojik alışkanlık abi... Bu daha yeni sistem eskiden daha başkaydı. bu da bunun travması zaten. Bir de eski sistem vardı. Bu üç öğün üç kere sayılırdı, oda sistemine geçmeden önce. Sabah 8 akşam 4... Geç saatte bazen uykunun en tatlı yerinde gece açılır kapılar, arama... Hiç kimsenin haberi yoktur. Bir bakmışsın arama gelmiş, pijamayla eşortmanlar bahçeye çıkmışsın. Yani oranın yaşantısı çok farklı bir şey. Ben Aç kalayım susuz kalayım ama dışarıda kalayım (No.22, 52, 8y.).

. 4.4.1.2. Umutlu Olma ” Maçayı sıkıdığı zaman her şey insanın kendi elinde.”

İlerleyen yaşlarda kuvvetle hissedilen karamsarlık duygusu, sıklıkla ifade edilen ve bir sınır olarak belirlenmiş olan “ elli yaş” civarına kadar “umutlu olmak” hali ile çatışma içerisindedir. Bu süreç, yaşlanmadan önce hayatı değiştirmek için son fırsat olarak görülmektedir. Umutlu olunan yönde dönüşüm yaşayabilmenin psikolojik bariyeri olarak “elli yaş” sınırı ifade edilmektedir.

Furman(2010)'a göre erkeklerin umutlu hissetmelerine yardımcı olmak, iç güçlerini, kapasitelerini ve esnekliklerini harekete geçirir. Umut, en güçlü terapötik faktörlerden biridir ve pozitif tedavi sonuçları ile güçlü bir şekilde ilişkilidir. Yazara göre erkeklerin umutlu hissetmelerine yardımcı olmak, bir uygulayıcının gruplar halinde veya diğer uygulama ortamlarında yapabileceği en önemli şeylerden biridir

Hepsinde hepsinde vardır. Bak mesela cezaevine dört duvar sürekli uyursun. 10 metre duvardır belki görmüşsündür. Allah göstermesin 10 metre duvarda hangi köşeye gidersen git dert vardır. Hangi köşede hangi duvara dönersen dön mutlaka bir hüznün vardır orada burada aynı değişmez. Tek dert para para para... Başka hiçbir şey yok. Yani buradakilerin yaşantıları gelip geçici. Bugün buradayım... Acaba bir umut var mı kaçabilir miyiz? Bu düşünceler buradaki düzende de hiç değişmez. (No.22, 52, 8y.).

Bekâr odasında kalma olgusu ile cezaevi deneyimi arasında kurulan bu benzeşim önemlidir. İçinden çıkılmaya çalışılan hayat, bekâr odalarında ve cezaevlerinde benzer duygular ve motivasyonlar barındırır. Alışma ve kurtulma halleri birbiri ile çatışma halindeki iki farklı baş etme yöntemi olarak görünmektedir.

4.4.2. Zorlayıcı Duygular

4.4.2.1.Güvensizlik: “Ne onlar benden rahatsız olsun ne de ben onlardan rahatsız olayım.”

Bekâr odasında yaşarken deneyimlenen duygular arasında güvensizlik önemli bir yere sahiptir. Yaşanılan bölgenin kriminal ve dışlanmış bir kimlikle damgalanmış

olması aidiyet duygusunun gelişmesini zorlaştırmakta, geçmiş yaşamlarındaki olumsuz deneyimlerde güven barındıran ilişkiler geliştirmelerini engellemektedir.

Ben kimseyle konuşmuyorum. Kimseye karışmıyorum. Çünkü benim yapımda onların yapıları uymuyor. Ben kendi hayat tarzıma göre kendi çapıma göre herkesi ölçerim biçerim notumu veririm kafama yatmıyorsa ben o meclise girmem. Ne onlar benden rahatsız olsun ne de ben onlardan rahatsız olayım çevreme de rahatsızlık vermeyeyim İstedğim budur Yeter ki çevrede beni rahatsız etmesin (No.26, 71, 7y.).

Güvensizlik duygusu, Wacquant (2015)'in da bahsettiği bir olgudur. Çöküntü alanlarında deneyimlenen sosyal ilişki ağlarının içinde aidiyetin yer bulacağı bir ortam kimlikten bahsetmek güçtür. Öte yandan travmatik geçmiş yaşam deneyimlerinin sebep olduğu güvensizlik hali, yeni sosyalizasyon süreçlerini de etkilemektedir.

4.4.2.2. Utanç : “İnsan kendi memleketinden kimseden bir şey isteyemez.”

Aşağıda “utanma” duygusuna vurgu yapan ifadeleri bulunan iki erkeğin ortak noktaları, bekâr odasında kalmaya başlamadan önceki hayat öykülerinde varsillik-başarı ve yanı sıra ruh sağlığı bozukluğu barındırıyor olmalarıdır. Tedavi sonrası iyileşme süreçlerinde deneyimledikleri damgalanma, sebebini hem kendilerinde hem de çevrelerinde aradıkları utanç duygusunu beraberinde getirmektedir.

Utanç duygusu... Mesela en belirgin duygu utanç sonra... Sonra niye ben diyorsunuz Niye benim başıma geldi kendi yanlışlarını kabul etmiyorsunuz. Hep toplumu suçluyorsunuz. Bir de zannederim diğer görüştüğünüz kişiler de böyledir hiç kendilerinde suç bulmaz hep etkenlere şey yapar. (No.11, 60, 6y.).

Hele hele H. gibi küçük bir memlekette... Vallahi dile düşersin. İşte bak bak Koskoca M. torunu işte dileniyor. Yapmasan da bir şey istediğin zaman bu laf söylenir çıkar ama İzmir büyükşehir (No.07, 48, 10y.).

No.07'nin anlatısında, ruh sağlığı bozukluğunun ardından yaşadığı kayıp sürecinin, geniş ailesinin yaşadığı kentte damgalanma ve dışlanmaya sebep olacağını düşündüğü gözlemlenmektedir. Bu nedenle kendisini kimsenin tanımadığı büyük bir kentte, yalnız bir hayatı tercih ettiğini ifade etmiştir.

.4.4.2.3. Dışlanma: “dışlanmak, yani sistem farkına varmadan sizi atıyor.”

Dışlanma duygusu, bekâr odalarında yaşayan erkekler için farklı görünüşler içinde deneyimlemektedir. Geçmiş yaşamlarında sosyal çevrelerinde yaşadıkları dışlanma deneyiminin yanı sıra bekâr odalarındaki sosyal ilişki alanları içinde de bu duyguyu yinelenebilmektedir.

Dışlanma korkusu, toplumun sahip olduğu normların doğrultusunda kendi durumuna marjinalleştirilmiş bir konum atfetme sonrasına ortaya çıkmaktadır. No.22 örneğinde de görüldüğü gibi, bekâr odasının bulunduğu semtin dışındaki sosyal çevrelerde dışlanacağına yönelik inanç sebebiyle sosyal alandan kendini sosyal alandan izole etmektedir.

İlk önce kendi düşüncem hükmediyor duygularıma beynime Esir olmuşum değişmiyor. Hayat değişse de eski akıl değişmiyor. Artık gidip onların arasında yaşamana lüzum yok burada senin gibilerle yaşa diyorum. (No.22, 52, 8y.)

Dışlama duygusunun deneyimlendiği bir diğer alan da sosyal sınıfsal yapı içindeki konumlandırılıştır. No.11 ve No.14 toplumdaki dışlananların yaşadığı bölgelerdeki gettolaşmaya ve sosyal tabakalaşmaya dikkat çekmektedirler.

Toplum sistem siz istemeseniz bile, onlar da istemese bile bir şekilde sizi hayatlarından dışlıyorlar, aynı gettolar gibi. Mesela Basmane bir gettodur Aslında değil mi? sizi orada kalmaya zorluyor Siz onların bölgesine gittiğiniz zaman sizi adeta sistemi çarkları öğütüp dışarı atıyor Benim algım bu şekilde (No.11, 60, 6y.) .

Düşmanlıklar daha asıl oluyor işte. Alt tabaka o yüksek tabakaya dış biliyorsunuz, kaybediyorsunuz. Geçmişimde nasıldı şimdi nasıl... Kötü bir duygudur bu dışlanmak yani. Sistem farkına varmadan sizi atıyor ama dışarı (No.14, 62, 6y..)

.4.4.2.4. Pişmanlıklar: “Kıyak kafayla yaptığımız yanlışlara sabah pişmanlık çekme ile geçiyor.”

Pişmanlık duygusu, içinde bulunduğu durumun sebepleri ile ilgili farkındalık geliştirildiğinde ortaya çıkmaktadır. Bekâr odasında kalmanın yarattığı mahrumiyetler, geçmiş günlere duyulan özlem ya da hatalı olduğu düşünülen davranışların sonuçları ile yüzleşme süreci pişmanlık duygusunu yaşanmasına

sebeup olmaktadır. No.12'nin ifadesinde olduğu gibi “acı buruk duygu” bekâr odasında kalanlar erkeklerin kendileriyle ilgili sıklıkla sözünü ettikleri bir hali tanımlıyor.

Bizim hayatımız zaten kıyak kafayla yaptığımız yanlışlara sabah pişmanlık çekme ile geçiyor, her zaman da hata yapmıyoruz... Ya herkesin pişmanlığı vardır. Olmaz olur mu benim pişmanlığım olmasa dahi içimde biraz burukluk var. Buruk acı, buruk acı var yani. Karşımda buruk acı (No.12, 67, 13y.).

No.15'in anlatısında ise yoksulluğa sebep olan bir “çamur”dan, içinden çıkılamayan bir halden bahsediliyor. Bekâr odasında kalmanın zorunluluk olarak deneyimlendiği örnek ifadelerde yoksulluğun “ içinden çıkılamaz bir engel” olarak nitelendirilmesi dikkat çekicidir.

Bazen diyorum bu hale düşmeseydim daha iyiydi ama oldu artık, bir kere bir çamura girdim çıkamıyorsun içinden. Çıkmak istesen de çıkamıyorsun artık. Zorluklar engel oluyor, yoksulluk engel oluyor. Benim malım mülküm param olsaydı ben burada yatar mıydım? Sen yatar mısın? Kimse yatmaz durumum iyi olsa gidip de ben burada. Bekâr odasında yatar mıyım, yoksul insan yapar bunu para yok bir mal varlığı da yok. Ne yapsın mecbur kalıyorsun burada durum bu işte (No.15, 72, 3,5y.).

Önceki bölümlerde bahsedildiği gibi boşanma ve ayrılıklar, bekâr odasında kalma sürecini başlatan önemli unsurlardan biridir. Deneyimlenen sosyal ve ekonomik kayıpların arkasında, yanlış evliliklerin ve devamında gelen boşanma süreçlerinin görüldüğü örneklerde, *pişmanlık* sosyal çevreye ve eski ilişkiye dair yaşantılara yönlendirilmektedir.

Pişmanlık duygusunun deneyimlendiği bir diğer hal de, özeleştiri ve kabullenmenin sonunda yaşanmaktadır. No.11 örneğinde olduğu gibi, yaşanan kayıpla beraber hissedilen pişmanlık duygusuna, özeleştiri ve kabullenme eşlik etmektedir.

İnsanlar elindeki kıymetini kaybettikten sonra anlıyor. Keşke şunu şöyle yapsaydım daha iyi olurdu, keşke bunu yapsaydım, bütün bunlar gelmezdi başıma diye sürekli ruh halini taşıyorlar. Ve dediğim gibi geçmiş artık bir daha ulaşamayacağın noktalara erişir, zordur yani otel odası bekâr odası hayatı, çok zor hayatlardır. ...O açıdan ben niye benim başıma geldi demiyorum. Keşke yapmasaydım diyorum. Bütün bunları yaşadıktan sonra... Bunları yaşamamam ben öyle davranmaya devam ederdim. Yani bu hastalığın

verdiği bir şey Belki daha farklı bir hayatın olsaydı... O dönemde yoğun alkol de vardı. Belki bazı şeyler çok farklı olurdu (No.11, 60, 6y.).

4.4.2.5. Yalnızlık: "Odana girip kapını kapattığın zaman dört duvarla baş başasın!"

Yaşanılan sosyoekonomik değişiklik ve kayıpların ardında ortaya çıkan kriz ve travma, güvensizlik ve kaygı bozukluğu durumlarını beraberinde getirir. Eski sosyal destek sistemlerinin kaybı ve yenilerinin oluşturulmasının önündeki endişe ve engeller, sosyal ilişkilerden çekilmeyi ve nihayetinde derin bir yalnızlık duygusunu doğurur. No:1'in ifadesinde de anlaşılacağı gibi mekanın barındırdığı anlamlar ve geceleri ağırlaşan sessizlik, yalnızlık duygusunu daha da hissedilir kılmaktadır.

Ha yani bu insanlar içi (diğerlerini gösteriyor) her şey zor, neden biliyor musunuz? En zoru, bak dışarı çıkarsın parkta oturursun bir iki arkadaş edinirsin, bir iki sohbet edersin muhabbet edersin. Vakiti geçirirsin. Ama bu kapıdan girip de içeri girdiğin zaman (sesİ kısıklaşıyor) odana girip kapını kapattığın zaman dört duvarla başbaşasın. Bütün sorunlar tepsiyle önüne sunulur. Ha bir de dışa açık bir insan değilsen, arkadaş edinemediyse, daha da zor. Ha arkadaş edindiyse, en azından yaz günü burada (avluyu gösteriyor) oturursun. Yukarda yer var. Üç beş arkadaş sohbet edersin muhabbet edersin. Ama içeri girdiğin zaman (tebessüm ediyor) o çok zor insanlar için (No.1, 54, 7yıl).

Yalnızlık aynı zamanda alışılabilir bir hal olarak ortaya çıkmaktadır. Bu süreç, mekâna ve yeni yaşam biçimine uyum sağlamaya başladıktan sonra deneyimlenmektedir. Yaptığım görüşmelerde, bekâr odasında kalmaya başlamadan önceki hayatlarında daha geniş ve çok yönlü sosyal ilişkilere sahip olan erkeklerin yalnızlığı deneyimlerken daha çok zorlandıkları, alışma süreçlerinin daha uzun süre aldığını gözlemledim.

Ya başta çok zorluk olmuyor da yalnızlık zor geliyor yani. İşte alışkın değildik öyle bekâr odasında kalmaya. Öyle öyle yalnızlığa da alıştık şimdi. Allah'a şükür. (No.15, 72, 3,5y.)

Vallahi buranın zorluklarını pek bilemiyorum ben pek tasarruf edemiyorum. Ailemden uzak yaşamak meselesi var o çok bilinmez bir parça hani zor zor. O çok bilinmez bir parça (No.12, 67, 13y.).

On yıl önce boşandım en son. Dört sefer evlendim. Gençlik yıllarımda bir de yaşlılığında evlendim. Ondan da on sene olmuş yani ayrılalı. Yani yalnızlık daha cazip geliyor bana (No.11, 60, 6y.).

Ben çocukluğumda da duyardım. Çocukluğumdan beri ben öyleyim, hep yalnızım yani yalnızım (No.13, 45, 11y.).

İhtiyaç temelli kuramların klasik anlatımlarında, gereksinimlerin bir hiyerarşi içinde görünür oldukları ve üst kademedeki ihtiyaçların (sevilme, ait olma, kendini)bilme, kendini gerçekleştirme vs.) alt kademedeki (barınma, beslenme, güvenlik vs.) ihtiyaçların karşılanabilmesi sonrasında söz konusu olabildikleri ileri sürülmektedir. No.27'nin anlatısında karşılaştığımız gibi, psikososyal ve fiziksel ihtiyaçlar hayatın her döneminde ve dikey bir hiyerarşiye gömülü olmaksızın hissedilmekte ve deneyimlenmektedir.

Acı... Başka bir şey değil. Sen gelmeseydin ben bu akşam burada tek başıma... Televizyona bakıyorum ama televizyon bana mı bakıyor bilmiyorum demin duymuşsundur müzik dinliyorum işte öyle. Kendimi oyalyorum. Sevgiye ihtiyacımız var ama bu yaştan sonra sevgi de olsa olmasa fark etmez yani sevgisiz büyüdüm annesiz babasız büyüdüm. Yani Birkaç arkadaşım var tamam birbirimizi seviyoruz arkadaş olarak ama anne baba gibi olmaz (No.27, 39, 2y.).

4.4.3.Deneyimlerle Gelişen Tutumlar

4.4.3.1. Karamsarlık: “Bu yaştan sonra yaşamaya gerek yok”

Bekâr odalarında kalmaya başlanan ilk yıllarda sahip olunan hedefler ve hayaller, ilerleyen yaşlarda yerini karamsarlık duygusuna bırakabilmektedir. No.12 ile yapılan görüşmede “keşke demenin ne faydası var” ifadesi ile geçmişte sahip olunan arzuların ve kayıplar karşısında pişmanlıkların geleceğe taşınmadığı görülmektedir. Hiçbir şeyin değişmeyeceğine olan inanç bir savunma mekanizması olarak, varoluşsal acıdan uzaklaşmayı sağlamaktadır.

Bu yaştan sonra yaşamaya gerek yok. Keşke demene gerek yok Bu yaştan sonra bir sonbahara girmişiz ilerisi kış. Ben bu yaştan sonra artık burada devam edeceğim yaşamaya. Keşke demenin ne faydası var. Buradan benim ölüm çıkacak alacaklar götürülecekler (No.12, 67, 13y.).

4.4.3.2. Kendini cezalandırma: “Bu benim hayatım, bu benim yanlışlarım, bedelini de kendim öderim”

Deneyimlenen bir diğer duygu da kendini cezalandırma olarak görülmektedir. Bu durum, yaşanan olumsuzlukların ve kayıpların sorumluluğunu alma, olaylar ve sonuçlar arasındaki neden sonuç ilişkisine yönelik farkındalık geliştirme durumunda ortaya çıkmaktadır.

Çok şey değişebilirdi ama o istek yok. Kimin için diyorsunuz, bir tür kendine ceza verme... Aslında yani ben niye kendime ceza veriyorum, geçmişimdeki o güzel yaşantı kaybettiğim için bir de bir sorumlusu benim. Krizleri bahane etmiyoruz yani ona göre önlemimi almam gerekirdi. Yani ne oldu, bir tür mazoşistlik duygular oluyor kendinizi cezalandırıyorsunuz. Benimki de o tipten bir davranış. (No25, 51, 6y.)

Güvence parası biriktirmek. Sanki hep o paraları her zaman kazanacağım duygusu hâkim. Kendinizi Her şeyi yapabilecek güçte görüyorsunuz ama aslında öyle değilmiş, en ufak bir kıvılcımda işte Agoranız yanıyor. Siz varlığınızı getiriyorsunuz, istemediğiniz bir hayata geçiş yapıyorsunuz. Kaldı ki benim çevrem de varlıklıdır yani kardeşlerim falan varlıklıdır (zorlanıyor). Ama onların desteğine kalmak istemiyorum. Bu benim hayatım, bu benim yanlışlarım, bedelini de kendim öderim. Benim duygularım böyle. (No.11, 60, 6y.)

4.4.3.3. Umursamazlık: “Böyle geldi böyle geçer iyi olsa da aynı kötü olsa da aynı.”

Yaşanan sorunlar karşısında duyulan çaresizlik hissi ve hiçbir şeyin değişmeyeceğine yönelik inanç umursamazlık duygusunu ortaya çıkarmaktadır. Hayatı değiştirmeye ve yeniden sosyal işlevselliğini kazanmaya yönelik stratejilerin (evlenme, iş bulma, ayrı bir eve çıkma vb.) uygulanması için geç olduğu ya da bunların başaramayacağı düşüncesi değişim için gereken çabayı engellemektedir.

Ama evlenmek geçti bizden artık. Gençken de çok çektim ama sıkmadım kendimi. Yeme içme dikkat ettim bol bol yedim canımı sıkmadım umursamadım hiçbir şey yani dedim Bu hayat böyle geldi böyle geçer hiçbir şey kafama takmadım (No.15, 72, 3,5y.).

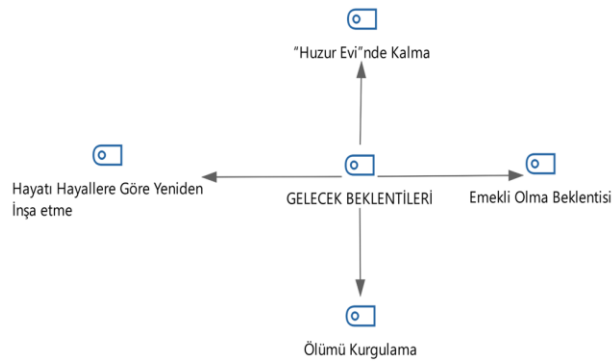
Ya boş ver diyorum. Böyle geldi böyle geçer iyi olsa da aynı kötü olsa da aynı kafa. Bir şey takmıyorum ben takmadığım için çok da önemsemiyorum umursamıyorum kayıtsızlık yapıyoruz işte ne yapalım (No.17, 42, 11y.).

Umursamazlık duygusunu ortaya çıkartan bir diğer unsur da toplumsal kabullerin reddidir. Sosyal normların dışında bir hayatı tercih edilen erkekler için, erkeklik kurgusu içinde örüntülenmiş başarı kriterleri ve göstergelerinin bu örneklerde önemsenmediği görülmektedir.

Dayatma umurumda değil, umurumda değil. Onun üzerine düşünmeye gerek yok. Ben de düşünmüyorum. Yani toplum ne dayatıyor insanlar benden ne istiyor umrumda değil bana ne (No.19, 37, 3y.).

4.5. GELECEK BEKLENTİLERİ

GELECEK BEKLENTİLERİ

Şekil 7. Gelecek Beklentileri/ Maxmaps Grafiği

Bu bölümde, bekâr odalarında kalan erkeklerin geleceğe dair planları, hayalleri ve gelecek kurgularıyla ilgili görüşme kayıtlarından ve araştırmacı gözlemlerinden elde edilen bulgular çözümlenip yorumlanmıştır.

4.5.1. Emekli Olma Beklentisi

Yaşlanmak, bir süreç olarak erkeklik kurgusunu ve bunun etrafında örülen kimliği dönüştürmekte ve yeni bir yaşam stratejisini zorunlu kılmaktadır. Yaptığım

görüşmelerde yaşlanmanın, gücü ve güçsüzlüğü beraberinde getirdiğini keşfettim. Fiziksel olarak zayıflayan ve sahip olduğu sosyal sermayesinde önemli kayıplar yaşayan erkek bu anlamda güçlü ve muktedir erkek kurgusundan uzaklaşırken, tam da bu yüzden sosyal güvenlik ve sosyal devlet sisteminin müdahale alanına dahil olmaya başlamaktadır. Yaşlanmak erkeği güçsüzleştirirken, bu güçsüzleşme erkeği öncekinden farklı sosyal destek sistemlerine erişebilir hale getirmektedir.

Emeklilik, sabit gelir ve buna bağlı olarak düzenli bir yaşam sağlaması nedeniyle bekâr odasında kalan erkekler için önemli bir fırsat olarak görülmektedir. Bekâr odasında kalan diğer emekliler gibi, emekli olmayı bekleyen erkekler için de, emekli maaşının yetersiz olması bir süre daha bekâr odasında kalmayı zorunlu kılabilir. No.04'ün ifadeleri bunun için önemli bir örnektir.

Vallahi şu anda işte tek beklentim emeklilik... Yakında emekli olacağım. Şimdi bizim burada zaten seçme burada kalanlar çoğunluğu akli başında insanlar yani. Diğer evler gibi değil emekli olduktan sonra daha ben bir iki üç sene daha kalırım herhalde dediğim gibi borç var dert var ona göre... Yani benim şu an tek derdim emekli olmak. Ben emekli olsam iki buçuk milyar maaş almış olsam yeter artar. Bana en basiti, hadi olacak benim alacağım emekli maaşı kaç para yine ben çalışmaya devam edeceğim. değişen bir şey yok. Benim için mecbur. Aynı eve belki gelebilirim belki memleketime geri döneceğim. O zaman belli olacak yani bundan başka bir şey değil beklediğim bu para (No.04, 52, 4y.).

Emekli olma planı bir diğer yanıyla da yeni bir başlangıç yapmak için gereken motivasyonu kazandırmaktadır. Yaşlanma süreciyle ilişkili fiziksel değişiklikler, erkeklik kavramlarını anlamamız için önemlidir. Toplum, entelektüel ve ekonomik güce değer vermeye yönelmiş olsa da, fiziksel yeterlilik ve yetenekler, erkeksi kimliğin uzun zamandır önemli yönleri olmuştur (Furman, 2010) .Yaşlanmayla beraber gelen erkeklik kimliğini ve buna bağlı gücünü yitirme kaygısı, sabit olarak elde edilen gelirle yeniden kazanılmakta, erkeklik kurgusu yeniden inşa edilebileceği düşünülmektedir.

4.5.2. Ölümü Kurgulama

Yaptığım görüşmelerde elli yaşının psikolojik bir sınır teşkil ettiğini farkettilim. Her

yaş grubundan erkeğin elli yaşını, yaşlanmanın sınırı olarak görmesi ve yaşamdaki radikal değişimlerin ancak bu yaştan önce elde edilebileceğini düşünmeleri dikkat çekicidir. Elli yaşından sonra genel kanı yaşlanmayı planlamak olurken karşılaşılan bir diğer gelecek tasavvuru da ölümü kurgulayabilme gücüne sahip olmaktır.

Ölümü beklemek “o ağacın dibini” ifadesi ile de belirtildiği gibi önemli bir fenomendir. Mekânın paylaşıldığı diğer insanların ölümü ile karşılaşıldığında kurulan özdeşim, ölüm öncesini ve sonrasını düşünmeyi ve kurgulamayı da beraberinde getirmektedir.

Hastalıklar, enformel işlerde çalışırken başa gelebilecek kazalar, madde alkol kullanımı nedeniyle ölme ihtimali, toplumsal olarak kabul edilen yaşlılık halinin dışında başka bir yaşlılık deneyimini yaratmaktadır.

Bölgede bulunan Hatuniye Camii'nin yanında bulunan park alanı, geceleri evsiz yaşlılar tarafından da bir barınma mekânı olarak kullanılmaktadır. Yapılan görüşmelerde, otellerde ve pansiyonlarda kalmak için maddi gücü olmayan yaşlıların bu yöntemi kullandıkları ve bu süreçte kolonya, ispirto gibi maddeleri kullanma sonucunda kısa zamanda hayatlarını kaybettikleri ifade edilmiştir.

Yarın bakarsın öbür gün... Kalırız buradan gideriz bakarsın. Allah bir şans nasip eder bırakır gideriz. Gidemezsek de illa ki ölümüz buradan çıkacak. (No.15, 72, 3,5y.)

Ölüm, gelecek beklentilerinin gerçekleşmemesi durumunda alternatif bir çözüm, bir kaçış yöntemi olarak da ifade edilmektedir. Hayal kırıklığı karşısında ortaya çıkan şiddetin kedine yöneltilmiş hali olarak intihar seçeneği, ölümü kurgulamanın bir başka biçimi olarak No.21.'in ifadelerinde karşımıza çıkmaktadır.

Vallahi ben sana şunu diyeyim, Allah canımı bağışlarda ölmezsem bir şeyler yapmaya çalışacağım ama düşersen eğer kimsesizler yurduna ya da o da emekli olursam yaparım emeklilik olmazsa canıma kıyarım (No.21, 50, 33y.)

Ölüm kurgusunun şiddete dönüşmüş hali, başka görüşmelerde, ilgisizliğinden şikâyetçi olunan aile üyeleri ve diğer yakınlarda karşı da yöneltilmektedir. Kendi

ölümünü ve cenaze anını kurgulamak, bu süreci kontrol edilebilir hale getirmek ve dahası ölümden sonrası ile ilgili süreçlerde karar alabilmek (kimlerin gelip gelemeyeceğine karar vermek, kırgınlık yaşanan kişileri bu süreçte istememek); ölümün belirsizliği ve zamansızlığı karşısında yaşanan güçsüzlükle başetmesini kolaylaştırmakta ve yalnızlık duygusunun yarattığı kırgınlık ve öfke karşısında bir tepki geliştirerek duygularını yansıtmalarını sağlamaktadır. No.12'nin ifadelerinden de bu fenomenin bir örneğini farketmek mümkündür:

Benim ölüm buradan çıkarken ki olacak bu kesin. Bak bir gün buradan ambulans çağrılacak işte götürcekler. Belki de gelirler ama belki de gelmezler arkadaş gelirlerse gelirler gelmezler de canları sağ olsun. Benim için fark etmez ki ben öldükten sonra benim bedenim bir durumdur bir nesnedir bir şeydir bu vücudum ölmüşüm artık ben ya sen beni. Bak ne diyorum, yaşar iken arayıp sormayacaksın bir koca gibi bir baba gibi hissettirmeyecek sen öldün de gelmişsin ne gelmemişsin ne. Hepimiz Allah'ın yanında elimiz dolu gideceğiz yaşamışsak. Öyle gideceğiz... Evlat böyle gidecek baba da öyle gidecek. Ölmeden önce elim boş kalacaksa yaptığım ettiğim her şeyi hiçe sayılacak sabunu ya da öldükten sonra gelmişsin ne gelmemişsin de (No.12, 67, 13y.).

4.5.3. “Huzur Evi”nde Kalma

Psikososyal bir ihtiyaç olarak “üretken olma”nın yanı sıra “bağımsızlık ve özerklik” duygusu da güç ilişkileri bağlamında önemli bir yer tutmaktadır. Ailedeki ve dâhil olunan sosyal çevredeki statünün ve gücün kaybı ya da dönüşümü sonrasında, yaşlanma süreci erkekler için yeni duruma uyum gösterme çatışmasına sahne olmaktadır. Bekâr odasında kalanlar için ise “bağımsızlık-özerklik” ihtiyacı, fiziksel sağlığın zayıflaması ve gelecek kaygısı sebebiyle “bakım görme-güvenli bir yaşlılığı kurgulama” ihtiyaçları ile benzer bir konumda birleşebilmektedir. Kurum bakımının bağımsızlaştırıcı olma özelliği sebebiyle evde bakım karşısında tercih edildiğine dair olgusal sonuçlar literatürde de yer almaktadır (Stewart & Stewart, 1993).

Bekâr odasında kalan erkeklerin sıklıkla vurguladıkları *özgürlük beklentisi*, evde bakım hizmetine nazaran kurum bakımı içindeki özerklik imkânı içinde daha fazla karşılanabilmektedir. Aile ve diğer yakınlardan uzak olmaları sebebiyle evde bakım imkansız bir alternatif halini almaktadır. Burada “huzur evi” beklentisi ön

plana çıkmaktadır.

Gelecek yok benim için artık bitti bitti. Benim için gelecek böyle devam edecek. En sonunda bir müddet sonra gideceğim huzurevine. Anladın mı huzurevinde kalırım (No.07, 48, 10y.).

Bak benim yapmam gereken en güzel şey şu an elden ayaktan düşmemek. Daha düşmedik şu anda dikkatli olarak elimden geleni yapıyorum. İmkân varsa yoksullar evine yaşlılar evine göndersinler beni orada öleyim. Huzurevine göndersinler beni yoksullar evine göndersinler atın beni yoksullar evine orada öleyim (No.12, 67, 13y.).

Yaptığım görüşmelerde yaşlı erkekler için, otellerin bir ölüm mekânı olarak tercih edilmesi durumu da dikkat çekici bir öğeydi. Tek başına yaşayan erkekler için, bekâr odasında (otel ve pansiyon odası) ölmek korku ve kaygı verici bir gelecek planı olarak yer tutmaktadır. Bu nedenle kurum bakımı güven veren ve kaygıları azaltan bir gelecek beklentisi olarak önem kazanmaktadır.

Önemli olan yaşlandığında elden ayaktan düştüğünde bir insanın bakması, burada ölenler de dolu. Ölüm bu, çaresiz zamanı gelmiş bu kişi ölmüş. en azından cenazeni kaldıran biri var. Bu adam öldü deyip ambulansı çağıran biri var bu bile bir meziyettir bir varlıktır (No.26, 71, 7y.).

Fennell ve Davidson (2003), yaşlı erkeklerin evde bakım noktasında bazı çekinceler barındırdıklarını tespit etmişlerdir. Evde bakım, kurum bakımına yönelik ihtiyacı ortadan kaldırırsa da, çelişkili bir biçimde, erkeklerin özgürlüklerinin ve bağımsızlıklarının zedelendiği algısını yaratmaktadır (Fennell & Davidson, 2003). Bu nokta da profesyonel sosyal hizmetlerin bireylerin kendi kaderini tayin hakkı konusunda göstereceği hassasiyet önemlidir.

4.5.4. Hayatı Hayallere Göre Yeniden İnşa etme

Bekâr odalarında kalanlar için geleceğin belirsizliği; kaygı, korku, umutsuzluk ve güçsüzleşme hissi gibi duygular yaratabilir. Gelecekle ilgili planlar yapılırken bu belirsizliğin yeniden süregelen bir dengeye ve düzene kavuşması, sağaltıcı bir etki taşımaktadır. Geleceğin radikal ve köklü değişiklikler eşliğinde kurgulanması, kaybedilen gücün ve benlik saygısı duygusunun yeniden inşasında yardımcı olur.

Bu süreçte bekâr odasında kalmaya başlamadan önce sahip olunan ancak

ertelenen hayallerin telafisi ve yeniden canlandırılmaya çalışılması, sosyal işlevselliği ve arttıran bir durumdur. Güçlü ve yetkin hissedilen dönemlere ait bu hayaller, bekâr odasında kalmanın sebep olduğu sosyal alandan çekilmenin önlenmesi için önemlidir.

Yani benim bundan sonraki niyetim yani... Şansım Olsa da yurt dışına gitsem. Başka bir diyeceğim yok yani. İngilizcem var, İngilizce ile iletişim kurabiliyorum orada. Benim tek hayalim buradan uzaklaşmak Hindistan'a gitmek kendi evime gitmek isteğim bu başka bir isteğim yok (No.18, 61, 7y.)⁵

Ya küçük bir müstakil evde toprakla haşır neşir olmak. Okumak, gençlere Satranç öğretmek, yani böyle basit şeyler... (No.31, 56, 5y.)

Bir başka gelecek hayali de bir aileye sahip olarak, aile içindeki toplumsal cinsiyet rollerini ve buna dayalı statüyü yeniden elde etmek olarak ortaya çıkmaktadır. Koşulların değişmesinin, kendilerini de değiştireceğini ifade etmektedirler.

Şöyle söyleyeyim fiziksel olarak elbette koşullarım değişir Mesela çocuk yaparız o çocuğun yaşaması için ne gerekiyorsa da, hayatımızı oraya doğru evrilecekse, ben de evrilirim onun evrilmesi ile birlikte (No.19, 37, 3y.).

Valla çok lüks bir hayat istemem. Normal, bana yetcek kadar, çocuk çocuğuma yetcek kadar imkânım olsun, bir evim olsun. Benim arabada şunda bunda zaten gözüm yok artık, yaşadığımdan dolayı. Başımı sokacak bir ev, belli bir gelirim olsun, çocuğum çocuğuma bakayım destek olayım, başka bir şey istemiyorum (No.33, 56, 2y.).

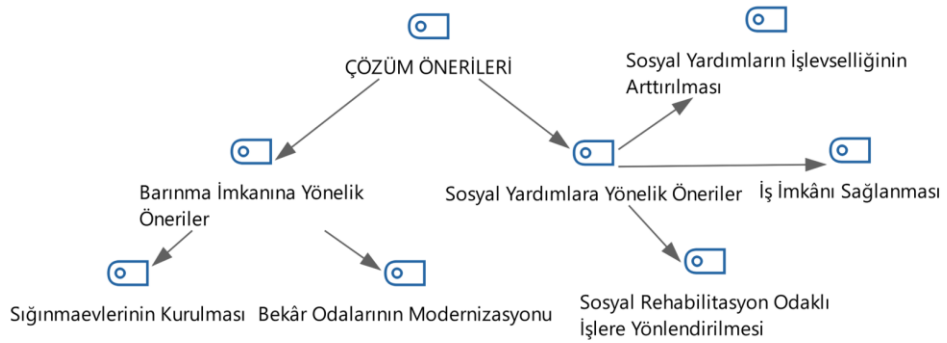
Ama bana yetecek kadar bir para, bir evim olsa. Bir araba da istemiyorum, borcum olmasın, bir yuvam olsun, namazımı kılayım. Herkes için Türkiye için devletimiz için belediyemiz için dua edeyim. Ömrümüzün böyle geçmesini isterdim, insan istemez mi? (No.05, 74, 42y.).

Farklı yaş gurubundan erkeklerle yapılan görüşmeler sonrasında ortaya çıkan ifadelerde, erkeklerin içinde buldukları psikososyal dönemin ihtiyaçları ve toplumsal cinsiyet rolleri içinde tanımlanmış erkeklik rolleri bağlamında yeterli ve güçlü konularla örülü bir gelecek tasavvuruna sahip oldukları gözlemlenmiştir.

4.6. BEKÂR ODASINDA KALAN BİREYLERİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

⁵ 2019 yılında alana yaptığım bir ziyarette otel sahipleri ve katılımcıların bazıları ile yeniden görüşme imkânına sahip oldum. Bu katılımcının kaldığı otelin sahibi ile yaptığım görüşmede, bahsettiği hayalini gerçekleştirdiğini ve Hindistan'a gittiğini öğrendim.

BEKAR ODASINDA KALAN BİREYLERİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Şekil 8. Bekâr Odasında Kalan Bireylerin Çözüm Önerileri

4.6.1. Sosyal Hizmetlere Yönelik Öneriler

4.6.1.1. Sosyal Yardımların İşlevselliğinin Arttırılması: “Gerçek ihtiyaç sahipleri bulacaksınız.”

Bekâr odalarında yaşayan erkeklerin, deneyimledikleri sorunlara yönelik ortaya koydukları çözüm önerilerinin başında sosyal yardımların işlevselliğine yönelik toplumsal düzeyde yapılabilecek çalışmalar gelmektedir.

Furman (2010)’a göre makro uygulama, bireysel düzeyde yaşanan sorunlara yapısal sosyal sebepleri tanımlar ve onlar için yapısal çözümler arar. Erkeklerle yapılan makro sosyal hizmet pratiği, kadınlarla olduğu kadar gelişmiş değildir. Belki de erkekler zaten önemli haklara, imtiyazlara ve güce sahip olduklarından, makro uygulayıcılar daha çok kadın ve azınlıkların haklarına odaklanmışlardır.

Pollack ve Levant (1998), yardıma ihtiyaç duyan erkeklerin önünde duran altı ana faktörü ortaya çıkarmaktadır:

1. Erkeklerin zayıflığı kabul etmedeki zorluklarından kaynaklı, bir problemi olduğunu kabul etmekte güçlük çekmeleri
2. Erkeklerin özerklik ve bağımsızlığa affettikleri güçlü anlam nedeniyle başkalarına bağımlı olma ve yardım talep etme de zorluk yaşamaları,
3. Daha “yumuşak” duyguları kabul etme, belirleme ve hissetme zorluğu
4. Yakınlık ve kırılabilirlik korkusu
5. Sosyal hizmet alanındaki kadın uzmanların cinselleştirilmesi ve erkek yardımcılara açılmasını kısıtlayan kaygılar
6. Erkeklerin ihtiyacına ve ikilemelerine duyarlı bir tedavi yaklaşımı eksikliği.

Toplumdaki dezavatajlı nüfusa sağlanan sosyal hizmetlerin, erişilebilir olması, ihtiyaca göre planlanması ve insan onuruna yakışır biçimde hizmet alanlara ulaştırılması hak temelli sosyal hizmet anlayışının temellerini oluşturmaktadır. Ancak, sosyal hizmet, toplumdaki değişimlere pasif bir şekilde cevap vermez, bilakis bu değişimlerde rol üstlenir (Heraud, 1972). Yapılan görüşmelerde erkeklik ve kent marjinalliği bağlamlarında, yardımlara erişim noktasında sorunlar olduğu vurgulandı ve buna yönelik çözümler önerildi.

Bekâr odalarında yaşayan evsizlerin resmi kayıtlarının oluşturulmasında sorun yaşandığı, bu mekânlarda kalan bazı erkeklerin bürokratik işlemlerle ilgilenen mental ve sosyal becerilerinin olmadığı vurgulanmış, kayıt sisteminin sorunun çözümüne yönelik yapılandırılması önerilmiştir.

...Biz de veriyoruz 3 lira 5 lira neyse, caminin orada dileniyor akıl hastası işte. Yani Şimdi bunlar, bir turistik memleket olarak bunlara sahip çıkmak lazım. İşte devlet olarak belediye olarak bunlara sahip çıkmamız lazım işte. Ya kimsesi yok diye sokaklarda... Biz acıdık yatırdık yani. E şimdi akıl hastası bu fazla parasını alıp yatırıyorlar parası bitti mi de sokağa koyuyorlar. Ne olacak bunun durumu yani böyle olur mu devlete sahip çıksın belediyede sahip çıksın böyle çok insan var sokakta. Ondan sonra adam otel köşelerinde evlerde sağlıklı sürünüyor. Buna daha kolay nüfus kâğıdı ile beraber bir

yerde direkt kayıt altına alınıp Bu adama sahip çıkmak lazım yani sağlık yönünden. Yani olay bu (No:33, 56, 2y.).

No.33'ün de ifadelerinde belirttiği gibi, bekâr odalarının kalan nüfus içinde önemli bir yer tutan *ruh sağlığı bozukluğu yaşayan erkekler* için kayıt ve erişim önemli bir problemdir ve hizmetlere erişimde engelleyici bir role sahiptir.

Önerilen bir diğer husus ise, verilen yardımların ihtiyaca yönelik ve işlevsel yönünün güçlendirilmesinin gerekliliğidir. Çalışamaz durumdaki engelli ve yaşlı erkekler için, verilen yardımlar temel ihtiyaçların giderilmesi ve sosyal işlevselliğin sağlanması için yeterli olmadığı yapılan görüşmelerde ifade edilmiştir.

Sosyal yardımların işlevselliğini artırılmasına yönelik bir diğer çözüm önerisi ise, tortusal yardımların yerine barınma ve diğer aynı yardım hizmetlerinin sağlanmasıdır. Bekâr odasında kalan erkekler için temel ihtiyacın barınma olduğu, bunun için de işlevsel çözüm yöntemlerinin önemini vurgulamışlardır:

...Şimdi bu sosyal yardım kurumlarını ilk önce sokağa döneceksin bu tip yerlere gerçek ihtiyaç sahipleri bulacaksın. Yani deminde anlattığım gibi. Efendim evlatları tarafından atılmış yani gidebileceği bir yeri olmayan veyahut da hiçbir yere olmadan gelmiş 60- 65 yaşına, 70 yaşına hiçbir sosyal güvencesi yok... Böyle insanları belirleyeceksin... Kimselerle para verme ama gerçek ihtiyaç sahiplerini de sokaktan kurtar (No.04, 52, 4y.).

Bekâr odalarında yaşayan erkeklerin sosyal yardımlara erişimini zorlaştıran bir diğer engelleyici durum da, oteller ve pansiyonlarda sürekli kalmaları nedeniyle bir konutta yaşadıklarını gösteren ikametgâh belgelerinin olmamasıdır. Sürekli bir konutta yaşamayan erkeklerin sosyal incelemelerinin yapılmasının daha uzun sürdüğünü belirtmişler, bunun sonucunda da hem Huzurevlerine yapılacak kayıtların hem de sürekli sosyal yardımların bağlanması için uzun süreler aldığını ifade etmişlerdir. No.25 bu duruma yönelik sosyal incelemelerin yapılması için merkezi bir bilgi sisteminin önemine işaret etmiştir.

Mesela bu otellerde kalıyorlar bu adamların mesela ikametgâhları pek geçerli olmuyor. Otelde kaldığı için bunlar ciddi bir kayıt altına alınması lazım. Otellerde de kayıt altına alınabilir tespiti yapılır. Bunları ciddiye almak lazım yani. Ama mutlaka mutlaka kayıt altına alınıp bu vatandaşlara sahip olmak

lazım. İkincisi bazıları gariban vatandaşlarımız yaşlı gidip de nüfus dairesine vergi dairesine tapu dairesine gitme şansı yok. Biz bazılarına tavsiye ediyoruz bak sağlığın yok sigortan yok, git kayıt ol diye. Adam dağda çobanlık yapıyor biz bu adamı ikna edemiyoruz. Bürokrasi uzun, adam gidemiyor kardeşim yani. İşte vatandaş huzurevine gitti mi ya da kayıt dairesine gitti mi oradan çıkacak bunun malı var mı zengin mi fakir mi. Çıkacak, varsa da çıkıyor şimdi. Kayıt altına alacaklar kardeşim direk bu adamı huzurevini yatıracaklar sonra. Huzurevine bir adamın yatması iki sene üç sene bekliyor (No.25, 51. 6y.).

4.6.1.2. İş İmkânı Sağlanması: “Önünde ışığı gördüğü zaman sonrası çok farklı oluyor.”

Bekâr odasında kalan erkeklerin çözüm önerilerinden bir diğeri de bu mekânlarda kalanlar için iş imkânların yaratılmasıdır. Sosyal dışlanma ve dâhil edilmeye yönelik temel yaklaşımlardan biri, öncelikle işsizlik ve işgücüne yeniden entegrasyona odaklanan yaklaşımdır. Bu perspektiften tartışılan insanlar, öncelikle işsizlik yüzünden dışlanır, bu nedenle de toplum, sosyal içermeyi arttırmanın bir aracı olarak işgücüne yeniden entegrasyona odaklanılmalıdır (Sheppard, 2006). Çalışma ekonomisi içinde olmak hem sosyal dışlanmanın ve işsizliğin getirdiği damgalanma deneyimlerinin önüne geçerken, hem de sosyal rollerin başarı ile yerine getirilmesinde ve sosyal işlevselliğin yeniden kazandırılmasında sağaltıcı bir öneme sahiptir. No.01’in ifadelerinde bu durumun önemi vurgulanmaktadır.

Bu insanları yerleştireceksin, eğer çalışabilecek durumda olanlar varsa onlara iş imkânı sunacaksın. Ama üç kuruş, ama beş kuruş... Nasıl cezaevindeki mahkûmu çalıştırıyorsun, cüzi bir ücretle şey yapıyorsun, efendim tahliye olurken o topladığı parayı veriyorsun eline. Ha bu inşalara da... Bu insanlar zaten fazla bir para istemiyorlar ki. Karınları doysun, kafalarını sokacak bir yer olsun, kışın soğukta kalmasınlar o kadar. Yani olay bu (No.1, 54, 7yıl).

No.31 ve No.33 aileleri ile yaşadıkları sorunlar nedeniyle bekâr odasında kalanlara iş imkânı yaratılması ve ekonomik olarak güçlendirilmesi sayesinde, bu erkeklerin aile içindeki rollerini yeniden üstlenebileceklerini belirtmiş, bu sayede kazanılan öz güven ve benlik saygısı güçlendirileceğini vurgulamışlardır.

Belki çoğu ailesine barışabilirler. Adamın elinde bir maaş olsa kendimi daha iyi edecek öyle bir destek olsa yemin ediyorum ki belki yüzde onu geri

dönebilir. Ben iş buldum derlerse kendilerine güveni gelir bir adım atabilir en azından (No.31, 56, 5y.).

Tabi ki, büyük kısmı mutlu olacak. Adamın yaşam tarzı hayatı değişecek olduğu gibi. Adam şimdi berduş gibi yaşıyor. Önünde ışığı gördüğü zaman sonrası çok farklı oluyor. Bir şeyler yapmaya çalışıyor (No.33, 56, 2y.).

No.33, gelecekle ilgili plan yapmak ve hâlihazırda bulunulan gerçekliğin değiştirilmesi için umut yaratmanın öneminden bahsetmiştir. Her iki ifade de, sosyal hizmetin dönüştürücü rolünün izlerini bulmak mümkündür. Burada bireysel müdahalelerin yanı sıra toplumla çalışma modelinin uygulanmasının önemi de büyüktür. Adams (2003)'a göre bu topluluk çalışması genellikle sosyal ve politik eğitim olarak algılanır ve bu, sosyal hizmet uzmanlarının birlikte çalıştığı toplulukları baskın varsayımları sorgulamaya zorlamak için çaba gösterdikleri anlamına gelir.

4.6.1.3. Sosyal Rehabilitasyon Odaklı İşlere Yönlendirilmesi: “*Rehabilite ederken zanaatkarlığından faydalanıp o kişiye bir oluşum hazırlamalı.*”

Görüşmelerde ortaya çıkan dikkat çekici bir diğer çözüm önerisi de sosyal yardımlardan faydalandırılacak erkeklere iş odaklı rehabilitasyon programlarının sunulması olmuştur. Sağlanan sosyal yardımların karşılığında hizmet alan erkeklerden belirli sorumluluk üretimlerin beklenmesinin gerekli olduğunu ifade etmişlerdir.

Şimdi bir de yardımlar bence en kolayı. Yani İnsanlara para vererek durumu çözemezsiniz. Aslında devlet ne yapmalı, o insanları rehabilite ederken zanaatkarlığından faydalanıp o kişiye bir oluşum hazırlamalı. Bunun desteğini vermeli. Yani salt al sana para git hayatını şurada yaşa yanlış. Bunu yap yaparak para kazan sonra harca bu olmalı benim mantalitemde. O açıdan devletin eksikliği burada (No.11, 60, 6y.).

No.01 tortusal yardımlar yerine, bekâr odasında kalan erkekler için meslek edindirici programların gerekliliğine işaret etmektedir:

Yani şimdi ayda elli lira yardımın bir insana ne katkısı olur. Ha devlet diyor ki bunu ben karşılıyorum. Kaymakamlık elli lira ayda para veriyor bu adama. Elli lira ne olur ya, elli lira. Bu adamın kirası şu anda yüz altmış lira. Bu adam parça parça işte gül satcak, günde beş lira on lira öyle getiriyor, işte kirasını öyle topluyor. Yani herkes bir şey yaptım diyor, yok öyle bir şey. Ha bu

insanlar için, nasıl efendim özürölüler için ki o Türkiye’de uygulanmıyor, her iş yerinde yüzde on özürölü kadrosu vardır, çalıştırmak zorundadır ama kimse uygulamıyor bunu. Ha bu tip yani, yardıma ihtiyacı olan, sosyal yardımdan faydalanan kişiler için de yani böyle büyük kuruluşlarda, ard görevler, bahçıvanlıktır odur budur filan diye yani. Ha asgari ücret üzerinden bu insanlara iş imkânı sağlanabilir. Çalışabilecek durumda olanlara... (No.1, 54, 7yıl)

Bir diğerk görüşmede No.33, kurulması önerilen barınma merkezlerinde kalacak erkeklere “askeri usul” benzeri bir sorumluluğun önemli olduğunu belirtmiştir. Bu noktada verilen hizmetlerin maliyet etkin olarak sağlanmasına da katkıda bulunacağını ifade etmiştir. Bu, bir bakıma makro sosyal hizmetin önemli bir aracıdır. Topluluk inşasında, insanlar kendi yaşamları üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmaları ve potansiyel olarak sosyal düzenlemelerini değiştirmeleri için kolektif stratejilerle uğraşırlar. Bir topluluk inşası olarak adlandırdığımız topluluk gelişimi, bireylerin başkalarıyla bir araya gelme ve birlikte çalışma becerilerini geliştirerek güçlerini artırma yoluyla durumu değiştirmek için kontrolü ele almalarını sağlar (Kenny, 1999; akt. O’Conner, Hughes, Turney, Wilson, & Setterlund, 2006).

Kalsın ben burada perişan oldum. Tahtakuruları haşereler... Kaşınmayan yerimiz kalmadı. Çok memnun değiliz yani burada kalmaktan. Öyle temiz düzgün bir yer olsa... Ben oraya elimden ne gelirse yaparım. Eski işim benim badana boyacılık, yağlı boyacılık, saten alçı... Orada lazım mı oldu, onu da yapardım. İlla ki orada yan gel yat değil. Mesela orada kalıyorsun. Ne bileyim ağaç tanzimi, bahçe budaması, sorulsa yapçak olan var mı, kim yapar, askeri usul yani. Veya mutfakta elinden bir şey gelen, yapacak olan var mı, yapar. Ne bileyim badana boyadan anlayan var mı? Bir şekil orada bir sistem yapsa herkese uyar. Ben şimdi orada eşek gibi yatçam, bir de üstüne para alacam. O zaman ne olacak, hep devlete yük. (No.33, 56, 2y.)

Bekâr odasında kalan erkeklerin ihtiyaç ve durumlarının farklılık gösteriyor olması nedeniyle böylesi bir uygulamanın makro bir modelin yanı sıra doğru yapılandırılmış bir vaka yönetimi içinde de sürdürülmesini gerektirebilir. Bu durumda, bir sosyal hizmet uzmanı yönetim rolünü üstlenir ve farklı profesyoneller arasında uygun müdahale ve koordinasyonu sağlar. Erkeklerle yaptığım görüşmelerde, içinde bulunulan durumun süreğen halinin değiştirilmesi için kriz durumları karşısındaki müdahale ve politika modellerin çeşitlendirilmesinin önemi ve gereği ortaya çıkmaktadır.

4.6.2. Barınma İmkânına Yönelik Öneriler

4.6.2.1. Sığınmaevlerinin Kurulması: “Her ilçede her yerde bir barınma evi.”

Bekâr odalarında yaşayan erkeklerin bu mekânları tercih etmelerinin en önemli sebeplerinde biri de evsizlik halinin bir kriz sonucu ortaya çıkması ve akut olarak çözüm geliştirmenin gerekliliğidir. No.01, Kadın Sığınmaevleri örneği üzerinden, erkekler içinde böylesi mekânların kurulup sayılarının arttırılmasının gerektiğini vurgulamıştır:

Yani ben şöyle söyleyeyim, esas devletin desteği ile iş belediyelere düşüyor. Yani nasıl bazı yerlerde kadın sığınma evleri varsa öyle yerler... Yani huzurevleri ücretli olmamalı. Huzurevleri çoğaltılmalı, bu ihtiyacı olan kişiler oralara yerleştirilmeli. Ha arasında, nasıl efendim, bir sandık elmanın içinden iki üç tane çürük çıkar, ha çürükleri ayıklayacaksın (No.01, 54, 7yıl) .

Bir diğer öneri de sığınmevlerinin kurulacağı semtlerin, erkeklerin çalışma alanlarına yakın bölgelerden tercih edilmesidir.

Örnekköy’de var. Her ilçede her yerde bir barınma evi. Benim şimdi işim burada, Karşıyaka’ya nasıl gitçem, zor. Bunu her yerde... Konak’ta, Altınpark’ta, Gazimir’de... Nasıl bayanlara açmışlarda, erkekler için de açılmalı. Ama belli kritere uyanlar için (No.33, 56, 2y.).

4.6.2.2. Bekâr Odalarının Modernizasyonu: “Yurt gibi bir huzurevi gibi yerler olsa.”

Bekâr odalarının ortak yaşam alanı olarak mekânsal sorunları, sağlık problemlerini ve sosyal izolasyonu beraberinde getirmektedir. Hâlihazırda bir çözüm stratejisi olarak kullanılan bu mekânların modernizasyonu ve kullanılabilirliğinin arttırılması, çözüm önerileri için de önemli vurgulardandır.

Daha güvenli daha güzel yerler yapması lazım. Mesela daha bakımlı olması lazım. Mesela bir yurt gibi bir huzurevi gibi yerler olsa. Bekârların kaldığı veya muhtaç olan insanların kalabileceği daha iyi çok olması lazım (No.32, 74, 9y.).

Sosyal hizmet kuruluşları ve belediyeler tarafından yetişkin erkekler için sunulan barınma hizmetlerinin yetersiz ve süreksiz oluşu, erkeklerin erişimini

zorlaştırmakta, anlık ihtiyaçlara karşılık verebilecek bir çözüml olarak yetersiz kalmaktadır. Bekar ve evsiz erkeklere yönelik enformel bir çözüml yöntemi olarak meydana gelmiş olan “bekar odası”nın modernizasyonu, problemi yaşayanların ürettiği bir çözüml olması ağıısından önemlidir.

5. BÖLÜM: GÖRÜŞME VE GÖZLEME DAYALI SONUÇLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

5.1. BEKÂR ODASINDA YAŞAMAYA BAŞLAMA SÜREÇLERİ HAKKINDA SONUÇLAR

Bekâr odalarında kalma deneyimi sürecinde “ilk girişim” önemli bir yer tutmaktadır. Kurulacak güven ilişkisi bu süreçte yaşanacak olumlu ya da olumsuz deneyimlerin sonucunda belirlenmekte, bekâr odalarında kalma süresi ve alternatif çözüm yöntemlerine yönelik arayış bu süreçte yön kazanmaktadır. Beklenemedik krizler sebebiyle ortaya çıkabilen barınma ihtiyacının yanı sıra çalışma koşulları sebebiyle de bekâr odaları, bir barınma yolu olarak tercih edilmektedir.

Sosyal alanda dramatik deneyimler ve kayıplar yaşayan, akut sorunların çözülmesi noktasında çaresiz hisseden erkekler barınma ihtiyacına karşılık farklı sosyal destek sistemlerinde çözüm arayabilirler. Başarısızlığa ulaşan deneyimler sonucunda bir seçenek olarak ortaya çıkan bekâr odaları, ilerleyen süreçte gösterilen uyumla beraber sürekli bir barınma stratejisine dönüşür. Bekâr odalarında kalan erkeklerin mekânda yaşama tercihleri her zaman sürekli olmamakta, özellikle belirli gruplar (başka kentlerde çalışma deneyimi olan erkekler) için kısa süreli bir çözüm olarak da deneyimlenmektedir.

Bekâr odalarında barınan bir diğer grup da yaşadıkları sosyal alanda kendilerine dayatılan güçlerinin dışında başka bir kimlik kurgulamak amacıyla aile ve diğer sosyal çevrelerinden uzaklaşan erkeklerdir. Burada gücün reddinin yanı sıra alternatif bir kimlik oluşturma sürecinin başlangıcı vardır. Ailenin yapısı ve bu yapı içerisinde erkeğe verilen roller, kurulacak yeni kimliğin yönünü tayin etmektedir.

Aile ile ilgili yaşanan krizlerde ise boşanma, eşin kaybı ve yetişkin çocuklarla yaşanan çatışmalar önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle yaşlanma ile beraber iş hayatında ve sosyal hayattaki rolü ve konumunu kaybeden erkekler, hem aile içi ilişkilerde hem de kendilerini çevreleyen tüm sosyal ilişki ağları için de güç kaybı

yaşadıklarını düşünebilmektedirler. Yeni kurulan düzen içerisinde eski sorumluluklarını ve rollerini yerine getirme konusunda başarısızlığa uğradığını fark etmek, klasik erkeklik kuramlarında da anlatıldığı üzere “gücün kaybedilmesi” dolayısıyla da “erkekliğin kaybedilmesi” endişesini yaratır.

Yaşlanmanın yanı sıra ekonomik kayıplar da “erkeklik imajı” üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Toplumsal cinsiyet söylemi dâhilinde erkeğe atfedilen “muktedir ve yetkin” rolü, yoksullaşmayla birlikte sürdürülemez duruma gelir. Bireysel boyutta yaşanan ekonomik sorunlar karşısında sosyal destek sistemlerinin problemi aşmada önemli katkısı olsa da, ulusal boyutta yaşanan krizlerdeki borçlanmalar ve iflaslar nedeniyle çaresizlik duygusu ön plana çıkmaktadır.

Yapılan görüşmelerde çalışma ve sağlıklı olma hali arasındaki önemli bağlantılar da ifade edilmiştir. Fiziksel sorunların yanı sıra ruhsal alanda yaşanan problemler hem kamu alanında çalışanlar için hem de özel sektör çalışanları için önemli riskler taşır. Kronik rahatsızlıklar ve buna bağlı uzun süren tedavi süreçleri mesleki alandan uzun süreler uzak kalmayı beraberinde getirmekle beraber maddi kaynakların tüketilmesine ve tedavi sürecinde barınma ihtiyacının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

5.2. BEKÂR ODASINDA KALMA SEBEPLERİ HAKKINDA SONUÇLAR

Bekâr odalarında kalma sebepleri üzerine düşünürken bunu yalnızca bir takım sosyal sorunların sonucu olarak ele almak indirgemeci bir tutum olur. Oysaki içinde bulunan sosyal yapı dışında başka bir hayat kurmak amacıyla da bekâr odalarında kalmak tercih edebilir bir unsurdur. Bu anlamda bekâr odalarında kalmayı sadece maruz kalınan bir durum olmaktan çıkartıp bir başka güç arama süreci olduğunu iddia etmek doğru olabilir. Bu sürecin birbiri ile kesişen çok farklı unsuru vardır. Kısa ya da uzun süreli işsizlik deneyimi sonrasında bekâr odalarında kalma tercihi, bu mekânların içinde bulunduğu çöküntü alanlarındaki sosyal yapıya dâhil olmayı ve ilerleyen süreçte alternatif baş etme stratejileri oluşturmayı mümkün kılmaktadır.

Görüşmelerde, burada yaşayan erkeklerin birbirleri ile ilgili önemli güvensizlikleri olduğu açıktır. Hipergetto kavramında da vurgulandığı gibi, yoksulluğu suç ve dışlanmayla kimikleştiği bu mekânlarda ortak bir aidiyet ve altkültürden bahsetmek mümkün değildir. Ancak dikkat çekici olan, normatif aile yapısının ve orta sınıf ilişkilerin baskın olduğu alandan uzaklaştırılmış ya da uzaklaşmış olan erkekler, bu çöküntü alan içinde başka bir ortak yaşam stratejisi geliştirmiş olmalıdır.

Bekâr odalarının bulunduğu Basmane semtinde, günlük yaşam içinde ihtiyaç duyulacak her şeye ucuz ve kolay erişim mümkündür. Yakınlardaki ucuz lokantalarda yemek yiyip, çamaşırlarını buradaki çamaşırhane ya da kuru temizlemecilerde yıkatmaktadırlar. Burada kurulu olan sivil toplum örgütlenmeleriyle irtibata geçerek sosyal yardımlardan faydalanmakta ya da civardaki kahvehanelerde iş aramak için beklemektedirler. Bekâr odalarının bulunduğu Basmane semti, alternatif bir yaşam üretmek için tüm imkânları barındırmaktadır.

Bekâr odalarında kalan yaşlı, engelli ve çalışma imkânı olmayan diğer erkekler için de bölgede bulunan sosyal yardım sistemleri önemli bir olanaktır. Camide ve diğer açık alanlarda dağıtılan yemekler, ayni ve nakdi yardımlar, hem sivil toplum örgütlerinin hem de resmi kuruluşların yaptığı tarama çalışmaları, sosyal yardıma ihtiyaç duyan erkekler için cüzi ücretlerle ayakta kalabilmeyi mümkün kılmaktadır.

Bekâr odalarında kalan erkekler için uyum gösterilmesi gereken yeni yaşamın örüntüleri, travmatik deneyimler öncesinde sahip oldukları sosyal ilişkilerin yitirilmesine ve sonuç olarak da sosyal izolasyona sebep olabilmektedir.

Çalışma alanı ile ilgili bir diğer konu da emekli ve yaşlı erkeklerin toplumda vasıfsız ve işe yaramaz gibi görülmeleri sebebiyle enformal sektörde yer alan güvencesiz ve düşük ücretli işlerde çalışma zorunluluğudur. Bu bölgedeki kahvehanelerde bulunan işçi pazarları; inşaat işçiliği, çiftçilik, fırıncılık gibi işlerde çalışacak olan erkekler için önemli uğraktır. Basmane bölgesindeki sosyal alan ile kurulan etkileşimler, buradaki iş imkânlarına duyulan ihtiyaç ile ilgili olmaktadır.

Öte yandan enformel sektör içinde yapılan işlerin ağır ve tehlikeli olması işverenler tarafından genç ve güçlü erkeklerin tercih edilmesine sebep olmaktadır. Bu durum yaşlı engelli ve hastalıklar için ikinci bir marjinalizasyon sürecini beraberinde getirmektedir

İzmir kentinde bulunan hastaneler ve diğer sağlık olanakları, çevre illerdeki insanlar için de önemli bir kaynaktır. Uzun süren tedavi süreçlerinde de erkekler için önemli bir imkân sağlamaktadır. Kısa süreli barınma imkânı sağlaması; “*yalnız başına ölüm korkusu*” ve hastalık kaygıları ile baş etmeyi kolaylaştırması nedeniyle bekâr odalarının bulunduğu bölgelerin karakteristik özellikleri, güçlendirici bir unsur olarak görülmektedir. Ruh sağlığı bozukluğu yaşayan erkekler için de bekâr odaları bir kaçış alanıdır. Kendine zarar vermek, aileye zarar vermek ya da sosyal dışlanma korkusu, bu alanları erkekler için tercih edilebilir kaçış mekânları kılmaktadır. Bunun yanı sıra günlük hayatın sorumluluklarından kaçmak rutinin dışına çıkmak arzusu dolayısıyla toplumsalın dışında başka bir normali yaratma isteği de bekâr odalarının sağladığı imkânlar içinde hayat bulabilmektedir.

Bekâr odalarında kalmanın bir diğer sebebi de aile ile yaşanan çatışma ve krizlerdir. Özellikle genç yetişkinlik döneminde aile ile yaşanan kimlik çatışmaları, ekonomik ve sosyal yönden yaşanan anlaşmazlıklar ya da ait olduğu kültürün dışında başka bir hayatı inşa etme isteği, evinden ayrılarak İzmir'e gelen genç erkekler için bekâr odalarını önemli kılmaktadır. Evlilik içerisinde anlaşmazlıklardan doğan sebepler ise “ayrılık” ya da “eşin ölümü” şeklinde tezahür etmektedir. Ayrılık sürecinde kısa sürelerle bekâr odalarında kalma alışkanlığı, sonrasında yaşanan özgürlük alanını tercih ederek özellikle yaşlılık sürecini bu mekânlarda geçirmeye yönelik bir alışkanlık yaratmaktadır. Eşin ölümünün ardından ise yetişkin evlatlarla kurulan iletişimin yarattığı iktidar ve güç çatışmaları ve yeni sürece uyum sağlamada ki zorluklar, alternatif bir çözüm olarak bekâr odalarını işaret eder. Erkeklerin boşandıktan ya da eşin ölümünün ardından yeni bir düzen kurmak konusunda yaşadıkları zorluklar, tek bir erkek olarak yaşamının getirdiği güçsüzleşme ve dönüşüm deneyimi, bir seçenek olarak bekâr odalarını önemli bir barınma stratejisi haline getirmektedir. Bunun

yanı sıra bir diğ er unsur da bir evin sorumluluklarını almaktan kaçmak olarak görülmektedir.

Bekâr odasında kalmayı gerektiren bir diğ er sebep de cezaevi deneyimidir. Bu deneyimin ardından gelen dışlanma süreci ve “kaybedilmiş yıllar”, yeniden bir hayat kurmayı ve sosyal alana uyum sağlamaya güçleştirmektedir. Dışlanma sebebi ile yaşanan işsizlik süreci ve bekâr odalarının bulunduğu çöküntü alanlarındaki mekânlarda çalışma imkânının daha fazla olması sebebiyle bekâr odalarında kalmayı tercih etmektedirler.

Yaş anılan sorunların sebebi olarak sosyal ilişkileri ve onların barındırdığı etkileşim ağlarını gören erkekler bu sistemin dışına çıkmak için sosyal çekilmeyi ve uzaklaşmayı bir strateji olarak denemektedirler. Sorunun kaynağı olarak gördükleri çevrede hissettikleri eksiklik ve güçsüzlük duyguları, dışlanma ve suçluluk hislerinin karşısında yöntem olarak uzaklaşmaya seçmektedirler Bunun yanı sıra kendini güçsüz hissettiren yaşamsal sorumlulukların ve rollerin reddi de, gücün yeniden kurgulanıp inşa edilmesi için tercih edilen bir yoldur.

Erkeklerin bu mekânları tercih etmesinin bir diğ er sebebi olarak da madde ve alkol kullanımı gösterilebilir. Madde ve alkol kullanımı sebebiyle yaşanan boşanma ve ayrılıklar, barınma sorununu ortaya çıkardığı gibi bu kullanımın maddi külfeti, daha ucuz ve daha az masraflı barınma stratejisinin tercih edilmesine sebep olmaktadır.

5.3. “BEKÂR ODASINDA YAŞAM” HAKKINDA SONUÇLAR

Bekâr odalarındaki ortak yaşama uyum sağlamanın ve sürekli olarak kalabilmenin en temel kuralı, mekânda hâkim olan kuralları bilmek ve onlara göz önünde bulundurarak yaşamaktır. Bu kurallar genelde daha uzun süre kalanlarca konulur, kısa ve uzun kalması fark etmeksizin herkes bu kurallara uymak zorundadır, aksi halde barınmasına izin verilmez. Bu kuralların temelinde iki ana hassasiyet vardır. Bunlardan ilki özel alana ve sessizlik ihtiyacına saygı

göstermek diğeri ise ekonomik ve sosyal farklılıkları bir çatışma unsuru olmasına sebep olabilecek davranışlardan kaçınmaktır.

Bekâr odalarında, çalışılan saatlerin dışında geçen zamanlarda, ortak yaşam alanlarında sosyalleşme imkânı bulunabilmektedir. Otelin ya da pansiyonun bahçesinde ve avlusunda yahut televizyon karşısında geçen vakitlerde günlük hayat içerisindeki sorunlar konuşulur. Geçmiş hayat hikâyeleri ya da ailevi sorunlar çok az insanla paylaşılır. Bu hikâyelerin paylaşılması neticesinde eski ve bastırılmış duyguların yeniden hatırlanacağı ve diğer erkeklerin gözünde zayıf ve güçsüz bir konumda olduğu algısı yaratılacağı kaygısından dolayı paylaşımlar derinlikli olmaktan uzaktır.

Dini inançlar ve sağlık sorunlarının engelleyiciliği dışında, alkol kullanımının yoğun olduğu gözlemlenmektedir. Günlük hayatın tüm rutinleri gibi alkolün de belirli bir saati vardır. Alkol kullanımı, ilerleyen yaşlarda maddi yetersizliğin artması ile birlikte yerini kolonya ve ispirto gibi diğer maddelere bırakabilmektedir. Bu tür maddelerin kullanımının ardından yaşanan ölümlere de sıklıkla rastlanmaktadır.

Temizlik işleri ve öz bakım saatleri, iş bölümüne uygun olarak düzenlenir. Genel olarak herkes kendi mutfak gereçlerini kullanırken çamaşır yıkama ihtiyacı bölgedeki çamaşırhane ve kuru temizleme dükkânlarından sağlanır. Alışveriş yapmak için bölgedeki bitpazarı olarak adlandırılan ikinci el tezgâhlardan faydalanılır. Bazı erkekler yemeklerini kendileri yaparken bir kısmı da bölgedeki ucuz lokantalardan faydalanır.

Basmane bölgesindeki bekâr odalarında kalmayı cazip kılan bir diğer sebep de bölgeye hâkim olan enformel sektör ağlarıdır. İş arayan erkekler, fırıncılık çobanlık boyacılık gibi işler için işverenlerle buluştukları kahvehanelerde günlerini geçirirler. Burada bulunan güvencesiz ve düşük ücretli işlerde başka birinin kefil olması önemlidir. Bu anlamda orada kurulan sosyal ilişkilerin iş bulmak açısından dikkat çekici bir önemi vardır.

Türkiye'de sosyal hizmet sistemin yapısal örüntüleri nedeniyle yalnız yaşayan erkekler, sosyal hizmetlere erişimde belirgin zorluklarla karşılaşabilmektedirler. Erkeklerin sosyal hizmet bağlamındaki sosyal yardımlardan faydalanabilmesi için dezavantajlı konumda olduğunu ispatlaması gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet ilişkileri bağlamında erkeğe atfedilen muktedir rol, sosyal hizmet sistemlerine erişimini güçleştirmektedir. Bu durum yardımların sunulmasında paradoksal bir eğilimi beraberinde getirir. Yoksulluk, erkeklerin sosyal yardımlardan faydalanması için yeterli görünmeyebilir bu durumu kendisinde utanç ve suçluluk duygusu yatabilir ancak hasta, yaşlı ve engelli erkekler için sosyal yardımlar önemli bir güçlendirici unsurdur. Özetle erkeğe atfedilen güçlü olma misyonu onu güçsüzleştirmekte ve destek sistemlerine erişmesine mani olmaktadır.

Sosyal hizmet sistemine erişimin önündeki bir diğer engel de okuma yazma bilmeme ve sürekli bir ikamet adresine sahip olmaması halidir. Bu durum hem başvuru süreçlerini zorlaştırmakta hem de sosyal inceleme süresini uzatmaktadır.

Kendi alanındaki sosyal destek sisteminden faydalanmaları da ortak yaşam kurallarına uyum sağlamalarına bağlıdır Bu kurallar genellikle sessizliği koruma özel alana saygı ve maddi eşitsizlikleri görünmez kılma üzerine kuruludur.

Bekâr odasında kalan erkekler arasında yaşanan sorunlardan biri de borçlanmadır. İhtiyaç duyduğunu düşündükleri özellikle engelli yaşlı kimseler için maddi destekte bulunsalar bile borç vermenin ve almanın yarattığı güvensiz ruh halinden kaçınmaya çalışmaktadırlar. Bu mekânlarda yoksulluğun derin yaygın ve paylaşılan bir deneyim olması maddi anlamda birbirlerini desteklemelerini zorlaştırırken, mümkün olabilen yardımlaşma ilişkileri mekâna ve mekânın paylaşıldığı kişilere olan aidiyetin kuvvetlenmesini sağlar.

Bekâr odalarında yaşayan erkekler için güven ve aidiyet temel bir sorundur. İleri marjinalizasyon kavramı ile de belirtildiği gibi çöküntü alanlarında, klasik gecekondü altkültürünün örüntülerinden bahsetmek güç olabilir. Bu alanlar birbiriyle doğal istedik bağları olmayan, zorunda olduğu için orada kalan ve çoğu

dışlanmış sosyal olarak izole edilmiş damgalanmış bireylerin kaldığı mekânlardır ve içinde yaşayanlarca da suçla ilişkilendirilmektedirler. Bekâr odasında kalmakla beraber yaşanan damgalanma ve suçla ilişkilendirilme deneyimi, erkeklerin sahip oldukları sosyal destek sistemlerinden yararlanmalarını daha da zorlaştırmaktadır. Bu mekâna ait altkültürü ve aidiyetin gelişmesinin önündeki bir diğer engeldir.

Sürekli olarak göç alması ve mekânın baskın kültürünün değişmesi, Basmane semtine ait damgalanmayı ve suçla ilişkilendirmeyi beraberinde getirmektedir. Son dönemde Suriyeli sığınmacıların gelmesi ile beraber iş gücünün ucuzladığı otel ve pansiyon fiyatlarının yükseldiği ifade edilmektedir. Bu algı ve akabinde meydana gelen tutum, bölgedeki göçmenleri “dışlananların dışlananları” kılmaktadır.

Sosyal destek sistemlerinden uzak olmak, duyguların kontrollü ve istendik biçimde ifade edilmesine engellemektedir. Bu durum empatik paylaşımların ve kendini ifade etme ihtiyacının karşılanmasını zorlaştırmaktadır. Yardım isteme davranışının oluşmaması ve bunu önlemeye yönelik sosyal mekanizmalara erişememe, sosyal izolasyona neden olmaktadır.

Fiziksel çevre ve mekân ile ilgili bir diğer problem de bulaşıcı hastalıklar ve kötü ortam şartlarıdır. Ortak tuvalet kullanımı ve banyo kullanımı hastalıkların kronik ve bulaşıcı hale gelmesine sebep olmakta bağışıklık sistemi ile ilgili ciddi sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Bunun yanı sıra bekâr odaları, pansiyon ve otellerin eski, rutubetli ve bakımsız yapılar içerisinde olması solunum sistemi sağlığını etkilemektedir.

Bekâr odalarında yapılan görüşmelerde, hem sosyal rollerin yeniden inşası hem de gelecekle ilgili planların kurgulanması açısından “elli yaş”ın önemli bir durak olduğu görülmektedir. Anlatılarda ortak olan nokta orta yaşla beraber yaşamın istendik yönde değişmesi fırsatlarının kaçırıldığı ve o andan itibaren alternatif kurum bakımı alternatifinin düşünülmeğe başlamasıdır.

Kronik rahatsızlığı olan ve sosyal iletişime kapalı olarak yaşayan erkeklerin anlatılarında, ihtihar düşüncesi ve girişimine rastlamak mümkündür. Hiç bir olumsuz durumun değişmeyeceği, kendisinin artık işe yaramadığı ve her şeyin daha kötü gideceğine dair inanç karşısında doğru sosyal destek mekanizma ile kurulan bağlar, etkili iletişim ve inanç faktörleri güçlendirici birer unsurdur.

5.4. BEKÂR ODASINDA KALMANIN HİSSETTİRDİKLERİNE DAİR SONUÇLAR

Bekâr odalarında kalan erkekler için duyguların ifade edilmesi önemli bir olgudur. Sosyal alandan çekilme sorununun aşılması ancak duyguların kontrollü ve ifadesi ve empatik iletişim ile sağlanabilmektedir. Duyguların tanınması ve tanımlanması önem arz etmektedir.

Sosyal ve ekonomik kayıplar ile beraber benlik imajının zarar görmesi, çöküntü alanlarında yaşarken maruz kalınan damgalanma ve suçla ilişkilendirme deneyimleri karşısında “özgürlük” ve “umutlu” olmak duyguları sağaltıcı bir özellik taşımaktadır. Yaşanan kayıplara rağmen hayatı üzerinde irade ve güç sahibi olduğunu bilme ve kendisini sarmalayan olumsuz süreçlerin içerisinde barınma ihtiyacına yönelik bir imkân yaratabilme gücü, benlik saygısının yeniden inşasını sağlamaktadır. Yaşanan krizler karşısında istendik değişimin sağlanabilmesi için, kendi yaşamı ile ilgili kararlar alma ve uygulayabilmenin önemli bir motivasyon olduğu göze çarpmaktadır

Bunun yanı sıra yaşanan güvensizlik duygusu hem kalıcı ve sağlıklı yeni ilişkilerin geliştirilmesinin önünde bir engel hem de sosyal destek sistemlerine erişimde güçleştirici bir unsurdur. Sosyal hizmetlere başvururken engelleyici olan bir diğer duygu da “utanç”tır. Erkekliğe atfedilen güçlü yönler yardıma ihtiyaç duymak ve yardım isteme eylemi karşısında “erkekliğin kaybedilmesi” ya da “erkekliğin krize maruz kalması” kaygısını yaratır.

Dışlanmışlık hissi bekâr odasında yaşayan erkekler için önemli bir duygudur. Öncelikle yaşanan sosyal değişim ve krizin ardından eski sosyal işlev ve rollerini

yerine getirememe ve bunun sonucunda sahip olduğu ilişkilerden ve bunları barındıran ağlardan dışlanma; ikinci olarak da barındığı çöküntü alanının dalgalanmış ve suçlu olma ile ilişkilendirilmiş kimliği sebebiyle sosyal alandan ve kentli olmanın sağladığı imkânlardan dışlanmış olarak hissetmesine sebep olmaktadır.

Pişmanlık duygusu, “geçmişte yapılan hatalar” ya da “kaçırılan fırsatlar” sonucunda ortaya çıkmaktadır. Yoksullaşmaya ya da güçsüzleşmeye yönelik atfedilen anlam ve altında bulunduğu düşünölen sebeple ilgili bir farkındalığın sonucu olarak karşılaşılmaktadır.

Yalnızlık duygusu ise yaşanan travmatik deneyimlerin sonucunda oluşan güvensizlik hissi ile birlikte sürekli birbirini yeniden üreten bir ilişki içindedir.

Saha araştırması sonrasında, yaptığım gözlem ve görüşmelere dayanarak, bekâr odasında kalma deneyiminde ortaya çıkan duygu ve tutumların nasıl kavramsallaştırılabileceği üzerine düşünürken, “melankoli” tanımının kapsayıcı olabileceğini fark ettim. “Bunaltı (depresyon)” dan farklı olarak bu durum, içinde bir güç ve iradeyi de barındırmaktadır.

5.5. BEKÂR ODASINDA KALAN ERKEKLERİN GELECEK BEKLENTİLERİ HAKKINDA SONUÇLAR

Önceki bölümlerde de belirttiğim gibi toplumsal cinsiyet rolleri ve güç bağlamında düşünöldüğünde, erkeklerin sosyal yardımlara erişiminde paradoksal bir engeli fark etmek mümkündür. Sosyal ve fiziki alanda dezavantajlı olmayan erkekler için sosyal hizmetlerde üretilen politika ve modelleri eksikliği ve bu grubun ihtiyaçlarına yönelik planlamaların gözardı edilmesi, güçsüzleşmeyi de beraberinde getirmektedir. Öte yandan erkeğin gücünü ve statüsünü kaybetmesi sonucunda sosyal hizmetlere erişim noktasında önemli imkânlar ortaya çıkıyor. “Sosyal yardıma erişim paradoksu” olarak kavramsallaştıracığım bu durum, erkeklere atfedilen gücün, yardımlara erişimini zorlaştırarak, güçsüzleştirici bir engelle dönüşmesi olarak özetlenebilir.

Bekâr odalarından bahsederken akılda tutulması gereken kilit ifadelerden biri de “*yeni bir başlangıç yapma motivasyonu*”dur. Emeklilik, sabit bir geliri sağlaması sebebiyle özellikle yaşlı erkeklerde görülen ümitsizlik ve karamsarlık duygusunun aşılmasında önemli rol oynar.

Yaşlılık döneminde “*ölümü kurgulamak*”, geçen zaman karşı zayıflayan beden bir meydan okumasıdır diyebiliriz. Bu durumu deneyimleyen erkekler ölümlerinin nerede ve nasıl olacağına karar vermek üzerine bir irade geliştirmeye çalıştıkları gözlemlenmiştir. Özellikle psikolojik bir sınır olan “elli yaş”ından sonra hayatın yöneliminde önemli bir değişim yaşanmayacağına yönelik kuvvetli inanç karşısında ölümü planlayabilme kabiliyeti, güçlü ve yetkin hissettiren bir rol oynamaktadır.

Yaptığım görüşmelerde özellikle yaşlı erkeklerde (altmış beş yaş üstü) kurum bakımının alternatifi olarak planlanmış bir ölüm kurgusu ürettikleri göze çarpmaktadır. Bu durumu intihardan farklı kılan şey, ölümün ne zaman değil, kendi doğal akışı için de nasıl ve nerede olacağı ile ilgili bir karar verme ve uygulama süreci olmasıdır.

Hayat öyküsünün içerisinde yer alan travma ve krizler karşısında yaşanan güçsüzleşme süreci ölümün planlanmasıyla tersine çevrilmektedir. Buna göre ne zaman geleceği belli olmayan ölümün, “huzurevi yatağında”, “bekâr odasında” ya da sıklıkla kullanılan “o ağacın dibinde”⁶ gelmesi, bir gelecek planı halini alır.

Elli yaş üstü erkeklerle yaptığım görüşmelerde kurum bakımı modelinin ilerleyen süreçle ilgili sıklıkla dile getirilen bir seçenek olduğunu gözlemledim. Literatürde kurum bakımının erkeklerin özerklik ve bağımsızlık ihtiyaçlarına yönelik zedeleyici bir yönü olduğuna dair ifadeler mevcuttur ancak bekâr odalarının konforsuz, güvenliksiz ve sosyal alanın dışında bırakan yapısı bakımından

⁶ Yaşlı erkeklerle (altmış beş yaş üstü) yaptığım görüşmelerde bu kavrama rastladım. Bölgede bulunan “Hatuniye Parkı” içindeki büyük bir ağacın altında zaman zaman kalan bir evsiz yaşlı erkeğin ölümü ve götürülüşüne şahit olmaları, gelecek korkularına şekil vermiştir. “O ağacın dibi”nde ölmek, bekâr odasında kalanlar için ortaklaştırılmış bir kötü gelecek senaryosudur.

oldukça önemli ve yaygın bir gelecek planı haline getirmektedir. Türkiye'deki yaşlı bakım merkezlerinin ve huzurevlerinin sayısının yetersiz olması ve hizmet almak için kişisel ilişkilerin olması gerektiğine dair inanç, hizmete erişimde engelleyici bir unsurdur.

Gelecek beklentileri ile ilgili karşılaştığım bir diğer tema da, “*hayatı hayallere göre yeniden inşa etme arzusu*”dur. Yaşanan travmatik deneyimler nedeniyle ertelenen ya da kaybedilen *hayaller* toplumsal cinsiyet rollerine uygun bir erkeklik kurgusunu yeniden inşa etme istekleri, sosyal destek sitemleri ile güçlendirilmiş yeni bir gerçeklik beklentisi etrafında örülmektedir.

5.6. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Eleştirel sosyal hizmet bakış açısı, bireylerin giderilmesi gereken ihtiyaçları yerine, erişilebilir ve doğuştan getiriliş haklar söylemini önermektedir. Bu hakların kullanılması noktasında ortaya çıkan yetersizlikler karşısında da savunuculuk rolünü üstlenmenin gereğini vurgular. Burada müracaatçı için değil, müracaatçı ile beraber onun hakları için çalışmaktan bahsedilir. Başka bir deyişle her birey kendi sorununun uzmanıdır ve kendi kaderini tayin etme hakkı gereğince, sorunlara ve bunları çözümlerine yönelik söylemlerine kulak vermek gerekir. Eleştirel sosyal hizmet perspektifinin özgürleştirici rolü, bireyleri kendi sorunların çözümüne katılımcı kılmakla etkinleştirilebilmektedir. Bu bakımdan bekâr odalarında kalan erkeklere yönelik hizmet modellerinin inşasında onların çözüm önerileri kulak vermenin oldukça verimli bir yol olduğunu düşünüyorum.

1. *Travmatik deneyimler ve kriz süreçleri içerisinde ortaya çıkan barınma ihtiyacına yönelik hizmetlerin geliştirilmesi önemlidir.*

Evsiz kalma deneyimi, acil ve kolay erişilebilir bir çözümü gerektirmektedir. Bu nedenle sosyal ihtiyaçlara uygun hizmet ve koşullara sahip “sığınma evlerinin” ve diğer alternatif barınma imkankarının kurulması ve yaygınlaştırılması da önerilen çözüm yollarındandır.

Erkekler tarafından önerilen hizmet modelleri, temel hak kavramında belirlenmiş ihtiyaçların giderilmesi ve barınma imkânına dair modellerin sunulması etrafında şekillenmiştir. Bekâr odalarının modernizasyonu ise özellikle sağlık koşullarının iyileştirilmesini içeren bir fikirdir. Barınma sorununa yönelik bir alternatif çözüm aracı olarak yüzyıllardır varlığını sürdüren bekar odalarının uygun koşul ve imkanlarla yeniden yapılandırılıp formel bir hizmet modeline dönüştürülmesi, yalnızca yapının değil aynı zamanda semtin de işlevsel rolünü göz önünde bulundurması açısından dikkat çekicidir.

2. Mevcut sosyal hizmetlerin sunulması sürecinde, toplumsal cinsiyet kabullerinin ve onların engelleyici etkisinin farkındalığına yönelik eleştirel bakış açısı geliştirilmelidir. Sunulan sosyal yardımların özgürleştirici bir sosyal hak olarak erişilebilir kılınması önemlidir.

Erkeklerin yardım isteme noktasında yaşadıkları engelleyiciler, hem bu çalışmada gözlemlenmiş hem de alanyazında sıklıkla vurgulanmış bir olgudur. Bu noktada erkeklerin toplumsal cinsiyet kalıpları bağlamında sahip oldukları stres faktörlerinin ve baskı unsurlarının farkında olunarak hizmetlerin yapılandırılması ve sunulması önemlidir. Öte yandan yapılacak denetleme ve görüşmelerde, çalışan erkeklerin günlük yaşam düzeni içindeki saatlere ve koşullara göre yapılacak planlamaların, hizmete erişimi kolaylaştıracağı da gözlemlenmiştir.

3. Yaşlı bireyler için sunulan kurum bakımı hizmetlerinin, bakım ihtiyacı ve bağımsızlaşma ihtiyacının yarattığı kritik kesişimin farkında olarak sunulması önemlidir.

Yaşlılık döneminde yaşanan sağlık problemleri ve temel ihtiyaçların karşılanmasında ortaya çıkabilecek muhtemel fiziki problemler, bakım ihtiyacını ön plana çıkarırken bu durum özel alanın ve sosyal işlevselliğin kaybı olarak algılanabilmektedir. Bunun yanı sıra geçmiş yaşam deneyimleri ve bu deneyimlere atfedilen anlamlar, kurum bakımını zorlaştırmakta ve bunun yerine bekâr odalarının ya da evsizliğin tercih edilmesini sebep olmaktadır. Alan

araştırması sürecinde, bekâr odaları yerine evsiz olarak dışarda barınma zorunda kalan yaşlılarla da görüşme imkânı buldum. Geçmiş yıllardaki uzun süreli cezaevi deneyiminin travmatik olduğunu ve artık kapalı bir mekânda yaşamayı tercih etmediğini belirtilmiştir. Yaşlı bireylerin özel ihtiyaçlarına yönelik hizmet modellerinin düşünülmesi ve yarı yapılandırılmış modellerin inşa edilmesi önemlidir.

4. Barınma hizmetleri ve sosyal yardımların sunulmasının yanı sıra, psikososyal destek hizmetlerinin de erişilebilir ve işlevsel olarak sunulması gerekmektedir.

Bekâr odalarının bulunduğu bölgelerde psikososyal yardım hizmetlerinin yapılandırılması gerekmektedir. Bireysel boyuttaki vaka yönetimi çalışmalarının yanı sıra grup çalışmalarının ve kendine yardım gruplarının organize edilmesi önemli sonuçlar meydana getirecektir. Bekâr odalarında barınan erkekler için duygusal sağaltımın sağlanabileceği ilişkilerin kurulmasının önünde psikososyal ve cinsiyet ilişkileri temelli engeller olduğu gözlemlenebilmektedir. Güçsüz görünme endişesi ve güven sorunları, yalnızlaşmayı ve sosyal alandan çekilmeyi beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda psikososyal hizmetlerin alanın ihtiyacı ve koşulları dâhilinde planlanıp sunulması önem arz etmektedir.

5. Sosyal hizmet kurumlarının sunduğu kurumsal hizmetlerin yetersiz kaldığı ve cevap bulamadığı sorunlar karşısında, enformel ihtiyaçlara yönelik yeni hizmet ve yardım imkanlarının tesis edilmesi önemlidir. Bu durum verilen hizmetlerin ihtiyaca ve bireylerin içinde buldukları koşullara göre yapılandırılması gerektirmektedir.

Bekar odalarında yaşayan erkeklerin enformel ihtiyaçlarını karşısında sunulan kurumsal hizmetlerin yetersiz ve işlevsiz kaldığı sonucu ifade edilmiştir. Sunulan sosyal hizmetlerin ihtiyaca ve kişilerin içinde buldukları durum ve koşullara yönelik yeniden yapılandırılması ve hizmetlerin insan onuruna yakışır biçimde sunulmasının gereği göze çarpmaktadır.

Hem sivil toplum örgütlenmeleri hem de resmi kurumlar tarafından verilen sosyal yardımların erkekleri üretim ilişkileri dışına çıkardığı ve işlevselliklerine olumsuz etki yaptığını iddia etmektedirler. İhtiyaçları karşılamayan nakdi sosyal yardımlar yerine rehabilite edici iş odaklı sosyal hizmetlerin ikame edilmesi vurgulanan bir çözüm önerisidir. Farklı yaş gruplarından sağlık durumlarından eğitim ve kültür profilinden giren erkeklerin tek tip bir model içerisinde hizmet alabilmeleri mümkün değildir. Bu noktada ihtiyaçların ve özellikleri her bir birey için ayrı değerlendirildiği vaka yönetiminden faydalanılabilir.

6. Cezaevi deneyimi olan ve mesleki dışlanmaya maruz kalan bireyler için mesleki eğitim odaklı iş olanaklarının yaratılmasına yönelik çalışmalar yapmak gerekmektedir.

Cezaevi deneyiminin sebep olduğu dışlanma, hem iş bulma hem de barınma imkânları yaratma noktasında bir takım bariyerlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. İşlenen suçun türü ve infazın süresi de burada etkili olmaktadır. Özellikle genç yetişkin erkeklerin, uzun süren cezaevi deneyimi sonrasında, sosyal hayata katılım için gereken yeterlilik ve becerileri edinememiş olması nedeniyle önemli psikososyal sorunlar yaşadıkları gözlemlenebilmektedir. Bu bağlamda meslek edinme ve sosyal uyum becerilerinin geliştirilebileceği iş ve kısa süreli barınma imkânlarının planlanması önemli bir sosyal hizmet müdahalesi olarak özgürleştirici niteliğe sahiptir.

7. Okuma yazma bilmeyen, hizmetlere erişim konusunda fiziksel yeterliliklere sahip olmayan bireylerin kayıt ve başvuru süreçlerinin kolaylaştırılmasını sağlayacak yönetsel imkânlar geliştirilmesi önemli olacaktır.

Yapılan görüşmelerde sosyal yardımların işlevselliğinin artırılması sıklıkla vurgulanmıştır. Sosyal ve ekonomik alanda dezavantaj olan erkeklerin hizmetleri erişim noktasında yaşadıkları sorunlar, sosyal hizmetin tanımı ve temel felsefesi bağlamında ele alınması gereken bir olgudur. Hizmetlerinin sunumunda resmi işlemlerin yoğunluğu ve karmaşıklığı özellikle yaşlı, ruh sağlığı bozukluğu yaşayan ve okuma yazma bilmeyen erkekler için önemli bir zorlayıcı unsurdur.

KAYNAKÇA

- 1774 Sayılı Kimlik Bildirme Kanunu. (1973). *Resmi Gazete*(14591), 11/7/1973.
Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1774.pdf>.
- Abu-Lughod, J. (2007). The Challenge of Comparative Case Studies. *City*, 11(3), 399–404.
- Adams, R. (2003). *Social Work and Empowerment*. Basingstoke: Macmillan.
- Adams, R., Dominelli, L., & Payne, M. (2002). *Critical practice in social work*. Basingstoke: Palgrave.
- Allan, J. A. (2018). Masculinity as cruel optimism. *NORMA: International Journal for Masculinity Studies*, 13(3-4), 179-190.
doi:10.1080/18902138.2017.1312949
- Arras, R. E., Ogletree, R. J., & Welshimer, K. J. (2006). Health-promoting behaviors in men age 45 and above. *International Journal of Men's Health*, 5(1), 65-70.
- Aytaç, Ö. (2016). Kent, Yoksulluk ve Sosyal Düzensizlik Potansiyeli. *Mukaddime*, 1(7), 135-155.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Barkan, Ö. L. (1985). Osmanlı İmparatorluğu'nda Esnaf Cemiyetleri. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 41(1-4), 39-4.
- Barker, R. L. (1995). *The Social Work Dictionary*. Washington, D.C: National Association of Social Workers, NASW Press.
- Beck, U. (2011). *Risk Toplumu: Başka Bir Modernliğe Doğru*. (K. Ö. Doğan, Çev.) İstanbul: İthaki Yayınları.

- Berghman, J. (1995). Social exclusion in Europe: policy, context and analytical framework. G. Room içinde, *ew Poverty in the European Community*. Basingstoke: Macmillan.
- Billson, J. M. (1988). No Owner of Soil: The Concept of Marginality Revisted on Its Sixtieth Birthday. *International Review of Modern Sociology*, 183-204.
- Blokland, T. (2012). Blaming Neither the Undeserving Poor Nor the Revanchist Middle Classes:A Relational approach to Marginalization. *Urban Geography*, 33(4), 488–507.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. (R. Nice, Çev.) London: Routledge.
- Boyacıoğlu, D. (2010). Arap Hanı Ve Yapınının 18 - 19. Yüzyıl İstanbul Hanları İçindeki Yeri. *Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 15(2), 9-21.
- Brown, G., & Harris, T. (1978). *The social origins of depression*. London: Tavistock.
- Carrigan, T., Connell, B., & Lee, J. (1985). Toward a New Sociology of Masculinity. *Theory and Society*, 14(5), 551-604.
- Castañeda, E. (2012). Places of Stigma: Ghettos, Barrios, and Banlieues. R. Hutchison, & B. D. Haynes (Dü) içinde, *The Ghetto. Contemporary Global Issues and Controversies* (s. 159-190). Boulder: Westview Press.
- Cengizkan, A. (2000). Türkiye'de Fabrika ve İşçi Konutları. *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 20(1-2), 29-55.

- Christensen, A.-D., & Jensen, S. Q. (2014). Combining hegemonic masculinity and intersectionality. *NORMA: International Journal for Masculinity Studies*, 9(1), 60-75. doi:10.1080/18902138.2014.892289
- Collier, R. (1998). *Masculinities, crime and criminology: Men, heterosexuality and the criminal(ised) other*. London: Sage.
- Collinson, D., & Hearn, J. (1994). Naming men as men: Implications for work, organization and management. *Gender, Work and Organization*, 1(1), 2-22.
- Connell, R. W. (1983). *Which Way Is Up? Essays on Sex, Class and Culture*. Sydney: Allen & Unwin.
- Connell, R. W. (1985). THEORISING GENDER. *Sociology*, 19(2), 260-272.
- Connell, R. W. (1987). *Gender and Power: Society, the Person, and Sexual Politics*. Sydney: Allen & Unwin.
- Connell, R. W. (1995). *Masculinities*. Sydney: Allen & Unwin.
- Connell, R. W. (2000). *The Men and the Boys*. St Leonards, NSW: Allen & Unwin.
- Connell, R. W., & Messerschmidt, J. W. (2005). Hegemonic Masculinity: Rethinking The Concept. *GENDER & SOCIETY*, 19(6), 829-859.
- Conwell, Y. (2001). Suicide in later life: A review and recommendations for prevention. *Suicide and Life Threatening Behavior*, 31, 32-47.
- Corbett, K. (2001). Faggot = Loser. *Studies in Gender & Sexuality*, 2(1), 3-28.
- Crawford, K., & Walker, J. (2007). *Social Work And Human Development*. Exeter: Learning Matters Ltd.

- Creswell, J. W. (2016). *Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. (M. B. Selçuk Beşir Demir, Çev.) Ankara: Eğiten Kitap.
- Çağlayandereli, M. (2007). Kentsel Doku Değişimi ve Çöküntü Mahalleleri; Gedikpaşa Örneği. *I. Uluslararası Eminönü Sempozyumu, 17–19 Haziran 2006 – İstanbul, Tebliğler Kitabı* (s. 244–249). içinde İstanbul. doi:10.13140/RG.2.1.4053.1923
- Çakır, Ö. (2002). Sosyal Dışlanma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(3)*, 83-104.
- Çelik, G. (2016). “Erkekler (de) ağlar!”: Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında erkeklik inşası ve şiddet döngüsü. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri, 8(2)*, 1-12.
- Çokuğraş, I. (2013). *İstanbul’da Marjinalite Ve Mekân (1789-1839): Bekâr Odaları Ve Meyhaneler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Deacon, A. (2002). *Perspective on Welfare: Ideas, Ideologies, and Policy Debates*. Buckingham: Open University Press.
- Delgado, M. (2000). *COMMUNITY SOCIAL WORK PRACTICE IN AN URBAN CONTEXT: The Potential of a Capacity-Enhancement Perspective*. New York: Oxford University Press.
- Demetriou, D. Z. (2001). Connell’s Concept of Hegemonic Masculinity:A Critique. *Theory and Society, 30(3)*, 337-361.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2008). *The Landscape Of Qualitative Research*. New York: Sage.

- Doğan, İ. (2002). Korumacılığın Geleneksel Kent Kùltüründen Çıkarması Gereken Dersler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakùltesi Dergisi*, 35(1-2), 15-23.
- Dominelli, L. (2002). *Anti-oppressive Social Work Theory and Practice*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Dominelli, L. (2004). *Social work: theory and practice for a changing profession*. Cambridge: Polity Press.
- Ekici, G., Savaş, H. A., & Çıtak, S. (2001). İntihar riskini artıran psikososyal etmenler (Sosyal güvence yokluğu, göç ve diğer stresörler). *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(4), 204-212.
- Ekinci, Y., Hülür, A. B., & Çağlar, A. D. (2017). Yabancı ve Marjinal Olarak Öteki: Yerleşik ve Yabancı İlişkisi Bağlamında Suriyeli Sığınmacılar. *Tarih Okulu Dergisi*, 10(30), 365-392. doi:10.14225/Joh1099
- Ephross, P. H. (2005). Social work with groups: Practice principles. G. L. Greif, & P. H. Ephross (Dü) içinde, *Group work with populations at risk*. New York: Oxford University Press.
- Ewijk, H. v. (2010). *European Social Policy and Social Work: Citizenship-based social work*. New York: Routledge.
- Fennell, G., & Davidson, K. (2003). "The invisible man?": Older men in modern society. *Ageing International*, 28(4), 315-325.
- Fisher, D. D. (1991). *An introduction to constructivism for social workers*. New York: Praeger.
- Flick, U. (2014). *An Introduction To Qualitative Research*. New York: Sage.

- Furman, R. (2010). *Social Work Practice with Men at Risk*. New York: Columbia University Press.
- Gilchrist, R., & Jeffs, T. (2001). *Settlements, Social Change and Community Action*. London, Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Gilchrist, R., & Jeffs, T. (2005). Settlements, Social Change and Community Action: Good Neighbours. M. Nash, R. Munford, & K. O'Donoghue içinde, *Social Work Theories in Action*. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Gorman-Murray, A. (2008). Masculinity and the Home: a critical review and conceptual framework. *Australian Geographer*, 39(3), 367-379.
doi:10.1080/00049180802270556
- Gökçearslan Çifci, E. (2018). Kapkaç Suçundan Hüküm Giyenlerin, Sosyo-Demografik Özellikleri, Sosyal Dışlanma Süreçleri, Suç Ve Diğer Sapma Davranışlar Açısından İncelenmesi. *Doktora Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Grant, G. (1986). *The Dispossessed: Hopelessness in America*. Texas: Dominion Press.
- Greene, R. R. (2007). *Social work practice: A risk and resiliency perspective*. Belmont: Calif.: Brooks/Cole.
- Grix, J. (2010). *The Foundations Of Research*. London: Palgrave Macmillan.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *Educational Communication and Technology Journal*, 30(4), 233-252.

- Hacker, H. M. (1957). The new burdens of masculinity. *Marriage and Family Living*, 19(3), 227-233. doi:10.2307/348873
- HATTON, K. (2008). *New Directions in Social Work Practice*. Exeter: Learning Matters.
- Hawkesworth, M. (1997). Confounding gender. *Journal of Women in Culture and Society*, 22(3), 649-685.
- Hearn, J. (2004). From Hegemonic Masculinity to Hegemony of Man. *Feminist Theory*, 5(1), 49-72.
- Hearn, J., Nordberg, M., Andersson, K., Balkmar, D., Pringle, K., Forsberg, R., & arkadaşları. (2012). Hegemonic Masculinity and beyond: 40 Years of Research in Sweden. *Men and Masculinities*, 15, 31–55.
- Hepworth, D., Rooney, R., & Larsen, J. (2002). *Direct Social Work Practice: Theory and Skills*. Pacific Grove: CA: Brooks/Cole Thompson Learning.
- Heraud, B. J. (1972). *Sociology and Social Work: Perspectives And Problems*. Oxford: Pergamon Press Ltd.
- Hickey-Moody, A. (2015). Carbon Fibre Masculinity. *Journal of the Theoretical Humanities*, 20(1), 139-153.
- Hothersall, S. J. (2010). Need and Vulnerability. S. Hothersall, & M. Maas-LOWIT içinde, *Need, Risk and Protection in Social Work Practice*. Exeter: Learning Matters Ltd.
- Ife, J. (2008). *Human Rights and Social Work: Towards Rights-Based Practice*. New York: Cambridge University Press.
- Il'inykh, S. A. (2012). Multiple Masculinity. *Russian Education & Society*, 54(6), 15-31. doi:10.2753/RES1060-9393540602

Itulua-Abumere, F. (2013). Understanding Men and Masculinity in Modern Society. *Open Journal of Social Science Research*, 1(2), 42-45.

Jewkes, R., Morrel, R., Hearn, J., Lundqvist, E., Blackbeard, D., Lindegger, G., & arkadaşları. (2015). Hegemonic masculinity: combining theory and practice in gender. *Culture, Health & Sexuality*, 17(2), 112-127. doi:10.1080/13691058.2015.1085094

Johnson, A. (2005). *The Gender Knot: Unraveling our Patriarchal Legacy*. Philadelphia: Temple Univ. Press.

Kandiyoti, D. (2013). *Cariyeler, bacılar, yurttaşlar: Kimlikler ve toplumsal dönüşümler*. (A. Bora, F. Sayılan, Ş. Tekeli, H. Tapınç, & F. Özbay, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kaufman, M. (1993). *CRACKING THE ARMOUR: Power, Pain and the Lives of Men*. Canada: Penguin Group.

Kaufman, M. (1999). *The Seven P's Of Men's Violence*. 12 2, 2018 tarihinde <http://michaelkaufman.com/>: <http://www.michaelkaufman.com/wp-content/uploads/2009/01/kaufman-7-ps-of-mens-violence.pdf> adresinden alındı

Kimmel, M. S. (1993). Invisible Masculinity. *Society*, 30(6), 28-35.

Kimmel, M. S. (2013). Homofobi Olarak Erkeklik: Toplumsal Cinsiyet. (M. Bozok, Dü.) *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*, 5(2), 92-107.

Kızılkın, N. (2009). Erkeklik Mekanları: İstanbul, Süleymaniye'de Bekar Odaları. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kothari, C. R. (2004). *Research Methodology: Methods And Techniques*. New Delhi: New Age International .

Langan, M. (2000). The State of Welfare. E. McLeod, & P. Bywaters içinde, *Social Work, Health and Equality*. London: Routledge.

Larsen, T. S. (2018). Advanced Marginality as a comparative research strategy in praxis: the Danish “Grey Belt” in conversation with the French “Red Belt”. *Urban Geography*, 39(8), 1131-1151.
doi:10.1080/02723638.2018.1440124

Larsson, D., & Halleröd, B. (2008). Poverty, Welfare Problems and Social Exclusion. *International Journal of Social Welfare*, 17, 15-25.

Lemon, J. (1995). Masculinity in Crisis? *Agenda: Empowering Women for Gender Equity*, 24, 61-71.

MacInnes, J. (1998). *The end of masculinity: The confusion of sexual genesis and sexual difference in modern society*. Buckingham, UK: Open University Press.

Marshall, C., & Rossman, G. B. (2014). *Designing Qualitative Research*. New York: Sage.

Maslow, A. H. (1970). *Motivation And Personality*. New York: Harper & Row.

Mcculloch, J. W., & Philip, A. E. (1973). *Suicidal Behaviour*. Oxford: Pergamon Press Ltd.

Messerschmidt, J. W. (2010). *Hegemonic masculinities and camouflaged politics*. Boulder: Paradigm.

- Messerschmidt, J. W. (2012). Engendering gendered knowledge: Assessing academic appropriation of hegemonic masculinity. *Men and Masculinities*, 15, 56-76. doi:10.1177/1097184X11428384
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. New York: Sage.
- Murphy, J. W., & Pardeck, J. T. (2010). Renewing Social Work Practice Through a Postmodern Perspective. R. G. Meinert, J. T. Pardeck, & J. W. Murphy içinde, *Postmodernism, Religion and the Future of Social Work*. New York: Routledge.
- Musterd, S. (2008). Banlieus, The Hyperghetto and Advanced Marginality: A Symposium on Loic Wacquant's Urban Outcasts. *City*, 12(1), 107-114.
- Neuman, W. L., & Robson, K. (2014). *Basics Of Social Research*. Toronto: Pearson Canada.
- O'Conner, I., Hughes, M., Turney, D., Wilson, J., & Setterlund, D. (2006). *Social Work And Social Care Practice*. London: SAGE.
- O'Sullivan, D. (1993). *Commitment, Educative Action and Adults*. Avebury: Aldershot.
- Pardeck, J. T. (1996). *Social Work Practice: An Ecological Approach*. London: Auburn House.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (M. Bütün, & S. B. Demir, Çev.) Ankara: Pegem Akademi.
- Penhale, B., & Parker, J. (2008). *Working with Vulnerable Adults*. New York: Routledge.

- Person, E. (2006). Masculinities, Plural. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 54, 1165–1185.
- Petersen, A. (1998). *Unmasking the masculine: "Men" and "identity" in a sceptical age*. London: Sage.
- Pollack, W. S., & Levant, R. F. (1998). Introduction: Treating men in the 21st century. W. S. Pollack, & R. F. Levant içinde, *New psychotherapy for men*. New York: Wiley.
- Powell, F. (2001). *The Politics of Social Work*. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE.
- Richmond, M. (1917). *Social Diagnosis*. New York: Russell Sage Foundation.
- Rosenberg, B. C. (2008). Masculine Makeovers: Lifestyle Television, Metrosexuals and Real Blokes. Gareth (Dü.) içinde, *Exposing Lifestyle Television: The Big Reveal* (s. 145–58). Aldershot: Ashgate Publishing.
- Schrock, D., & Schwalbe, M. (2009). Men, Masculinity and Manhood Acts. *The Annual Review of Sociology*, 35, 277-295.
- Sheppard, M. (2006). *Social Work and Social Exclusion: The Idea of Practice*. Hampshire: Ashgate Publishing Limited.
- Springer, K., & Mouzon, D. (2011). "Macho Men" and Preventive Health Care: Implications for Older Men in Different Social Classes. *Journal of Health and Social Behavior*, 52(2), 212-227.
- Standing, G. (2014). *Prekarya: Yeni Tehlikeli Sınıf*. (E. Bulut, Çev.) İstanbul: İletişim.
- Stewart, G., & Stewart, J. (1993). *Social Work and Housing*. London: Macmillan.

- Storey, L. (2007). Doing Interpretative Phenomenological Analysis. E. Lyons, & A. Coyle (Dü) içinde, *Analysing Qualitative Data in Psychology* (s. 51-64). Los Angeles: SAGE Publications.
- Şen, B. (2012a). Metropol Kent Merkezlerinde Çöküntüleşme Eğilimleri İstanbul Eminönü-Süleymaniye Bölgesi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2), 293-323.
- Şen, B. (2012b). Kentsel Mekân ve Göç ilişkisine "Barınak"tan Bakmak: Erkek Göçmenlerin Barınma Mekanları. *Toplum ve Demokrasi*(13-14), 177-200.
- Şen, B., & Şen, A. A. (2015). İstanbul'un Öteki Yüzü ve Araftakiler: Suriçi İstanbul'da Göç, Yoksulluk ve Göçmen Mekânları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(21), 31-58.
- Şen, B., Bulut, Y., Parin, S., Arlı, A., & Sallan Gül, S. (2013). *Tarihi Kent Merkezinde Göç, Kentsel Yoksulluk ve Enformel Sektör: İstanbul Süleymaniye Bölgesi Bekâr Odaları*. TÜBİTAK Projesi.
- Tanyaş, B. (2014). Nitel Araştırma Yöntemlerine Giriş: Genel İlkeler ve Psikolojideki Uygulamaları. *Eleştirel Psikoloji Yöntemi*(5), 25-37.
- Turna, N. (2011). İstanbul'un Veba İle İmtihani: 1811- 1812 Veba Salgını Bağlamında Toplum Ve Ekonomi. 1(1), 1-36.
- TÜİK. (2019). Eşdeğer Hane Halkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Hesaplanan Yoksulluk Sayıları Yoksulluk Oranı ve Yoksulluk Açığı 2006-2018. *Yoksulluk İstatistikleri*. Erişim Adresi: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1013. 09 09, 2019 tarihinde alındı
- Wacquant, L. (2009). *Punishing the Poor: The Neoliberal Government of Social Insecurity*. London: Duke University Press.

Wacquant, L. (2015). *Kent Paryaları: İleri Marjinalliğin Karşılaştırmalı Sosyolojisi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

Walker, A., & Walker, C. (1997). *Britain Dvided: The Growth of Social Exclusion*. London: Child Poverty Action Group.

Wallace, J., & Pease, B. (2011). Neoliberalism and Australian Social Work: Accommodation or Resistance? *Journal of Social, 11*(2), 132-142.

Watson, D., & West, J. (2006). *Social Work Process and Practice: Approaches, Knowledge and Skills*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

White, E. J. (2007). (Un)ghetto Fabulous. *City, 11*(3), 370-377.
doi:10.1080/13604810701669025

Whitehead, S. M., & Barrett, F. J. (2001). *The Masculinities Reader*. Cambridge: University Press.

YILDIRIM, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *EĞİTİM VE BİLİM, 23*(112), 7-17.

Zastrow, C. (2014). *Introduction to Social Work and Social Welfare : Empowering People*. Belmont: Brooks Cole, Cengage Learning.

Zengel, R., & Kaya, İ. S. (2003). Marjinallik Kavramına Yaklaşımlar ve Marjinal bir Yerleşim Örneği. *Ege Mimarlık Dergisi, 17*-22.

EKLER

EK 1. DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME FORMU

RUMUZ:

GÖRÜŞÜLEN KİŞİ

GÖRÜŞME TARİHİ

GÖRÜŞÜLEN YER

GÖRÜŞME SAATİ

Kişiyeye Yönelik Soruları:

Kaç yaşındasın?	
Eğitim durumun nedir?	
Evli misin, Bekâr mı?	
Herhangi bir sağlık problemin var mı?	
Sosyal güvencen var mı?	
Neden bekâr odalarında kalıyorsun?	
Kaç yıldır bekâr odalarında kalmaktasın?	
Ailendeki erkekler arasında bekâr evinde kalan başkaları da var mı?	
Şu anda geçimini nasıl sağlamaktasın	
Daha önce yaptığın sürekli ya da süreksiz işler nelerdir?	
Aylık olarak eline ne kadar para geçiyor?	
Bakmakla yükümlü olduğun başka kimse var mı?	
Bekâr odasına ne kadar ödüyorsun?	
Bekâr odalarında kalmadan önce, evinin dışında başka nerelerde yaşadın?	
Devletten sosyal yardım aldın mı? Evet ise türü nedir? (Barınma merkezlerinde bulunma dâhil)	
Bekâr odasında kimlerle birlikte kalıyorsun? (Akrabalar, arkadaşlar, yabancılar, yalnız vs.)	

Bekâr odasında ne kadar süre daha kalmayı düşünüyorsun?	
---	--

Deneyime Yönelik Derinlemesine Sorular:

1. Öncelikle seni tanımak, bekâr odalarında kalmaya başlamadan önceki hayat hikâyeni öğrenmek istiyorum. Burada kalmaya başlamadan önce nasıl bir hayatın vardı?

2. Bekâr odalarında kalmaya başladığın süreci anlatır mısın?

Bekâr odasında karar vermeni sağlayan neydi?

Bekâr odasında kalmaya başladıktan sonra hangi zorluklarla karşılaştın?

Hayatında ne değişti. Senin için nasıl bir deneyimdi?

3. Bekâr odalarında kalmaya başladıktan sonra hangi işleri yaptın?

Neden bu işleri tercih ettin?

Çalışmaya başlarken kimlerden destek aldın, nasıl?

Yaptığın iş için kimlerle temaslar kuruyorsun?

Çalışırken bağlı olduğun birileri var mı?

Onlarla birlikte çalışmak senin için nasıl bir deneyim?

Bu çalışma düzeni içinde nasıl zorlukları yaşıyorsun?

Yaşadığın zorluklarla baş etmek neler yaptın, yapıyorsun?

Kimlerin desteğini aldın, nasıl?

Bu süreçleri senin için kolaylaştırması adına hangi destekler faydalı olur?

Bekâr odalarında kalırken çalışmanın senin zorlayan tarafları nelerdir?

Şu anki hayatında ne değişse, çalışırken yaşadığın zorlukların üstesinden daha rahat gelebilirsin?

4. Yaşadığın ilde, dışlandığını düşündüğün, kendini yabancı hissettiğin oluyor mu, nasıl hissediyorsun?

Nasıl davranışlar sende böyle duygular yaratıyor?

Dışlanmana ya da kendini yabancı hissetmene nelerin neden olduğunu düşünüyorsun?

Bu dışlanma sebebi ile kentteki diğer insanların yaptığı ve senin yapamadığın neler var, bunlar hayatını nasıl etkiliyor?

Bu dışlanma seni nelerden mahrum kılıyor?

Seni kimlerin dışladığını düşünüyorsun, neden?

Kendini dışlanmış ve yabancı hissettiğinde, bununla başetmek için ne yapıyorsun; böyle durumlarda ne yapmak, nasıl davranmak sana daha iyi hissettiriyor?

5. Bekâr odalarında kalmak nasıl bir deneyim, sıradan bir gününü bana anlatır mısın?

Bekâr odasında kalmanın, kendine ait bir evde kalmaktan farkı ne senin için?

Bekâr odasında kalmaya başlayınca hayatında neler değişti, hangi alışkanlıkları edindin, hangi alışkanlıklarından vazgeçtin?

Burada kalan diğer insanlarla ilişkilerin nasıl?

Burada kurduğun hayat ne anlam ifade ediyor senin için?

6. Elinde bir imkân olsa, nasıl bir yerde kalmak, yaşamak isterdin.

Hayatında neleri değiştirmek isterdin?

İstediklerini sağlasan, neler değişirdi hayatında.

7. Bana söylemek istediğin, eksik bıraktığımız başka bir şey var mı?

EK 2: ÖRNEK DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME

24 Ağustos 2017 Perşembe, 20:55:20

Görüşme Süresi: 47:52

B: Araştırmacı

V: Katılımcı

B: Görüşmeyi kabul ettiğin için teşekkür ederim. Yapacağımız görüşmenin mahremiyeti ile ilgili bazı kurallar var, öncelikle onları sana okumak istiyorum (Gönüllü katılım formunu okuyorum).

V: Tamam sağolasın,

B: Kaç yıldır bekâr odalarında kalıyorsun?

V: Ben yaklaşık (düşünüyör) iki yıldır. Yani yeri geldi kaldık, yeri geldi kalamadık. Şimdi güzel kardeşim ben şoförüm... Benim... Ben U. Belediyesinde çalışıyordum. Bir evlilik yaptım, evliliğim yürümedi, düzenler bozuldu. Ben başkan şoförlüğü yapıyordum, hatta... Belediye Başkanı. O zaman durumum da iyiydi. Bizim tek sıkıntımız... Benim sosyal güvenlikle ilgili bir sıkıntım yok aslında.

B: Emekli misin?

V: Şimdi benim emeklilik yaşa takıldı. Bize piyango vurdu. Devlet bir karar çıkardı, oradan bize yaş vurunca... Ben şu anda emekli olacaktım yani. Normal günlerim doldu. Eğer yaş kanunu çıkmasaydı ben şimdi üç dört senedir emekliydim. Ama şu anda ben elli beş elli altı yaşını bekliyorum yani, benim yaşı elli üç. Benim daha üç dört senem var. Ha geldik buralara. Şimdi dedik ki sigortalı bir işe girelim,

olmadı. Ya yaş olarak kimse kabul etmiyor. Yani bekçilik olsun şu olsun bu olsun kimse kabul etmiyor. (sesini yükseltiyor) ben ve benim gibiler... sıkıntı burada. Devlet görseydi bizim gibileri.

B: Nasıl bir kolaylık sağlanabilirdi?

V: Mesela yaş olayını... ya da prim günü eksik olanlar... Atıyorum banka kredisiyken... Yani geri kalan günlerini bankaya borçlandırıyorsa. Şimdi benim gibi çok insan var, yaşını doldurmuş ama emekli olamıyor. Ya da prim günü eksik

B: Anlıyorum.

V: Atıyorum işte iki bin günü yok. Ben isterdim ki devlet bunu şöyle yapsaydı, yani bu iki bin günü devlet bankası, ziraat bankası, ya da herhangi bir bankadan, bunu sigortaya... Kaç gün prim günün, iki bin gün. Bunu banka ödeseydi, normal maaşın o bankaya yatacak, bankada o verdiği krediyi ufak dilimlerle kesseydi. Ama yapılmadı ve çok mağdur olan insan var. Yaşı geçmiş, adama elli beş altmış yaşında ama prim günü yok. Emekli olamıyor. O yaştan sonra çalışma şansı zaten hiç yok. Adam mağdur durumda. Adamın dört bin günü var. Nereye başvurursa sigortalı almıyorlar. Ya bu adam, bu vatandaş ne yapsın. Sıkıntı burada, yeni benim demek istediğim bu. Devlet buna bir el atsaydı, sayın cumhurbaşkanımız bankaya bir talimat verseydi, dese ki şu şu kriterlere uyanlar gelsin bankaya başvursun, bankada kalan günleri ödesin, emekli olsun, bankada bunu makul dilimlerle maaşından kessin. Sizce iyi olmaz mı olurdu, bence çok iyi olurdu.

B: Şu anda ne iş yapıyorsun?

V: Ben şu anda... Mangal kömürü işi yapıyoruz. Nasıl söyleyeyim, ben bir depoda çalışıyorum. Sigortam yok, iş sağlığı sıfır.

B: Yeşil kart var mı?

V: Yeşil kartım var.

B: kronik bir rahatsızlığın var mı?

V: yok valla şu ana kadar Allaha şükür bir sıkıntım yok.

B:Çok sevindim senin adına.

V: Ha bundan sonra ne olur bilemem de. Şu ana kadar Allaha şükür bir sıkıntım yok

B: Çocukların var mı?

V: Ben eşimden ayıryım bir kızım var. Allah bağışlasın

B: Allah bağışlasın.

V: hatta bugün aldım biraz gezdirdim. Gezdik beraber

B: Kaç yaşında kızın?

V: On iki yaşında, ben biraz geç evlendim. Ya erken evlendim de, bir on on bir sene falan olmadı. Allah yine nasip etti bir tane, sağolsun. Onlan... Ne diyelim ki yani, onunla biraz yaşama heyecanım oluyor, desteğim o.

B: Şimdi nerede?

V: Annesiyle beraber, annesi yeni bir evlilik yaptı. O onla beraber kalıyor, ben de elimden geldiğince gücüm yettiğince, ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyorum.

B: Ne kadar sıklıkla görebiliyorsun kızını?

V: Ben de o sıkıntı yok.

B: Ayda kaç kere mesela

V: Ya ben şöyle mesela, istediğim zaman görebiliyorum. Öyle bir şansım var. Yani ben anlaşmalı boşandığım için, ben de öyle bir kısıtlama yok. Ben şu anda gece gitsem, kapıyı çalsam yine görüşürüm. Öyle bir sorunum yok yani. Eski eşimde sağolsun zorluk yaratmadı. Ama bazı insanlar, eski eşi başkasıyla evlendi diye gidiyor vuruyor.

B: Ama siz anlaşarak boşandınız.

V: Tabi biz anlaşarak... Yani öyle bir kaygım yok. İnsansın, anlaşabilirsin, başkasıyla evlilik yapabilirsin gayet doğaldır. Ama ortada bir evlat var (sessizleşiyor) yani...

B: Peki burada yaşamaya başlamadan önce nasıl bir hayatın vardı. Bunu biraz konuşalım.

V: Ben şöyle söyleyeyim. İsim neydi?

B: Ferman benim adım

V: Hah, doğru söylemiştin. Ferman bey kardeşim, ben buraya... Daha doğrusu ben İzmir'de boşandım. Ben evliyken U.'da tazminatı aldım, işten ayrıldım. Neden, başkanla polemik yaşadık. Çünkü sosyal hayatım kalmadı orada, U'da Başkan şoförlüğü çok zor bir iş. Durmadan mesai, gece gündüz nerede olduğun belli değil. Evine gidemiyorsun... Ben iki sene yaptım, üçüncü sene dedim ki başkanım ben yapamayacağım. Beni çöp kamyonuna verin, ya çöpe verin dedim, çöp toplarım sıkıntı değil benim için. Olmaz dedi. O zaman başkanım dedim ben ayrılırım. Alırsın tazminatını çıkarsın dedi. Öyle böyle... Sebep budur oradan ayrıldım ben. Geldim buraya izmire taşındım. Burada kayınpederin evi vardı buraya taşındım. Burada da bazı problemler başladı, şöyle oldu böyle oldu, biz boşanma durumuna geldik. Boşandım ben evden ayrıldım. Ve bir sene inanılmaz bir kötü yaşantım oldu.

B: Nasıl bir yaşantıydı?

V: Nasıl bir şey, şöyle ki ben burada G.'de kalıyordum. Ben bir ceketimi aldım çıktım, oradan S'ye gittim. Aşağı yukarı yedi sekiz sene oldu, kalacak yerim yok. (kısık sesle) cebimde param yok. Öyle yaptık böyle yaptık, gidecek yatçak yer bulamadık. Ben yemin ediyorum, yaz zamanına denk geldi, ben sarnıç piknik alanında, ormanda, ben dört ay ormanda yattım. (vurgulayarak) dört ay, yazın dört ayı ormanda yattım kalktım ben. Sonra bir arkadaş vesile oldu bak şurada bir iş var dedi yapar mısın. Ben tabi ki dedim o anda muhtaç durumdayım. Ben benim durumum çok iyiydi. Benim altımda beş altı dairem vardı, motorsikletim vardı. Hepsi bitti yani gitti. Battı gitti.

B: Nasıl battı? Paylaşabileceğin bir durum mu?

V: Yok çok özel değil. Şöyle oldu, benim kayınpeder, A.'lı kendisi, dedi ki bana orada arazileri var. Orada dedesinden kalma yedi sekiz tapulu arazi çıkmış. Dedi ki bana, oğlum bana bir miktar para lazım dedi, tamam. Satalım senin arabayı, düşelim vergileri... Kendime ait araba. Ben arabayı sattım, inanıyoz ya... Sattım malları üstüne aldı, ortada biz kaldık. Ne bize dönen oldu, ne mal geldi, ne bir şey oldu. Malları kedi üstüne geçirdi, kendi çocuklarına paylaştırdı. Biz açıkta kaldık, inanıyoz ya. Ondan sonra ben zaten sığır indim. Elde avuçta ne varsa gitti. Burada ev yaptırıyorlardı üç katlı. İkinci katı, oradan gelen doğulu işçiler çalışıyorlar, o zaman eski sistem yapıyorlar. Parasını ödeyememiş, ben karşıladım ben ödedim. Ne varsa, ustabaşı işçi ben ödedim. Afedersin oradan da bir kazık yedik. Ben sığır düştüm.

B: Bunlar İzmir'e geldikten sonra mı oldu?

V: Yani geldikten sonra.

B: Peki U.'da işin bitti, İzmir'e geldin. Evliyken burada ne iş yaptın.

V: Buradayken aslında işim iyiydi. Özel güvenlik olarak başladım, O.'da. Orada da olmadı. Neden olmadı, oradaki galericiler... Şimdi bak diğer başka bir özel güvenlik çalışanları çok farklı onlar şirketten maaş alıyor. O.'da çalışan, orada galericilerden toplanan, aidat veriyorlar. Orada gecenin bir saati adam kafayı bulmuş. Bize gelen talimat, gece on ikiden sonra kim gelirse gelsin, gece giriş kartını göstermeden içeri almayacaksın. E adam gelmiş mafya, yanında karı, ne içmişse içmiş, adam silah çekiyor. Mecbur alıyoz. E bir iki aldık üç aldık, şey geldi güvenlik müdürü, niye alıyoz. E abi mecbur alıyoz. Gel sen alma sıkıyosa dedim ya adam silah dayıyor dedim ne yapayım ben. Olmadı iş akdi fesholdu, benim gibi kaç arkadaş gitti oradan. E ben canımı neye tehlikeye atayım ben polis değilim ki.

B: Peki bu işten sonra...

V: Ondan sonra bir iki iş yaptım, sonra bu kömür işine... Ha o işten sonra boşandım, ben çok zorluk çektim. Yağmur altında ormanda yattım. Aylarca aç kaldım. Piknik alanında (kısık sesle) masalarda kalan afedersin (gözleri dolup susuyor)

B: Tamam, ara verebiliriz istersen.

V: Yok tamam utanma yok. Masalarda kalan yemekleri yedim, mecburuz. Ondan sonra baktım olmayacak böyle. Bir arkadaşım yardımcı oldu. Bu kömür işine... daldım. Aşağı yuları dört beş senedir de devamlı bu işi yapıyorum. Yani allaha şükür yine ekmeğimizi kazanıyoz.

B: Odalarda kalmaya ne zaman başladın?

V: Valla aşağı yukarı... geçen on beş temmuzdan beri.

B: Yaklaşık bir yıldır kalıyorsun yani.

V: Bir yılı geçti.

B: Peki daha önce başka bekâr odalarında, otellerde kaldın mı?

V: tabi kaldım.

B: İlk nerede kaldın?

V: İlk buradaki Bahçeli G. Otel..

B: Orada kaç sene önce kalmaya başladın?

V: İşte geçen on beş temmuzda oradaydım ben. Bu darbe olduğu zaman.

B: Peki ilk başlangıcı ne zamandı?

V: Ha iki yıl, iki yıl.

B: iki yıldır otellerde ve bekâr odalarında kalıyorsun.

V: Hı hı aynen.

B: Evden ayrılıp dışarda odalarda kalmak nasıl hissettirdi sana, nasıl bir deneyim?

V: Çok kötü, çok kötü. Yani şu anda bile... Ev ortamı yani çok farklı bir şey.

B: Nedir farkı senin için?

V: Nedir farkı, burada her türlü zorluğu yaşıyorsun. Yani gecenin bir saati sarhoşu geliyor, her türlü insan geliyor. Ama kendi evin olduğu zaman böyle bir sıkıntı yok, kapını kapatırsın. Ne yaparsan yaparsın o senin sorunun. Kapını kapatırsın olay biter. Ama burada öyle bir şansın yok. Dün geliyorsun ortalık bomboş bugün geliyorsun, ortalık, çoluk çocuk bağıriyor, ağlıyor. Oradan bir rahatsızlık var. Ben sabah işe kalkacam mesela, biri geliyor ona bağıriyor buna çağırıyo. Bir sürü

aksilikler oluyor. Bilmiyorum ya, burada kalmayı kimseye de tavsiye etmem zaten. Yani bu otel ortamını veya bekâr odası ortamını kimseye tavsiye etmem.

B: Senin kalma sebeplerini nasıl tanımlarsın?

V: Mecburiyetten. Peki neden. Şu anda benim çalıştığım patron bana diyor ki, kendine kalacak bir yer bul, ilk kiranı ben vereceğim. Ama şimdi Suriyelilerden, bu muhitte veya dışarı bir muhitte boş bir mekan, ev yok. Mükünatı yok ev bulamazsın. Bundan iki sene üç sene önce bu otelin fiyatı ne kadardı biliyor musun?

B: Ne kadar?

V: On liraydı, geceliği on liraydı. Ne zaman Suriyeliler başladı, bak şimdi şu kalan (kaldığı odanın yanındaki geniş odada, kalabalık bir Suriyeli aile kalıyor. İki erkek, iki kadın ve çocuklar) ne kadara kalıyorlar biliyor musun? Ben geceliği yirmi lira veriyorum. Onlar seksen lira veriyorlar. Ben geceliği yirmi lira veriyorum adamlar seksen lira veriyor. İşte tezat burada. Şimdi ben ev tutmak istiyorum pazarlık yapıyorum. Adam iki yüz lira tamam diyor. İki oda bir salon, iki yüz veya iki yüz elli lira. Adam Suriyeliler geliyor, dört beş kardeş gelmiş. Biz sana diyorlar beş yüz lira veririz. Adam ona veriyor. E bize yazık günah değil mi, biz bu memleketin insanı değil miyiz? Bu adamlar çıkmış nerden gelmişler, burada piyasayı allah bullak ettiler. Burada şeye git, Karabağlara, bütün hamal pazarını pert ettiler. İnkılabı geç, ... Seramikten sonra, her allahın sabahı, otuz kırk liraya toplanıyorlar mal indirmeye. E bizim daha önce hamallarımız vardı onlar yapıyorlardı bu işi. Nasıl, adam mesela çıkıyordu yukarı mal indirecek, bu kadar alıyorum diyordu, herkes kabul ediyordu. E adam şimdi senin yaptığın işi yarı fiyatına yapıyor. Sen yüz lira alacakken, adam ben elli liraya indiririm diyor. E bizim insanlar mahvolur bunların yüzünden. Burada gıda çarşısında benim kaç tane tanıdığım, bize mal indirmeye gelen adam var, bizi bitirdiler abi diyor. Adam geliyor yarı fiyat veriyor diyo, eşek gibi de yapıyo diyo, onların yarı fiyatına yapıyo. Bunların gelmesi bizim için büyük sıkıntı oldu. Her yönden oldu. Yani devletin yaptığı en büyük hata bana göre bu. Bunlara ne olursa olsun, bunları... Gerisini bırak artık.

B: Senin eline ne kadar para geçiyor ayda?

V: Valla belli olmuyor kardeşim ya.

B: Ortalama olarak...

V: Ya yeri eliyor günde yüz lira kazanıyorum, yeri geliyor hiç para kazanamıyorum. O yüz lirayla iki gün idare etmeye çalışıyorum.

B: Düzenli bir gelirin oluyor mu?

V: Yok mümkün değil.

B: Peki giderin nasıl. Düzenli giderin ne kadar?

V: Ya düzenli gider, bit pazarı sağolsun. Ya biz kalkıp ta şu anda mağazadan, kalkıp da üstünü başını düzmen mümkün değil. İşte bit pazarında ne buluyon, atıyorum ayakkabı ikinci el, pantolon, gömlek, veya tişört neyse, o şekil giyinmeye çalışıyoruz. Bir de karnımıza. Ya yeri geliyor ramazanda işte bir ay, Hüseyinoğulları iftar verdi, orada karnımızı doyurmaya çalıştık. E aş evleri var, şusu var busu var. Kimi hayırseverler bize yemek veriyor. Oraya takılıyoruz. Cebimde para olsa, afedersin kıytırık bir tabldot alıyorum, beş lira altı lira. O da yemeğin ne olduğu da belli değil de, ama mecbur

B: Peki sosyal yardım alıyor musun?

V: Sosyal yardım (düşünüyör) sosyal yardım bir tek, o da biraz Sarnıçta kalırken ben başvuruda bulundum. Bunu özellikle belirtmek istiyom ki, ben şimdi başka konulara giricem. Ben şimdi S.'de iken başvuruda bulundum. Bana yeşil kart çıktı. Hatta şu anda G. sosyal yardımlarda ...Bey var. Onla birebir konuştum. Dedim kardeşim bak benim durumum bu. Benim kaldığım yer bu gelin bakın. Orada da ben bir tek göz odada kalıyorum, kiralamışım, iki yüz elli lira kirası. Soba yok hiçbir şey yok. Rutubet gırla... Bir adam orada iki ay kalsa ölür. Ben dört tane

yorganla yatıyordum. Ceryan yok soba yok. Bu şahıslar gündüz tespit yapcaklar ya, şimdi beni evde ben...

B: Gelenler kimler, nereden geliyorlar?

V: G. Kaymakamlıktan. Sosyal yardım, oradan gelecekler bakacaklar ya. Peki, güzel kardeşim geliyorsun da, ben bir ev bayanı değilim ben bütün gün evde duramam iş aramak zorundayım. E eve iki defa geldik evde bulamadık. Dedim ...Bey bak telefonu verdim ben. Geldiğin zaman arayın beni, ben bekleyim seni

B: Söylediğin önemli bir şey.

V: Ben dedim ev bayanı değilim ben. Ben çıkıp iş aramalıyım ki o gün ekmeğimi kazanayım, karnımı doyurayım. E siz dedim kafanıza göre iki defa gelmişiniz. E dedi ki seni bulamadık, ama doğrusun dedi hata bende. Hatta bir daha gelmez dedi. Aynı hatayı bir daha yaptı. Yine aramadı bir daha gelmişler. E ben çıkıp dolaşıyorum kardeşim. İş arıyorum. Hamallık olsun... Yapabildiğim kadar ne yapabilirsem. Yani ekmeğimi kazanmam lazım karnımı doyurmam lazım. Bir daha gelmişler yine olmayınca... Benim onay, ret. E şey başvurum ret. Ben gittim bunu veznedenden, kim dedim bunu reddeden, yedi sekiz tane üye. Dedim niye reddettiniz. E dedi geldik bulamadık. Peki dedim beyefendi, ben dedim akşama kadar, kimseyi beklemek zorunda değilim. Ben dedim iş aramak zorundayım. Niye dedim bana haber verilmiyor. Dedim ...Bey biliyor telefon numaram var. Kardeşim biz bugün bu saatte gelicez, orda bulun bir keşif yapalım bakalım. Ona göre onaylayalım. Bana oradan ibret oldu, benim hiçbir sosyal yardımım yok şu anda. Hiçbir gram, ne yakacak, ne kira yardımı, ne bayram yardımı, hiçbir şeyim yok. Şu anda gitsem başvursam, ikametimi yine alırım ama ben orada kalmıyorum

B: İkametin hala orada mı senin?

V: Orada.

B: Orası tam bir ev mi?

V: Ya orası da ev sahibi bölmüş parçalamış bir evi. Öyle kiraya vermiş.

B: Peki ikametinin otelde olsa, yardım alabilir misin?

V: Otelin yazı yazması gerekiyor. Yani parası varken biz parasını alıyoruz ama yokken yardımcı oluyoruz diye, o şekil bir yazı yazarsa, yardım alınıyor. Onlar geliyor bakıyor. Artı burada ben şimdi, benim iş T.'de, orada sosyal yardımdan faydalanan ... arkadaşlar var. Ben onları ibretle seyrediyorum zaten. Bunlara bu devlet neye istinaden bu yardımları yapıyor. Kömür yardımı geliyor, herkesin kapısına beşer yüz kilo kömür iniyor. Ben buna birebir şahidim ve bu kış da özellikle telefona çekeceğim, bunu gazteye göndereceğim ben. Watsaplan şunla bunları göndereceğim ki, bu şahıslar bu yardımı hak etmiyorlar. Gerçek hak sahipleri değil. Hak sahibi olan insanlar belli. Orada adamlar, hepsi afedersin hapçı bilmem neci, burada T.'de. Gelen kömürleri, mesela piyasada kömür kaç para, torbası on iki lira, sekiz liraya kahvelere satıyorlar. Ben buna birebir şahidim. Alan kahveciyi de biliyorum satanı da biliyorum. E yazık günah değil mi. Hak sahibi olan insanlara gitmiyor, bunlara gidiyor. Bu insanlarda kömürleri, nakit para karşılığı on liraya sekiz liraya kahvelere satıyorlar. Bunu bir araştırınlar, Vali bir baksın neye veriyoz kime veriyoz. Yazık günah

B: Peki sosyal yardımdan faydalanmanın önünde senin için başka hangi engeller var? Başka başvurdu mu daha sonra?

V: Ben ondan sonra başka hiçbir yere başvurmadım. Bir tek kaymakamlığa başvurduğum. Yani belediyeye falan da gitmedim. İşte burada idare ediyoruz.

B: Burada günlerin nasıl geçiyor.

V: Valla işim olduğu zaman, normalde sabah yedide kalkarım. İşe gider çalışırım sonra geri dönerim. Hayatım bu. Yani bizimki bu saatten sonra monoton bir hayat yani.

B: Diğer insanlarla muhabbetin dostluğun var mıdır?

V: Var var bir sıkıntı yok bende. M. ile de konuşurum, deliylen de konuşurum. Keşle de konuşurum herkesle konuşurum ben de o konuda sıkıntı yok. Eskiden beridir herkesle aram iyidir benim.

B: Peki eskiye kıyasla hayatından neler değişti senin? Odalarda kalmaya başladıktan sonra hangi alışkanlıkların değişti? Hangi alışkanlıklarını terkettin, ya da edindin?

V: Valla nasıl diyeyim ben, daha önce yaşadıklarım şunlar bunlar, bende bazı olmayan alışkanlıklara sebep oldu. En basiti mesela alkol. Alkol alışkanlığı yaptı bende. Yani dūřünceler sıkıntılar sorunlar... Ya bu da çare değil ama yani...

B: Nasıl hissettiriyor sana?

V: Yani bir katkısı yok, zararı var. Ama nasıl diyeyim ben yani, kuru bir avuntu. Çünkü öbür türlü olduğu zaman güzel kardeşim, akşam yattın mı, sorunlar... Atatürk gibi, o da diyormuş ki Ben bunu içmesem kafamda çok şeyler dönüyor, uyuyamıyorum. Ben de bunu almadan yattım mı? Hep şeyler başlıyor kafamda, daha önce yaşadıklarım, dūřtüklerim kalktıklarım... Sabah saat üç dört oluyor. Ben de ondan sonra bir gram uyumadan buradan kalkıp iře gidiyorum.

B: Neler geliyor aklına geceleri, yalnız kalınca?

V: neler geliyor, intihar etmek geliyor. Çok kere kafaya koydum. İnsan evladı olunca yapamıyor. Bundan önceki sosyal yařantım... Ben başkan řoförüyken olan konumumu dūřünüyorum. O andaki kriterleri dūřünüyorum, yařamımı dūřünüyorum, bir de řimdiki halimi dūřünüyom. Onlar bana tezat yařatıyo, bu da benim psikolojimi bozuyo.

B: Nasıl hissediyorsun bunları dūřündüęünde?

V: Çok kötü... Benim burada, bak buraya düşmeden iki sene üç sene önce, benim ağzım sırma gibiydi, dişlerim. Sıkıntidan, kilo kaybindan, bak ben doksan kiloydum, şu anda kilom yetmiş. Ve ağzımda diş kalmadı. Hep sıkıntidan

B: Eski fotoğrafın var mı hiç?

V: Valla, bak ehliyetin üstünde var. Ama çok eski o, yani üstünde yirmili yaşlardan fotoğrafım var. Diyceksin ki bu sen misin? (fotoğrafını gösteriyor) bu benim yirmi yaşındaki halim... Ajansa çağırıyorlardı ajansa. O zaman gürbüzdüm doksan küsur kilo geliyordum ben. Şimdi bak halimize. Hayat insanı ne hale getiriyor.

B: Bütün bu yaşadıkların, değişimler, nasıl etkiledi seni?

V: Nasıl etkiledi biliyor musun, insanın akıllı olması gerektiğini öğretti. Zamanımda elime geçti, kıymetini bilmesini öğretti. Ne yaparsan yap kıymetini bileceksin, har vurup harman savurmayacaksın. Bütün öğrettiği bu. Geleceğini garantiye alacaksın. Elinde imkân varsa onu adam gibi kullanacaksın. Çünkü Allah insana bir sefer şans verir, ikinciye vermez. O bi şansını iyi kullanacaksın. O bi şansını kaçırdın mı, ondan sonra tepetaklak sifira düşersin. Ondan sonra oradan çıkman da çok zor. İnsanların sana bakışı da değişiyor, herkes tuhaf tuhaf bakıyor. Ben şimdi evimde olsam, komşular baksalar hiç umrumda olmaz, ama buraya kapıdan girerken birileri tuhaf bakınca çok ağır geliyor.

B: Burada kalmanın evde kalmaktan farkı ne senin için?

V: Çok farkı var, çok farkı var. Birinci farkı, burada böyle kendine özgü bir sosyal yaşantın yok.

B: Anlıyorum.

V: Şimdi ben evimde olsam televizyonu son ses açarım. Veya ne bileyim müzik setini açarım. Veya ne bileyim dışardan arkadaşlarımı çağırırım. Burada öyle bir şansın yok. Burada dışardan kimseyi getiremezsin. Affedersin bir bayan

arkadaşın olur, evine çağırırsın, onla bir muhabbet yaparsın falan. Burada öyle bir şansın yok. Sıkıntılar oluyor. Ya burada, burada her şey sıkıntı zaten. Ben aslında çok titiz büyüdüğüm için, şimdi burada düşün bak, herkesin kullandığı tek tuvalet var. İğrenç ötesi iğrenç yani... Herkesin kullandığı bir banyo, hastalık yuvası...

B: Bulaşıcı hastalıklar oluyor mu peki burada?

V: Valla ben şahit olmadım ama illa ki olur yani. İlla ki olur kardeşim. Aynı banyoyu aynı lavaboyu kullanıyorsun. Birisinin hastalığı vardır ya da başka bir şey vardır. İlla ki birisine bir şey bulaşır. Aksi mümkün değil yani. Ben elimden geldi kadar burada yapmıyorum zaten. Gidiyorum dükkânımda banyo var, şofbenim var, orada yıkıyorum öyle geliyorum.

B: Çamaşır bulaşığı nasıl yapıyorsun ?

V: Çamaşırı bulaşığı, burada şey var... Zaten bulaşık derdim yok, hazır yemek alıyorum. Ha çamaşırı da hiç istemesem dahi, mecburiyetten, kendi yıkama şansım olmadığı için, hemen bir alt sokakta, kuru temizlemeci var ona veriyorum.

B: Neden istemesem dahi dedin?

V: Çünkü orada herkesin çamaşırıları aynı makinede yıkıyor. Çünkü adama renkli geldikçe, orada on tane renkli var hepsini birden atıyor. Bu külliyen pislik zaten. O yüzden istemesem dahi mecburiyetten orada yıkatıyorum. Şimdi adam karışık yıkayınca tanesini iki liradan yıkıyor, ayrı yıkatırsan tanesine beş lira alırım diyor bana. Madem o kadar titizsin tanesi beş lira diyor bana. E öyle yıkatma gücüm de yok. Beş parça versen yirmi beş lira para yapar. Bu senin bir günlük otel paran. Öyle yapamıyorum abi, ne yapayım. (saate ve kapiya bakıyor, sıkıldığını hissettim.)

B: Öğrenmek istediğim birkaç şey daha var. Geçmişten neyi hasretle anıyorsun sen?

V: (kısa düşünüyor) Bekârken annemle yaşadığım günleri. Aynen öyle...

B: Nasıldı peki?

V: Müthişti yani müthişti. Yani bazen neye içerliyorum biliyor musun? Keşke hiç evlenmemiş olsaydım da annemle yaşamaya devam etseydim.

B: Neden böyle düşünüyorsun?

V: Hanımla aramız çok kötüydü. Baştan iyiydi ama sonra... Yani anlatmasam daha iyi olur...

B: Tamam nasıl istersen

V: Çok sıkıntılı zamanlarım oldu evliyken, o yüzden bir tek özlediğim zamanlar o. Bekârken... O zaman belediyede çalışıyordum, gelirim iyiydi. Rahmetli babam zabıta komiseriydi, belediyeden. Annem onun maaşını alıyordu, ben maaşımı alıyordum. Yani tabiri caizse ikimiz beraber parayla oynuyorduk yani. Ev de bizim kendimizindi, parayla oynuyorduk, durumumuz çok iyiydi. Bir giydiğimiz bir daha giymezdim. Ben, afedersin adidastan reebok'tan şundan bundan başka giyinmezdim. En çok hasretlen şeyaptığım günlerim onlar. Altımda arabam vardı, istediği gibi gezip tozuyodum. Maaşımı alıyodum, param boldu. Yani bir tek pişmanlığım, keşke evlenmeseydim diyorum. Yani tabi herkesin farklı. Kimi der ki iyi ki evlenmişim. Ama bende olmadı. Ha bir tek şeyim var, cenabı allah bana bir kız evlat nasip etti, o da bana yetiyor. Bir te kızım yani başka hiçbir şey önemli değil.

B: Peki bütün bu zorluklara karşı nasıl başedebiliyorsun? Sana ne güç veriyor?

V: Bana ne güç veriyor (düşünüyor). Aslında bana fazla bir şey güç vermiyor. Cenabı Allahın gücüne gitmesin, dedim ya daha önce intiharı çok düşündüm. Yani çok düşündüm ama (yatağım başındaki rakı şişesini gösteriyor) yani biz buna çok düşeriz düşkünüz ama bazı şeyleri hiçbir zaman unutmayız. Cenabı

Allah herhalde bir yerlerden bir destek veriyor, bir şeyler yapıyor. Yani diyorum ki bu kadar, ne olursa olsun yani hayat bu kadar boş değil. Bize en azından ufak tefek de olsa bir yaşama katkısı veriyor. Bir hayat vermiş bize.

B: Hayat ne demek senin için?

V: Hayat benim için aslında yaşamaya değer. Her ne olursa olsun (vurgulayarak) ne olursa olsun, yerin dibini de görebilirsin, tepeyi de görebilirsin. Ben diyorum ki şimdi cenabı Allah bana bir şeyleri gösterdi, gösteriyor. Ben yine de isyan etmedim, etmiycem de, etmiycem de kesinlikle.

B: Peki geçmişe baktığında, nelerden pişmanlık duyuyorsun?

V: Çok, en başta demin de söylediğim gibi ilk pişmanlığım evlenmem, yanlış insanla evlenmem. İkinci pişmanlığım kardeşlere güvenmek.

B: Kendi kardeşlerin var mıydı?

V: Tabi tabi biz sekiz kardeşiz. En ufağı benim. Benim kardeşim beni on bin lira (vurgulayarak) o zamanın parasıyla on bin lira dolandırdı. Ben bankadan kredi çektim. Şu anda U.'da." Ben U.'luyum, U'da iki tane büyük matbaa dükkanı var. Sözde bizi ortak alacaktı. On bin lira bankadan çektim, makine aldı şunu yaptı bunu yaptı. Bizi saf dışı bıraktı. Param geri ödenmedi, beni on bin lira dolandırdı. Bende kardeş sevgisi bitti, şu anda konuştuğum iki tane ablam var, başka kimsem yok. Diğer üç tane, dört tane oğlan biraderimle kardeşim, kesinlikle görüşmüyorum.

B: Görüştüğün ablalarından destek görebiliyor musun?

V: Ablam bazen yardımcı oluyor.

B: Peki senin bakmakla yükümlü olduğun kimse var mı?

V: Yok yok ben ancak kendime yeterim şu anda. Yetiyorum veya yetemiyorum, ancak kendime. Bazen elimden geldiğince de kızıma destek olmaya çalışıyorum. Ne yapabilirsem.

B: Pekâlâ, şimdi de kendinle ilgili bazı değişiklikler yapma imkânın olduğunu kabul edelim. Neleri değiştirmek isterdin?

V: Valla hiç düşünmedim. Ama herhalde yaşam tarzımı değiştirmek isterdim

B: Nasıl bir yaşam tarzı?

V: Benim yaşam tarzım, ben mesela belediyede ilk işe başladığımda, ben düşün salonlarında büfe çalıştırıyordum. Belediyenin düğün salonlarında. En büyük hatalarımdan biri o oldu zaten. Orada ortam çok farklıydı. Benim alkole ilk baştan başlamam oradan başladı, o ortamlar şeyler şunlar bunlar. Bir şeyim olsaydı, derdim ki keşke o işe girmeseydim. Başka işler yapsaydım. Ne bileyim, bir dünya iş vardı yani, yapabileceğim bir sürü iş vardı. Ama oraya girdik, öyle başladık, öyle gidiyoruz artık, bakalım nereye kadar.

B: Peki sence sosyal devlet ne yapabilir sizler için, burada kalanlar için

V: Ne yapabilir, devletin yapacağı, gerçekten ihtiyacı olanlara yer sağlamak. Bak şimdi burada, Karşıyaka'da bir yer var barınma evi

B: Örnekköy'de

V: Hah yaşa, Örnekköy'de var. Her ilçede her yerde bir barınma evi. Benim şimdi işim burada, Karşıyaka'ya nasıl gitçem, zor. Bunu her yerde... Konak'ta, Altınpark'ta, Gaziemir'de... Nasıl bayanlara açmışlarda, erkekler için de açılmalı. Ama belli kritere uyanlar.

B: Öyle bir imkân olsa sen gidip kalmak ister miydin?

V: Tabi ki isterdim. (kısıksesle) Şimdi aramızda kalsın ben burada perişan oldum. Tahta kuruları haşereler... kaşınmayan yerimiz kalmadı. Çok memnun değiliz yani burada kalmaktan. Öyle temiz düzgün bir yer olsa... ben oraya elimden ne gelirse yaparım. Eski işim benim badana boyacılık, yağlı boyacılık, saten alçı... orada lazım mı oldu, onu da yapardım. İlla ki orada yan gel yat değil. Mesela orada kalıyorsun. Ne bileyim aĐaŐ tanzimi, bahçe budaması, sorulsa yapÇak olan var mı, kim yapar, askeri usul yani. Veya mutfakta elinden bir Şey gelen, yapacak olan var mı, yapar. Ne bileyim badana boyadan anlayan var mı... bir Şekil orada bir sistem yapsa herkese uyar. Ben Şimdi orada eşek gibi yatÇam, bir de üstüne para alacam. O zaman ne olacak, hep devlete yük.

B: Peki senin hayatında istediğin deĐiŐiklikleri yapabilmen için nasıl bir yardım gerekir sence, ne yapmalı?

V: Valla nasıl olur, daha önce söylediğim gibi bizim sosyal güvence işi netameli abi. Ben Şimdi yaşı beklesem de ben Şimdi emekli olsam, benim ne işim var burada. Benim bankadan kredi alma Şansım olur, düzenimi kurarım, o zaman da ben kendimi biraz toplarım. Yani bu hayattan çıkmak için kendine bir düzen kurman lazım. Kendine bir düzen kurmazsan aynı bu Şekilde gidersen. Üç sene beş sene nereye kadar gidersen gidersen. Benim gibi, benden daha mağdurlar da var. Hadi benim günleri dolu, ben yaşı bekliyorum, iki sene üç sene neyse... Bazısında, adam yaşını senesini doldurmuş ama prim günü yok. Onlara devlet bir yol gösterse, belki o adam da düzene koyacak işini. Adam Şimdi düşünüyor ki mantık olarak, benim bu günü doldurma Şansım yok. Salla gitsin diyor yani. Günü birlik yaşıyor. Önünde bir ışık görse... o ışığı bir görse tamam bitti zaten. Adam ışığı görse tamam der ben kendime Őeki düzen verip toplayayım. En azından kendimi garantiye alayım. Herkesin arzusu düşünce bu zaten, kendini garantiye almak. Sıkıntı burada. Devlet Şimdi yasa çıkarsaydı, ben yaŐları Şu Şartlara göre bu yaşa aldım, bu yaşı dolduranlar olur. Ha günü eksik olanlarda gitsin bankaya borŐlansın., emekliliğini alsın, nüfusun inan belki yüzde on beşi mutlu olacak.

B: Bekleyenlerin sayısının fazla olduğunu düşünüyorsun.

V: Tabi ki, yüzde on beşi mutlu olacak. Adamın yaşam tarzı hayatı değişecek olduğu gibi. Adam şimdi berduş gibi yaşıyor. Önünde ışığı gördüğü zaman sonrası çok farklı oluyor. Bir şeyler yapmaya çalışıyor.

B: Işıktan kastın ne?

V: Umut ışığı. Devlet diyecek ki kardeşim senin durumun ne, bu. Bankadan borcunu al yatır. Emekli ol, maaşından bu kadar kesilecek. Adam kendini garantide hissedecek, sosyal güvence var, hastanesi var, şusu var busu var. Adam kendine gelecek kendini toplayacak. Bir azim gösterecek, bu topluluktan kendini kurtaracak. Ama ışık görmese adam salla diyo.

B: Elinde bir imkan olsa şu anda nasıl bir hayat kurardın kendine?

V: Valla çok lüks bir hayat istemem. Normal, bana yetcek kadar, çoluk çocuğuma yetcek kadar imkânım olsun, bir evim olsun. Benim arabada şunda bunda zaten gözüm yok artık, yaşadığımdan dolayı. Başımı sokacak bir ev, belli bir gelirim olsun, çoluğum çocuğuma bakayım destek olayım, başka bir şey istemiyorum.

B: Eklemek istediğin bir şey var mı?

V: valla söyleyeceklerimin hepsini söyledim. İnşallah bu söylediklerimizi de devlet duyar. Bu söylediklerim de şu andaki nüfusun belki yüzde yirmisini bağlıyor. Ben burada gençleri görüyorum, veya çok yaşlı insanları görüyorum, madde bağımlısı olmuş. Burası bu işin yatağı zaten. Madde bağımlısı olmuş, bonzaisinden, taşından bilmem şundan bundan içen adam, dedim sen neden içiyon, abim ne yapayım dedi ya. Giriyom dedi sigortalı, sen yaştan dolayı seni almıyom demişler. Benim bir ümidim beklentim yok zaten diyo. Adamın şimdi önünde bir ümit olsa, zaten yapmayacak bunu, emekli olacak zaten diyor. Kendimi kurtaracak zaten diyo. Ama gözümde bir ümit yok zaten diyo, karanlık. Bana bir ışık çıksa benim ne işim var bunlarla diyo, ben beklerim diyo. Devlet bana bir yol gösterse, ben zaten buradan kopacak gitçem diyo, memkelete gitçem diyo. Ufak tefek işler yapmaya çalışcam diyo, kendi düzenimi kurarım diyo, iyi kötü. Ama bir ışık yok

diyo abi. Benim diyo yaşıım olmuş elli beş. Yirmi beş yılı doldurmuşum, daha üç bin günüm var. Lan bu yaştan sonra ben iki bin altı yüz gün, nasıl nerden doldurcam diyo. Neredeyse on sene. Nereden yapçam diyo. Olcam altmış beş altmış sekiz yaşında. Belki de öleceğim o yaşa gelmeden diyo.

B: Altmış beşe kadar sürmesin, yaşı beklemesin diyorsun.

V: Hah, yaşı beklemesin. Ama aslında o da değil. Benim istediğim, kriterleri doldurmuş, yaşı doldurmuş, seneyi doldurmuş, ama gün yok. Adamın mesela üç bir günü var, iki bin beş yüz, iki bin altıyüz günü yok. Bu adamın on sene çalışma ihtimali yok zaten. Yani kimse o yaştan sonra işe de olmuyor. Adam oradan mağdur. Devlet dese ki, tamam gel kardeşim, banka senin prim gününü ssk ya ödüyor. Sen bankaya atıyorum otuz milyar borçlandın. Emekli maaşın bankaya yatacak, banka da senden her ay belli bir miktarda o parayı kescek. Adamın istediği bu zaten, herkesin istediği bu. Bu genel istek, ülkenin yüzde yirmisi. Benim kaç tane tanıdığım var. Adam elli altı yaşında, dört bin günü var. Adam hangi fabrikaya gitse ne iş yapacak bu. İş yapma şansı yok, zaten almıyorlar, ben ne yapcam seni diyo. Ne iş yaparsın diyo. Hadi işe aldılar ola ki oldu, e ben diyor on sene yaşayacağım emekli olacağım ne garanti. Adamın on sene çalışma şansı yok zaten, o tarafı ağrıyo bu tarafı ağrıyo. Vücut çökmüş zaten. Gelmiş elli sekiz altmış yaşına. Kalkıp sana çuval mı taşıyacak. Yapamaz mümkün değil. Zaten iş veren de almıyor. Genç insan arıyor. E şimdi otuz yaşında bir insan nere, elli beş altmış yaşında bir insan nere. Yaşlı olanın da prim ödeme şansı olmayınca açıkta kalıyo emekli olamıyor. Ha devlet bu kolaylığı yapsa şu anda yüzde yirmi toparlanıcağ. Ha devlet bu imkanı yapsa, ben siyasetten fazla anlamam, siyasete girmek de istemem. Ama şu andaki bu iktidarın çok kazancı olur. İşin gerçeği yani bu. Şu anda yüzde yirmi belki de fazla, bu yüzden müşkül.

B: Paylaşımların çok değerliydi benim için. Şimdilik teşekkür ederim. Görüşmeyi bitirmek için müsaadeni istiyorum.

V: Estağfurullah ben teşekkür ederim.

EK 3: FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1. *Bekâr Odası İlanı*

Basmane semtindeki oteller bölgesinde örneklerinde sıklıkla rastlanmaktadır.

Fotoğraf 2. Bekâr Odası Örneği: Bekâr Odasının Hole Açılan Kapısı ve Bekâr Odasında İkamet Eden Sorumlu Kişi.

Fotoğraf 3. Bekâr Odası Örneği: Fotoğraf 2.'deki Bekâr Odasının Karşı Cepheden İç Görünümü

Fotoğraf 4. Bekâr Odası Örneği: Hole Açılan Kapıdan Bir Bekâr Odası Görünümü ve Sakini.

Fotoğraf 5. Bekâr Odalarının Bulunduğu Yapıdan Bir Görünüm.

Fotoğraf 6. Araştırmacının Kaldığı Odanın İç Görünümü/ Bekâr Odası Örneği.

Fotoğraf 7. Araştırmacının Kaldığı Odanın Diğer İç Görünümü/ Bekâr Odası Örneği.

Fotoğraf 8. Bekâr Odası Örneği: Bekâr Odasının İç Görünümü ve Sakini.

Fotoğraf 9. Bekâr Odasında Kalan Sakinin Eşyaları.

Fotoğraf 10. Bekar Odası Örneği: Hole Açılan Kapı ve Odanın Sakini.

Fotoğraf 11. Bekâr Odası Örneği: Fotoğraf 10.'un Diğer Görünümü

Fotoğraf 12. Bekar Odası Örneği: Odanın İç Görünümü, Sakini ve Sahiplendiği Kedisini.

Fotoğraf 13. Bekâr Odası Örneği: Odanın İç Görünümü ve Günlük Giysiler.

Fotoğraf 14. Bölgedeki Hatuniye Camii ve Bitişigindeki Hatuniye Parkından Görünüm.

Fotoğraf 15. Hatuniye Parkında Kurulan "Bit Pazarı"ndan Bir Görünüm.

Fotoğraf 16. Bekâr Odalarının Bulunduğu Anafartalar Caddesinden Bir Görünüm ve Hatuniye Camii.

Fotoğraf 17. Anafartalar Caddesinden Bir Görünüm ve Dükkânlar.

Fotoğraf 18. *Hatuniye Parkına Bakan Bir Kahvehane ve İş Bekleyen Erkekler.*

EK 4: GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu çalışma, “**Bekâr Odalarında Kalanların Sosyal Sorunlara Yönelik Deneyimleri**” başlıklı bir araştırma çalışması olup, İzmir ilinde yer alan bekâr odalarında barınan erkeklerin, karşılaştıkları sosyal sorunlara yönelik deneyimlerini ele almayı; bekâr odasında kalma bağlamında sınıftaki kimlik deneyimlerini, sosyal hizmetlere erişimlerinde yaşadıkları güçlükleri ortaya koymayı, hegemonik erkekliğin erkeklik kurgusu karşısında yaşadıkları erkeklik krizi deneyimini anlamayı, barınma ve konut hürriyetinden yararlanma deneyimlerini öğrenmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, sorumlu araştırmacı Prof. Dr. Özlem Cankurtaran ve araştırmacı Ferman Erim tarafından yürütülmektedir. Çalışmanın sonuçları Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı’nda yapılacak doktora tezi kapsamında ortaya konacaktır.

- Bu çalışma için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu’ndan izin alınmıştır
- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Araştırmaya başlamadan önce, araştırma esnasında ya da sonrasında, sormak istediğiniz bir soru varsa çekinmeden sorabilirsiniz.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, yaklaşık olarak 50 dakika süresince derinlemesine görüşme yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir

sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim.

Araştırmacı Adı : Ferman ERİM

Adres : Hacettepe Üniversitesi

İ.İ.B.F. Sosyal Hizmet Bölümü

Çankaya/ Ankara

İş Tel : 0312 297 63 63 (339)

Sorumlu Araştırmacı: Prof. Dr. Özlem
CANKURTARAN

Adres : Hacettepe Üniversitesi

İ.İ.B.F. Sosyal Hizmet Bölümü

Çankaya/ Ankara

İş Tel : 0312 297 63 63

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Tarih:

Katılımcı:

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

EK 5: HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ ETİK KOMİSYONU ONAY YAZISI

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Tarih: 11.09.2018 14:47
Sayı: 35853172-755.02.06-
E.00000221485

Sayı : 35853172-755.02.06
Konu : Arş. Gör. Ferman ERİM Hk.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Doktora programı öğrencilerinden Arş. Gör. Ferman ERİM'in Prof. Dr. Özlem CANKURTARAN danışmanlığında yürüttüğü "Bekar Odalarında Kalanların Sosyal Sorunlara Yönelik Deneyimleri" başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 04 Eylül 2018 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Rahime Meral NOHUTCU
Rektör Yardımcısı

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://belgedogrulama.hacettepe.edu.tr> adresinden 05663490-e903-4400-990e-383700828602 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara
Telefon: 0 (312) 305 3001-3002 Faks: 0 (312) 311 9992 E-posta: yazimd@hacettepe.edu.tr İnternet
Adresi: www.hacettepe.edu.tr

Serda TOPA*

EK 6: ORJİNALLİK RAPORU

 <p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU</p>
<p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA</p> <p style="text-align: right;">Tarih: 07/11/2019</p>
<p>Tez Başlığı : "BEKÂR ODALARI'NDA KALAN ERKEKLERİN DENEYİMLERİNİN ELEŞTİREL SOSYAL HİZMET BAKIŞ AÇISIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ: İZMİR- BASMANE ÖRNEĞİ</p> <p>Yukarıda başlığı gösterilen ve Danışmanlığımda hazırlanan tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 157 sayfalık kısmına ilişkin, 07/11/2019 tarihinde Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 2 'dir.</p> <p>Uygulanan filtrelemeler:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç 2- ☒ Kaynakça hariç 3- ☒ Alıntılar hariç 4- ☐ Alıntılar dâhil 5- ☒ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç <p>Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.</p> <p>TEZ DANIŞMANI:</p> <p>AD/SOYAD: Özlem CANKURTARAN ÜNVAN: Prof. Dr.</p> <p>İMZA: </p> <p>TEZİ HAZIRLAYAN ÖĞRENCİ BİLGİLERİ:</p> <p>Adı Soyadı: Ferman ERİM Öğrenci No: N12224854 Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Programı: Sosyal Hizmet Statüsü: ☐ Doktora ☒ Bütünleşik Dr.</p>

